

**VIII. kifutó rendszerű
TANTÁRGYI TANTERVEK**

AZ ALAPFOKÚ NEVELÉS-OKTATÁS

(2-4. évfolyam)

**A 2/2008. (II.8.)OKM rendelettel módosított
17/2004. (V.20.) OM rendelet 3. számú mellékletével kiadott
kerettanterv alapján**

TARTALOMJEGYZÉK

Célok és feladatok.....	4
Kiemelt fejlesztési feladatok.....	5
A helyi tanterv szerkezete.....	7
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM.....	9
MAGYAR NYELV.....	9
Célok és feladatok.....	9
Fejlesztési követelmények.....	9
2. évfolyam.....	10
3. évfolyam.....	10
4. évfolyam.....	11
MAGYAR IRODALOM.....	12
Célok és feladatok.....	13
2. évfolyam.....	14
3. évfolyam.....	15
4. évfolyam.....	17
MATEMATIKA.....	21
Célok és feladatok.....	21
Fejlesztési követelmények.....	22
2. évfolyam.....	23
3. évfolyam.....	29
4. évfolyam.....	34
INFORMATIKA.....	41
4. évfolyam.....	41
Célok és feladatok.....	41
Fejlesztési követelmények és ajánlások.....	41
INFORMATIKA – specialitás - Beszterce.....	47
Célok és feladatok.....	47
2. osztály N-2.....	50
2. osztály I-2.....	51
3. osztály N-3.....	52
3. osztály I-3.....	54
4. osztály (N-4).....	56
4. osztály speciális tanterv (I-4).....	59
IDEGEN NYELV.....	62
Célok és feladatok.....	62
Fejlesztési követelmények.....	62
ANGOL.....	64
4. évfolyam.....	64
NÉMET.....	65
4. évfolyam.....	65
KÖRNYEZETISMERET.....	67
Célok és feladatok.....	67
Fejlesztési követelmények.....	67
2. évfolyam.....	69
3. évfolyam.....	71
4. évfolyam.....	73
ÉNEK-ZENE.....	77
Célok és feladatok.....	77
Fejlesztési feladatok.....	77
2. évfolyam.....	78
3. évfolyam.....	79
4. évfolyam.....	80
ÉNEK-ZENE – emelt szint - Kodály.....	84
A kompetenciafejlesztés lehetséges területei.....	84
Célok és feladatok.....	85
A kompetenciafejlesztés lehetséges területei.....	87
Ének-Zene 2.....	89
Ének-Zene 3.....	94
Ének-Zene 4.....	98
RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA.....	103
Célok és feladatok.....	103

2. évfolyam.....	104
3. évfolyam.....	106
4. évfolyam.....	108
TECHNIKA ÉS ÉLETVITEL.....	112
Célok és feladatok.....	112
Fejlesztési követelmények.....	113
2. évfolyam.....	114
3. évfolyam.....	116
4. évfolyam.....	117
TESTNEVELÉS.....	120
2. évfolyam.....	120
A tantárgy korosztályra lebontott céljai és feladatai.....	120
3-4. évfolyam.....	125
A tantárgy korosztályra lebontott céljai és feladatai.....	125
Testnevelés – emelt szint - Petőfi.....	133
Célok és feladatok:.....	133
Kompetencia fejlesztés.....	134
2. évfolyam.....	135
3. évfolyam.....	138
4. évfolyam.....	140
Testnevelés – emelt szint - Beszterce.....	142
A testnevelés célja és feladata:.....	143
Kulcskompetenciák fejlesztése.....	143
Fejlesztési követelmények.....	144
2. évfolyam.....	146
3. évfolyam.....	148
4. évfolyam.....	150
SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK.....	152
Célok és feladatok:.....	152
1. évfolyam.....	157
2. évfolyam.....	157
3. évfolyam.....	158
4. évfolyam.....	159
CIGÁNY NÉPISMERET - Gárdonyi.....	161
2-4. évfolyam.....	161
Célok, és feladatok.....	161
Fejlesztési követelmények.....	161

Célok és feladatok

Az alapfokú nevelés-oktatás első négy évre terjedő pedagógiai szakaszának alapvető jellemzője az alapozás. Négyéves időtartama két kisebb, eltérő képzési célú szakaszra tagolódik.

Az első két iskolai év bevezető szakasz, szerepe szerint előkészíti az iskolai tanulmányokra. Gyermekre figyelő fokozatossággal vezet át az óvoda játékközpontú tevékenységeiből az iskolai tanulás szervezeti kereteibe, tevékenységrendszerébe és szokásrendjébe. Felhasználja és továbbfejleszti az iskolába kerülő gyerek természetes tanulási motiváltságát, a megismerés és a megértés iránti érdeklődését, nyitottságát. Széles teret enged játék- és mozgásigényének kielégítéséhez. Kedvező feltételeket teremt a természetes fejlődési, érési folyamatok kiteljesedéséhez. Előkészíti, megalapozza a kulcskompetenciák kifejlődésének folyamatát.

A tanító feltérképezi a tanulók egyéni fejlesztési szükségleteit. A gyerekek közötti különbségeket természetesként fogadja el. Kellő időt enged a tanulási feladatok pszichológiai feltételeinek beéréshez, és személyre szóló fejlesztéssel és értékeléssel esélyt teremt a sikeres iskolai pályafutás, valamint az élethosszig tartó tanulás biztonságos megalapozásához, az egészséges műveltségbeli alapok megszerzéséhez.

A kezdő iskolaszakaszban, az iskolakezdés 3-4. évében folytatódnak a fenti fejlesztési prioritások, de fokozatosan átalakul a tanulás jellege. Egyre inkább előtérbe kerülnek a teljesítményelvárások által meghatározott tanulási feladatok, a fejlesztési követelményeknek való megfelelés igénye.

A tanítási tartalmak feldolgozásának folyamata a kisiskolások nevelésében a tanulók együttműködésére épül, kooperatív technikákkal operál. A tanulók fejlettségére és fejlesztési szükségleteire figyelve, differenciált tervezéssel és tanulásirányítással fokozatosan növeli a tanító a terhelést és a teljesítményelvárásokat. A tanulók előmenetelét fejlesztő értékeléssel segíti elő. Éléményszerű tanulással, problémahelyzetekből kiinduló izgalmas tevékenységekkel, kreativitást ösztönző feladatokkal fejleszti a kulcskompetenciák összetevőit: az alapvető rutinokat, képességeket és alapkészségeket, formálja az attitűdöket, közvetíti az elemi ismereteket, tanulási és magatartási szokásokat alakít. Megtapasztaltatja az ismeretszerzés korszerű forrásait, azok eszközként való felhasználásának módját, megtanítja és gyakoroltatja az elemi tanulási módszereket és technikákat. A tanulók fokozatosan gyarapodó ismereteit rendszerbe szervezi. Aktivizálja a már megszerzett tudást az új tanulási feladatok megoldásához.

A tanító egészséges egyensúlyt teremt a nevelési és oktatási feladatok rendszerében. Kíváncsiságtól és érdeklődéstől motivált, szabályozott és kötetlen tevékenységek célszerűen kialakított rendszerében fejleszti a kisgyermekben a felelősségtudatot, a kitartást, az önállóságot, megalapozza a reális önértékelést. Mintákat és gyakorlóterepet ad magatartási normák, szabályok elsajátításához, a társas közösségekben való részvétel és együttműködés tanulásához, a problémamegoldáshoz, konfliktuskezeléshez. Megerősíti a humánus magatartásformákat, szokásokat, és a gyermek jellemét formálva elősegíti a személyiség fejlődését, érését, a felelős állampolgári magatartás megalapozását.

Az esélyteremtés érdekében támogatja az egyéni képességek, a tehetség kibontakozását, tervezetten segíti a tanulási nehézségekkel küzdő, a sajátos nevelési igényű tanulókat. Kiemelten törődik azoknak a hátrányoknak a csökkentésével, amelyek a gyermek szokásostól eltérő ütemű fejlődéséből adódnak.

A feldolgozásra kerülő tanítási tartalmak mennyiségének, nehézségi fokának, a haladás tempójának meghatározásában, valamint a tanítási módszerek, eszközök és munkaformák alkalmazásával kapcsolatos döntéshozatalban mindenkor a tanulók fejlettségi jellemzői és fejlesztési igényei az irányadók.

Értékközvetítő szerep

A gyerekek nemcsak az iskolában tanulnak. Sokféle más forrásból is bőséges tapasztalatok, ismeretek birtokába jutnak. Ezeket az iskolának számon kell tartania, fel kell használnia nevelő munkájában. Különösen fontos feladata, hogy sajátos eszköz- és hatásrendszerével olyan értékrendet közvetítsen, amelyik segít a gyerekeknek a spontán hatások és az őket érő információáradat kezelésében, értékelésében, az elfogadásukról való döntésekben.

Az iskola célirányosan meghatározott értékrendjének közvetítésében – a kisiskolások nevelésében – kitüntetett szerepe van:

- az iskola légkörének, információforrásokkal kapcsolatos nyitottságának,
- a tanító és a tanulók érintkezésének és együttműködésének,
- a kortársakkal kialakított magatartási kultúrának,
- a gyerekek nevelésében a szülői házzal kiépített partneri viszonyoknak, függetlenül a szülők társadalmi és kulturális háttérétől,
- az irányított társadalmi tapasztalatszerzésnek, mely kiterjed a társadalom minél szélesebb spektrumára,
- a spontán szerzett tapasztalatok és tudás feldolgozásának (elemzésének, értékelésének) és felhasználásának,
- különféle élethelyzetek tanulmányozásának (feladathelyzetek, tanulási szituációk, konfliktushelyzetek, veszélyhelyzetek, versengések, önkiszolgálás, másság jelenléte stb.),

- az oktatás kultúráközvetítő, értékörző hatásának, mely kultúra reprezentálja az országban lakók sokszínűségét.

E csatornákon keresztül valósulhat meg már kisiskolás korban olyan értékek megtapasztalása és - az ismétlődő helyzetek újbóli átélése során – belsővé válása, amelyek alapozzák:

- az aktív és felelős – nemzeti és uniós - állampolgári létre,
- a modern gazdálkodásban való hasznos részvételre és
- a közös nemzeti érdekek szolgálatára való eredményes felkészítést az intézményes nevelés keretein belül.

Ilyen értékek például:

- *az emberi együttélés és kapcsolattartás értékei:* egymás megbecsülése, a személyiség belső értékei iránti fogékonyság, az önértékek felismerése, az érdekérvényesítés, a kölcsönösség, a máság természetesként való elfogadása, a közösség ügyei iránti érdeklődés és feladatvállalás, a szabad véleménynyilvánítás, az önállóság;
- *a tanulás és a munka világához kapcsolódó értékek:* a tevékenységmotiváció, a megismerés és az alkotó tevékenység iránti igény, a feladatért vállalt egyéni és közös felelősség, a feladat és a munka megosztása, együttműködés, megbízhatóság, kitartás a feladatok teljesítésében, tapasztalatok az erőfeszítés, a teljesítmény, a sikeresség összefüggéseiről, a vállalkozó kedv, a sikerek és a kudarcok elviselése, az újra kezdés képessége, a tervszerűség, gazdaságosság, igényesség a tevékenységek megvalósításában, önellenőrzés;
- *az értékörző magatartás jellemzői:* nyitottság, érdeklődés a saját és más népek kultúrája iránt, hagyományörzés, a természeti, a társadalmi és a technikai környezet értékeinek és veszélyeztetettségének felismerése és tudatos védelme.

Kiemelt fejlesztési feladatok

Énkép, önismeret

Az első négy iskolai év bevezető időszakában az iskolába kerüléssel együtt járó tanulási mód, környezet és tevékenység váltást lassú átmenettel szükséges segíteni és minél inkább töréstmentessé tenni a gyerekek számára.

A tanító biztosságereteket fokozó, a tanulási sikerek gyakori megélésének és elismerésének feltételrendszerét megteremtő, tapintatos és szeretetteljes bánásmódja teszi lehetővé, hogy a kisiskolások felfedezhessék belső értékeiket, s megtalálják helyüket az iskolai közösségekben, egész életre szólóan megszeressék a tanulást. A társakkal és a tanítóval való együttműködés során kipróbálhatják, hogy mire képesek, megtapasztalhatják a feladatokkal való megküzdés élményét, próbára tehetik fejlődő önállóságukat, s nem végzetes kudarcokként, hanem hasznosuló tanulással élhetik meg sikertelen próbálkozásait is. A reális énkép és a jó önismeret a **szociális és állampolgári kompetencia** egyik fontos pillére.

Hon-és népismeret

A kisiskolások különösen nyitottak, fogékonyak e fejlesztési terület irányában. Ezért is olyan fontos, hogy a tanító minden lehetőséget - pl. az olvasmányok tartalmát, a közös éneklés, zenélés élményét, a képzőművészeti alkotásokkal való találkozás alkalmait, a társadalmi, természeti és technikai környezetből szerzett tapasztalatokat és ismeretbővítést - célirányosan használjon fel ahhoz, hogy a haza fogalmát megtöltse tartalommal, gondoskodjon a nemzeti kultúra értékeinek átörökítéséről, ösztönzést adjon a nemzeti hagyományok ápolására és a hazaszeretet példáinak megmutatása mellett a hazaszeretet tevékenységekben megnyilvánuló gyakorlásához is feltételeket teremtsen. Ez a pedagógiai tevékenység természetesen csak akkor lesz teljes értékű, ha már kisiskolás korban megkezdődik a hazánkban élő nemzetiségek és népcsoportok iránti figyelem és nyitottság megalapozása, a kulturális értékekkel való ismerkedés, és az elfogadásukra, a megbecsülésükre, a tiszteletükre való ráhangolás, a sztereotípiák és előítéletek kialakulásának megelőzése. A fejlesztéshez felhasznált műalkotásokkal való foglalkozás feltételt teremt az **esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciáinak** fejlesztéséhez, valamint a **szociális és állampolgári kompetenciák** gyakorlásához.

Az európai azonosságtudat – egyetemes kultúra

A jól megalapozott nemzeti azonosságtudatra épülhet fel az a fogékonyság és nyitottság, mely befogadóvá tesz más kultúrák iránt, ösztönzést ad a külföldi kortársakkal való kapcsolatépítéshez. Mindez azért fontos, mert olyan kitekintés, élmény és tapasztalás birtokába juttat, amelyek a későbbiekben utat nyithat, és feltételt képez az európai identitás fejlődéséhez, az egyetemes emberi kultúra értékeinek elfogadásához, a **szociális és állampolgári kompetenciák** tartalmi gazdagításához. A sikerességet befolyásoló tényező **az idegen nyelvi kompetencia** eredményes fejlődése.

Aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés

A sokféle közös tanulási és szabadidős iskolai tevékenységben való részvétel a **szociális és állampolgári kompetenciák** kiváló gyakorlóterepe. A gyerekek többféle szerephelyzetben próbálhatják ki magukat, tapasztalatokat szerezhetnek a gyermeki jogok gyakorlásáról, a szabad véleménynyilvánításról, az együttélés, az alkalmazkodás, a társas érintkezés formáiról és működéséről, a máság elfogadásáról, valamint a rasszizmus, előítéletek elutasításáról. Elsajátíthatják azokat az alapvető ismereteket, magatartási normákat, szabályokat és szokásokat, amelyek

megalapozhatják a társadalmi, természeti és technikai környezetükkel kapcsolatos pozitív attitűdjüket, elősegítve ezzel szocializációjuk sikerességét. E nevelési feladat fontos tartalmi eleme a **veszélyhelyzeti magatartáskultúra** fejlesztése (*katasztrófavédelem*). A megvalósításban a hangsúly ebben az életkori szakaszban az adekvát magatartásformák kialakításán van. Különböző magatartási stratégiák megismertetésével és gyakoroltatásával fel kell készíteni a kisiskolást a veszélyhelyzetek (árvíz, tűz, veszélyes anyagokkal való találkozás, szélsőséges időjárási jelenségek, járványok, erőszakos és környezetpusztító magatartási megnyilvánulások) felismerésére és arra, hogy mit tegyen a megelőzés érdekében, illetve a már kialakult katasztrófa szituációkban. E folyamatban tanító kitüntetett feladata az is, hogy megalapozza a tanulóknál a veszélyhelyzetek megelőzéséhez szükséges felelősséget, cselekvőkészséget és elkötelezettséget. (A nevelési feladat megvalósításához különösen az ember és társadalom, az ember a természetben, valamint az életvitel és gyakorlati ismeretek műveltségterület tartalmainak feldolgozása kínál széleskörű lehetőséget.)

Gazdasági nevelés

A gyerekek általános műveltségének megalapozásához, **állampolgári kompetenciáik** fejlesztéséhez tartozik, hogy már kisiskolás korukban tisztában legyenek a munka értékteremtő és létfenntartó szerepével és korosztályuknak megfelelő szinten bánni tudjanak a pénzzel. Ismerjék a fizetőeszközöket, azok nagyságrendjét. Szerezzenek tapasztalatokat családjuk pénzfelhasználásáról, annak tervezhetőségéről és a pénzzel, az idővel, az anyaggal, az erővel stb. való takarékoságról, a közösség vagyonának keletkezéséről és megbecsüléséről.

A gazdasági nevelés fontos területe a tudatos fogyasztói szemlélet megalapozása. Eredményességében meghatározó a kisiskoláskori szemléletformálás szerepe. Ezért korán el kell kezdeni a gyerekek környezetkímélő, helyes vásárlási szokásainak alakítását, a reklámok szerepének és káros hatásainak tudatosítását, a termékek racionális kiválasztási szempontjainak megismertetését, a szükségletek kielégítésében a takarékosági szempontok jelentőségének felismertetését és gyakoroltatását.

Környezettudosságra nevelés

Az iskolába lépő kisgyerekek az óvodából sok olyan hasznos tapasztalatot, élményt és érzelmi alapvetést hoz, amelyik megalapozza az alsó tagozat tudatosító, attitűdfőmáló, szokásalakító tevékenységét a környezettudatos és felelős **állampolgári magatartás** formálásához.

A kisiskolásoknak a természet értékei és problémái iránti fogékonyságának, környezetkímélő magatartásának továbbfejlesztésében kiemelt szerepe van a személyes tapasztalatoknak és az ismételt átélt élethelyzeteknek. Ezek többféle nézőpontból történő megbeszélésének, értékelésének, a vélemények ütköztetésének és a pozitív magatartásformák folyamatos gyakorlásának. Különösen fejlesztő hatásúak a gyermekek környezetében megfigyelhető és jól érzékelhető környezeti problémaszituációk, válságjelenségek megoldására szervezett - a gyerekek öntevékenységére, ötleteire építő - kreatív feladatok és projekt-jellegű tevékenységek.

A tanulás tanítása

Kisiskolás korban a **hatékony önálló tanulási kompetencia** leginkább az érdeklődés, a kíváncsiság és a kompetenciára törekvés által motivált közös és egyéni tanulási tevékenységek keretében problémahelyzetek megoldásával, kreativitást igénylő érdekes feladatokkal, a már megszerzett tudás szüntelen mozgósításával, új helyzetekben való felhasználásával fejleszthető. E tevékenységek közben alakulnak a későbbi - felnőtt kori - munkavégzéshez nélkülözhetetlen akarati jellemzők, érzelmi viszonyulások és képesség összetevők (tervezés, döntés, visszacsatolás, együttműködés, megbízhatóság, sikerek megélése, a kudarcok elviselése, újrakezdés, kitartás, önellenőrzés, értékelés stb.), melyek az **élethosszig tartó tanulás** eredményességét is meghatározzák. Szükséges, hogy ne csak a tanító direkt irányítása mellett, hanem szabadon választható témákban, kötetlen szervezésű és társas tanulási helyzetekben is kipróbálhassák képességeiket a tanulók, s ismerjék meg és használják a tanulás korszerű eszközeit, iskolán kívüli színtereit és lehetőségeit (pl. könyvtári szolgáltatások, IKT, múzeum, színház, művelődési központ) is.

Az önálló tanulás képességének megalapozásához eszközként szolgál az **anyanyelvi kompetencia és a digitális kompetencia** fejlettsége. Elengedhetetlen, hogy a gyerekek már ebben az életkorban elemi szintű tapasztalatokat szerezzenek arról, hogy hogyan lehet az IKT eszközöket az önálló ismeretszerzés szolgálatába állítani. A tanulás eredményességét befolyásoló gondolkodási műveletek és értelmi képességek fejlesztése mellett a tanító fontos feladata, hogy fejlessze a tanulás belső motívumait és teremtsen lehetőséget az olvasás-szövegértés fejlődésének függvényében az alapvető tanulási technikák tapasztalati megismerésére, kipróbálására és aktivizálására, valamint időben kezdje el a tanulási szokásrend alakítását (pl. tanulási sorrend, időtervezés, könyvtárhasználat, szöveghasználat, önellenőrzés, hibajavítás) mind a tanórai, mind pedig az egész napos nevelésben.

Testi és lelki egészség

A kisiskolás egészséges fejlődését és eredményes tanulását döntő mértékben befolyásolja, hogy az iskola milyen mértékben és módon elégíti ki mozgásigényét. Ezért a mozgáskultúra célirányos, szervezett fejlesztése mellett naponta kellő időt szükséges biztosítani a kötetlen játékra és a szabadlevegőn szervezett mozgásra.

A tanulók egészséges tanulási környezetének megszervezése, elhelyezése, a humánus, szeretetteljes bánásmód és szorongásmentes légkör megteremtése mellett a tanítónak figyelemmel kell kísérnie - a testi-lelki egészség védelmében - a gyermekek testi fejlődését és otthoni nevelését is, hogy adott esetben teljesíthesse védő-segítő feladatait.

SÁIK

VIII. Tantárgyi tanterv 2-4. évfolyam

A felvilágosító munkának ki kell terjednie az egészséges életmód, a helyes táplálkozás, az egészséges napirend, a test, a ruházat és a környezet ápolása iránti érdeklődés és igény felkeltésére, a kapcsolódó szokások alakítására és az ismeretek tudatosítására. A tanító modell szerepe ezen a területen megkülönböztetett jelentőségű.

A lelki egészség fontos összetevője a kortárskapcsolatok szerveződése, a közösségben elfoglalt pozíció, a barátkozás sikeressége. Ezek kedvező alakulásához esetenként a tanító segítsége, indirekt irányítása is szükséges. Olyan pedagógiai eljárások alkalmazása kívánatos, amelyek hatására a mellőzést, a kirekesztést, a sértő elzárkózást, a féktelen indulati megnyilvánulásokat felváltja a csoportban az elfogadás, a türelem, készség az együttműködésre, az egymás segítése, az őszinte hangneme, a kölcsönös megbecsülés.

Felkészülés a felnőtt lét szerepeire

Az alapozás igényével már a kisiskolások nevelésében is megjelenik az állampolgári nevelés. Itt elsősorban a társadalmi tapasztalatok szerzése (pl. foglalkozások megismerése, a társadalmi munkamegosztás konkrét eseteinek megfigyelése, a felnőtt szerepekhez kapcsolódó szerepjátékok, magatartásformák, személyközi kapcsolatok elemzése, modellezése konkrét esetek kapcsán), az attitűdformálás, a magatartási minták közvetítése a cél. A nevelés fontos, új területe a **kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia** összetevőinek fejlesztése. Olyan személyiségvonások formálása, amelyek a későbbiekben nélkülözhetetlenek az értékes társadalmi tevékenységekben való részvételhez, az egyén boldogulásához (pl. érdekérvényesítés kockázatvállalás, kreativitás, problémafelismerés, a tervezés és végrehajtás végig vitele, megbízhatóság, precizitás, felelősségvállalás, kitartás, újrakezdés). A fejlesztés keretét a célirányosan szervezett tanulási és szabadidős tevékenységek és a természetes élethelyzetek adják.

Jelen kerettantervi változat a Nat valamennyi műveltségterületének – alsó tagozatra meghatározott – fejlesztési tartalmait belefoglalja a fenti tantárgyak rendszerébe. A műveltségi területek és a tantárgyak megfeleltetését az alábbi táblázat mutatja.

A Nat műveltségi területei	Tantárgyak
Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Művészetek: (Dráma és tánc) Informatika (Könyvtári informatika)	Magyar nyelv és irodalom
Matematika	Matematika
Informatika*	Informatika
Élő idegen nyelv	Idegen nyelv
Ember a természetben Ember és társadalom	Környezetismeret
Művészetek Ember és társadalom	Ének-zene
Művészetek	Rajz és vizuális kultúra
Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember és társadalom Ember a természetben	Technika és életvitel
Testnevelés és sport	Testnevelés és sport

*Megjegyzés: Az Informatika műveltségterület tanítási tartalmai alkalmazás jelleggel valamennyi tantárgy tanításában jelen vannak.

A helyi tanterv szerkezete

Tanítási tartalmak

Az egyes tantárgyak tantervei évfolyamokra bontva jelenítik meg, a fejlesztési követelményeket, az ezek megvalósítását szolgáló, ajánlott *tanulói tevékenységeket* és azokat az ajánlott tanítási *tartalmakat, témaköröket*, amelyek a tanulói tevékenységek keretét, s egyúttal az egységes műveltségbeli alapok tartományát adják.

Teljesítmény elvárások

Az első négy iskolai év képzési jellegének és belső szakaszolásának megfelelően a kerettanterv csak a második év végétől fogalmaz meg várható fejlesztési eredményeket. Ezeket azonban nem a továbbhaladás feltételének igényével, hanem a *következő tanévi fejlesztés feltételeinek* leírásaként adja meg, tájékoztató pontokat kínálva ezzel a tanulók fejlődésmenetének követéséhez és az elért eredmények szöveges értékeléséhez. A közoktatási törvény értelmében csupán a 4. évfolyam második félévében kerül sor a tanulók teljesítményelvárásokhoz igazodó érdemjegyekkel, illetve osztályzatokkal kifejezett értékelésére. A kerettanterv ezért a kezdő szakasz végére már *továbbhaladási feltételeket* fogalmaz meg annak eldöntéséhez, hogy a tanuló felsőbb évfolyamon folytathatja-e tanulmányait a következő tanévben.

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

A fejlesztésközpontú pedagógiai gyakorlatban a tanulói tevékenységek és teljesítmények, valamint a tanulók fejlődésmenetének értékelése az elért fejlesztési eredmények mentén történik. Az értékelés személyre szóló és nem minősítő jellegű, tehát abból indul ki, hogy a gyerek hol tart a fejlődés folyamatában. Rámutat az aktuális - a korábbi saját teljesítményekhez viszonyított tanulási eredményekre, a további fejlődés szükségességére. Útmutatást és biztatást ad a továbblépéshez, hogy a gyerek tudatosan és szívesen végezze tanulási feladatait és minél jobban megközelítse a majdani kimeneti elvárásokat.

A jó értékelés értékrendet közvetít, megerősít és nem megszegyenít. Segíti a személyiség egyén és közösség szempontjából fontos értékeinek felismerését, az elvárások megértését, értelmezését és belülről motivál a további erőfeszítésekre.

A kisiskolás korosztály fejlesztésében különösen fontos szerepe van a fejlesztő értékelésnek, mely végigkíséri a tanulás folyamatát és döntő többségében szóbeli, szöveges értékelés. Ez elsősorban a tanító feladata, de értékelhetik egymást vagy önmagukat is a tanulók. Az írásbeli feladatok azonnali kijavítása és javíttatása a fejlesztés meghatározó feltétele. Itt is bevonhatók az értékelésbe a tanulók, azonban a tanító írásbeli szöveges észrevételei, megjegyzései, melyek fejlődésüket segítő lényeges szempontokra irányítják a tanulók figyelmét, semmivel nem pótolhatók. Ezekre a folyamatos szóbeli és írásbeli értékelésekre épülnek a félévi és tanév végi szummatív értékelések. A közoktatási törvénynek megfelelően (l.:70.§) írásban és szövegesen kell értékelni a tanulókat az alsó tagozat valamennyi évfolyamán félévkor, és az első három tanév végén. A 4. tanév második félévétől kerül sor a tanulási teljesítmények osztályzatokkal történő értékelésre.

A tanulók szó és írásbeli szöveges értékeléséhez, valamint a negyedik évfolyam második félévében az érdemjegyekkel, illetve az osztályzatokkal történő értékeléshez a kerettanterv egyes tantárgyi területeinél felsorolt értékelési szempontok adnak eligazítási pontokat. Ezek mindegyikét természetesen nem kell figyelembe vennie a tanítónak, amikor értékelő tevékenységét végzi. Szükség szerint válogathat, rangsorolhat, súlyozhat vagy emelhet be újabb szempontokat az adott időszak fejlesztési céljainak megfelelően, illetve az adott tanuló fejlesztési szükségleteihez igazodó prioritások figyelembevételével.

VIII. Tantárgyi tanterv 2-4. évfolyam
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM
MAGYAR NYELV
2-4. évfolyam
Célok és feladatok

A magyar nyelv az alsó tagozaton alapozó jellegű, sokrétű feladatrendszerből álló komplex tantárgy. Elsősorban az **anyanyelvi kompetencia** fejlesztésének legfőbb eszköze, műveltségterületi összetettségéből adódóan azonban **többféle kulcskompetencia** fejlesztéséhez teremt feltételeket, és kapcsolódik az *informatika* műveltségterületéhez.

A tanító új nyelvhasználati tevékenységeket ismertet meg és gyakoroltat, és a gyermek ösztönös nyelvhasználatát a tudatosodás irányában fejleszti tovább. Mindezt annak érdekében teszi, hogy feltételt teremtsen a szóbeli és írásbeli kommunikáció igényes eszközzé fejlesztéséhez. Megismerheti a kommunikáció különféle (verbális, nem verbális, képi, hangzó, elektronikus) módjait, folyamatosan tudatosodik szó-és írásbeli nyelvhasználatára, lehetősége van az önkifejezés többféle formájának kipróbálására, így egyre pontosabbá válhat gondolatának, érzéseinek, véleményének kifejezése. Megtapasztalhatja az információk szűrésének, válogatásának, csoportosításának szükségességét és gyakorolhatja ennek adekvát módját. E folyamatban szilárd alapozást nyer tehát **anyanyelvi kompetenciája**, melynek eszközjellegű használatában a gyerek egyre nagyobb önállóságra tesz szert, és erre építve az ismeretszerző és alkalmazás jellegű feladatok rendszerében sikeresen fejlődhet a **hatékony önálló tanulási, valamint a digitális kompetenciája** is.

Mind a befogadó, mind pedig az alkotó, kifejező nyelvi tevékenységek gyakorlása gazdag nevelési lehetőségeket kínál a személyiség értelmi, érzelmi, akaratú összetevőinek fejlesztéséhez, társadalmi tapasztalatok szerzéséhez, erkölcsi és esztétikai értékek befogadásához, valamint a gyermek társas kapcsolatainak, közösségbe való beilleszkedésének elősegítéséhez, jelentősen hozzájárulva ezzel a **szociális és állampolgári kompetenciák** fejlődéséhez.

Az íráskép egyénivé, az írás eszközzé fejlesztése a kézírás megtanításával kezdődik. A betűformák és kapcsolások elsajátításán keresztül vezet az út az írás automatizálásáig. Olyan írástempóra kell szert tenniük a tanulóknak, amely kiszolgálja a tanulási igényeket. Az íráskép tetszetős külalakjának érdekében kívánja meg a tanító a gazdaságos és esztétikus szövegelrendezést, a szabályoshoz közel álló, jól olvasható betűtípus használatát, amely nem zárja ki az egyéni vonásokat. A fejlesztés eredményeként a tanulók betűtípusválasztás, csere és kihagyás nélkül írjanak az alsó tagozat végére. Írásuk olvasható, fűzetvezetésük rendezett legyen.

Fejlesztési követelmények

Az 1-4. évfolyam magyar nyelv tanításának alapfeladata a helyesírás megalapozása, alapvető ismeretek nyújtása a magyar nyelv rendszeréről, valamint a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználat egyszerűbb szabályairól.

Az **ismeretek az anyanyelvről témakör** a tudatos nyelvszemlélet, az emeltebb igényű anyanyelvhasználat alakításának az eszköze. Folyamata az ösztönös nyelvhasználat tudatosítási folyamatainak beindításával veszi kezdetét. Ennek keretében a magyar nyelv rendszerére vonatkozó elemi ismereteket szerezhetnek a tanulók. Nem az ismeretek minél szélesebb körével való foglalkozás azonban a lényeg, hanem a megértés. Ezért fontos, hogy a fogalomalkotás kellően kiérlelt legyen: nyelvi tapasztalásra épüljön és elnyújtott folyamatával időt adjon a gyerekeknek a tartalmi jegyek felismeréséhez, a fogalom tartalommal való megtöltéséhez. A nyelvtani ismeretekhez kapcsolódik a helyesírási szabálytudatosodás és - a folyamatos gyakorlattal együtt járó szisztematikus hibajavítás eredményeképpen - az elemi szintű helyesírási készség. A jól kiválasztott és fokozatosan bővülő szóanyag folyamatos gyakorlásával megvalósuló helyesírás alapozással párhuzamosan futó fejlesztési feladat a tanulók önellenőrzésének és hibajavító tevékenységének, valamint a helyesírási szótár használatának szokássá fejlesztése.

A tanulási képesség fejlesztése, az ismeretfeldolgozási technikák tanítása már az alsó tagozat bevezető szakaszában megkezdődik. Ennek keretében megismertetjük a tanulókat az ismeretszerzés írásbeli forrásaival, lehetőségeivel, a könyv- és könyvtárhasználattal.

A fejlesztés fontos mozzanata a könyvtári foglalkozások keretében és a tanórai feladatmegoldásokhoz kapcsolódva a szótárak, gyermeklexikonok, enciklopédiák, elektronikus adatbázisok tanulmányozása, az ismeretfeldolgozási technikák közül a gyűjtött adatok célszerű elrendezésének; a vázlat készítésének gyakorlása tanítói segítséggel. Változatos feladathelyzetekben szerezhetnek tapasztalatokat a tanulók az információk felhasználásának módjairól, a tanult ismeretek tömörítésének, összefoglalásának, rendezésének célszerű eljárásairól.

A kommunikációs kultúra korunkban nélkülözhetetlen összetevője, az önálló tanulás alapja a különféle ismeretforrások használatának és felhasználhatóságának korai megtapasztalása. Ennek része az elektronikus média eszközi használatának tanulása. Miközben a gyerekek gyakorolják az emberi kommunikáció életkoruknak megfelelő különféle lehetőségeit és módjait, fejlődik digitális kompetenciájuk. Ehhez ismerniük kell a számítógép elemi szintű kezelését; és az IKT eszközök használatára épülő alapkészségeket és képességeket mozgósító fejlesztő tevékenységekre van szükség, hogy élményszerűen élhessék meg azt a felismerést, hogy az informatika tantárgyban tanultakat eszközként használhatják tanulási feladataik megoldásához: új ismeretek szerzéséhez, a tanultak rendszerezéséhez, tárolásához és felhasználásához.

2. évfolyam

Témakörök, tartalmak

Belépő tevékenységformák

Beszédképesség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

Növekvő terjedelmű aktív szókincs. A verbális és nonverbális kommunikáció konvenciói és alkalmazásuk társas kapcsolatokban.

Kezdő szintű folyamatos beszéd.

Helyes beszédlejtés. A hangkapcsolatok helyes kiejtése, a hangok időtartama. A mondat- és szövegfonetikai eszközök szerepe. Udvarias magatartási szokások, nyelvi fordulatok a felnőttekkel és kortársakkal való érintkezésben. A megszólítás.

Mondatalkotások. Két, majd több mondat összekapcsolása.

Eseménysor felidézése, az események sorrendisége.

Feladatadások, szóbeli üzenetek megértése.

Légző gyakorlatok: szavak, szó szerkezetek, mondatok, mondókák utánmondása.

A hangok időtartamának érzékeltetése a szavakban. Mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazása a beszédben és a hangos olvasáskor. Rokon értelmű és ellentétes jelentésű szavak megfigyelése és értelmezése. szövegkörnyezetben. A vizsgált/gyűjtött szavakkal mondatalkotás, hiányos szöveg kiegészítése. Beszélgetés adott vagy választott témáról. A beszélgetőtársához igazodó udvarias nyelvhasználat, a nem verbális eszközöknek a beszéd-helyzethez alkalmazkodó használata. Szituációs játékok a kulturált nyelvi viselkedés gyakorlására. Telefonálás, üzenetközvetítés.

Történet mesélése. Eseménysorról rövid szöveg alkotása mondatok összekapcsolásával, hiányos szöveg kiegészítésével. Szóbeli szövegek, feladatszövegek értelmezése, lényegének elmondása.

Íráskép

Kezdő szintű írástechnika.

Betűismeret és -kapcsolás. Írásszokások.

Az eszközszintű íráshasználat alapozása.

A betűismeret megerősítése. Betűalakítások, betűkapcsolások gyakorlása.

Szavak, szó szerkezetek, két-három mondat leírása másolással, tollbamondásra és emlékezetből. Válogató másolás és akaratlagos írás. Helyes írásszokások alkalmazása (testtartás, írószerfogás, kézcsúsztatás).

Szöveg, mondat, szó tagolása.

A társak név szerint, könyvek cím, illetve szerző szerint ábécérendbe állítása. A hosszú és rövid hangok fölismerése a beszédben, megfelelő jelölésük írásban.

A kiejtéstől eltérő írásképű szavak egyszerűbb eseteinek helyesírása szövelemzés segítségével.

Egyszerű szavak elválasztása. Az egyalakú szótövek és a toldalékok megkülönböztetése egyszerű szavakban. A kijelentő és a kérdő mondat fölismerése, megnevezése szövegben. A tanult helyesírási szabályok alkalmazása írástevékenység közben, írásbeli feladatok megoldásakor.

Tájékozódás a gyermeklexikon betűrendjében. A könyvek jellemző adatainak megfigyelése (író, cím, kiadó, a kiadás éve).

Ismeretek az anyanyelvről, helyesírás

Tudatosodó nyelvhasználat. Tapasztalati úton belátható egyszerű anyanyelvi szabályszerűségek.

A beszéd/írás részei: mondat, szó, hang és betű. A magyar ábécé, a betűrend, a magán- és mássalhangzók. Az időtartam jelölése. A szótagolás és az elválasztás. A kiejtés szerinti és a kiejtéstől eltérő írásképű szavak. A *j* hang kétféle jelölése. A szavak szerkezete: a szótó és a toldalék. A kijelentő és a kérdő mondat.

A tanulási képesség fejlesztése

A megismert információs források célirányos használata egyszerű tanulási feladatokban.

A digitális írásbeliség alapjai.

A következő tanévi fejlesztés feltételei

Az ábécé használata feladatmegoldáshoz. A hangok hosszúságának helyes jelölése begyakorolt szóképlet körében. A kiejtéssel megegyezően írt rövid szavak biztos helyesírása. A *j* hang biztos jelölése kb.20 - a tanulók által gyakran használt - szóban. Az elválasztás szabályainak alkalmazása egyszerű szavak írásakor. Mondatkezdés nagybetűvel, mondat szavakra tagolt leírása segítséggel. A tanult mondatzáró írásjelek alkalmazása. Egyszerű mondatok, rövid szöveg írása másolással, tartalmi és helyesírási előkészítés után tollbamondásra és emlékezetből. Hibajavítás tanítói irányítással.

3. évfolyam

Témakörök, tartalmak

Belépő tevékenységformák

Íráskép

Az írástechnikát haladó szintre fejlesztő gyakorlatok.

Lendületfejlesztő gyakorlatok. Az olvashatóság

SÁIK

Gazdaságos szövegelrendezés. Az egyéni írás alakulásának segítése. Az írás lendületének, tempójának fokozása. Írásszokások megerősítése.

Tanulási képesség fejlesztése

Adatok, információk gyűjtésének, célszerű elrendezésének módjai és eszközei. Alapismeretek a könyvtár tereiről és állományrészéről. A könyvek tartalmi csoportjai: szépirodalmi művek, ismeretterjesztő irodalom, kézikönyvek, elektronikus információhordozók. A szótárak szerkezeti jellemzői (betűrend, címszó), a szótárhasználat módja. A lexikon és a szótár egyező és eltérő vonásai. Könyvek és elektronikus adathordozók célirányos bekapcsolása a tanulás folyamatába.

Ismeretek az anyanyelvről, helyesírás

Bővülő tapasztalatok a magyar nyelv rendszeréről és az elemi nyelvtani fogalmak tartalmi jegyeiről. Folyamatos tréningek a kezdő szintű helyesírási készség haladó szintre fejlesztéséhez. A felkiáltó, az óhajtó és a felszólító mondat és mondatvégi írásjelük. Az ige jelentése (cselekvés, történés, létezés); rokon és ellentétes jelentésű igék. Az igeidők és jelentésük. Az igealakok helyesírása szótagolással és/vagy szóelemzéssel. Az igeekötő szerepe az ige jelentésében. A leggyakoribb igeekötők. Az ige és az igeekötő kapcsolatának esetei. Az igeekötős igék egybe- és különírásának esetei. A főnév jelentése, fajtái: köznévi, tulajdonnév. A főnév toldalékolása. A tulajdonnevek helyesírása. A -ban/-ben -ba/-be rag helyes használata, a -ból/-ből, -ról/-ről, -tól/-től rag helyesírása. A melléknév. A j hang kétféle jelölése igékben, főnevekben, melléknevekben.

VIII. Tantárgyi tanterv 2-4. évfolyam

javítását, az egyéni írás kialakulását segítő, alakítási, kapcsolási gyakorlatok. Tempógyorsító gyakorlatok: az írás eszközi használatával, a figyelem fejlesztésével. Szósorok, mondatok írása másolással, tollbamondás után, emlékezetből és akaratlagos írással. Az egyéni írás alakítása a rendezett, tiszta és olvasható íráskép igényével.

Könyvek keresése szabadpolcon szerző és cím szerint. Szépirodalmi és ismeretterjesztő művek témájának megállapítása cím és tartalomjegyzék alapján. Az olvasott könyvek adatainak felsorolása (író, cím, kiadó, a kiadás éve). Célzott keresés kézikönyvekben vagy elektronikus adathordozókon feladathelyzetben.

Rövid szóbeli beszámoló ismeretterjesztő olvasmány tartalmáról, önálló vagy csoportos anyaggyűjtésről. Az olvasott szövegben előforduló ismeretlen szavak értelmezése nyomtatott vagy elektronikus gyermeklexikon, szótár segítségével. Tetszés szerint választott helyesírási szótár használata tanítói segítséggel.

A felkiáltó, az óhajtó, a felszólító mondat fölismerése és megnevezése szövegben. A mondatvégi írásjel helyes használata az egyszerű mondatok végén. A tanult szófajok felismerése és megnevezése - a fogalom tartalmi jegyei alapján - mondatban, szövegben.

Az igeidők használatának és jelölésének megfigyelése. Helyes használatuk gyakorlása beszédben és írásban. Az igeekötők jelentésmódosító szerepének felfedezése. Adott ige mondatba, szövegbe helyezése változó igeekötőkkel az igeekötő jelentésmódosító szerepének elmélyítéséhez. Nyelvhelyességi és helyesírási gyakorlatok az igeekötős igék gyakorlásához.

Tulajdonnevek és köznevek megkülönböztetése, helyesírásuk gyakorlása. Toldalékos szóalakok és helyes használatuk gyakorlása szóban és írásban. A főnév t ragjának és a múlt idő jelének megkülönböztetése.

A melléknevek szerepének felfedezése a nyelvhasználatban.

Alkalmazásuk stílusgyakorlatokban. Helyesírási gyakorlat: hosszú hangok jelölése a melléknevek végén.

A j hang jelölése igékben, főnevekben, melléknevekben.

Önellenőrzés, hibajavítás helyesírási szójegyzék használatával.

A következő tanévi fejlesztés feltételei

Egyéni, jól olvasható, lendületes írás, rendezett, tiszta füzetvezetés. Az önálló írásbeli munkák önellenőrzése, javítása tanítói segítséggel.

Igék, főnevek, melléknevek jelentésbeli különbségének fölismerése, szófajuk megnevezése. A tanult helyesírási és nyelvhelyességi szabályok alkalmazása begyakorolt esetekben. A j hang helyes jelölése újabb 20-25 szóban.

4. évfolyam

Témakörök, tartalmak

Belépő tevékenységformák

Ismeretek az anyanyelvről, helyesírás

A helyes anyanyelvhasználatot támogató nyelvi tudatosodás: nyelvi fogalmakkal, szabályszerűségekkel kapcsolatos tapasztalatok bővítésével.

A szófajokról gyűjtött tudás összefoglalása és kibővítése: az igei személyragok és a személyes névmás; a tulajdonnév újabb csoportjai (földrajzi nevek, címek, intézmények neve, márkánév); a főnév -val, -vel ragos alakja; a melléknév fokozása körében szerzett nyelvtani és helyesírási tapasztalatokkal. Továbbá a névelő és a névutó, a számnév és fajtái, a határozatlan számnév fokozása és a keltezés fogalmi jegyeinek és helyesírásának megfigyelésével.

A tanult szófajok fölismerése a szövegben és megnevezésük konkrét példákban. A todalékos igealakok helyesírásának gyakorlása. A jövő idő változatos kifejezése. A tanuló környezetében és olvasmányában előforduló tulajdonnevek fajtáinak felismerése, helyesírásuk gyakorlása, helyes alkalmazásuk az írásos nyelvhasználatban. A főnév ragos alakjának fölismerése szövegben, a *-val, -vel* ragos főnevek helyesírásának gyakorlása az egyszerűbb esetekben. A névutók szerepének felismerése a nyelvi kifejezésben, helyesírásuk, a leggyakoribb névutók ismerete. A határozott és határozatlan névelő szerepének megkülönböztetése és helyes használatuk. A tanult hagyományos írásmódú személynevek biztos helyesírása, a lakóhely földrajzi neveinek helyes lejegyzése. A melléknév fokozott alakjainak, helyes leírása. A határozott és a határozatlan számnév fölismerése, a számoknak betűvel való leírása és a keltezés írása. Az *ly*-os szavak körének bővítése. A todalékos szóalakok helyesírásának gyakorlása a tanult szófajok körében.

A tanulási képesség fejlesztése

Ismeretfeldolgozási technikák. Egyéni tanulási stílus. Az IKT eszközök tanulást szolgáló felhasználhatósága. Különböző információhordozók a lakóhelyi és az iskolai könyvtárban (folyóirat, hanglemez, hangkazetta, dia- és videofilm, CD, CD-ROM, Internet).

A gyerekeknek készült segédkönyvek (lexikon, enciklopédia, kétnyelvű szótár, elektronikus adathordozók) használata. Információgyűjtés elektronikus levelezéssel, illetve a világháló használatával. A tananyaghoz kapcsolódó ábrák, grafikonok, táblázatok megfigyelése, értelmezése.

A továbbhaladás feltételei

Rendezett, olvasható, a tanulás eszközeként használt írás. A mondatfajták és a tanult szófajok biztonságos megkülönböztetése szövegben, megnevezésük. A szótó és a todalékok megkülönböztetése legalább az egyalakú szótövek esetében. Biztos helyesírás az iskolai munkafüzetek és feladatlapok begyakorolt szó- és szöveganyagának körében. Újabb 20-25 szóban a j hang helyes jelölése. A tanítói javítással vagy tanulói önellenőrzéssel feltárt helyesírási hibák kijavítása.

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez**Beszédképesség, szóbeli szövegek alkotása és megértése:**

- *Kommunikációs szokások*

- a beszélőre irányuló figyelem fejlettsége,
- a beszélgetésbe, vitába, megbeszélésbe való bekapcsolódás szabályainak ismerete és alkalmazási szintje,
- a tanult nyelvi fordulatok szituációnak megfelelő használata.

Íráskép

- olvashatóság,
- az íráskép rendezettsége
- a szövegrendezés célszerűsége.

Tanulási képesség

- az információs források ismerete és a használatukban való jártasság,
- gyakorlottság az információk gyűjtésében, csoportosításában és felhasználásában,
- az önellenőrzés és a hibajavítás alkalmazási szintje.

Ismeretek az anyanyelvről

- a tanult nyelvtani ismeretek pontossága, megbízhatósága,
- az ismeretek alkalmazásának szintje (ráismerés, megnevezés, alkalmazás),
- a helyesírási és nyelvhelyességi szabályok alkalmazásának biztonsága, automatizáltsága.

MAGYAR IRODALOM**2-4. évfolyam**

Célok és feladatok

Az anyanyelvi kultúra alapozásával, az olvasás-szövegértés fejlesztésével szorosan összefonódik a gyerekek irodalmi nevelése. Ehhez kapcsolódik az *ember és társadalom*, a *művészetek* műveltségterület.

Ennek középpontjában a művek aktív, élményt jelentő befogadása, az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* célirányos fejlesztése áll. Az irodalmi művek olvasása lehetővé teszi az erkölcsi értékrend és a nemzeti kultúra értékeinek elsajátítása mellett más kultúrák megismerését és a komplex irodalmi nevelés folyamatában a különféle művészi kifejezési formák megtapasztalását. Az olvasmányélmények megbeszélése feltételt teremt a többféle értelmezés lehetőségének felismeréséhez és gyakorlásához, a saját olvasat vállalásához, a képteremtő képesség fejlesztéséhez, az ízlésformáláshoz, a beleéléshez. A kisiskolások irodalmi nevelési céljainak megvalósításában kitüntetett szerepe van a drámapedagógiai eljárások alkalmazásának. A drámajátékok elősegítik az átélést, az olvasottak befogadását. Tevékenységei megkönnyítik a kapcsolatteremtést és az együttműködést, fejlesztik a mozgáskultúrát, természetes helyzeteket kínálnak a szövegalkotáshoz, a kreativitás fejlesztéséhez, a beszéd és a testbeszéd (nem verbális kifejezőeszközök) gyakorlásához, összhangjának alakításához.

Folyamatában a tanító a családi és az óvodai anyanyelvi nevelés eredményeiből kiindulva intenzíven fejleszti a szövegértés és szövegalkotás képességét.

A tanító feladata, hogy integrált szemléletű, változatos tevékenységrendszer szervezésével olyan tanulási helyzetet teremtsen, amelyben a gyermek aktív résztvevője a kommunikációs folyamatoknak. Gyakorolhatja a szövegek értelmezését, alkotását és a társas kommunikációt. Folyamatosan fejlődhet szókincse, olvasási rutinja és íráskészsége, szövegelemző és szövegértő képessége, kifejtheti a szövegtartalommal kapcsolatos álláspontját.

A magyar irodalom tantárgy olvasmányanyaga nevelési megfontolásokból többféle szöveget tartalmaz. A szépirodalmi és az ismeretterjesztő szövegek mellett fontos, hogy nem irodalmi szövegformákkal is foglalkozzanak a tanulók. Az olvasott szövegek segítik a környezetben való eligazodást, ismereteket közvetítenek a társadalomról és a természetről, a hazáról, a családról és más alapvető emberi kapcsolatokról. Népünk múltjának történetei és kiemelkedő személyiségeinek példája, a nemzetiségek és etnikai népcsoportok kultúrájával való ismerkedés erősíti a gyerekek nemzeti azonosságtudatát. A szereplők magatartásának elemzése, jellemvonásaik és tetteik motívumainak vizsgálata erkölcsi értékrendet alakít, a másik ember tiszteletére, szociális érzékenységre, a környezetért érzett felelősségre nevel. Mindez tényanyagot és gyakorlóterepet kínál a *szociális és állampolgári kompetenciák* fejlesztéséhez és a *környezettudatos magatartás formálásához*.

Az 1-4. évfolyam magyar irodalom tanításának alapfeladata a beszéd és a megértés folyamatos fejlesztése, az olvasás és a kézírás megtanítása, a szövegértés és a szövegalkotás elemi szintű gondolkodási és nyelvi műveleteinek elsajátíttatása és gyakoroltatása.

A bevezető és a kezdő iskolaszakasz tanulási tevékenységeinek kétségtelenül az egyik leglátványosabb eredménye az új nyelvhasználati módok, az olvasás és az írás megtanulása és használatának eszközzé fejlesztése. Tekintettel azonban arra, hogy a nyelvhasználati módok megtanulása egymásra épül, fejlesztésük pedig szorosan egymáshoz kapcsolódik, a velük való foglalkozás belső arányairól az egyes tanulók fejlettségét mérlegelve, a differenciált tanulás tervezés és irányítás érvényesítésével, igen körültekintően kell döntenie a tanítóknak.

A **beszédkészség, a szóbeli szövegalkotás és a megértés** fejlesztése folyamatos feladat. Ennek különös jelentőségét részint az adja, hogy a képességcsoport képezi alapját és kiinduló pontját valamennyi újonnan megtanulásra kerülő nyelvi tevékenységnek, részint pedig az, hogy fejlettsége döntően meghatározza a gyermek társadalmi beilleszkedését, kortársaival való kapcsolattartásának és iskolai tanulmányainak sikerét. Ezért különösen fontos a kulturált nyelvi magatartás megalapozása mintaadással, szabálytanulással, élethelyzetekben páros és csoportos gyakorlattal, szokásalakító tréningekkel. Kiemelt feladat továbbá a szókincs folyamatos bővítése, pontosítása és aktivizálása olvasással, szövegértelmezéssel, szövegalkotó feladatokkal, valamint a narráció ösztönzése, gyakoroltatása.

Olvasás, az írott szöveg megértése fejlesztési terület magában foglalja az olvasás jelrendszerének eszközszintű elsajátítását és használatát. Az első olvasási sikerek meghatározó erejűek az olvasóvá válás, az olvasással kapcsolatos pozitív viszonyulások kialakulásának folyamatában. Ezért a tanulók egyedi sajátosságaira tekintettel, differenciáltan kell megszervezni az olvasástanulás folyamatát. Egyéni mérlegelés alapján kell döntenie az alapozásra (az olvasástanulás előkészítésére) fordítandó idő mennyiségéről, a betűtanulás megkezdésének időpontjáról, a betűk megismerésének haladási tempójáról a korai tanulási kudarcok, a tanulási tevékenységgel kapcsolatos szorongások, gátoltság kialakulásának megelőzése érdekében. A cél az, hogy a gyerek akarja és a maga módján próbálja megfejtetni a betűk sorának jelentését, az olvasottak értelmét, jól működő eszközzé fejlődjön olvasástudása és szeresse meg az olvasás tevékenységét.

Az értő olvasás fejlődésében fontos szerepe van a szöveggel való foglalkozásnak. Ennek során a művészi és ismeretterjesztő szövegek elsődleges megértésén túl a mélyebb tartalmi rétegeket kibontó szövegelemzést is gyakorolják a gyerekek a tanító irányításával. A fejlesztés eredményeként elvárható, hogy a tanuló néma olvasás útján megértse tankönyvei szövegének, a feladatok utasításainak lényegét. A szövegekből pontosan emelje ki az információkat, s használja fel azokat új feladathelyzet megoldásához. Az olvasási képesség fejlesztésének további feladata az 1-4. évfolyamon az értelmező (interpretáló), a kritikai és kreatív olvasás megalapozása, valamint az olvasástechnika fejlesztése, a kifejező felolvasás gyakoroltatása is.

A kisiskolások nevelésében az olvasástanulással szorosan összekapcsolódva valósul meg az **irodalmi ismeretek alapozása**. Ennek lényege az olvasás iránti érzelmi és gondolati érdeklődés felébresztése, a képzelet mozgósításával a

képteremtő képesség fejlesztése, tapasztalatszerzés, pl. művek formai jellemzőiről, a költői nyelv néhány sajátosságáról, művek témájáról, szereplőiről, élethelyzetekről, esztétikai fogalmakról.

A szövegfeldolgozás folyamatában már kisiskolás korban megkezdődhet az irodalom és az olvasó kapcsolatának alakítása. Ennek feltétele, hogy a tanulók a saját olvasatuk szerint értelmezhesék a szöveget, kapjanak ösztönzést arra, hogy felépítsék magukban annak képi világát, s reflektálhassanak az olvasottakra. A művekkel való foglalkozás során indul el az irodalmi művek erkölcsi, érzelmi, esztétikai értékei iránti fogékonyság megalapozása, az ízlésfejlesztés, valamint a társművészetek bekapcsolásával a komplex esztétikai nevelés.

Az értő olvasás fejlődésében fontos lépés az a tapasztalat, hogy a szöveg nemcsak irodalmi élményt nyújthat, hanem ismeretforrás is, s az így megszerzett tudás felhasználható újabb feladatok megoldásához. Ezt segíti a képi közlés (vizuális információk), a szövegtagoltság, a tipográfiai eszközök, ábrák, jelek szerepének figyelembevétel a szöveg jelentésének megértésében.

Az írásbeli szövegalkotás fejlesztése a jól megalapozott anyanyelvi készségekre épül, szabályainak megtanítása különböző témájú és szövegtípusú olvasmányok feldolgozásával valósul meg. Ezek szolgálnak mintául a gyermekek fogalmazásaihoz, nyitnak utat a későbbi kreatív alkotásokhoz, a képzelet, az érzelmek, a gondolatok önálló kifejezéséhez. A szövegek az árnyalt, gazdag szókinccs kialakításának forrásai is, hozzájárulnak az önkifejezés igényének felébresztéséhez és képességének fejlődéséhez. A témaválasztás és a szövegalkotás előkészítése döntően meghatározza az önálló alkotás sikerét. Ezért a gyerekekhez közeli, érdeklődésére számot tartó, képzeletét, kreativitását ösztönző témát célszerű választani. Az előkészítést minden esetben a tanulók fejlettsége, egyéni fejlesztési igénye határozza meg. Mivel e tekintetben jelentős eltérések lehetnek egy-egy tanulócsoporton belül, a differenciált tanulásszervezés feltétlenül javasolt.

A fejlesztés eredményességét fokozza, ha az önálló munkákat óráról órára kijavítja a tanító. Szöveges értékeléssel segíti a tanítványait a fogalmazások erényeinek és hibáinak felismerésében és rendszeresen kijavíttatja ezeket.

A különböző nyelvhasználati módok tanulásának pszichológiai és szociokulturális feltételeiben igen jelentős eltérések tapasztalhatók a tanulók körében. Ezért súlyos hiba, ha a tanító feszített tempót diktál és egységes haladási ütemet vár el minden tanulótól, nincs tekintettel a gyerekek eltérő jellemzőire, fejleszhetőségére, fejlesztési szükségleteire.

Az olvasás és az írás, valamint a szövegalkotás tanulásának különösen a bevezető és a kezdő időszakában a szokásosnál is nagyobb szerepe van az egyéni különbségek figyelembevételének, a differenciált fejlesztésnek. Ilyen módon érhető el, hogy egyenlő esélye legyen mindenkinek az olvasás, a szóbeli és az írásbeli önkifejezés jó szintű elsajátításához, s a tanulás folyamata élmény, örömteli tevékenység és sikerek forrása lehessen valamennyi gyerekek.

A memoriterek tanulása közben kipróbálhatják a különféle szöveg tanulási technikákat, emlékeztük megtartó képességének határait, egyéni tanulási stílust alakíthatnak ki.

2. évfolyam

Témakörök, tartalmak

Belépő tevékenységformák

Olvasás, írott szöveg megértése, irodalom

Népköltészeti és műköltészeti alkotások a klasszikus és kortárs hazai és határon túli magyar irodalomból.

Mesék, népdalok, találós kérdések, népi játékok a nemzetiségek és etnikumok kultúrájából is. Történetek a gyerekek természeti és társadalmi környezetéről. Nem irodalmi szövegek. A cím és tartalom viszonya. A versben: a ritmus, a rím, az ismétlődések.

Az olvasottak tartalmára irányuló fokozott figyelem, kezdő szintű megértés.

A feldolgozott szövegek tartalmából adódó természeti és társadalmi környezettel kapcsolatos bővülő tapasztalatok és elemi ismeretek. Másokra irányuló figyelem, a másság befogadásával és a környezetért érzett felelősség élményével való ismételt találkozás.

Olvasástechnika

Az olvasási kompetencia kezdő szinten.

Hangsúlyozás és hanglejtés.

A szünnettartás és a ritmus. Hangos és néma olvasás.

A folyamatos olvasás.

A mű témájának, eseményeinek, szereplőinek megnevezése. A szereplők cselekedeteinek értékelése, következtetés tulajdonságaikra. Az események összefoglalása, a lényeges gondolat kiemelése. Az olvasott művek szóhasználatának megfigyelése. A cím és a tartalom összefüggésének megfigyelése. Az ismeretlen kifejezések értelmezése szöveggörnyezetben. A verses forma fölismerése, a szöveg ritmusának jelzése tapssal.

Szavak, szó szerkezetek, mondatok helyes hangsúlyozása. Toldalékos szavak pontos kiolvasása. Szünnettartás a mondaton belül és a mondatok között. Helyes hanglejtés gyakorlása kijelentő és kérdő mondatok olvasásával. A folyamatos és pontos olvasás gyakorlása mondatok és szövegek hangos olvasásával. Felolvasás előzetes felkészülés után. A kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok és a mondatzárások helyes felolvasása. A sorvégi átmenetek megszakítás nélküli

olvasása. A természetes beszéd tempójához és hanglejtéséhez közelítő hangos olvasás.

Írásbeli szövegek alkotása

Előkészítő szintű szövegalkotás.
Mondatalkotás. Mondatok összekapcsolása.
Történetalkotás szóban.
Vázlatkészítés előkészítése

Szógyűjtés, szószerkezetek, mondatok alkotása eseményképről. Rövid írásbeli válaszadás olvasott szöveghez kapcsolódó kérdésekre. Személyes élményről vagy földolgozott olvasmányról két-hárommondatos írásbeli fogalmazás. Az olvasott művekről vázlatkészítés tanítói segítséggel. Írás- és helyesírási hibák javítása leírt szövegben tanítói utasításra és önellenőrzéssel.

A tanulási képesség fejlesztése

A kép és a szöveg kapcsolata.
A könyvtárhasználat alapvető szabályai. A könyvek jellemző adatai. Gyermekújságok jellemzői.

A mindennapi élet algoritmusainak felismerése és megfogalmazása szövegalkotó feladatokban. Illusztrált szövegekben a kép és a szöveg együttes értelmezésének gyakorlása. Eligazodás a könyvekben a tartalomjegyzék alapján. Ismerkedés a gyermekújságok tartalmával, szerkezetével.

Társadalmi ismeretek

Társas kapcsolatokat és a közösségekben elfoglalt helyzetet befolyásoló tapasztalatok, adekvát magatartásformák, -modellek.
Mindennapi életvitellel összefüggő helyzetgyakorlatokban megfigyelhető (pl. vásárlói, fogyasztói, életmódbeli) magatartási minták.
A barátok, baráti kör, az iskolai és egyéb kisebb közösségek.

Felnőttek és gyerekek társas viselkedési formáinak megfigyelése, gyakorlása élethelyzetekben. Kapcsolatfelvétel családtagokkal és ismerős felnőttekkel. Baráti kapcsolatok ábrázolásának megfigyelése olvasmányokban, véleményalkotás a szereplők viselkedéséről. Beszélgetés az iskolai életéről, az osztályközösségről. Részvétel a mindennapi élet különböző helyzeteit felidéző szerepjátékokban.

Tánc és dráma

Az átélés és a befogadás élménye, az együttműködés, a társakra irányuló figyelem.
Érzékelő, utánzó és memóriafejlesztő játékok.
Népi mondókák, gyermekjátékok, népszokások, dramatizált mesék.
Történetek feldolgozása a báb és a dráma eszközeivel.

A szövegmondás összekötése ritmikus mozgással. Egyszerű lépésekkel kísért énekes népi gyermekjáték előadása. Rövid mesék, történetek dramatizálása, a szereplők és a főszereplő megkülönböztetése. Improvizációs játékok tanári irányítással, többféle kommunikációs helyzetben.

Memoriter

Versek, találós kérdés, népi gyermekjáték elmondása könyv nélkül, szövegűen, a tanult mondatfonetikai eszközök alkalmazásával. A szöveg nehézségi fokát és mennyiségét a tanulócsoporthoz való teherbíró képessége határozza meg.

A következő tanévi fejlesztés feltételei

Egyszerű szóbeli és írásos közlések megértése. Kérdésekre értelmes, rövid válaszok adása. A mindennapi kommunikáció alapformáinak alkalmazása a szokás szintjén: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdezés, kérés, köszönetnyilvánítás, köszöntés. Pontosságra törekvő folyamatos olvasás. Az olvasmány tartalmának elmondása kérdések segítségével. Rövid szövegekből információk kiemelése, a leírt események helyes sorrendjének felismerése. Önállóan alkotott mondatok /tartalmi/ összekapcsolása.

3. évfolyam

Témakörök, tartalmak

Beszédképesség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

Folyamatosan bővülő és aktivizálódó szókinccs. A szóbeli gondolatközlés és a beszéd folyamatok megértése haladó szinten.
A különféle mondatfajták és a mondatfonetikai eszközök kapcsolata. A szavak és a nem verbális jelek (testbeszéd) szerepe különféle kommunikációs helyzetben. A szavak jelentésárnyalata, stílusértéke, szerepe a beszédben. Szólások, közmondások jelentése.

Belépő tevékenységformák

A szavak, szószerkezetek megfelelő kiejtésének gyakorlása az élőbeszédben és a fölolvásban. Helyes beszédlejtés bővülő mondatok elmondásakor, felolvasásakor. A nem verbális eszközök összehangolása a tartalommal szövegmondáskor és értelmezésük mások megnyilatkozásainak értékelésekor. Versek és mesék kifejező előadása, kapcsolattartás a hallgatósággal. Szókinccsbővítés: a szavak jelentésének,

stílusértékének elemzése szövegben, ezen tapasztalatok, valamint a tanult szólások, közmondások használata az előbeszédben és a fogalmazásban. Szóbeli szöveg-alkotás különféle kommunikációs helyzetekben. Ismert mese elmondása tömörített és bővített változatban. Hosszabb szóbeli közlések követése, megértése. Mindennapi élmények, filmélmények, olvasmányok rövid tartalmának elmondása, megbeszélése. Részvétel a tanulócsoportban folyó beszélgetésben.

Olvasás, az írott szöveg megértése, irodalom

Prózai művek és versek a hazai (magyar, nemzeti és az etnikumok irodalmából) és a külföldi nép- és műköltészetből. Mesék, mondák, legendák, történelmi elbeszélések, valamint a gyerekek mindennapi életéről szóló elbeszélések, regényrészletek klasszikus és kortárs szerzőktől. Versek olvasásához kapcsolódó, elemi poétikai és verstani ismeretek. Népi játékok, dramatizált szövegek, ismeretterjesztő művek, a mindennapi kommunikáció szövegei (meghívó, recept, hirdetés stb.) Az olvasott szöveg megértése haladó szinten. A képteremtő képesség formálása, izlésfejlesztés. Szövegértelmezés – a többféle értelmezés lehetősége - a saját olvasat. Reflektálás az olvasottakra.

A nemzeti azonosságtudatot, az erkölcsi és esztétikai értékrendet alapozó tapasztalatok.

Attitűdformálás: irodalmi, esztétikai és környezeti értékekkel kapcsolatos élmények feldolgozásával, az új információk befogadása iránti nyitottság, szociális érzékenység erősítésével.

Olvasástechnika

Az olvasási készség haladó szinten. Néma olvasáskor az olvasottak tartalmát növekvő időtartamban tartósan követni képes figyelem.

A felolvasás kifejező erejének összetevői.

A pontosságra törekvő folyamatos olvasás. A fölolvadás: helyes tagolás és hangsúlyozás. Értelmező és folyamatolvasás.

Írásbeli szövegek alkotása

Az írásbeli fogalmazás képessége haladó szinten.. A szövegalkotás műveletei: anyaggyűjtés, címválasztás, a lényeges gondolatok kiválasztása, elrendezése. Az időrend. A szöveg tagolása, a bekezdések. Az elbeszélő fogalmazás jellemzői. Az elbeszélés szerkezete: bevezetés, tárgyalás, befejezés. A párbeszéd szerepe az elbeszélő szövegben. Formai jellemzői.

Társadalmi ismeretek

Tapasztalatok a nemzeti és az európai azonosságtudat értelmi és érzelmi alapozásához.

A magyar nemzet nagy történelmi eseményei, például

A szereplők megnevezése, cselekedeteik, érzelmeik, tulajdonságaik megfigyelése, az események időrendje, a mű szerkezetének fölismerése. Lényegkiemelés, oksági kapcsolatok felismerése. Vázlatkészítés tanítói segítséggel. Szövegekkel, problémafelvetésekkel kapcsolatos kérdések és válaszok megfogalmazása. Mesék bevezető, befejező fordulatának és jellemző szövegeinek használata. Mesék ismétlődő motívumainak megfigyelése. Néhány jellegzetes irodalmi téma fölismerése az olvasott művekben, például család, iskola, barátság, segítőkészség, szülői szeretet, hazaszeretet. Versek művészi eszközeinek fölfedezése: ritmus, rím, refrén, hasonlat. Szövegek: mesék, elbeszélésrészletek dramatizálása. Ismeretterjesztő és mindennapi gyakorlati szövegek értelmezése, információkiemelés, a lényeg tömör megfogalmazása. Tájékozódás a lakóhely irodalmi vonatkozásairól.

Az olvasás pontosságának, folyamatosságának fejlesztése beszéd- és olvasástechnikai gyakorlatokkal. Néma olvasás a megértést vizsgáló feladatok megoldásával. A hosszú mondatok helyes tagolása, hangsúlyozása felolvasáskor mintakövetéssel. Az értelmező (interpretáló) olvasás fejlesztése tanítói és tanulói kérdések segítségével. Hosszabb szövegek (például házi olvasmányok) olvasására való fölkészülés folyamatolvasással.

Olvasókönyvi szövegminták megfigyelése a szövegforma tartalmi és szövegszerkezeti jellemzőinek felfedezéséhez. Címek vizsgálata, a jó cím ismerveinek összegyűjtése. Események elrendezése időrendben. Bevezetés (előzmény, színhely, időpont) és befejezés (következmény, tanulság, egyéni vélemény) készítése szóban és írásban. A fogalmazás koherenciájának megteremtése tématarással, a mondatok kapcsolásával. A fogalmazás témájának megfelelő szavak és kifejezések használata, a felesleges ismétlődés kerülése. A párbeszéd beillesztése a történetmondásba.

A fogalmazások javítása a tanult fogalmazási ismeretek felhasználásával a tanító segítségadása mellett.

Versek, legendák, történetek olvasása a nemzeti múlt nagy eseményeiről. Az olvasottak látottak reprodukálása szóban, illusztrálása, csoportos

SÁIK

honfoglalás, államalapítás, Mátyás kora, a török idők.
Ünnepeink: családi, vallási, nemzeti ünnepek. A magyar nemzet jelképei. Nemzeti emlékhelyeink.

Tánc és dráma

A beszédet, a testbeszédet, a mozgáskultúrát fejlesztő tréningek. Értékrendet formáló, az együttműködést és az összetartozást erősítő komplex esztétikai élmények átélése.

Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatokkal kombinált koncentrációs és memóriagyakorlatok. Fantáziajátékok. Történetek földolgozása a dráma eszköztárával, bábjátékkal. Dramatizált elbeszélések, népszokások.

VIII. Tantárgyi tanterv 2-4. évfolyam

megjelenítése szituációs játékkal. Műsorok összeállítása nemzeti ünnepeink-re. Szóbeli beszámoló családi ünnepekről. Beszámoló nemzeti jelképeinkről. A Szózat szövegének értelmezése. Tájékozódás a lakóhely hagyományos ünnepi népszokásairól, irodalmi, történelmi emlékhelyeiről.

Ritmikus mozgással és szöveggel összekapcsolt gyakorlatok: gyermekversek előadása ritmus- és mozgásváltással. Játék elképzelt tárgyakkal; tárgyfelidéző gesztusok, elképzelt személyek megjelenítése. Csoportos improvizációs játékok; rögtönzések alapszintű elemző megbeszélése. Népszokások, történetek dramatizált megjelenítése.

Memoriter

Vörösmarty Mihály: Szózat című versének két versszaka, szabadon választott versek, szólások, közmondások, verses mese, rövid mese vagy meserészlet - elmondása a tartalmat kifejező előadásban. Az előző fejlesztési szakaszhoz /tanévhez/ képest emelkedő mennyiségi igénnyel - a tanulócsoporthelhetőségét figyelembe véve.

A következő tanévi fejlesztés feltételei

Egyszerű szerkezetű mesék, elbeszélések tartalmának megértése, eseményeinek elmondása összefüggő mondatokkal, a tartalmat jól követő előadásban. A tankönyvek feladatszövegeinek, a tanító utasításainak, magyarázatainak megértése. Fél oldal terjedelmű, ismert témájú szépirodalmi és ismeretterjesztő olvasmány önálló néma olvasása, a szöveg lényegének megértése, megfogalmazása. A szöveghez kapcsolódó feladatok megoldása. Gyakorlottság a szövegek értelmezésben, az összefüggések felismerésében. Feldolgozott szövegek pontos, folyamatos felolvasása felkészülés után. A Szózat két versszakának elmondása fejből, tiszteletadással.

Öt-hatmondatos, értelmes elbeszélő szöveg fogalmazása írásban ismert témáról.

Részvétel a közös drámajátékokban, illetve a készségfejlesztő drámás gyakorlatokban és a produkciók megbeszélésében.

4. évfolyam

Témakörök, tartalmak

Beszéd-készség, szóbeli szövegek alkotása és megértése

A tankönyvek szövegének megértéséhez szükséges szókinés. Haladó szintű gondolatközlés, beszédértés, kapcsolatfelvétel és a kapcsolattartás kommunikációs helyzetekben.

A szövegjelentés kifejezése mondat és szövegfonetikai eszközökkel. A szöveg jelentésének megfelelő helyes dallam és nem verbális eszközök (testbeszéd) használata. Párbeszéd a mindennapi élethelyzetekben. Vita

Olvasás, az írott szövegek megértése, irodalom

Haladó szintű szövegértés. Olvasás erkölcsi érték közvetítő, szocializációt támogató, esztétikai élményszerző és ismeretbővítő szereppel. Reflektálás az olvasottakra, kritikai észrevételek.

Belépő tevékenységformák

Az élőbeszéd és a fölolvadás értelemszerű tagolása helyes beszéd-légzéssel, szünetekkel, a szöveg jelentésének megfelelő tempó, hangerő és dallam alkalmazásának gyakorlása. Különböző beszédhelyzetekben alkalmazkodás a kommunikációs szerephez és a partnerhez, a nem verbális eszközök összehangolása a beszédhelyzettel. Az aktív és passzív szókinés folyamatos gyarapítása különböző szövegekből, más tantárgyakban előforduló szakkifejezésekkel, ritkábban használt szavakkal. Hiányos mondatok kiegészítése a szövegkörnyezetbe illő rokon értelmű szóval, kifejezéssel. Állandó szókapcsolatok gyűjtése. Részvétel a tanulócsoporthoz folyó beszélgetésben, vitában. Olvasmányok reprodukálása szóban tömörítéssel, nézőpontváltással. Narráció. A tanító vagy a társak hosszabb közléseinek követése. Ezek lényegéről emlékeztető jegyzetek készítése.

Néhány adat gyűjtése az olvasott művek szerzőjéről. Szövegelemző műveletek bővítése: szerkezet, tér idő, következtetések, kulcsszavak kiemelése, tömörítés, bővítés. Azonos témájú alkotások összehasonlítása.

SÁIK

Prózai és verses népköltészeti alkotások a magyar, a nemzetiségi és a hazai etnikumok népköltészetéből: népmesék, mondák, legendák, népdalok, népi játékok, népszokások. Irodalmi mesék. Tündérmese, állatmese, tréfás-és láncmese. A mesék szerkezeti és nyelvi jellemzői, mesemotívumok. A népdalok jellegzetes témái. Elbeszélések, regényrészletek, versek a klasszikus és a kortárs magyar irodalomból. Egyszerű szerkezetű gyermekregény. Az irodalmi szöveg művészi eszközei: néhány alakzat; a megszemélyesítés; ritmus, rím, refrén. Kritikai és kreatív olvasás.

Olvasástechnika

Haladó szintű, kifejező felolvasás. Mondat-és szövegfonetikai eszközök. A kifejező olvasás előkészítése olvasástechnikai gyakorlatokkal. A szövegtartalmat tartósan követő, a lényeg megragadására képes haladó szintű néma olvasás.

Írásbeli szövegek alkotása

Haladó szintű írásbeli önkifejezés többféle szövegformában. Tájékoztató szövegek: hirdetés, értesítés. A leírás, tartalmi, szerkezeti jellemzői, nyelvi eszközei, a bemutatás sorrendje. A leírás szemléletessége. Az üdvözlő írásának tartalmi és formai jellemzői.

Íráskép

Eszközszerintű egyéni írás haladó szinten. Írás sima lapon. Tanulási feladatokat kiszolgáló szövegrendezés, táblázatok, illusztrációk stb.

A tanulási képesség fejlesztése

Ismerkedés folyóiratokkal. Katalógusok megfigyelése. A könyvtári katalógus tájékoztató szerepe a könyvek és egyéb információforrások keresésében.

Társadalmi ismeretek

A nemzeti azonosságtudatot és az Európához tartozás tudati és érzelmi alapjait bővítő élmények és tapasztalatok. A magyar nemzet nagy történelmi eseményei: Rákóczi kora és alakja, nagy államférfiak, művészek, tudósok, felfedezők, utazók a XIX. és a XX. századból.

Tánc és dráma

Művészi kifejezésformák megtapasztalása, elemi szintű

VIII. Tantárgyi tanterv 2-4. évfolyam

Egyszerű szövegek vázlatának elkészítése tanítói segítséggel. Érzelmek, emberi kapcsolatok fölismerése, értékelése a művekben. Több szempont figyelembevételével a szereplők viselkedésének megfigyelésekor. Véleményalkotás. A házi olvasmány előkészítése folyamatolvasással, otthoni elolvasása és megbeszélése közösen. Az önállóan megismert ifjúsági regénnyel kapcsolatos olvasmányélmény megosztása a társakkal. Művészi eszközök fölismerése lírai és elbeszélő művekben. Az ismétlés funkciójának megfigyelése. Nyelvi érdekességek, művészi eszközök gyűjtése szövegből. A népköltészetéről és a műköltészetéről tanultak összefoglaló rendszerezése.

A kifejező hangos olvasás gyakorlása és a szövegben rejlő érzelmek kifejezése mondat- és szövegfonetikai eszközök alkalmazásával. Párbeszéd és közbeékelődések elkülönítése fölolvasáskor mintakövetéssel. Nagyobb terjedelmű szöveg néma olvasása.

Hirdetés, értesítés, meghívó megfogalmazása a címzett személyének figyelembevételével. Rövid üzenetek fogalmazása (SMS, e-mail). Elbeszélő fogalmazás kiegészítése párbeszéd írásával. A leírás megfigyelése irodalmi példákra. Szemléletes leírás készítése egyszerű tárgyról, növényről, állatról, emberről. Figyelem a bemutatás sorrendjére és a nyelvi eszközök alkalmazására. Levelezőlap írása különféle alkalmazásra választott partnernek. A levelezőlap címzése. Az írásbeli munkák önellenőrzése és javítása a tanító irányításával.

Olvasható, tetszetős és rendezett füzetvezetés. Az írott szöveg (vázlat, fogalmazás, ábra, feliratozás, táblázat) célszerű elrendezése a lapon (lapszélék, betű- és sortávolság megtartásával). Olvasónapló vezetése.

A gyerekeknek szóló ismeretterjesztő művekből, folyóiratokból, honlapokról információk gyűjtése és az adatokkal a tanultak kiegészítése. Vázlat alapján beszámoló - szükség esetén tanítói segítséggel - ismeretterjesztő olvasmányokról, megfigyelésekről, kísérletekről. Beszámoló egyéni élményekről, olvasmányokról. Mesegyűjtemények, gyerekek részére készült verseskötetek keresése a szabadpolcon. Közmondások, szólások, állandó szókapcsolatok, ismeretlen szavak jelentésének megismerése kézikönyvekből.

Történetek olvasása a magyarság múltjának nevezetes eseményeiről, kiemelkedő személyiségeiről, tetteiről, az emberek életmódjáról az egyes korokban. Példaképek kiemelkedő tetteinek, jellemvonásainak megfigyelése, értékelése. Tájékozódás a történelmi időben: évszázad, évezred elképzelése. A régió, a lakóhely történelmi, irodalmi emlékeiről adatok gyűjtése, rendezése, felhasználása beszámoló elkészítéséhez a szerzett ismeretekről.

Térkitöltő, térkihasználó gyakorlatok; játékos,

SÁIK

alkalmazása. Ritmus-, mozgás- és beszédgyakorlatok - kombinált koncentrációs és memóriagyakorlatok. Fantáziajátékok. Egyszerűbb drámai konvenciók megismerése. A színházi formanyelv alapjai. Történetek földolgozása a dráma eszköztárával. Színházi, bábszínházi előadás megtekintése.

VIII. Tantárgyi tanterv 2-4. évfolyam

mozgással és szöveggel összekapcsolt ritmikus gyakorlatok. Játék elképzelt és valóságos helyzetek megjelenítésével. Egész csoportos és kiscsoportos játékok; állóképek. A szerkezet érzékelése (jelenet, felvonás), a kezdet és a vég fölismerése térbeli és időbeli struktúrákban; a színházi előadás formai elemei (díszlet, berendezés, jelmez, kellék, fény- és hanghatások). Csoportos improvizációs játékok, közös dramatizálás a tanult konvenciók alkalmazásával. Rögtönzések és a látott előadások alapszintű elemző megbeszélése.

Memoriter

Népdalok, népmesék elmondása; Kölcsey Ferenc Himnusz című versének két versszaka; Petőfi Sándor Nemzeti dal című verse. Szabadon választott költemények, prózai szövegrészetek az előző tanévhez képest emelkedő minőségi (pontosság, értelmezés, kifejező erő, kapcsolat a hallgatósággal) és mennyiségi igénnyel, differenciáltan, a tanulók terhelhetőségét figyelembe véve.

A továbbhaladás feltételei

Érthető, folyamatos beszéd a mindennapi kommunikációban. Beszéd folyamatok követése, magyarázatok, feladatszövegek lényegének pontos megértése. A tanult udvarias nyelvi fordulatok használata mindennapi beszédhelyzetekben. Megfigyelési tapasztalatok, önálló kutatások, feladatteljesítési eredmények, személyes élmények értelmes megfogalmazása szóban és írásban a tanult szövegalkotási követelmények figyelembevételével. Olvasmányok tartalmának narratív előadása tématarassal. Előzetes fölkészülés után ismert témájú szöveg folyamatos, a tartalmat kifejező fölolvása. Önállóan megismert - életkorhoz illő - szöveg néma olvasása, lényegének megértése és megfogalmazása. A szöveg információinak pontos kiemelése, egyszerű összefüggéseinek felismerése. Az olvasás útján szerzett információk felhasználása új feladathelyzetben. Gyakorlottság a tanító irányításával a szöveg mélyebb tartalmi rétegeinek megértésében, erkölcsi, esztétikai értékek felismerésében. A Himnusz két versszakának és Petőfi Sándor Nemzeti dal című versének elmondása fejből, pontos szövegmondással.

A könyvek önálló keresése a könyvtárban. A könyvek tartalomjegyzékének használata. Könyvek és egyéb információhordozók felhasználása segítségadással tanulási feladatokhoz.

Részvétel a csoportos történetalkotásban, az improvizációkban és a produkciókat elemző megbeszélésekben.

Szempontok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

Beszéd-készség, szóbeli szövegek alkotása és megértése:

- *A beszéd hangzása*

- a beszéd érthetősége, az artikuláció tisztasága,
- a hangkapcsolatok helyes kiejtése, az időtartam érzékeltetése,
- a levegővel való gazdálkodás kialakultsága,
- a magyar nyelv sajátosságainak megfelelő hanglejtés,
- a hangerő és a beszédhelyzet összhangja,
- a mondat és szövegfonetikai eszközök használatának tudatossága.

- *A szövegalkotás minősége*

- a szókincs terjedelme, pontos használata,
- a gondolatok kifejezésének értelmessége,
- a szövegalkotás koherenciája, tématarassal,
- a gondolatközlés fegyelmettség.

- *A szóbeli közlések megértése*

- a beszéd folyamat követésének tartóssága,
- a megértés pontossága,
- a kérdésfeltevések és válaszadások lényegre irányultsága.

Olvasás, szövegértés, irodalom

- *Hangos olvasás*

- betűismeret, az olvasás pontossága, folyamatossága,
- az olvasás kifejező ereje.

- *Szövegértés*

- a néma olvasás eszközi használata a szöveg megértéséhez,
- az elsődleges megértés pontossága,
- az olvasottak elképzélése,

- a tanult szövegelemző műveletek (pl. információ-kiemelés, összefüggések felismerése, következtetés, értelmezés) alkalmazási szintje, a mélyebb tartalmi megértés fejlettsége,
- a saját olvasat és vélemény megfogalmazásának igénye és minősége,
- az olvasottak lényegének felismerése,
- a szövegtartalom követésének tartóssága,
- a szöveg esztétikai értékeinek felfedezése.

- *Irodalom*

- az olvasás iránti igény és érdeklődés,
- az olvasmányélmények megosztásának motiváltsága,
- reflektálás az olvasottakra.

Írásbeli szövegalkotás

- a szöveg nyelvi megformáltságának minősége (értelmesség, stílus),
- szövegkoherencia,
- tématarítás, a kifejtés rendszeressége,
- a szöveg tagoltsága,
- a szövegformához illő nyelvi eszközök alkalmazása,
- a szövegírás helyessége.

Tanulási képesség

- probléma felismerés, a megoldási terv készítésének szintje,
- szóbeli és írásbeli beszámolók tartalma (tömörítő, illetve bővítő kifejtés), nyelvi megformáltsága,
- a tanulási szokások fejlettsége,
- a memoriterek rögzítésének és felidézésének módszereiben való jártasság.

Tánc és dráma

- a közös gyakorlatokban való részvétel, aktivitás,
- a tanult nyelvi kifejezőeszközök felhasználásának szintje,
- a produkciók elemzésében való részvétel és tudatosság,

MATEMATIKA 2-4. évfolyam

Célok és feladatok

Az általános iskola kezdő szakaszában a **matematikai nevelés célja és feladata** azon képességek fejlesztése, melyek segítségével a tanulók felkészülnek az önálló ismeretszerzésre. Ennek elérésére életkoruknak megfelelő, tapasztalaton nyugvó megismerési módszereket sajátítanak el. Tapasztalatgyűjtés keretében foglalkozunk:

- az alapvető matematikai képességek alakításával,
- a gondolkodás fejlesztésével,
- helyes tanulási szokások kiépítésével,
- az ismeretszerzésben az önállóság mértékének fokozásával,
- a matematika tanulása iránti érdeklődés felkeltésével,
- a pozitív attitűd alapozásával,
- az életkornak megfelelő matematikai fogalmak alapozásával és a kapcsolódó szaknyelv elsajátításával.

Az adott életkorban a **matematika tanulásának alapja** a tapasztalatszerzésből kiinduló induktív megismerés. Ennek keretében válnak képessé a tanulók a megfigyelés egyre öntevékenyebb és céltudatosabb irányítására, az észrevételek különféle kifejezésére, megfogalmazására, rendezésére, értelmezésére és lejegyzésére, megjegyzésére, valamint a szerzett tapasztalatok más tanulási helyzetekben és probléma-megoldásokban való alkalmazására.

A matematika tanulása az első négy évfolyamon alapozó jellegű. A nevelési-oktatási feladatok sorában a képességfejlesztésnek kiemelt szerepet szánunk.

Az ismeretek kialakítása a képességek gazdag tárházának fejlesztése közben, a kisiskolás korosztály fejlődési ütemének figyelembevételével történik.

A fejlesztés fontosabb területei:

- összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés képessége, megfigyelőképesség,
- emlékezet (mozgásos, tárgyi, fogalmi),
- válogató, osztályozó és rendszerező képesség,
- adatok gyűjtése, rögzítése, rendezése,
- lényegkiemelő képesség,
- absztraháló és konkretizáló képesség,
- összefüggések felismerése, oksági és egyéb kapcsolatok feltárása,
- probléma felismerése, problémamegoldás tárgyi tevékenységgel és egyszerűbb esetekben gondolati úton,
- tevékenységekhez kötött alkotó gondolkodás,
- kreativitás,
- analógiák felismerése, követése,
- algoritmusok követése, algoritmikus gondolkodás,
- logikai gondolkodás elemi szinten,
- tapasztalatok kifejezése különféle módokon (megmutatással, rajzzal, adatok rendezésével, példák, ellenpéldák gyűjtésével stb.), megfogalmazása saját szókinccsel, egyszerűbb esetekben matematikai szaknyelv, illetve jelrendszer alkalmazásával,
- a munkavégzéshez szükséges általánosabb képességek (pl. pontosság, rendszeresség, tudatosság, megbízhatóság, a részletszámítások és az eredmény ellenőrzése, az eredményért való felelősségvállalás, együttműködés, érvelés, vita).

A kezdő szakasz feladata a **legfontosabb matematika fogalmak tapasztalati alapozása**, az **alapvető matematikai ismeretek elsajátítása**, a problémamentes továbbhaladás biztosítása a kötelező oktatás keretében. Az alapozás a matematika kiemelt témaköreiben az ismeretek spirális bővülésében valósul meg. Ezért kiemelten kezeljük azokat a tanítási tartalmakat, amelyekre a következő iskolaszakasz tananyaga épül:

- a természetes szám fogalmát gazdag tartalommal építjük ki tízezres számkörben,
- segítjük a biztonságos eligazodást a tízes számrendszerben,
- kidolgozzuk és fejlesztjük a biztonságos szám- és műveletfogalomra épülő számolási készségeket,
- fejlesztjük a mennyiségi viszonyokban való tájékozódást, a becslőképességet,
- alakzatok megismerésével, formai, mennyiségi tulajdonságok és viszonyok felismerésével, egyszerű transzformációkkal formáljuk a sík- és térbeli tájékozódási képességet, alakítjuk a geometriai szemléletet,
- tapasztalati függvények és sorozatok vizsgálatával, ábrázolásával segítjük az összefüggésekben való gondolkodás alakulását, a problémalátást, a probléma-megoldási képesség fejlődését,
- valószínűségi játékokkal, megfigyelésekkel, kísérletekkel a valószínűségi szemléletet alapozzuk,
- konkrét szituációkkal, példákkal alakítjuk a tanulók szemléletét a valóság és a matematikai modellek kapcsolatáról.

Alapvető fontosságú, hogy nem mennyiségi, hanem minőségi fejlesztés történjen, tehát a tanulók tempójának megfelelően haladjunk, ne a többre, hanem az alaposabbra helyezzük a hangsúlyt.

A fejlesztő munkánk eredményeként azt várjuk, hogy a 4. évfolyam befejezése után a tanulók a megismerési módszerekben gazdagodva, a matematika és a matematikatanulás iránt pozitív beállítódással, érdeklődéssel, a továbbhaladáshoz szükséges ismeretek birtokában folytathassák tanulmányaikat.

Fejlesztési követelmények

A matematika tanulása segítse elő a kisgyermek tájékozódását térben, időben és mennyiségi viszonyokban az őt körülvevő közvetlen környezetben. A tájékozódási viszonyok megjelenítésére használja pl.: a mellett, mögött, alatt, előbb, ezután, korábban kifejezéseket, hasonlítsa össze tárgyakat, személyeket, alakzatokat, jelenségeket mennyiségi tulajdonságok alapján. Értelmezze a számokat a valóság mennyiségeivel (mérőszám, darabszám, értékmérő).

Szerezzen tapasztalatot a környező világ tárgyainak, jelenségeinek megismerésében. Megfigyeléseit közölje, igazolja tárgyi tevékenységgel, szavakkal, jelekkel, értelmezze, rögzítse rajzzal, írásban.

A képzelet segítségével képes legyen ábrázolt, elmondott, olvasott történetet megjeleníteni és azokról matematikai összefüggéseket leolvasni, majd ennek analógiájára önállóan is legyen képes összefüggéseket alkotni, megfogalmazni, kifejezni.

Motorikus, képi és történetre utaló **emlékezetét** alkalmazza az adatok és azok összefüggéseinek együttes felidézésében, ismeretek memorizálásában, tanult algoritmusok alkalmazásában. Váljon képessé elnevezések, jelölések emlékezetbe vésésére, önálló felidézésére.

A matematikai **gondolkodás fejlesztése** a gondolkodási műveletek (összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályozás, rendezés, megítélés, döntés, absztrahálás, konkretizálás, kiterjesztés, elemi szintű általánosítás, következtetés) rendszeres és tudatos alkalmazásával, gyakorlásával folyik. A matematika tanulása során használja fel a gondolkodási műveleteket az ismeretek szerzésére, megőrzésére, alkalmazására. Értse az alapvető ismeretek (pl.: műveletek, mértékegységek, geometriai tulajdonságok) köréből származó szaknyelvi kifejezéseket. Képes legyen az önálló gondolkodás elemi szintű gyakorlására. Legyen tapasztalata az **alá- és fölérendeltségi viszony**, a mellérendeltség fogalmának alapvető értelmezésében.

Szerezzen biztonságot a **mennyiségi viszonyok értelmezésében** a tízes számrendszeren belül. Alkalmazza a tanult algoritmusokat az ismeretek elsajátításában. Értse, és tudatosan alkalmazza a különféle számkörökön belül érvényes analógiákat becslésben, számításban, ellenőrzésben.

Önállóan használja a matematika tanulásához szükséges elemi tárgyi eszközkészletet, életkorának megfelelő könyveket, ismerethordozókat, egyszerű számológépeket, **alkalmazza azokat a problémamegoldásokban, gyakorlati életben, más műveltségterületek keretében.**

Legyen jártas matematikai problémák felismerésében, matematikai modellek alkalmazásában, többféle megoldási mód keresésében, a problémák megoldásában. Képes legyen matematikai problémák önálló megfogalmazására (szöveges feladatok, kérdések). Hozzon létre geometriai alakzatokat másolással, adott feltételek szerint.

Vegyen részt öntevékenyen az **alkotó képességet és kreativitást** fejlesztő tevékenységekben.

Az elsajátított matematikai fogalmak alkalmazása

A matematikai szemlélet fejlesztése

Az általános iskola első négy évfolyamán a **matematikai fogalmak elsajátításának alapozása** történik. Gyakorlati tevékenységekre, konkrét tapasztalatszerzésre épül. A számfogalom és műveletfogalom építése, a számolási készségek fejlesztése az alpműveletek körében az életkornak megfelelő mélységben, fokozatosan bővülő számkörben folyik.

A mennyiségek közötti kapcsolatok felismerése, a változások, összefüggések megfigyelése tárgyi tevékenység során történik. A tapasztalatok megfogalmazásával a szóbeli kifejezőképességet fejleszthetjük.

A tér- és síkgeometriai szemléletet a gyermekek konkrét tárgyi tevékenységével, a valóságot bemutató, a legkülönbözőbb technikákkal nyert anyagok, modellek (pl. tárgyak, mozaikok, fotók, könyvek, videó, számítógép) segítségével alakítjuk.

Az összefüggések belátásának és pontos megfogalmazásnak képességét a matematikai logika legegyszerűbb elemeinek használatával fejlesztjük (pl. állítások igazságának megítélése, igaz, téves állítások megfogalmazása, a „nem”, „és” „vagy” helyzetekkel való értelmezése).

A matematika életkornak megfelelő elemi fogalmait (pl. több, kevesebb, mértékegységek) a mindennapi életben való előfordulásnak megfelelően használjuk. Folyamatosan fejlesztjük a modellalkotás képességét, az adott helyzetben lényeges és lényegtelen dolgok szétválasztását. Egyszerű esetekben vizsgáljuk a „modell jóságát”.

Felhívjuk a figyelmet a hétköznapi és a matematikai nyelv eltérésére.

A sokoldalú gondolkodásmód fejlesztése érdekében konkrét tevékenységgel, kísérletezéssel példákat gyűjtünk a biztos, véletlen, lehetséges esetekre.

Gyakorlottság a matematikai problémák megoldásában, jártasság a logikus gondolkodásban

A problémamegoldó gondolkodás fejlesztésére problémahelyzetek teremtését, összefüggések szöveges megfogalmazását, helyzetet, szöveggel adott probléma modellezését (kirakás, eljátszás) alkalmazzuk.

A matematikai szövegértő képesség alapozása és folyamatos fejlesztése összetett feladat. A beszédértésre épül, és az értő olvasás színvonalának megfelelően fejlődik. A szövegösszefüggések értelmezése, az adatok kiválasztása a szövegből, az adatok közötti kapcsolatok felfedezése tevékenység, ábrázolás keretében történik, majd fokozatosan térünk át az egyszerűsített rajzzal, számokkal, műveletekkel való kifejezésére is. A megoldásban a próbálgatásnak elsődleges szerepet tulajdonítunk, erre támaszkodva adunk egyre nagyobb teret a logikus gondolkodásnak, elemi következtetéseknek. Csak ez után következhet az algebrai úton és egyéb matematikai modellek segítségével történő megoldás alkalmazása. A mérés témakörének tanításakor kiemelt szerepet tulajdonítunk a konkrét mérési tevékenységben való jártasságnak, az elvégzett mérések összehasonlításának, okkeresésnek.

Az elsajátított megismerési módszerek és gondolkodási műveletek alkalmazása

Az ismeretszerzésben az életkornak megfelelő induktív eljárások alkalmazása, a konkrétból való kiindulás, a sokféle tevékenységből származó tapasztalat összegyűjtése vezet el az általánosabb összefüggések megfogalmazásáig, elvontabb ismeretek rögzítéséig. Az általánosítás kezdete az iskolázási szakasz befejezéséhez közeledve, bőséges tapasztalati alapozás után következhet.

A gondolkodás fejlesztése a gondolkodási műveletek következetes alkalmazásán keresztül történik. Ilyenek: az egyszerű állítások igaz vagy hamis voltának eldöntése, a megadott vagy választott tulajdonság, majd szempont szerinti csoportosítás, osztályozás, néhány elem sorba rendezése, táblázatos elrendezése, bizonyos feltételeknek eleget tevő elemek kiválasztása, adatok gyűjtése, lejegyzése, grafikonok készítése, értelmezése, szabályszerűségek észrevétele, elmondása, lejegyzése, ellenőrzése.

A matematikai problémák megoldását konkrét tevékenységen való értelmezéssel és ugyancsak a konkrét tárgyi tevékenységben való megoldáskereséssel, a matematikai modellek aprólékos kidolgozásával, az elemi modellválasztás és modellalkotás begyakorlásával, esetenként egy-egy feladat apró lépésekre bontásával, elemi algoritmusok alkalmazásával segítjük.

A helyes tanulási szokások fejlesztése

A matematikai tevékenységek megszerettetése, a matematikai szemlélet formálása a kezdő szakasz alapvető feladata. A helyes tanulási módok kialakítása a gondolkodási képességeknek és általában az ismeretszerzés képességeinek (motoros, érzelmi, motivációs, akarati képességek) fejlődését eredményezi.

A kognitív képességek együttes fejlesztéséhez a matematika a következő területeken járulhat hozzá:

- az anyanyelv és a szaknyelv adott szinten elvárható, megfelelő pontosságú használata,
- a megértett és megtanult fogalmak, eljárások eszközként való használata,
- a megértés igénye,
- megoldási tervek készítése,
- kellő pontosságú becslések, számítások a mérések előtt,
- feladatmegoldások helyességének ellenőrzése,
- indoklások, érvelések, kérdésfeltevések, kételkedések, igazolás keresése,
- tapasztalatok gyűjtése a matematika érdekességeiről,
- tankönyvek, feladatlapok, más ismerethordozók önálló használata.

A matematika tanulásának szokásrendjébe tartozik a rendszeres, pontos munkavégzés, a fegyelmezett számjegy- és jelírás, a rendezett írásbeli munka és az értelmes, rendezett szóbeli megfogalmazás, a társakkal való együttműködés, mások gondolatainak megértésére való törekvés.

2. évfolyam**Számтан, algebra**

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A következő évi fejlesztés feltételei
Számfogalom a száz-as számkörben		
A számok valóság tartalma		
Tulajdonságok felismerése, megnevezése. A megfigyelések kifejezése tevékenységgel, gesztussal, rajzban, szóban, írásban. Összehasonlítás; azonosítás, megkülönböztetés. Viszonyítási	Elemek szétválogatása saját megadott és elkezdett válogatásban felismert szempont szerint. A természetes szám fogalma a száz-as számkörben. A szám, mint halmazok tulajdonsága és mint mérőszám. Halmazok összehasonlítása: számlálás	Halmazok összehasonlítása, meg- és leszámolás. Viszonyítások: nagyobb, több, hányszor akkora megfogalmazása. Darabszám, mérőszám helyes használata.

<p>képesség fejlesztése. Összefüggések felismerése. Absztrahálás, konkretizálás a számfogalom kiépítéséhez.</p>	<p>tárgyi tevékenységgel, egyesével, kettesével, hármassával, négyesével, ötösével, tízesével. Annak megállapítása, hogy az egyik halmaz mennyivel több, mennyivel kevesebb elemet tartalmaz, hányszor annyit, hányad annyit. A kettővel, hárommal..., több, kevesebb, kétszer annyi, háromszor annyi..., feleannyi, harmadannyi... kifejezések értése, használata. Hosszméretek, űrtartalmak, tömegek nagyság szerinti megítélése, összehasonlítása, összemérése. Mérések alkalmi egységgel, az egység többszörösével; mérőszalaggal, mérőhengerrel. Annak megállapítása, hogy az egyik mennyiség (hosszúság, tömeg, űrtartalom) mennyivel nagyobb, mennyivel kisebb, hányszor akkora, mint a másik. A kétszer, háromszor... akkora, kifejezések értése, használata. Számok egyenlősége különféle alakjukban. Sorszám.</p>	<p>Biztos számfogalom 100-ig.</p>
<p>A számok írása, olvasása; számrendszer, helyiérték-rendszer</p>		
<p>Számrendszeres gondolkodás; eligazodás a tízes számrendszerben. Az analógiák esztétikumának átélése, követése. Algoritmusok követése az egyesekkel és tízesekkel végzett műveletek körében. Kreativitás, önállóság fejlesztése.</p>	<p>Számok írása, olvasása 100-ig. Számok bontása tízesek és egyesek összegére. Átváltások, beváltások valahányasával, tízesével. Számok nagysága, számszomszédok. Számok helye a számegyenesen, közelítő helyük a tízesével beosztott számegyenesen és a 0-100-as beosztás nélküli számegyenesen.</p>	<p>Elemi tájékozottság a tízes számrendszerben. A számok írása, olvasása. Elemi tájékozottság a tízes számrendszerben konkrét számok esetében. Az egyes, tízes fogalmának ismerete. Számok helye a számegyenesen, nagyság szerinti sorrendje.</p>
<p>A számok tulajdonságai, a számok közti kapcsolatok</p>		
<p>Tulajdonságok értelmezése tárgyi tevékenységgel; számtulajdonságok szerinti szétválogatás. Összefüggések felismerése, kifejezése összetartozó párok keresésével, összekapcsolásával, megfogalmazása. Az egyenlőség szimmetriájának értése.</p>	<p>Számok tulajdonságai: páros, páratlan. Oszthatóság megfigyelése például 3-mal, 5-tel, 10-zel. Adott nyitott mondatot igazgató számok. Számok kapcsolatai, számok viszonyítása nagyságuk szerint (adott különbséghez, adott arányhoz megfelelő számpárok keresése); számszomszédok, tízes szomszédok; adott kétváltozós nyitott mondatot igazgató számok. Számtulajdonságok, számok közti viszonyok elnevezésének használata.</p>	<p>A számok néhány tulajdonságának ismerete: adott szám jellemzése a megismert tulajdonságokkal. A számok közötti kapcsolatok felismerése.</p>
<p>Törtszám, negatív szám</p>		
<p>Tevékeny tapasztalatszerzés képessége Megfigyelés; összemérés. Emlékezés tevékenységre, tárgyi összefüggésre (rész és egész viszonya).</p>	<p>Az egész egyenlő részekre osztása különféle mennyiségek körében (vágással, nyírással, hajtogatással, széttöltéssel, szétméréssel). A fél, negyed, nyolcad, harmad, hatod fogalmának első tapasztalati megközelítése. A fél, negyed, köznyelvi kifejezések tudatos pontosítása. Ismerkedés néhány irányított mennyiséggel (adott ponttól feljebb, lejjebb; jobbra, balra; adott időpont előtt, után; 0°C-nál melegebb, hidegebb)</p>	<p>–</p>

Műveletek értelmezése, műveletvégzés		
A műveletek értelmezése		
A tevékenységgel, képpel megjelenített művelet megértése, leolvasása. Értelmezés tevékenységgel, rajzzal, szöveges szituációkkal, más művelettel való kapcsolat szerint (indukció, dedukció). Szövegértés (közlés, utasítás, szöveges feladat, kérdés értése, megfogalmazása) Emlékezetfejlesztés. Megfigyelések a szorzó- és bennfoglaló tábla esetei körében. Szóbeli beszámolás a megfigyelésekről. A társak beszámolóinak megértése, tevékenységgel való követése.	Műveletfogalom építése tevékenységgel: kirakásokkal, képekkel, szöveges szituációkkal darabszám és mérőszám tartalmú számok körében. Összeadás, kivonás értelmezésének kiterjesztése a száz-as számkörre. A szorzás értelmezése megjelenítéssel, szöveggel, egyenlő tagok összeadásával. Számlálás kettesével, ötösével, tízesével. Jelölése. Egyenlő részekre osztás, bennfoglalás értelmezése a száz-as számkörben megjelenítéssel, jelölés bevezetése (részekre osztás 15/5, bennfoglalás 15:3). Maradékos osztás kirakással, maradék jelölése.	Alapműveletek (összeadás, kivonás, szorzás, részekre osztás, bennfoglalás, maradékos osztás) értelmezése tevékenységgel, kirakással, rajzzal, szöveges szituációkkal. Műveletek megoldása a megjelenítésről leolvasva. A számok közötti kapcsolatok műveletekkel történő megjelenítése. (Mennyivel nagyobb, kisebb, hányszor akkora, hányad akkora?)
Műveleti tulajdonságok, a műveletek kapcsolatai		
Megfigyelés. Ismeretek alkalmazása. Kétkedés, ellenőrzés konkretizálással, igazolás megmutatással. Indoklások megfogalmazása.	Műveleti tulajdonságok tapasztalása a száz-as számkörben is. Összeadás: a tagok felcserélhetősége, csoportosíthatósága, összefüggés a tagok növelése, csökkenése és az eredmény változása között. A tényezők felcserélhetőségének értelmezése, leolvasása tárgyi tevékenységről. Kapcsolat az összeadás és kivonás között, a szorzás és osztás között. A zárójel használatának értelmezése összetett szöveges feladattal. Összeg, különbség elvétele. Összeg és különbség szorzása.	Tagok felcserélhetőségének ismerete, alkalmazása célszerű esetekben. Az összeadás és kivonás közti kapcsolat ismerete, a szorzás és a kétféle osztás közti kapcsolat ismerete. A zárójel egy számmá összekapcsoló szerepének ismerete.
Számolási eljárások		
Analógiás gondolkodás. Ismeretek alkalmazása. Az analógiák esztétikumának átélése, követése. Számolási képesség fejlesztése számolási eljárások (algoritmusok) segítségével, majd önálló problémamegoldással. A követett eljárás elmondása, „elmagyarázása” (én úgy számoltam, hogy...) Összefüggések felismerése, összefüggésekre építő gondolkodás. Emlékezetfejlesztés. Ismeretek alkalmazása. Ellenőrzés.	A négy alapművelet végzése a 100-as számkörben. Az összeadás és kivonás alkalmas számolási eljárásainak ismerete, alkalmazása. Analógiák értő alkalmazása. Háromtagú összegek kiszámítása. Összeadás és kivonás egy műveletsorban. A szorzótáblák és a megfelelő osztások megtanulása a folyamatosan feltárt összefüggések felhasználásával. A szorzótáblákon túli egyszerűbb szorzási és osztási esetek kiszámítása. A saját, követett számolási eljárás elmondása a tudatosítás és másokkal való közlés érdekében.	A négy alapművelet elvégezni tudása a 100-as számkörben. A kiegészítő biztonságos ismerete. A megfelelő osztási esetek ismerete; kiszámítani tudása. Az eredmény ellenőrzése.
Hiányos műveletek, nyitott mondatok		
Igaz, hamis állítások megfogalmazása, az igazság megítélése. Döntési képesség. Megállapodás megértése.	Hiányos műveletek kiegészítése; ellenőrzés. Adott szituációhoz, képhez illeszkedő viszony (kérdés) kifejezése nyitott mondatokkal.	Állítások megfogalmazása tevékenységről, rajzról. Állítások igazságának megítélése. Nyitott mondatok lezárása

Jelölésre való emlékezés.	Egy- és kétváltozós nyitott mondat kiegészítése igazzá, nem igazzá. Több elem keresése, amely igazzá teszi az adott nyitott mondatot.	behelyettesítéssel; a keletkező állítás igazságának megítélése. Nyitott mondat kiegészítése igazzá tevése.
---------------------------	---	--

Állítások, szövegek, szöveges feladatok

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenység	A következő évi fejlesztés feltételei
Állítások, szövegek, szöveges feladatok értelmezése		
Megfigyelés: helyzet, változás megfigyelése; a változás irányának megfigyelése; megfordítása. Időben, helyzetekben való tájékozódás. Állítás megfogalmazása. Állítás megértése, igazságának eldöntése. Önállóság a mennyiségek közötti kapcsolatok felismerésében. Tevékenységek, viszonyok kifejezése szóban; szövegértés. Emlékezet (helyzetre, változásra, történésekre).	Látott helyzetről állítás megfogalmazása. Ilyen állítás igazságának megítélése. Állítás, rövid szöveg megjelenítése tárgyi tevékenységgel, rajzzal. Egyszerű szöveg igazságának eldöntése. Egyenes és fordított szövegezésű feladatok értelmezése: szöveges feladat megjelenítése eljátszással, tárgyi tevékenységgel, rajzzal, a hallott szöveg átfogalmazásával. Szövegben kifejezett összefüggések, kapcsolatok, változások kifejezése kirakással, rajzzal. Összefüggések, kapcsolatok leolvasása, megállapítása helyzetről, rajzról. A megoldás becslésszerű előrevetítése. Szöveges feladat alkotása tevékenységről, helyzetekről, változásról. Kérdések fogalmazása.	Adott helyzetről, történésről állítások megfogalmazása. Egyszerű állítások igazságának megítélése. Egyszerű szöveges feladatok értelmezése: megértés, lejátszás, megjelenítés, ábrázolás, átfogalmazás. Egyszerű szöveges feladat megoldása közvetlenül az értelmezésre szolgáló tevékenységgel.
Matematikai modell szöveges feladathoz		
Információk keresése, képzése, visszakeresése, jegyzése, rendezése, ábrázolása. Összefüggéslátás; mennyiségi viszonyok megértése. Becslés képessége. Szöveggel, képekkel adott helyzethez matematikai modell keresése, megfeleltetése. Problémamegoldó képesség. Kreativitás. Ellenőrzés képessége.	Egyszerű szöveges feladatok adatainak és az adatok közti viszonyoknak az ábrázolása, kirakással, egyszerűsített rajzzal. Adatok sorozatba, táblázatba rendezése. Számfeladat, nyitott mondat felírása készített helyzet, ábra alapján. A modellen belüli megoldás keresése (a műveletek elvégzése, nyitott mondatot igazzá tevő számok keresése; sorozatban, táblázatban található összefüggés, szabály keresése, kifejezése a sorozat folytatásával, táblázat kiegészítésével). Ellenőrzés a modellen belül.	Számfeladat, nyitott mondat készítése ábráról. Adatok sorozatba, táblázatba rendezése. Számolás, összefüggéskeresés. Ellenőrzés a modellen belül.
Az eredeti probléma megoldása		
Tényekre, helyzetre, elmondott történésekre, eljárásra való emlékezés. Becslés képessége. Matematikai modell értelmezése. Problémamegoldó képesség. Kreativitás. Ellenőrzés képessége. Tárolt adatokkal való összevetés. Az eredeti kérdésre adható válasz megfogalmazása szavakkal, rövid lejegyzése (segítséggel).	Számfeladat eredményének, nyitott mondat megoldásának, sorozatban, táblázatban talált összefüggés vonatkoztatása az eredeti problémára. Ellenőrzés: összevetés az adatokkal, a valósággal, előzetes becsléssel, A válasz megfogalmazása, lejegyzése.	Szöveges feladatok megoldása: A megoldás menetének tudatosítása: - megértés: lejátszás, megjelenítés, ábrázolás, átfogalmazás - lejegyzés számfeladattal, nyitott mondattal, sorozattal, táblázattal, - számolás, szabálykeresés - ellenőrzés, - eredeti problémára való vonatkoztatás, - összevetés az adatokkal,

		valósággal, előzetes becsléssel, - a válasz megfogalmazása, lejegyzése.
--	--	--

Sorozatok, relációk, függvények

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A következő évi fejlesztés feltételei
<p>Összefüggések, szabályosságok értelmezése. A változás irányának megfigyelése; megfordítása.</p> <p>Önállóság a mennyiségek közötti kapcsolatok felismerésében.</p> <p>Szabályok keresése a sorozat elemei közti különbségek megállapításával; a felismert szabályosság kifejezése a sorozat folytatásával, konkrét kapcsolat kifejezése szavakkal.</p> <p>Periodikusság megértése.</p> <p>A szabályosságok esztétikumának átélése, az élmény felhasználása a szabálykövetésben.</p> <p>Kreatív gondolkodás.</p> <p>Ellenőrzés.</p>	<p>Tárgy-, rajz- és jelsorozatok kiegészítése, folytatása adott, felismert összefüggés szerint.</p> <p>Sorozatok készítése önállóan választott szempont alapján.</p> <p>Egyenletesen növekvő vagy csökkenő számsorozatokban adott szabályok követése.</p> <p>Számsorozat elemeinek megfigyelése, megállapítások (növekedés, csökkenés, periodikusság). A sorozat elemei közötti összefüggések szavakkal való kifejezése.</p> <p>Többféle szabály keresése adott elemű sorozatokhoz. Sorozat szabályának megfogalmazása szóban.</p>	<p>Megkezdett sorozat folytatása adott szabály szerint.</p> <p>Sorozatok képzése.</p> <p>Gyakorlottság adott szabályú sorozat folytatásának ellenőrzésében. (Igaz-e tovább is a mondott szabályosság?)</p> <p>Gyakorlottság egyszerű számsorozat szabályosságának felismerésében.</p>
<p>Összefüggéslátás elempárok, -hármask között a tárgyi világban és a számok között.</p> <p>Adott szabály ellenőrzése elempárok, -hármask behelyettesítésével.</p> <p>A megfigyelés megfogalmazása szavakkal, közös lejegyzés nyíljelöléssel.</p>	<p>Összefüggések keresése az adatok között.</p> <p>Számpárok, számhármask közötti kapcsolatok megállapítása, összefüggések megfigyelése, kifejezése szavakkal, közös lejegyzése.</p> <p>Egyszerű tapasztalati függvények képzése elempárok, -hármask összeválogatásával, táblázatba rendezésével.</p> <p>Gépjátékok. Annak megfigyelése, hogy hogyan függ a kijövő érték a bemenőtől.</p> <p>A megfigyelés megfogalmazása szavakkal, közös lejegyzés nyíljelöléssel.</p>	<p>Adatpárok, -hármask táblázatba rendezése.</p> <p>Gyakorlottság egyszerű szám-szám függvények szabályosságának keresésében, adott szabályú táblázat ellenőrzésében.</p>

Geometria, mérés

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenységek	A következő évi fejlesztés feltételei
Alkotások térben, síkban; tulajdonságok; alakzatok		
<p>Megfigyelési képesség fejlesztése; a rész és egész felismerése.</p> <p>Összehasonlítás: azonosítás, megkülönböztetés.</p> <p>Formafelismerés, azonosítás, megkülönböztetés, összkép alapján.</p> <p>Megfigyelő képesség: tulajdonságok kiemelni tudása.</p> <p>Alkotóképeség. Célszerűség és esztétikum mint alkotói szempont.</p> <p>Formalátás; azonosítás, megkülönböztetés egy-egy kiemelt geometriai tulajdonság alapján is.</p> <p>Tudatos eszközhasználat.</p> <p>Pontosság.</p> <p>Kommunikáció, önállóság, véleményalkotás, önértékelés.</p>	<p>Testek, síkidomok válogatása, osztályozása saját és megadott szempont szerint.</p> <p>Néhány geometriai tulajdonság megismerése, megnevezése.</p> <p>Építések kockákból, téglatestekből; geometriai tulajdonságok érzékelése az alkotások során.</p> <p>Testek másolása modellről. Építés különféle helyzetben, tükörkép építése egyszerű esetekben.</p> <p>Testek létrehozása megadott egyszerű feltétel szerint. Az alkotások ellenőrzése: megfelelnek-e a feltételnek.</p> <p>Síkidomok másolása, előállítás egy-két feltétel szerint: kirakás, befedés, hajtogatás; másolás átlátszó papírral.</p>	<p>Testek, síkidomok azonosítása, megkülönböztetése összképben, különféle helyzetükben.</p> <p>Testek létrehozása másolással, megadott egyszerű feltétel szerint.</p> <p>Síkidomok létrehozása másolással, megadott egyszerű feltétel szerint.</p> <p>Csoportosítás, válogatás tulajdonságok szerint.</p> <p>Téglatest, kocka, téglalap, négyzet felismerése összkép alapján a testek, síkidomok különféle helyzetében.</p>

Megfigyelések kifejezése válogatással, megfogalmazással. Tulajdonságok megnevezése. Alakzatok jellemzése néhány geometriai tulajdonsággal. A szavakkal kifejezett tulajdonság, kapcsolat értelmezése a válogatás folytatásával. Ellenőrzés.	Rajzolás négyzethálón, egyéb hálókön. Vonalzó, sablon használata. Az alkotások ellenőrzése: megfelelnek-e a feltételnek. Tapasztalatgyűjtés egyszerű alakzatokról, a megfigyelések megfogalmazása saját kifejezésekkel. Kocka, téglatest előállítás építéssel. Derékszög, téglalap, négyzet hajtogatása papírból. Tengelyes tükrösség ellenőrzése összehajtással. Sokszögek néhány tulajdonsága és ezek megnevezése (csúcsok, oldalak száma; oldalak egyenlősége; konvexség).	
Transzformációk		
Megfigyelés; azonosítás, megkülönböztetés. Eljárás-követés; az eljárást kísérő közlés megértése, újrafogalmazása. Ellenőrzés próbálgatással. Adott transzformációkkal létrejövő minták esztétikumának tudatosítása; (természetben, népművészetben, egyéb emberi alkotásokban található minták).	Egyszerű tükörkép előállítása mozgással, kirakással, nyírással, másolópapír segítségével, átfordítással. Ellenőrzés a síktükör használatával.	A tükörkép és az eltolt kép megkülönböztetése összkép alapján.
Tájékozódás		
Sík- és térbeli tájékozódás. Információk értése, követése; saját mozgást leíró információk megfogalmazása.	Tájékozódás az iskola és az otthon környezetében nagymozgással, szóbeli információk alapján (utca, házszám, emelet, ajtó; ismert helyek). Információadás. Síkban két adattal jellemzett helyek megkeresése; hely keresése az irány megmutatásával, távolságok és szomszédosságok megjelölésével.	–
Mérhető tulajdonságok, mérés		
Megfelelő pontosság elérése, a pontatlanság felismerése, kifejezése. Ítéletalkotás, vélemény megfogalmazása. Helyes eszközhasználat. Összefüggések felismerésének képessége. Becslés.	Hosszúság, (magasság, szélesség, terület), tömeg, űrtartalom, idő mérése alkalmilag választott és néhány szabványegységgel. A m, dm, cm, kg, dkg; l, dl, óra, perc, nap, hét, hónap, év egységek gyakorlati megismerése, megfelelő kép alkotása nagyságokról. Az elnevezések és jelük használata. Tapasztalatszerzés az egység, mennyiség és mérőszám kapcsolatáról kis arányszámok esetén. (Azonos egység: 2-szer, 3-szor nagyobb mennyiség → 2-szer, 3-szor nagyobb mérőszám; azonos mennyiség: 2-szer, 3-szor nagyobb egység → fele, harmada akkora mérőszám.) Gyakorlati mérések az egység többszöröseivel.	Gyakorlati mérések alkalmi egységekkel. A tanult szabványmértékegységek gyakorlati ismerete, használata.

Statistika, valószínűség, kombinatorika

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenység	A következő évi fejlesztés feltételei
Szokások kialakítása az adatok lejegyzésére. Ábrázolási képesség. Adatok leolvasása, értékelése. A	Adatok gyűjtése (megfigyelt történésekről, mért vagy számlált adatok).	Adatgyűjtés és az adatok lejegyzése. Adott feltételnek megfelelő

<p>rendezettség esztétikumának átélése, alkalmazása.</p> <p>Tapasztalatok megfogalmazása, összegzés.</p> <p>A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése, kommunikáció társakkal, felnőttel.</p> <p>A valószínűségi szemlélet alapozása: biztos és véletlen, valószínűbb, kevésbé valószínű érzékelése. Sejtés kifejezése (pl. további egyedi esetekre való tippeléssel), az elképzelés és a valóság összevetése.</p> <p>Kombinatorikus képességek fejlesztése, tapasztalatok megfogalmazása, összegzés.</p>	<p>Adatok ábrázolása táblázat, grafikon, oszlopdiagram segítségével, megállapítások leolvasása.</p> <p>A „biztos”, „nem biztos”, „valószínű”, „lehetséges” fogalmak alapozása játékkal, tevékenységgel, példák gyűjtése. Tapasztalatok gyűjtése valószínűbb és kevésbé valószínű eseményekről.</p> <p>Az elképzelés és a valóság összevetése.</p> <p>Néhány elemből alkotható sorozatok készítése. Néhány elemből kiválasztható párok gyűjtése.</p>	<p>objektumok előállítás, azonosítása, megkülönböztetése.</p>
---	---	---

3. évfolyam

Számтан, algebra

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenység	A következő évi fejlesztés feltételei
Számfogalom az ezres számkörben		
A számok valóságtartalma		
<p>Összehasonlítás, absztrahálás, konkretizálás, specializálás és kiterjesztés képességének fejlesztése.</p> <p>Elemi logikai műveletek: tagadás; logikai „és” használata. Egyszerű, egy lépéses következtetések.</p> <p>Gondolatok kifejezése szóban; állítások igazságának megítélése.</p>	<p>Elemek szétválogatása, osztályozása, rendezése.</p> <p>A „mindegyik”, „van olyan”, „egyik sem”, „nem mind” kifejezések használata konkrét tevékenységek kíséretében.</p> <p>Számfogalom bővítése 1000-ig.</p> <p>Számlálás pontosan és közelítéssel: egyesével, tízesével, húszasával, ötvenesével, százasaival. Mérés alkalmi egységekkel és többszöröseikkel.</p>	<p>Halmazok tulajdonságainak felismerése, részhalmaz és kiegészítő halmazának jellemzése.</p> <p>Biztos számfogalom az 1000-es számkörben.</p>
A számok írása, olvasása; számrendszer, helyiérték-rendszer		
<p>Analógiás gondolkodás a számnév-képzéshez kapcsolódva. A gondolkodás és a nyelvi kifejezés kapcsolatának felismerése, alkalmazása. Rendszerlátás, rendszerképzés. A rendszerben való analógiák (tapasztalati – látványos, hallható, mozgással átélhető – és gondolati) esztétikuma.</p> <p>Számosság és méret megbecslésének képessége.</p>	<p>A számrendszer és helyiérték-rendszer értelmezése, használata; át- és beváltások, számok írása, olvasása, képzése, számjegyek helyi, alaki és valódi értéke.</p> <p>Számok helye, közelítő helye a számegyenesen, nagysága, számszomszédjai. A „közelítő érték” fogalmának bevezetése számok körében.</p> <p>Százásokra, tízesekre kerekített értékük.</p>	<p>Számok írása, olvasása 1000-ig.</p> <p>Számok nagyságrendjének biztos ismerete.</p> <p>Számok képzése, helyi érték szerinti bontása.</p>
A számok tulajdonságai, a számok közti kapcsolatok		
<p>Osztályozás, sorbarendezés.</p> <p>A gondolkodás és a nyelvi kifejezés kapcsolatának felismerése, alkalmazása. Rendszerlátás, rendszerképzés.</p> <p>Szövegértés: a „mindegyik”, „van olyan”, „egyik sem”, „nem mind” kifejezések értelése és használata konkrét összességekre vonatkozóan.</p>	<p>Számok tulajdonságai: nagyságrendje, oszthatósági tulajdonságok, alaki tulajdonságok.</p> <p>Számok kapcsolatai: osztója, többszöröse.</p> <p>Számok összeg-, különbség-, szorzat, hányados- és összetett alakjai.</p>	<p>Számok azonosítása különféle alakjaiban.</p>
Törtszám, negatív szám		
<p>Megfigyelés; összemérés.</p> <p>Mennyiségek becslése.</p>	<p>Az egész egyenlő részekre osztása különféle mennyiségek körében; a fél,</p>	<p>Egyszerű egységtörtek értelmezése különféle</p>

Megértés képessége; a szavak képzésében felismerhető közös elv követése. Ismeretek kiterjesztése, alkalmazása. Tájékozódás térben, időben.	negyed, nyolcad, harmad, hatod, tizenketted, ötöd, tized értelmezése különféle egységválasztásokhoz kapcsolva. A részek egyenlőségének tudatosítása. 2, 3, 4... ilyen egyenlő rész egybefogása, megnevezése a megfelelő törtszámokkal (2 ketted, 3 ketted, 2 negyed, 3 negyed, 4 negyed, 5 negyed...). Mennyiségek nagyságának becslése a megismert törtek képzetének mélyítésére. További egységtörtek és többszöröseik értelmezésének kezdete (megfelelő nyelvi kifejezések keresése, alkalmazása). A negatív szám fogalmának tapasztalati úton való előkészítése irányított mennyiségek mérőszámaként (elmozdulás, elfordulás, idő, hőmérséklet). Ilyen konkrét tartalmú irányított mennyiségek összehasonlítása.	mennyiségek választott egységeinek felosztásával.
Műveletek értelmezése, műveletvégzés		
A műveletek értelmezése		
Műveletek értelmezésének képessége tárgyi megjelenítéssel és szóban. Matematikai modellek megértése. Adott modellhez példa, probléma megfogalmazása.	Műveletek értelmezése tevékenységgel, rajzzal, elvontabb ábrákkal, szöveggel. Összeg, különbség, szorzat, hányados becslése a műveletértelmezéshez kapcsolva.	Műveletek leolvasása ábráról, megjelenítése tevékenységgel.
Műveleti tulajdonságok, a műveletek kapcsolatai		
Ismeretek alkalmazása, kiterjesztés nagyobb számok körére. Analógiák megértése, alkalmazása. Összefüggéslátás, összefüggésekben való gondolkodás. Felismert összefüggések megfogalmazása saját kifejezésekkel; ilyen megfogalmazások értelmezése konkrét példák sorolásával. Az értelmezések megvitatása.	Összefüggések felismerése, kapcsolatok leolvasása ábráról, rendezések, becslések. Műveleti tulajdonságok: tagok, tényezők felcserélhetősége, csoportosíthatósága, összeg, különbség, szorzat, hányados függése a szereplő számok nagyságától. Művelet eredményének becslése: értelmezés és gyakorlati alkalmazás. Műveleti sorrend. Zárójel-használat. Műveletek közötti kapcsolatokat: összeadás és kivonás kapcsolata, szorzás és osztás kapcsolata, összeg, különbség szorzása.	Tagok, tényezők felcserélhetőségének ismerete, alkalmazása célszerű esetekben. Az összeadás és kivonás, a szorzás és a kétféle osztás közti kapcsolat ismerete, felhasználása a nagyobb számkörben. A zárójel egy számmá összekapcsoló szerepének begyakorlottsága.
Számolási eljárások		
Számrendszeres gondolkodás. Az analógiák használata. A becslés képességének fejlesztése. Egyszerű mennyiségi következtetések. Algoritmus-követés, algoritmosus gondolkodás. A tevékenységben megértett algoritmus megfogalmazása szavakkal; a megfogalmazás pontosítására való törekvés.	Számolási eljárások: összeadás, kivonás 0-ra végződő háromjegyű számok körében, szorzás, osztás tízzel, százzal szóban. Közelítő számítások kerekített értékek segítségével. Az írásbeli műveletek bevezetése: összeadás és kivonás írásbeli művelettel, írásbeli szorzás egyjegyűvel.	Szóbeli és írásbeli alapműveletek eljárásainak ismerete, alkalmazása. A közelítés gondolatának elfogadása.
Hiányos műveletek, nyitott mondatok		
A logikai gondolkodás fejlesztése az igaz és hamis állítások megítélésével, nyitott mondat megoldásának keresésével.	Nyitott mondatokat igazzá, hamissá tevő elemek keresése próbálgatással. Nyitott mondat igazsághalmazának megkeresése próbálgatással, véges alaphalmazokon.	Egyszerű nyitott mondat kiegészítése igazzá, hamissá.

Nyitott mondatok értelmezése szöveggel, problémahelyzettel; lejegyzése.	Alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz szerepe a nyitott mondat megoldásában. Nyitott mondatok értelmezése szöveggel, problémahelyzettel; lejegyzése.	
---	---	--

Állítások, szövegek, szöveges feladatok

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenység	A következő évi fejlesztés feltételei
Állítások, szövegek, szöveges feladatok értelmezése		
Matematikai szövegértő és szóbeli kifejezőképesség fejlesztése. Időben, helyzetekben való tájékozódás. Összefüggéslátás; mennyiségi viszonyok megértése, szóbeli, írásbeli kifejezése. Becslés képessége. Tényekre, helyzetre, elmondott történetre, eljárásra való emlékezés. Adatok jegyzése, rendezése, ábrázolása; az írásbeli munka rendezettségének látványos és gondolati esztétikuma.	Állítások igazságának eldöntése. Adott állítás tagadásának értelmezése megjelenítéssel, megfogalmazása. Szövegek megjelenítése tevékenységgel, ábrázolással. Egyszerű és összetett, egyenes és fordított szövegezésű szöveges feladatok megértése, értelmezése: eljátszása, szóbeli értelmezése, átfogalmazása; adatok, kigyűjtése, mérlegelése. Adatok és viszonyaik ábrázolása kirakással, egyszerűsítő rajzzal (pl. szakaszokkal). Szöveges feladatok készítése. A megoldás előrevetítése.	Állítás és tagadása igazságának megítélése. Szöveges feladatok értelmezése, adatainak lejegyzése, az adatok összefüggéseinek megértése. Egyszerű szöveges feladat megoldása közvetlenül az értelmezésre szolgáló tevékenységgel.
Matematikai modell szöveges feladathoz		
Matematikai szövegértő és szóbeli kifejezőképesség fejlesztése. Összefüggéslátás; mennyiségi viszonyok megértése, szóbeli, írásbeli kifejezése. Becslés képessége. Szöveggel, képekkel adott helyzethez matematikai modell keresése, megfeleltetése. Számolás. Összefüggés-keresés adatok között; összefüggésekben való gondolkodás. Ellenőrzés képessége. Tényekre, helyzetre, elmondott történetre, eljárásra való emlékezés.	Szöveges feladatról számfeladat, nyitott mondat készítése. Egyéb matematikai modellek (sorozatok, táblázatok, egyszerűsítő rajzok, grafikonok) használata a szöveges feladatok modellezéséhez. Megoldás a választott matematikai modellen belül; a számítások ellenőrzése, az összefüggések kiterjesztése további lehetséges adatokra.	Szöveges feladathoz megfelelő matematikai modell készítése, választása: számfeladat, számfeladatok, nyitott mondat, egyszerűsítő ábra, sorozat, táblázat. A modell értelmezése. A modellen belüli megoldás-keresés, összefüggések leolvasása. A számítások helyességének ellenőrzése.
Az eredeti probléma megoldása		
Ellenőrzés képessége. Tényekre, helyzetre, elmondott történetre, a megoldási eljárásra való emlékezés; Megoldási módok célszerűségének, szépségének megítélése. Eredményért való felelősségvállalás. Válasz megfogalmazása szóban, írásban, jelekkel. Az adatok, a matematikai modell és a válaszadás egysége.	A modellen kapott megoldás vonatkoztatása, értelmezése az eredeti problémára. Felelet az eredeti kérdésre szóban, írásban. A megoldási eljárás tudatosítása. Többféle megoldási mód keresése. Megoldási módok célszerűségének, szépségének megítélése.	A modellen belül kapott eredmény értelmezése az eredeti problémára. Felelet az eredeti kérdésre szóban, írásban. A megoldási eljárás tudatos végigjárása.

Sorozatok, relációk, függvények

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenység	A következő évi fejlesztés feltételei
A döntési képesség formálása. A becslő, összefüggés-felismerő és	Adott szabályú sorozat folytatása. Sorozat szabályának felismerése,	Egyszerű sorozat folytatása. Egyszerű sorozatok

alkotóképesség fejlesztése problémafelvetésekkel. Felismert összefüggés kifejezése a sorozat folytatásával, szavakkal. Szavakkal adott szabály követése. Ellenőrzés szokása és képessége.	megfogalmazása szavakkal. Néhány elemével elkezdett sorozathoz többféle szabály alkotása, szabály-ellenőrzés.	szabályának megállapítása.
Adatok kezelése, cseréje. Összefüggés-felismerés. Követett szabály megfogalmazása szavakkal. Szabály-ellenőrzés elempárok, elem-hármasok behelyettesítésével a valóságos, gyakorlati szituációba, s a táblázat adatai közé. Az általánosítás kezdete.	Tapasztalati adatok táblázatba való lejegyzése, rendezése. Grafikonok készítése, róla adatok visszaolvasása. Hozzárendelések, megkezdett párosítások folytatása adott és felismert összefüggés szerint. A felismert kapcsolat kifejezése szavakkal, jelekkel (függvény esetében nyíl-jelöléssel, relációk esetében nyitott mondattal). Megfogalmazott szabály ellenőrzése behelyettesítéssel, elvetése ellenpélda előfordulása esetén.	Kapcsolatok keresése táblázatok adatai között, kifejezése további összetartozó elempárok sorolásával, szabályának megfogalmazása szavakkal. A szabály bemutatása esetek sorolásával.

Geometria, mérés

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenység	A következő évi fejlesztés feltételei
Alkotások térben, síkban; tulajdonságok; alakzatok		
Alkotó gondolkodás. Formalátás, térlátás fejlesztése az alakzatok különféle előállításával. Célszerűség és esztétikum mint alkotói szempont. Megfigyelés, tulajdonságok sorolása. Szövegértés: tulajdonságok kifejezése. Ellenőrzés. Konkretizálás, absztrahálás. Emlékező képesség (formára, változásra, szavakra).	Testek építése szabadon és adott feltételek szerint. Testek másolása modellről. Testek szétválogatása egy és két tulajdonság szerint. Oldalak, szögek egyenlőségének ellenőrzése összeillesztéssel; tengelyes tükrösség ellenőrzése összehajtással. Síkídomok előállítása szabadon, másolással és egy-két feltétel megkövetésével. (Kirákas, papírhajtogatás, nyírás, sablon, vonalzó és körző használata.) Tengelyesen tükrös alakzatok előállítása tevékenységgel. A téglalap és négyzet tulajdonságai: oldalak, csúcsok száma, szögek egyenlősége, szimmetriáik. A tulajdonságok összehasonlítása. A téglalapról, kocka tulajdonságai: lapok száma, alakja, egybevágóságuk, kölcsönös helyzetük. Élek száma, egyenlősége, kölcsönös helyzetük. Csúcsok száma.	Testek építése modellről. Élek, csúcsok, lapok felismerése, számbavétele egyszerű testeknél. Síkídomok előállítása tevékenységgel. Téglalapról, kocka, téglalap, négyzet felismerés összkép alapján a testek, síkídomok különféle helyzetében. Téglalap, négyzet, téglalapról, kocka tanult tulajdonságainak felsorolása, bemutatása modell segítségével.
Transzformációk		
Alakazonosítás. Elemző képesség: változás és változatlanság felismerése, tudatosítása. Periodikusság felismerése. Ritmuserzés. Szimmetriák megfigyelése a természetben és az ember által alkotott környezetben; követésük.	Hasonlóság (formaazonosság) és egybevágóság (forma- és méretazonosság) átélése alkotásokhoz kapcsolódva. A formai azonosságok és különbözőségek megmutatása, szóbeli megfogalmazása. Nagyítás, kicsinyítés az eredetihez hasonló elemekből, az eredetihez hasonló hálón. Tükrözések, eltolás egyszerű esetekben. Síkbeli sorminták, terület minták, parkettaminták létrehozása kirakással,	A „hasonló” és az „egybevágó” kapcsolat felismerése összképben; az eltérő formát kifejező néhány szó ismerete (hosszúkásabb, kövérkésebb, tömzsibb, ferdébb ...). A tükrökép és az eltolt kép megkülönböztetése összetettebb alakzatok esetén is.

	színezéssel, sablonnal, és hálón való rajzolással.	
Tájékozódás		
Téri tájékozódás Információk megértése, információközlés szavakkal, jelekkel.	Gyakorlati tájékozódás a tanulók környezetében (utca, házszám, emelet, ajtó; irány, távolság.) Tájékozódás vonalon, síkban, térben egy, két, illetve három adat segítségével.	Gyakorlati tájékozódás a tanulók környezetében.
Mérhető tulajdonságok, mérés		
Tapasztalatgyűjtés. Mennyiségi jellemzők felismerése, a különbségek észrevétele. A pontosság mértékének kifejezése gyakorlati mérésekben. A matematika és a valóság kapcsolatának építése. Mennyiségi viszonyok felismerése. Egyszerű mennyiségi következtetések végzése. Becslőképesség.	Mérések alkalmi egységekkel a már megismert mennyiségek körében. Egység, mennyiség és mérőszám kapcsolatai kis arányszámok esetén. Terület, térfogat fogalmának alapozása konkrét tevékenységgel, tapasztalatok gyűjtésével. A szög fogalmának az elfordulás nagyságát kifejező tartalma. Kerületmérés körülkerítéssel, területmérés lefedéssel. Térfogat mérése alkalmi egységekkel. Mérés szabvány egységekkel: mm, cm, dm, m, (km), (hl), l, dl, cl, ml, (t), kg, g. Az idő mérése (óra, perc, másodperc). A szomszédos egységek viszonya, a velük való mérési eredmények összevetése; arányuk megállapítása. Mérés az egységek többszöröseivel. Át- és beváltások gyakorlati mérésekhez kapcsolva. A mértékegységek használata és átváltása szöveges és számfeladatokban, esetenként visszatérve a mindkét egységgel való megmérésre.	Mérés alkalmi és szabvány egységekkel. A gyakorlatban végrehajtott mérések alapján a mértékegység és mérőszám kapcsolatának megállapítása. Át- és beváltások a tanult szomszédos mértékegységekkel gyakorlati mérésekhez kapcsolva. A tanult szabvány mértékegységek gyakorlati ismerete és alkalmazása.

Statisztika, valószínűség, kombinatorika

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenység	A következő évi fejlesztés feltételei
A matematika és a valóság kapcsolatának folyamatos figyelemmel kísérése. Adatok gyűjtése, rendezése, ábrázolása, értékelése, bemutatása. Kifejezőkészség fejlesztése sejtések megfogalmazásával. Az elképzelés és a valóság összevetése. Logikus gondolkodás fejlesztése, és valószínűségi gondolkodás alapozása. Kombinatorikus képességek: azonosítás, megkülönböztetés; teljességre törekvés. Rendszerépítés. A rendszerek, gondolatmenetek külső és gondolati szimmetriájának felismerése, követése.	Adatok megfigyelése, gyűjtése, rögzítése, rendezése, ábrázolása, elemzése. Gazdasági adatok táblázatba gyűjtése. Adat-együttest jellemző tulajdonságok, adatok keresése. A biztos, lehetséges és lehetetlen tapasztalati úton való értelmezése, az értelmezés mélyítése. Játékok, megfigyelések valószínűbb és kevésbé valószínű eseményekkel kapcsolatosan. Próbálgatások tárgyi tevékenységekkel, sejtések megfogalmazása, a sejtések ellenőrzése további kísérletekkel, indoklások megfogalmazása. Néhány elemből alkotható sorozatok készítése. Néhány elemből kiválasztható párok gyűjtése. Az összes sorozat, az összes pár keresése. A megalkotott sorozatok, párok rendezése, a rendszer kiegészítése esztétikai hiányérzet alapján.	Adatok megfigyelése, gyűjtése, rögzítése, rendezése. A biztos és a véletlen megkülönböztetése konkrét tapasztalatszerzés útján. Adott feltételnek megfelelő objektumok előállítása, azonosítása, megkülönböztetése.

4. évfolyam

Számтан, algebra

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenység	A következő évi fejlesztés feltételei
Számfogalom a tízezes számkörben		
A számok valóságtartalma		
Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyai közt. Összefüggések, viszonyok megfogalmazása a matematika nyelvén. Matematikai nyelven – szóban, írásban, jelekkel – megfogalmazott információ, összefüggés megértése, használata.	A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak továbbépítése. Számfogalom bővítése 10 000-ig, pontos és közelítő számlálás.	Biztos számfogalom tízezes számkörben.
A számok írása, olvasása; számrendszer, helyiérték-rendszer		
Rendszerező, absztraháló képesség fejlesztése. Számrendszeres gondolkodás. Ellenőrzés.	A számok írása, olvasása. Tízes számrendszer és helyiérték-rendszer. Számok bontása, képzése a számjegyek alakjára, helyi, valódi értékének értelmezése. Átváltás és beváltás. Római számok leolvasása, írása (I,V,X,C,D) a logikai felépítést tükröző egyszerű esetekben, pl.: IV,XII,XC.	Számok helyiérték szerinti írása, olvasása. Számok képzése, bontása.
A számok tulajdonságai, a számok közti kapcsolatok		
Becslés. Kétkedés, elemzés, ellenőrzés, bizonyítás.	A számok nagysága, számok közelítő értéke. Kerekített értékek a halmazok, mennyiségek közvetítésével, számegyenes használatával, a számrendszeres alak tudatos értelmezésével. A számok tulajdonságai, kapcsolatai, szomszédjai, összeg-, különbség-, szorzat-, hányados és összetett alakjai.	Számok nagyságának és a számjegyek különféle értékének biztos ismerete. A tízes, száz, ezres számszomszédok meghatározása. A tízesekre, százakra, ezresekre kerekített érték értelmezése, meghatározása.
Törtszám, negatív szám		
Mennyiségek becslése, összehasonlítása, összemérése. Induktív lépések. Irányított mennyiségek felismerése, kifejezése „irányított” számokkal. A hiány kifejezése.	A törtszám fogalmának tapasztalati úton való előkészítése. Kis nevezőjű egységtörtek és többszöröseik értelmezése különféle mennyiségek mérőszámaként: nekik megfelelő mennyiségek előállítása tárgyi tevékenységgel. Törtek összehasonlítása nagyságuk szerint tárgyi megjelenítés alapján; egyenlő törtek keresése. A törtjelölés bevezetése. A negatív szám fogalmának tapasztalati úton való előkészítése irányított mennyiségek mérőszámaként és hiányként.	Az egység egyenlő részekre osztásával előállított mennyiségek nagyságának kifejezése egységtörtekkel: fél, negyed, nyolcad; harmad, hatod, kilenced, tizenketted; tized, ötöd. A megismert egységtörtek és többszöröseik megjelenítése különféle mennyiségek különféle egységválasztásával.
Műveletek értelmezése, műveletvégzés		
A műveletek értelmezése		
Szövegértés. Műveletek matematikai modelleként való értelmezése.	A műveletek értelmezésének mélyítése tevékenységgel, ábrával és szöveggel.	Műveletek értelmezése, értése, matematikai modelleként való alkalmazása.
Műveleti tulajdonságok, a műveletek kapcsolatai		
Összefüggésekben való gondolkodás.	Műveleti tulajdonságok kiterjesztése a tízezes számkörre.	A helyes műveleti sorrend ismerete és alkalmazása a

Ismeretek alkalmazása. Az általánosítás elemi lépései.	A műveletek közötti kapcsolatok tudatosítása. A műveleti tulajdonságok és kapcsolatok ismeretének felhasználása becslésben, ellenőrzésben. A zárójel használata, a műveleti sorrendre vonatkozó megállapodás megismerése, alkalmazása, gyakorlása. Tárgyi tevékenységekben, elvégzett számolásokban tapasztalt és alkalmazott műveleti tulajdonságok, összefüggések tudatosítása, megfogalmazása.	négy alpművelet körében. A zárójel alkalmazása.
Számolási eljárások		
Pontos számolás a kerek számok körében, közelítő számítások. Analogiás gondolkodás. Algoritmusok követése; algoritmosus gondolkodás, megoldási algoritmusok kialakítása és alkalmazása. Követett algoritmus megfogalmazása szavakkal, jelekkel; mások által megfogalmazott algoritmus megértése, követése. Tanulási szokások továbbfejlesztése: - kerekített értékekkel végzett becslés, - az ellenőrzés többféle módjának ismerete, - megoldások megtervezése - az eredményért való felelősségvállalás Formai és gondolati esztétikum az írásbeli munkában.	Szóbeli műveletvégzés a tanult számolási eljárásokkal: összeadás, kivonás, pontosan kerek ezresekkel, százásokkal (00-ra végződő négyjegyűek körében), szorzás, osztás a kisebb számokkal megfelelő esetekben (kerek ezresek szorzása, osztása egyjegyűvel, bennfoglaló osztása kerek tízesekkel). Maradékos osztás. Becslés, közelítő érték keresése. szóbeli számolással kerek számok esetében. Írásbeli műveletek ismert eljárásainak alkalmazása a tízezres számkörben; a kétjegyűvel való írásbeli szorzás, és az egyjegyűvel való írásbeli osztás eljárásának megismerése. Különböző eljárások és egyszerű számológép használata a számolás ellenőrzéséhez.	Biztonság a szóbeli műveletek végzésében kerek számok körében. Gyakorlottság a közelítő számításokban kerekített értékek segítségével. Gyakorlottság az írásbeli műveletvégzésekben. A becslés, ellenőrzés eszközként való alkalmazása. Az eredményért való felelősségvállalás.
Hiányos műveletek, nyitott mondatok		
Megítélés képessége. Logikai gondolkodás; Egyszerű következtetés a nyitott mondat megoldás-keresésének tervszerű próbálgatása során.	Nyitott mondat kiegészítése igazgá, tévessé. Matematikai modellekben való tájékozottság mélyítése: A nyitott mondatok igazgáalmazásának megkeresése véges alaphalmazon. A tervszerű próbálgatás (közelítő módszer) alkalmazása a megoldás keresésére.	Nyitott mondat igazgáalmazásának megkeresése véges alaphalmazon.

Állítások, szövegek, szöveges feladatok

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenység	A következő évi fejlesztés feltételei
Állítások, szövegek, szöveges feladatok értelmezése		
Megítélés képessége. Logikai gondolkodás; tagadás. A kifejezőkészség alakítása: világos, rövid fogalmazás. Az önállóság növelése a szóban és írásban adott feladatok szövegének értelmezésében, az adatok kezelésében, szerepének (fontosságának) mérlegelésében, az eredmény előrebecslésében. Lényeglátás. Összefüggéslátás; mennyiségi viszonyok megértése, szóbeli, írásbeli kifejezése.	Egyszerű és összetett köznapi és matematikai állítások igazgáának megítélése. Ilyen állítások tagadása. Egyszerű és összetett, egyenes és fordított szövegezésű szöveges feladatok megértése, értelmezése: eljátszása, szóbeli értelmezése, átfogalmazása; a lényeges adatok kigyűjtése, összefüggések elemzése, ábrázolása. Egyszerű szöveges feladatok készítése. A megoldás előrebetítése, becslése.	Egyszerű állítás és tagadásának értelmezése. Az „és”-sel összetett állítások értése, igazgáának megítélése. Egyszerű és összetett szöveges feladatok értelmezésének, adatainak lejegyzése, az adatok összefüggéseinek megértése. Egyszerű szöveges feladat megoldása közvetlenül az értelmezésre szolgáló tevékenységgel.

Összefüggés-keresés adatok között; összefüggésekben való gondolkodás. Tényekre, helyzetre, elmondott történésekre való emlékezés.		
Matematikai modell szöveges feladathoz		
Szöveggel, képekkel adott helyzethez matematikai modell keresése, megfeleltetése. A modell jóságának megítélése. Számolás. Ellenőrzés képessége. Tényekre, helyzetre, elmondott történésekre. eljárásra való emlékezés.	Egyszerű és összetett szöveges feladathoz matematikai modell választása, készítése, használata; számfeladat, nyitott mondat, sorozatok, táblázatok, egyszerűsítő rajzok, grafikonok. A modellen belüli adatok, összefüggések értelmezése. Megoldás a választott matematikai modellen belül (számítások, kiegészítések, ábráról való visszaolvasás, az összefüggések kiterjesztése további lehetséges adatokra, általánosítása. Ellenőrzés a modellen belül.	Egyszerű és összetett szöveges feladathoz megfelelő matematikai modell készítése, választása. A modell értelmezése. A modell jóságának megítélése. A modellen belüli megoldás-keresés, összefüggések leolvasása. A számítások helyességének ellenőrzése.
Az eredeti probléma megoldása		
A problémamegoldó gondolkodásban való gyakoroltság és eredményesség fokozása. Megértés, értelmezés képessége. Ellenőrzés képessége. Tényekre, helyzetre, elmondott történésekre, a megoldási eljárásra való emlékezés; Megoldási módok célszerűségének, szépségének megítélése. Eredményért való felelősségvállalás. A kérdésekre adható válasz megfogalmazása szóban, írásban; rövidített lejegyzés.	A modellen belül kapott megoldás vonatkoztatása, értelmezése az eredeti problémára. Felelet az eredeti kérdésre szóban, írásban. A megoldási eljárás tudatosítása. Többféle megoldási mód keresése. Megoldási módok célszerűségének, szépségének megítélése.	A modellen belül kapott eredmény értelmezése az eredeti problémára. Felelet az eredeti kérdésre szóban, írásban. Ellenőrzés; felelősségvállalás a megoldás helyességéért. A megoldási eljárás tudatos végigjárása. A megoldás menetének egyre önállóbb alkalmazása.

Sorozatok, relációk, függvények

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenység	A következő évi fejlesztés feltételei
Adatok gyűjtése, kezelése, értelmezése. Az önállóság fejlesztése a gondolkodási műveletek alkalmazásában. Összefüggések felismerése és megfogalmazása. Általánosító képesség. Absztrakciós képesség. Ellenőrzés: konkretizálással. Matematikai szöveg alkotása. Ellenőrzés szokása és képessége.	Adatok sorozatba rendezése, a folytatásra vonatkozó sejtések megfogalmazása. Megkezdett sorozatok folytatása adott szabály szerint. Összefüggések keresése az egyszerű sorozatok elemei között. Többféle folytatás lehetősége. Sorozatok képzési szabályának megállapítása, megfogalmazása. Talált szabály ellenőrzése. Hozzárendelések. Grafikonok készítése, olvasása. Táblázatok kiegészítése adott és felismert szabály szerint. Összefüggések keresése, általánosítása: szabály megfogalmazása, lejegyzése nyíl-jelöléssel, nyitott mondattal. Szabály ellenőrzése behelyettesítéssel.	Sorozat szabályának felismerése, sorozat folytatása. szabály megfogalmazása szavakkal, bemutatása, ellenőrzése. Összetartozó elemek táblázatba rendezése. Összefüggés felismerése a táblázat elemei között. Összefüggés, szabály ellenőrzése behelyettesítéssel.

Geometria, mérés

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenység	A következő évi fejlesztés feltételei
-----------------------	---------------------------------	---------------------------------------

Alkotások térben, síkban; tulajdonságok; alakzatok		
<p>Konstruációs képesség alakítása. Feltételek figyelembe vétele, ellenőrzése. A megkülönböztetés, tér- és formalítás képességének fejlesztése; a rész és egész viszonyának megértése. Megfigyelések elemzése, megfogalmazása, a tanult matematikai szaknyelv elemi használata. Szövegértés. Kombinatív gondolkodás: rendszerépítés, teljességre törekvés. Önálló eszközhasználat.</p>	<p>Testek másolása modelltől. Néhány követett tulajdonság tudatosítása (forma, állás, szomszédosság, irány; lapok száma, alakja, párhuzamosság, merőlegesség). Testek építése adott feltételek szerint testekből, lapokból. A feltételek teljesülésének elemző ellenőrzése. Testháló kiterítése, tervezése, összeállítása; a téglatest, kocka, kocka néhány testhálója. Síkdomok előállítására másolással; lényeges tulajdonságok tudatosítása. Síkdomok előállítására feltételek szerint. Adott feltételnek megfelelő több síkidom előállítására; egyszerűbb esetben az összes lehetőség megkeresése. A feltételek teljesülésének ellenőrzése. Körző és vonalzó használata. Geometriai tulajdonságok tudatosítása: alakzatok különféle szempontú szétválogatásával, megnevezéssel. (Például: szögletesség, lyukasság, konvexség, tükrösség, méretek egyenlősége, különbözősége.)</p>	<p>Geometriai tulajdonságok felismerése, alakzatok kiválasztása, szétválogatása a felismert tulajdonságok alapján. Testek másolása. Adott feltételeknek megfelelő geometriai alakzatok építése. Síkdomok alkotása másolással, feltételek szerint (kirakás, rajz). A körző és a vonalzó alapszintű használata.</p>
Transzformációk		
<p>Változások megfigyelése, tudatosítása; változatlan tulajdonságok kiemelése. Az általánosítás kezdete. Állítások önálló megfogalmazása, igazságuk megítélése. Ismeretek alkalmazása, ellenőrzése.</p>	<p>A hasonlóság képi fogalmának mélyítése. Nagytól, kicsinyítés térben, síkban az eredetihez hasonló elemekből, az eredetihez hasonló hálón. Alakazonosság ellenőrzése összképben. A hossz méretek változásának méregetéssel való ellenőrzése. Az egybevágóság képi fogalmának mélyítése. Síkbeli egybevágósági transzformációk: síkidomok másolása, eltolás, tengelyes tükrözés, elforgatás másolópapír segítségével is. Sor- és síkminták szabályosságának felismerése, követése.</p>	<p>Eltolás és tükrözések végzése a másolópapír mozgatásával, átfordításával.</p>
Tájékozódás		
<p>Tájékozódás a térben. A helymeghatározás képességének fejlesztése. Irányra, méretre, szomszédosságra való emlékezés.</p>	<p>Tájékozódás vonalon, síkban, térben mozgással és szóbeli információk szerint. Információadás. Tájékozódás egyszerű térképvázlatok alapján. Egyszerű térképvázlatok készítése: az irány és méretek közelítő, valamint a szomszédosság pontos jelölésével.</p>	<p>Tájékozódásra vonatkozó információk értelmezése, követni tudása.</p>
Mérhető tulajdonságok, mérés		
<p>Az érzékelés pontosságának fejlesztése. Érzékelési emlékezet. Tapasztalatgyűjtés, mennyiségi tulajdonságok felismerése, megkülönböztetése. Mennyiségi következtetések. Tájékozódás a világ mennyiségi vonatkozásaiban.</p>	<p>Összehasonlítások, viszonyítások. A hosszúság, őrület, tömeg és idő mérése alkalmi és szabvány egységekkel. A mennyiségek szabvány mértékegységei és többszöröseinek nagyságának felidézése. A szabványegységek használata szám- és szöveges feladatokban a valóság újból való felidézésével.</p>	<p>Mérés alkalmi és szabvány egységekkel. Át- és beváltások a tanult szomszédos mértékegységekkel gyakorlati mérésekhez kapcsolva, illetve ilyenek felidézése nyomán. (Csak reális szituációkban!) Mérések és számítások a</p>

	A terület mérése lefedéssel, a terület kiszámítása a területegységek összeszámlálásával, térfogatomérés kirakással, építéssel. Téglalap területének mérése; számolás a kirakást felidéző módon.	kerület és terület megállapítására.
--	---	-------------------------------------

Statisztika, valószínűség, kombinatorika

Fejlesztési feladatok	Tananyag és tanulói tevékenység	A következő évi fejlesztés feltételei
Induktív ismeretszerzés, adatkezelés. Együtműködés. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése. Valószínűségi gondolkodás alapozása; az elképzelés és a kísérlet eredményeinek összevetésével. Megítélés; elemi indokolás, igazolás, cáfolás. Teljességre törekvés. Rendszerképzés. A rendszerképzés gondolati esztétikuma.	Adatok gyűjtése, rendezése, ábrázolása grafikonon. Táblázatok, grafikonok készítése; adatok leolvasása, értelmezése. Jellemző adatok keresése. Számok számtani közepének értelmezése. Az „átlag” szó használata. Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések. A „gyakoriság”, „valószínűbb”, „kevésbé valószínű” értelmezése konkrét helyzetekben. A véletlen események gyakoriságának megállapítása kísérletek végzésével. Gyakoriságokra vonatkozó sejtések megfogalmazása adott számú kísérletben. A kísérleti eredmények összevetése a sejtéssel, az eltérés megállapítása és magyarázatának keresése. A sejtés esetleges módosítása. Néhány elemből alkotható, kiválasztható sorozatok készítése; az összes sorozat keresése. Néhány elemből kiválasztható párok, hármasok, az összes pár, hármas keresése. Elrendezés fa-diagramon, táblázatban; az elrendezés után felismert hiányok pótlása.	Adatgyűjtés, adatok rendezése; táblázatok készítése, leolvasása. Adatsokaságot jellemző adatok keresése. Biztos, lehetséges és lehetetlen esetek megkülönböztetése. Adott feltételnek megfelelő összes lehetőség keresése. Rendszerképzésben való részvétel.

Szemponatok a tanulói tevékenység értékeléséhez

Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés eredményességének vizsgálata. Az iskola pedagógiai programjában meghatározott módon értékeljük.

A továbbhaladás feltételei című fejezet felsorolja azokat a kiemelt területeket, amelyekben a tanulóknak fejlődést kell elérniük. Ebben az alapvető ismeretek mellett olyan tanulói képességekkel összefüggő tevékenységek szerepelnek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a tanulók a következő évfolyam tananyagát sikeresen elsajátíthassák.

A fejlesztendő képességek rendszerezve a következők:

- Megjegyzés, reprodukció: tények, elemi információk megjegyzése, lejegyzése, rendszerezése, fogalmak felismerése, és alkalmazása, szabályok ismerete és reprodukálása.
- Egyszerűbb és bonyolultabb összefüggések megértése, transzformációs képességek.

Ismeretek és képességek alkalmazása ismert vagy új szituációban, szóbeli (egyéni és társas) és írásbeli kommunikációs képességek továbbfejlesztése, lényegkiemelő képesség fejlesztése, mindennapos élethelyzetekben a verbális és nonverbális közlések összhangja.

Önálló véleményalkotás, értékelés jelenségekről, személyekről, problémákról.

A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie.

Az értékelés főbb területei:

Tapasztalathoz kiinduló megismerési képességek

Összehasonlítás: azonosítás, megkülönböztetés globálisan

Érzékelhető tulajdonságok felismerése, tudatosítása, kifejezése szétválogatással (osztályozás), megfogalmazása.

Megfigyelt adatok lejegyzése

Megfigyelt adatok rendezése

Absztrahálás, konkretizálás

Általánosítás

Tájékozottság a számok világában

Számfogalom kialakultsága: darabszám, mérőszám és értékmérő tartalommal; pontos szám és közelítő szám

Számrendszeres gondolkodás: átváltások, beváltások végzése

A számok írása, olvasása; a számjegyek alakja, helyi és valódi értékének értő ismerete

Számok nagyságának megítélése: helyük a számsorban, számegegyesen, szomszédok, kerekített értékek megkeresése.

Számok sokféle alakja

Számok tulajdonságainak, viszonyainak ismerete; adott tulajdonságú számok, adott kapcsolatban levő számpárok gyűjtése, kiválogatása, alkotása

Számolás

A négy alpművelet értelmezései tevékenységgel, képpel, szöveges szituációval

A műveletek elvégezni tudása (önállóság, biztonság, pontosság, önellenőrzés)

A szóbeli számolási készség szintje (a tanult számkörben, a tanult vagy egyéb eljárásokkal) pontos számolás, közelítő számolás kerekített értékekkel.

Az írásbeli műveletek végzésének szintje

A tanult műveleti tulajdonságok és műveletek közti kapcsolatok gyakorlati ismerete, alkalmazása

Becsülő képesség kerekített értékek használatával, illetve műveleti tulajdonságokra, kapcsolatokra építve

A műveleti sorrend ismerete, alkalmazása

Tájékozottság a térben, időben

Gyakorlati tájékozódási képesség (térben mozgással, időben sorrend-tartással)

Téri és időbeli tájékozódáshoz használt kifejezések értése és értő használata

Mennyiségi viszonyok értelmezése

Mérési tevékenységekben való jártasság; mérőeszközök, alkalmi mértékegységek használata

Mértékegység, mérőszám kapcsolatainak felismerése

Szabvány mértékegységek nagyságának felidézése, alkalmazása

Át- és beváltások gyakorlati méréshez kapcsolva

Ismeretek alkalmazása

Emlékező képesség (tapasztalatokra, elnevezésre, megállapodásra, közlésre, ismeretre, eljárásra)

Háttérben levő ismeret felhasználása megítélésben, becslésben, ellenőrzésben

Háttérben levő ismeret felhasználása új ismeret szerzésében

Szavakkal is felidézett ismeret alkalmazása megítélésben, becslésben, ellenőrzésben

Szavakkal is felidézett ismeret alkalmazása új ismeret szerzésében

Alkotóképesség

Objektumok (tárgyak, képek, számok, alakzatok) alkotása másolással, adott feltétel szerint

Összességek alkotása összeválogatással, feltételnek megfelelő összes elem elkészítése

Modellek alkotása fogalom, összefüggés értelmezéséhez

Modellek alkotása adott problémához

Rendszer-alkotás

Gondolkodás

Köznapis és matematikai állítások igazságának megítélése, nyitott mondat kiegészítése igazzá, nem igazzá

Állítás tagadásának megfogalmazása

Összetett állítások értése, igazságának megítélése

Megmutatás (példával, ellenpéldával), indoklás, igazolás, cáfolás

Egyszerű összefüggések felismerése, kifejezése példákkal, elemi általánosítással

Egyszerű, egy-lépéses következtetések (pl. mennyiségi következtetés)

Analógiák felismerése, alkalmazása

Algoritmus-követés, algoritmusok megjegyzése, alkalmazása

Elemi valószínűségi gondolkodás (biztos és véletlen tudatos megkülönböztetése)

Probléma-megoldási képességek

Problémahelyzet megértése

Szövegértés

A megértést szolgáló technikák ismerete, alkalmazása (eljátszás, ábrázolás, átfogalmazás, adatok értelmezése, mérlegelés, adatok kapcsolatainak értelmezése, értése, becslés)

Matematikai modell választása, alkotása: műveletek, nyitott mondatok felírása, egyszerűsített, pl. szakaszos ábra készítése, adatok sorozatba, táblázatba rendezése, osztályozása.

A matematikai modellbe átfogalmazott probléma megoldása (műveletek elvégzése, nyitott mondat megoldása, ábra leolvasása, sorozat, táblázat kiegészítése), ellenőrzése

A megoldás vonatkoztatása az eredeti problémára; válaszadás szóban, írásban.

Az eredeti probléma megoldásának összevetése valósággal, adatokkal, előre becsült eredménnyel.

Tanulási szokások

Figyelem irányítása, fokozása

Együttműködés; egymás munkájának segítése, gondolatainak megértésére való törekvés

Kérdezés, közlés értelmessége, kultúrája

Az emlékezetbe vésés tudatossága, akaratlagossága; a felidézés szándékossága

Eredményért való felelősségvállalás

Rendezett, gondos írásbeli munka

A tanulók tevékenységének értékelése a tanulói ismeretek, tevékenységek, szóbeli és írásbeli értékelése alapján történhet:

- Különféle tevékenységi formákban mutatott aktivitás, a társakkal való együttműködés képessége alapján.
- Előre kiadott témák közül tetszés szerint választott kérdéskör feldolgozása (képi, írásbeli, szóbeli) és ennek értékelése.
- Vitaszituációkban való részvétel, vitakultúra, argumentációs képesség szintjének írásbeli, szóbeli értékelése.
- Projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése.

INFORMATIKA

4. évfolyam

Célok és feladatok

A digitális kompetencia fejlesztése az Európai Unióban kiemelt feladat. A digitális írásbeliség a 21. század nélkülözhetetlen elvárása, amelynek megalapozását minél fiatalabb korban meg kell kezdeni. Egyre inkább nyilvánvaló, hogy a részletes tárgyi tudásnál sokkal fontosabb az a tudás, amely a minden iránt nyitott, tanulni vágyó, információt felkutató, megtaláló és alkalmazó egyén jellemzője. Olyan készségek-képességek kelljenek ehhez, amelyek ösztönöznek és feltételt teremtenek a tudás mindenkori frissítésére, az élethosszig tartó tanulásra. Mindezek megszerzéséhez hatékony segítséget nyújt az információs és kommunikációs technika (IKT) is, annak a konstruktív tanuláshoz illő eszközei, módszerei.

Napjainkban még a felnőtteknek sem könnyű eligazodni az információk özönében, és megfelelően alkalmazni a léptenyomon felbukkanó új információtechnikai eszközöket. A gyermekeket, a mai iskolarendszerben tanuló diákokat még inkább fel kell készítenünk az információs kor kihívásaira; arra, hogy felnőttként élni, dolgozni, alkotni, tanulni, művelődni, szórakozni tudjanak, hogy az értékes és értéktelen információkat megkülönböztessék, és megszerzett ismereteiket hatékonyan használhassák. El kell sajátítani az információk szerzésének, feldolgozásának, tárolásának, továbbításának technikáit, meg kell ismerniük az információkezelés jogi és etikai szabályait. Aki gyermekkorától kezdve nem jut az informatikai alapismeretek birtokába, szinte behozhatatlan, hátrányos helyzetbe kerül társaival szemben. Emiatt a tanulók felkészítése az új évezred információs társadalmára a közoktatás kiemelt feladata.

Az információs társadalom kihívást gyakorol a mai oktatási rendszerre is: az IKT alkalmazása - mindennapi életüket is befolyásolva - új tanulási lehetőségeket kínál. A régi pedagógiai eszközök, módszerek egyre kevésbé hatásosak, önmagukban nem alkalmasak az ismeretszerzésre. Nemcsak a tudásanyag újul meg és változik igen gyors tempóban, hanem az információkhoz való hozzáférés módjai is megsokszorozódnak IKT használatának köszönhetően. A pedagógus szerepe átalakul: a gyermekek, diákok körében a tudásanyagnak már nem egyedüli közvetítője. Olyan tanulási környezetet kell kialakítani, amely segíti a felfedezést, fejleszti a kreativitást, a multimédiás kommunikációt, a távoli partnerekkel való együttműködést, az egyéni vagy csoportos munkát, a megszerzett tapasztalatok adaptációját, ezáltal erősíti az ismeretszerzést, a tudásanyag elsajátítását és a képességfejlesztést.

Az információs társadalomban a tudásszerzés helyszínei is megváltoznak. A formális tanulás nagy része már nem az iskola falain belül zajlik, az informális tanulás szerepe felértékelődik. Elkerülhetetlen az iskola válasza erre a folyamatra: a tanulásszervezési módok, a pedagógusszerep, a tanórai módszerek változásaival, a tanulói kompetenciafejlesztés új útjaival.

Az informatika tantárgy az informatikai műveltség alapjainak elsajátítására hivatott. A tantárgy célja felkelteni és fokozatosan ébren tartani a tanulók érdeklődését az informatika iránt, megismertetni eszközeit, módszereit, fogalmait, amelyek lehetővé teszik a tanulók helyes informatikai szemléletének kialakítását. Fontos, hogy a tanulók ne csak megismerjék, hanem megszeressék az informatikai környezetet, megismerve annak hatásait, előnyeit. A tantárgy további célja az informatikai tudás megszerzése, a készség- és képességfejlesztés, valamint az ismeretek alkalmazásának támogatása más tantárgyakban, a későbbi tanulmányokban, majd a mindennapi életben, a munkában. Mivel eszközeit és módszereit tekintve egy állandóan, rohamléptekben fejlődő műveltségterületről van szó, ezért elengedhetetlenül fontos olyan tanulói attitűd kialakítása, amely a megszerzett ismeretek folyamatos bővítésére, megújítására, az élethosszig tartó tanulásra ösztönöz.

Az informatika tanítási tartalmi alkalmazás-jelleggel valamennyi tantárgy tanításában megjelennek. Kisiskolás korban az alapvető informatikai tudás megszerzése főként a más tantárgyakba ágyazott, IKT használatával megvalósított, a *készség- és képességfejlesztés* közben megszerzett ismereteket jelenti. A tantárgyi oktatásban alkalmazott digitális eszközök segítségével hatékonyan fejleszthetők az alapkészségek és képességek: az írás-, az olvasás-, a számolási készség, a problémamegoldó gondolkodás, a tanulási képesség és az önálló ismeretszerzés képessége, illetve a Nemzeti alaptanterv bevezetőjében definiált kulcskompetenciák többsége is.

Fejlesztési követelmények és ajánlások

A tíz éven aluli gyermekek általában könnyen megbarátkoznak az informatikai újdonságokkal, semmiféle kommunikációs gátlás nincs bennük az IKT-eszközök használatával szemben. Feltétlenül építenünk kell a gyermeki kíváncsiságra, mégpedig a megismerés helyes irányba terelésével, a megfelelő pedagógiai környezet megteremtésével.

Felelősek vagyunk azért, hogy a gyermekek ne valamilyen alkalmatlan számítógépes reflexjátékon keresztül ismerkedjenek meg az informatika világával, hanem hagyományos játékokkal éppúgy, mint didaktikai célú szoftverek és fejlesztő rendszerek segítségével.

A tanulók ismerjék meg a számítógépes munka szabályait, a legfontosabb balesetvédelmi előírásokat. Törekedjünk az eszközök ergonómiai szempontból történő helyes megválasztására, elhelyezésére, a korcsoport testméreteinek figyelembe vételével. Sajtátsák el a tanulók a számítógépnek és perifériáinak kezelési tudnivalóit, ismerkedjenek meg az informatikai szakkifejezésekkel, azok jelentésével - életkoruknak megfelelően értsék meg azokat. Ha a számítógépek hálózatba vannak kötve, ismertessük meg velük a hálózatba való bejelentkezés menetét (azonosító, jelszó), jelentőségét, a kilépés folyamatát, és beszélgessünk velük a hálózathasználat etikájáról, szabályairól. Lássák meg a számítógép sokoldalú alkalmazhatóságát, és azt is, hogy hálózat esetén e lehetőségek kiszélesednek, új problémamegoldási lehetőséget nyújtanak a felhasználók számára.

Fontos, hogy a tanulók olyan szoftverekkel találkozzanak először, amely a tantárgy pedagógiai céljainak megfelel. Előnyt élveznek a játékos didaktikai szoftverek, a több érzékszervre ható, de egyszerű kezelésű, „felhasználóbarát”, gyermekeknek készített multimédia-programok, és azok a nyitott programok, amelyekkel alkotni lehet. A tanulók az eszközök és szoftverek megismerését követően törekedjenek önálló számítógépes alkotások elkészítésére (szövegek, rajzok, animációk, dallamok, stb.), tudjanak minta után egyszerűbb dokumentumokat létrehozni. Legyen igényük az esztétikus külalak kialakítására. Motiváljuk őket arra, hogy mondanivalójukhoz, elképzeléseikhez önálló, kreatív alkotásokat tervezzenek, készítsenek. Tudják, hogy az alkotások elmenthetők, később visszahívhatók, módosíthatók. Az alkotásokat - lehetőség szerint - nyomtassuk ki, és közösen értékeljük.

A tanulók legyenek képesek arra, hogy egy adott probléma megoldásához a megismert alkalmazások (eszközök, módszerek) közül kiválaszthassák a megfelelőt. Szerezzenek jártasságot az általuk megismert szoftverek kezelésében, ismerjék meg annak kezelőfelületét, menürendszerét, legfontosabb funkcióit. Az alkalmazói ismeretek elsajátítására, begyakorlására mindig a gyermekek közvetlen környezetéből, a mindennapi életből vegyünk mintapéldát. A dokumentumkészítés (pl. faliújság-szöveg, felirat, plakát, illusztráció) az iskolai eseményekhez, tantárgyakhoz vagy a gyermekek hétköznapijához, az őket foglalkoztató témákhoz kapcsolódjon.

Bár az informatika tantárgy feladata a számítógépes tudnivalók, valamint a könyvtárhasználati ismeretek közvetítése, mégis arra kell törekedni, hogy az alsó tagozatos tanórákon (és nemcsak az informatika órán!) az informatika interdiszciplináris jellege domináljon. Az informatika órák akkor eredményesek igazán, ha túlmutatnak a tantárgyi kereteken, ha nem a „zárt” informatika kabinetre korlátozódnak, hanem a megszerzett ismeretek rögtön a gyakorlatban hasznosulnak. A tantárgyköziség az informatika jellemzője. Amikor az életkornak megfelelő informatikai játékokat játszunk (pl. robotjáték), a gyermekek egy robot útvonalát ugrándoza követik, közben utasításokat ismételve (akár a tanult idegen nyelven), vagy éppen énekelnek, a füzetbe számokkal-jelekkel („titkosírással”) lejegyzetelik a mozgást, sőt egy rövid mesét is kitalálnak, írnak, illusztrálnak hozzá, majd ugyanezt a számítógép képernyőjére is elővarázsolják, feltehető a kérdés: milyen órán vesznek részt a tanulók? Matematika, ének, testnevelés, rajz, anyanyelv vagy technika órán? A játék során ugyanis algoritmust ismertek fel és hajtottak végre, ezt lejegyzetelték, adatokat kezeltek, „alkalmazói problémát oldottak meg”, fejlesztőrendszert használtak: miközben rajzoltak, tornáztak, mesét mondtak, titkos írást kódoltak, számos készséget, képességet erősítve.

Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése a tantárgy kiemelt feladata. Ismertessük meg a tanulókat néhány, a hétköznapi életből vett algoritmussal, majd törekedjünk arra, hogy ők is felismerjenek, értelmezzenek, létrehozzanak, kitaláljanak algoritmusokat. Értelmezzék a mindennapi algoritmusokat és tudják annak adatait, folyamatát megfelelő eszközkészlettel rögzíteni, leírni. Játsszanak algoritmikus játékokat: gondolati, cselekvéses, mozgásos játékokat is - a teremben, az udvaron. Lássanak példát egyes algoritmusok számítógépes megvalósítására, és törekedjenek a számítógéppel önálló algoritmusok készítésére vagy ezek értelmezésére. Vegyék észre az algoritmusokban a sorrend fontosságát, értsék meg az ismétlések szerepét és a változások mértékét.

A tanulók gyűjtsenek adatokat a mindennapi életből, törekedjenek ezek megkülönböztetésére, lejegyzetelésére, adott szempont szerinti rendezésére. A különböző tantárgyakhoz kapcsolódóan tematikusan keressenek adatokat, illetve szerezzenek információkat a korcsoportnak megfelelő, iskolában vagy otthon rendelkezésre álló dokumentumokból. A tanulók értsék meg, hogy az információknak változatos megjelenési formája van. Legyenek képesek a különféle módon megjelenő információt felismerni (szöveg, ikon, kép, animáció, hang...), értelmezni, és szerezzenek jártasságot az információk kezelésében. Lássák, hogy nem öncélúan gyűjtötték az adatokat, keresték az információkat, hanem azok - valamely más tanórán vagy a mindennapokban - hasznosultak. Érezzék az információszerzés és feldolgozás gyakorlati hasznát, előnyeit.

Ismerkedjenek meg az iskolai könyvtárral, az iskola tanulási forrásközpontjával. Használata során vegyék észre változatos információszerző lehetőségeit. Sajtátsák el a könyvtárhasználat szabályait, kövessék a könyvtárban elvárt viselkedési normákat. Ismerjék fel a könyvtár rendezettségét, tudjanak eligazodni tereiben, állományrészei között.

Vegyék észre, hogy az információk hagyományos (papíralapú) és új, egyre fejlettebb elektronikus hordozókon is hozzáférhetőek. Lássanak a könyvtárban különféle dokumentumfajtákat, információs forrásokat, és formai, használati jellemzőik megismerése alapján tudják megkülönböztetni és alkalmazni azokat. Értsék meg a különböző ismeretforrások együttes használatának, feladatközpontú alkalmazásának szükségességét.

Tudjanak feladataikhoz könyvet és egyéb dokumentumokat keresni a szabadpolcra. Tájékozódásuk során önállóan használják az életkoruknak megfelelő főbb segédkönyveket (lexikon, szótár, enciklopédia) Kapjanak a szaktárgyi ismeretszerzés során a tanulók minél több olyan feladatot, amelynek megoldásához önálló gyűjtőmunkára, az információk keresésére van szükség. Gyakorolják a felfedező ismeretszerzés könyvtári műveleteit, és sikerélményük vezessen a könyvtár iránti attitűd megerősödéséhez, az érdeklődés által vezérelt önálló ismeretszerzés megszerettetéséhez, a tanulás tanulásához.

Ismerkedjenek meg a világháló információszerzési lehetőségével is. A rendelkezésre álló böngészőprogrammal olyan honlapokat keressenek fel, amely számukra érdekes, szórakoztató, illetve az egyes tantárgyak ismeretszerzését segítik. Látogassuk meg az iskola honlapját is, ennek a tanulók számára is érdekes, fontos információit megtalálva. Ha a honlapnak nagyobb diákszerkesztői is vannak, az alsós tanulók ötleteikkel, kisebb számítógépes alkotásaikkal közvételével segíthetik a honlapfejlesztők munkáját, valóban tapasztalván alkotómunkájuk hasznosulását, fontosságát. Az Internet használata kapcsán beszéljünk a világhálón való szörfölés veszélyeiről is, illetve a túlzott számítógéphasználat káros hatásairól. Megemlítendő a világháló új kommunikációs lehetőségei is (pl. videotelefonálás, blog, csevegés, e-kereskedelem, e-ügyintézés, stb.), ezek előnyei és veszélyforrásai, a környezettudatos magatartás példái.

A tantárgy tanítása során, a fejlesztési követelmények megvalósulása érdekében mindvégig kiemelten jelenjen meg az informatika sokoldalú alkalmazhatósága és domináljon gyakorlati szerepe. Ne egy elméleti, szakismeretek pontos megtanulására és felmondására törekvő, szigorúan osztályozott tantárgy legyen, hanem engedjük a tanulókat a digitális technikai eszközökkel tevékenykedni, kísérletezni, alkotni. Lássák meg a tanulók az informatika mindennapi életben való alkalmazásának fontosságát. Lehetőség szerint tanulmányi kirándulás szervezésével tekintsenek meg egy olyan közeli munkahelyet, ahol az IKT érdekes, hasznos alkalmazásával találkozhatnak. A felnőtt létre való felkészülés, a gazdasági nevelés, a vállalkozói kompetencia fejlesztési feladatainak alapozásához is jó példa a javasolt munkahelylátogatás.

Az életkornak megfelelően minél több játékos elemet alkalmazzunk. Olyan komplex feladatok ajánlottak, amelyek megoldásai erősítik a csoportmunkát, projekt munkát, az együttgondolkodást, a munkamegosztás kialakulását. A gyermekek párosan is dolgozhatnak-alkothatnak a számítógépnél, elosztva a feladatokat. Azok a gyermekek, akik otthon vagy másutt már találkoztak a számítógéppel, sőt esetleg használták is azt, ismereteiket osszák meg „kezdő” társaikkal, segítve azok első próbálkozásait, erősítve a személyközi kompetenciát. A tanulói egyéni munkák eredményeit (alkotás, gyűjtőmunka, keresés stb.) közösen értékeljük, a legjobb munkákat dicsérik, jutalmazzuk, hasznosítsuk.

A tanító mutasson jó példát az IKT-eszközök alkalmazásában: a pedagógiai munka, a módszertan változatossá tétele érdekében a lehetőség szerint használja az iskolában rendelkezésre álló eszközöket (pl. felhasználói szoftverek, notebook, projektor, interaktív tábla).

A tananyag tartalmához és a tanulói tevékenységekhez közvetlenül kapcsolódó kulcskompetenciákat, illetve kiemelt fejlesztési feladatokat az alábbi rövidítésekkel tüntettük fel a táblázatban:

AnyK = anyanyelvi kommunikáció, IdK = idegen nyelvi kommunikáció, MatK = matematikai kompetencia, TerK = természettudományos kompetencia, DigK = digitális kompetencia, HÖT = hatékony, önálló tanulás, SzoÁ = szociális és állampolgári kompetencia, VáK = kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia, EszK = esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

ÉÖ = énkép, önismeret, HoN = hon- és népismeret, EU = európai azonosságtudat és egyetemes kultúra, AÁ = aktív állampolgárságra nevelés, GaN = gazdasági nevelés, KöN = környezettudatosságra nevelés, TanT = a tanulás tanítása, TeLe = testi és lelki egészség, Fel = felkészítés a felnőtt lét szerepeire.

TÉMAKÖRÖK

TARTALMAK

TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK

1. Az informatikai eszközök használata

A számítógép-terem üzemeltetésének rendje, a számítógép üzemeltetése, balesetvédelmi tudnivalók.
A számítógép fő részei.
A billentyűzet és az egér használata.
A jelek és a számítógép kapcsolata.

TeLe, Fel, KöN

Ismerkedés az informatikai környezettel.
A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás, „párbeszéd” ismert programok segítségével.
Egyszerű fejlesztő szoftverek megismerése, didaktikai célú játékok, multimédia oktatóprogramok használata.
Programok indítása, futtatása, a menüpontok felfedezése és használata.

Gyakorlás az ismert szoftverekkel, a felhasználói felület kezelése, a jelek értelmezése, csoportosítása.
A hálózati bejelentkezés gyakorlása.

2. Informatika-alkalmazói ismeretek

- 2.1. Dokumentumkészítés Egyszerű szövegyíró/szerkesztő és rajzoló program kiválasztása, elindítása. Rövid szöveges dokumentum készítése. A szöveg begépelése, javítása. Egyszerű rajzok, ábrák, animációk elkészítése. A rajzos dokumentum nyomtatása.
- ÉÖ, KöN, TanT, SzoÁ, EszK
- A választott szövegszerkesztő- és rajzoló program alapszintű kezelése: a legfontosabb elemek, funkciók, megismerése, kiválasztása. Kreatív alkotás a számítógéppel: egyszerű rajzos dokumentumok készítése, „kép- és betűnyomdák” segítségével. Személyes dokumentumok létrehozása. Az iskolai és mindennapi élethez kapcsolódó tematikus rajzok, szövegek készítése. A dokumentumok mentése és nyomtatása segítségével.
- 2.2. Az adatok világa Adatok gyűjtése, értelmezése, csoportosítása és feldolgozása: keresés és rendezés.
- GaN, VálK, AÁ
- Mindennapi adatok gyűjtése és lejegyzése (szöveggel, számmal, rajzzal). Az adatok, csoportosítása, válogatása, rendezése. Adatkeresés, információgyűjtés a rendelkezésre álló adathalmazból. Egyes közhasznú információforrások, mindennapi adatbázisok megismerése.

3. Infotechnológia

- 3.1. Problémamegoldás Az információ különféle megjelenési formái. A mindennapi életben előforduló információs jelek, szimbólumok.
- TanT, AnyK, MatK, TerK
- Információgyűjtés változatos módon és forrásokból. Az információ kifejezése beszéddel, írással, rajzzal, jelekkel, mozgással stb. A pedagógus által felvetett egyszerű problémára megoldási javaslatok megfogalmazása, a problémamegoldás gyakorlása informatikai eszközökkel.
- 3.2. Algoritmusok Egyszerű algoritmusok megfogalmazása, értelmezése. Az algoritmus adatai. Az informatikai környezet algoritmusai. Algoritmusok a számítógépen.
- Fel, TeLe, MatK, DigK
- A mindennapi élet algoritmusainak felismerése, megfogalmazása, egyszerű lejegyzése és/vagy eljátszása. („Robotjátékok”) Az algoritmus adatainak értelmezése, leírása (számmal, betűvel, rajzzal...). Egyszerű algoritmusok megfogalmazása a számítógép számára, megfelelő fejlesztőrendszer használatával. Az algoritmus végrehajtása a számítógépen, az eredmény értelmezése.
4. Infokommunikáció Információszerzés az Internetről. Ismert honlap meglátogatása. Az infokommunikációt segítő eszközök.
- HoN, EU, TanT, SzoÁ, DigK, AÁ
- Irányított keresés az Interneten. A böngészőprogram indítása, adott web-oldal megkeresése és megtekintése. Hosszabb oldal megtekintése gördítéssel. Ugrópont felismerése és használata. A felfedező keresés gyakorlása az életkornak megfelelő információforrásokban. Az iskola honlapjának meglátogatása. Beszélgetés az infokommunikációt segítő

technikai eszközökről, módszerekről, ezek mindennapi használatáról (pl. interaktív TV, audio- és videotelefonálás, csevegőcsatornák, blog, e-mail)

5. Médiainformatika

Az elektronikus média lehetőségei, eszközei

IdK, Fel, TerK, DigK, EszK, ÉÖ

Ismerkedés az elektronikus média lehetőségeivel. Oktatási célú multimédia programok, játékos oktatóprogramok használata. Elektronikus adattárak (könyv, lexikon, szótár...) megtekintése. Hangzóanyagok, képek, animációk, filmek létrehozása és/vagy lejátszása informatikai eszközökkel. Az eszközhasználat kipróbálása a rendelkezésre álló infrastruktúrától függően (pl. videó, digitális fényképezőgép, kamera, DVD, mobiltelefon, GPRS, PDA, interaktív tábla...). Beszélgetés a hagyományos és virtuális világ jellemzőiről, eltéréseiről.

6. Informatika és társadalom

Az informatika alkalmazása a mindennapi életben.

ÉÖ, HoN, GaN, VálK, Fel, Tele

Gyűjtőmunka az életkornak megfelelő információforrásokból az informatikai eszközök szükségességéről, mindennapi alkalmazásairól. Látogatás egy közeli „informatizált” munkahelyen. Beszélgetés az informatikai eszközök alkalmazásának fontosságáról, előnyeiről, a túlzott használat veszélyeiről, káros hatásairól.

7. Könyvtári informatika

Az iskolai könyvtár tér- és állomány szerkezete. Főbb állományrészek a dokumentumok tartalmának és használati sajátosságainak megfelelően.

A könyvtár szolgáltatásai, használati szabályai (kölesőzés, helyben használat), viselkedési normák.

Az állományban való keresés algoritmusai.

Iskolai könyvtár, lakóhelyi közkönyvtár gyermekszolgálat.

ÉÖ, SzoÁK, KőN, EszK

A főbb dokumentumtípusok (könyv, folyóirat, audiovizuális és elektronikus ismerethordozók) formai sajátosságai, használati jellemzői (a használathoz szükséges eszközök bemutatásával). A különböző médiumok szerepe az ismeretszerzésben.

TanT, AnyK, IdK, MatK, TerK, EszK

Segédkönyvek: lexikon, szótár,

Eligazodás a könyvtár tereiben, a könyvtár alapvető szolgáltatásainak igénybevétele a használati szabályok követésével, a viselkedési normák elfogadásával.

Tájékozódás a könyvtár szabadpolcos raktári rendjében a feliratok és választólapok segítségével.

A főbb állományrészek azonosítása, egyszerűbb tematikus keresés az életkornak megfelelő dokumentumok között.

Látogatás a lakóhelyi gyermekkönyvtárban.

A főbb dokumentumtípusok megkülönböztetése, felhasználása különböző tantárgyi témák feldolgozásában.

Azonos témákról szóló különböző információhordozók keresése és a téma megjelenítésének, sajátos feldolgozásának megfigyelése.

A felhasznált dokumentum tartalmának és főbb azonosítási adatainak megállapítása, feljegyzése.

Az alapvető segédkönyvek

enciklopédia. Műfaji sajátosságai, szerkezeti jellemzőik, a tájékozódásban betöltött szerepük. Segédkönyv nyomtatott és elektronikus formában.

EU, HoN, IdK

szerkezetének, tájékoztató apparátusának megismerése.

Tájékoztató feladatok megoldása, tények, adatok keresése az életkori sajátosságoknak megfelelő segédkönyvekben, elektronikus adathordozókon, illetve az interneten.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló ismerje fel és nevezze meg a számítógép fő részeit. Legyen képes kezelni a billentyűzetet és az egeret, használatukkal a számítógéppel „kommunikálni”, és életkorának megfelelő oktatási célú programokkal tevékenykedni. Elakadás, hibaüzenet esetén tudjon segítséget kérni. Ismerje a mindennapi életben leginkább elterjedt digitális eszközöket/adathordozókat, ezek funkcióit, alkalmazási területeit.

Ismerje meg egy szövegszerkesztő és rajzoló szoftver alapvető szolgáltatásait, alkalmazásukkal tudjon egyszerű szöveges dokumentumot létrehozni, illetve ábrát, rajzot, illusztrációt készíteni.

Legyen képes egyszerű, hétköznapi, illetve térbeli tájékoztatói képességet fejlesztő algoritmusokat értelmezni, illetve végrehajtani.

Tudjon tájékozódni az iskolai könyvtár szabadpolcos állományában és innen dokumentumot választani. Legyen képes a választott dokumentum legfontosabb adatainak megnevezésére. Ismerje az információhordozók mindennapi életben leggyakrabban használt típusait. Legyen képes olvasmányairól röviden, szóban beszámolni.

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés eredményességének vizsgálata. Az iskola pedagógiai programjában meghatározott módon értékeljük. Rövid szöveges értékelés írása javasolt. Érdemes figyelembe venni, hogy a tanulók előismeretei eltérők: alkalmazói tudásuk attól is függ, hogy például rendelkeznek-e otthoni számítógéppel, illetve volt-e már módjuk másutt „számítógépezni”. (Az eltérő otthoni feltételek miatt kerülendők a számítógéppel megoldandó házi feladatok!)

A továbbhaladás feltételei című fejezet felsorolja azokat a kiemelt a kiemelt területeket, amelyekben a tanulóknak fejlődést kell elérniük. Ebben az alapvető ismeretelem mellett olyan tanulói képességekkel összefüggő tevékenységek szerepelnek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a tanulók a következő évfolyam tananyagát sikeresen elsajátíthassák

A fejlesztendő képességek rendszerezve a következők:

- Megjegyzés, reprodukció: tények, elemi információk megjegyzése, megértése, fogalmak felismerése, és alkalmazása, szabályok ismerete és reprodukálása, egyes informatikai alapfogalmak megértése, ismerete.
- Egyszerűbb és bonyolultabb összefüggések megértése, transzformációs képességek, alkotások (szöveg, rajz, animáció, zene, kép stb.), illetve könyvtárhasználói magatartás.
- Ismeretek és képességek alkalmazása ismert vagy új szituációban, szóbeli (egyéni és társas) és írásbeli kommunikációs képességek továbbfejlesztése, lényegkiemelő képesség fejlesztése, mindennapos élethelyzetekben a verbális és nonverbális közlések összhangja.
- Önálló véleményalkotás, értékelés jelenségekről, személyekről, problémákról. Egymás tanórai munkájának, alkotásának megismerése, és szavakba öntve történő véleményezése. A tanulócsoporthal közösen legjobbnak ítélt produktumokat feltétlenül hasznosítsuk (pl. faliújság, iskolaújság, iskolai dekoráció, honlap, stb.)

A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie. A tanulók tevékenységének értékelése a tanulói ismeretek, tevékenységek, szóbeli és írásbeli értékelése alapján történhet:

- Különböző tevékenységi formákban mutatott aktivitás, a társakkal való együttműködés képessége.
- Játékos feladatlapok, „tudáspróbák” megoldása.
- Előre kiadott témák közül tetszés szerint választott kérdéskör feldolgozása (képi, írásbeli, szóbeli) és ennek értékelése.
- Vitaszituációban való részvétel, vitakultúra, argumentációs képesség szintjének írásbeli, szóbeli értékelése.
- Projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése.

2-4. évfolyam**Célok és feladatok**

Az informatika mindennapi életünk szerves részévé vált, az információ érték. Mindenkinek el kell sajátítania a megfelelő információszerezési, -feldolgozási, adattárolási, -szervezési és -átadási technikákat, valamint az információkezelés jogi és etikai szabályait.

A számítógép kiemelkedik az informatikai eszközök sorából, ismerje meg a tanuló a számítógép kezelésének alapjait, az eger és a billentyűzet használatát. Iskolai tanulmányi és közösségi feladataihoz kapcsolódó számítógépes programokat, elsősorban oktatójátékokat használjon

Az informatika műveltségterület keretében folyó oktatás, nevelés és fejlesztés célja, hogy felkészítse a tanulókat az informatikai társadalom kihívásaira.

Az iskolai oktatás keretei között biztosítani kell a sokféle informatikai eszköz és módszer használatára való felkészülést is. E gyorsan változó, fejlődő területen nagyfokú az ismeretek elavulása, ezért különösen fontos, hogy figyelmet fordítsunk az informatikai ismeretek folyamatos megújítására (az egész életen át tartó tanulás koncepciója).

Korunkban a társadalmi szocializáció már környezetünk informatikai rendszerébe való beilleszkedést is jelent. Az oktatás bevezető szakaszában a kisdíjak szerezzen tapasztalatokat a legalapvetőbb informatikai eszközök helyes használatáról, az információszerezés és a kommunikáció „játékszabályai”-ról, alapelemeiről (pl. irányok, betűk – írás, számok – számolás).

Az algoritmizálás egyszerre eszköze a problémamegoldásnak és a képességfejlesztésnek is. Játsszon el és fogalmazzon meg algoritmusokat, ismerjen meg olyan programozási nyelvet, amely alkalmas a robotszerű működés megmutatására, az algoritmusok kipróbálására.

Az információszerezés adatok használatát jelenti. Tudja a kisdíjak, hogy személyi adatai fontosak, megfelelően kezelendők.

A papíron és elektronikusan tárolt információ hozzáférését is tanulnunk kell. Ismerje meg a tanuló a könyv értékét, a könyvtár lehetőségeit.

Az információ egyre inkább nyilvánossá, mindenki számára elérhetővé válik. A műveltségi terület feladata a hátrányok csökkentése, az esélyegyenlőség biztosítása. Iskolánkban az informatika-matematika speciálizáció bevezetésével már 1. osztálytól lehetővé válik az informatika tantárgy tantervébe illesztése. Céljaink sokoldalúak. Növelni kívánjuk iskolánk más iskolákkal szembeni versenyképességét. Megtartó erejét. Az esélyegyenlőség feltételeit kívánjuk biztosítani, hiszen olyan tanulók is igen korán találkozhatnak a modern információtechnológiai eszközökkel, akik otthon nem rendelkeznek ezekkel.

Növekszik a vizuális kommunikáció hatása; a multimédia közvetítésével a szavak és a szövegszerkesztés mellett a látványszerkesztés is rendelkezésünkre áll üzeneteink kifejezésére.

Az informatikai eszközök használata veszélyeket is jelent, meg kell ismerni az informatikai környezet egészségünkre gyakorolt hatását, és a túlzott számítógép-használat ártalmait.

Nem felejthetjük el a papír alapú információátvitel óriási történelmi szerepét.

A műveltségi területben megfogalmazott tartalom egyetlen integráló jellegű tantárgy keretei között kerül feldolgozásra. Így az informatika tantárgy keretében a tanulók a számítástechnikai és a könyvtári területtel is ismerkednek. Erre azért van szükség, mert az információszerezés két fontos hozzáférési formájáról van szó.

Speciális képzésünk fontos célja, illetve feladata, hogy a képzésben résztvevő tanulókat felkészítse 8. osztály végére, az ECDL 3-4 moduljának sikeres teljesítésére.

Mivel első és második évfolyamon prioritást kap az eszközhasználattal kapcsolatos készségek és képességek fejlesztése, illetve más tantárgyak által kialakítandó készségek-képességek megtámogatása, ezért nagy hangsúlyt fektetünk a gyakoroltatásra, a lassabb ütemű munkatempóra. Ezért 1-2. évfolyamon az első négy évfolyamra a NAT2 által kijelölt képzési feladatok közül nem mindegyik kerül a tantervünkbe. Az eltérő óratervi változatok között eltérés nem annyira tematikában, mint inkább a az elsajátításra, gyakorlásra, a produktumok elkészítésére fordítható időkeretben van.

Óraszámok:

Tantárgy	2.		3.		4.	
	Éves	Heti	Éves	Heti	Éves	Heti
Informatika	0	0	0	0	37	1
Szabadon vál.	18,5	0,5	18,5	0,5	0	0
Informatika	0	0	0	0	37	1
Szabadon vál.	18,5	0,5	0	0	0	0
Informatika					37	1
Szabadon vál.	37	1	37	1	37	1

Kiemelt fejlesztési feladatok**Informatikai műveltség elsajátíttatása**

- Informatikai folyamatok megértése, rendszerszemlélet kialakítása.
- A fenntarthatóságra való nevelés.
- A technikai és környezeti problémák iránti érzékenységre való nevelés.
- A konfliktusok elemzéséhez szükséges képességek fejlesztése.
- Az emberi jogok tiszteletére nevelés.
- A szociális érzékenység kialakítása.
- Kulcskompetenciák fejlesztése:
- Anyanyelvi kommunikáció
- Dokumentumok elemzése
- Digitális ismeretterjesztő anyagok használata
- Szókincs fejlesztése

Matematikai kompetencia

- Számolási készség fejlesztése
- Logikai képesség fejlesztése
- Síkidomok rajzos feldolgozása
- Nagyítások és tükrözések

Természettudományos kompetencia

- Az ember informatikai kultúrájának és természet átalakításának megismerése.
- Környezetvédelem az informatika terén.
- Képes legyen információkat gyűjteni a természettudományokról.
- Környezetkímélő technológiák megismerése az informatikában.
- A számítógép környezetbarát üzemeltetése

Digitális kompetencia

- Kommunikációs rendszerek megismerése.
- Az információ átadásának és továbbításának eszközei, ezek működése.
- Számítógép segítségével anyagok gyűjtése
- Ismerje meg a mindennapi munkavégzéshez használható főbb szoftvereket.
- Képes legyen önállóan új informatikai rendszerekről ismeretszerzésre.
- Tudjon használni informatikával, technikatörténettel kapcsolatos elektronikus kiadványokat.

Hatékony, önálló tanulás

- Az önálló tanuláshoz kapjon iránymutatást, segítséget.
- Tudja használni az informatikai eszközöket ismeretszerzésre.
- Önálló ismeretszerzés hagyományos és elektronikus formában.
- Ismerje meg a informatikával kapcsolatos könyvtári lehetőségeket és azok használatát.

Szociális és állampolgári kompetencia

- Alakuljon ki az önálló és a csoportos munkaszellem.
- Tartsa tiszteletben saját és társai munkáját.
- Képes legyen saját és társai testi épségére, valamint a tárgyi környezetre vigyázni.
- Döntési képesség alakuljon ki a biztonság és a megbízhatóság.
- Alakuljon ki felelősségérzet a közösségben végzett munkával szemben.
- Helyes viselkedési kultúra alakuljon az interneten.
- Ismerje meg az alapvető informatikai etikettet.

Kezdeményezőképeség, és vállalkozói kompetencia

- Legyen képes munkafolyamatokat megtervezni.
- Önállóan tervezzen meg informatikai alkotási folyamatot.
- Igénye legyen saját ötleteinek a bemutatására.

Eszztétikai – művészeti tudatosság és kifejezőképesség

- Igénye legyen informatikai produktum esztétikus kivitelezésére.
- Véleményt tudjon formálni saját és mások munkáinak a megjelenéséről.
- Törekedjen az igényességre a saját elkészített munkái során.

A tanulók értékelése

Az eredményes előrehaladás érdekében fontos a tanulók munkájának és tudásának rendszeres értékelése, ami 1-2 évfolyamon folyamatos szóbeli értékeléssel, 3. évfolyamon negyed évenkénti írásbeli, 4. évfolyamon érdemjeggyel történő értékeléssel valósul meg, ahol is a tanuló tanórai tevékenységét, elvégzett munkáját, elkészített dokumentumait, ismereteinek szintjét, fejlődését, órai aktivitását, együttműködését (a csoport- és projektmunkában való részvételét) értékeljük.

A tanulói teljesítmény értékelésének kritériumai

A kisiskolások tevékenységét a játék és az önálló alkotás igénye jellemzi. Figyelmük azonban még nem tartós, ezért nem számíthatunk egy teljes tanóra folyamán egyenletes teljesítményre.

Elsősorban a tanulói tevékenység rendszeres figyelemmel kíséréssel tudunk információt szerezni a tanítási folyamatról. Érdemes hosszabb időszakban megfigyelni a kicsik tevékenységét, részvételét a foglalkozásokon.

Az értékelés alapja elsősorban a tanulói tevékenység, másodsorban a tanulói produktum.

Az esetenként alkalmazott értékelés változatos, de rendszeres, a kisgyermek által is felismerhető rendszerű legyen: szóbeli értékelés, rajzos értékelés.

Az értékelésben elsősorban a jól teljesített elemeket emeljük ki. A gyengébben teljesítőket is biztassuk. Ügyeljünk arra, hogy azok a tanulók, akiknek nincs otthon számítógépe, semmiképpen ne érezzék úgy, hogy emiatt lemaradnak. Mind egyénileg, mind csoportosan és az egész tanulócsoport munkáját értékeljük.

A tanterv alkalmazásához szükséges speciális képesítési követelmények és tárgyi feltételek

A 11/1994. MKM rendeletben meghatározottak alapján

- számítógépterem (1 tanuló/1 gép) multimédia számítógépekkel, számítógép-termenként nyomtatóval;
- hálózati eszközök, szerverek
- internetelérés,
- iskolai könyvtár;
- termenként 1 projektor
- termenként digitális fényképezőgép vagy web-kamera, mobiltelefon, szkennel.
- A tankönyvek kiválasztásának elvei
- megfelelő feldolgozásban tartalmazza a szükséges ismeretanyagot;
- adjon segítséget a gyakorlati munkához;
- ösztönözze a további önálló ismeretszerzést és számítógépes munkát;
- támogassa a csoportmunkát;
- korosztálynak megfelelő nyelvezet és stílus;
- az ábrák és képek mennyisége, minősége és tartalma igazodjon a fejlesztési követelményekhez;
- sokféle feladatot tartalmazzon a könnyűtől a nehézig;

2. osztály N-2

TÉMAKÖRÖK (N-2)		TARTALMAK	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK
1. Az informatikai eszközök használata	5	A számítógép terem rendje, a számítógép üzemeltetésének rendje, balesetvédelmi tudnivalók. A számítógép fő részei. A billentyűzet és az egér használata. A jelek és a számítógép kapcsolata.	A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás, „párbeszéd” ismert programok segítségével. Egyszerű fejlesztő szoftverek megismerése, didaktikai célú játékok, multimédia oktatóprogramok használata. Programok indítása, futtatása, a menüpontok felfedezése és használata. Gyakorlás az ismert szoftverekkel, a felhasználói felület kezelése, a jelek értelmezése, csoportosítása. A hálózati bejelentkezés gyakorlása.
2. Informatika-alkalmazói ismeretek			
2.1 Dokumentumkészítés	5	Egyszerű szövegiró/szerkesztő és rajzoló program kiválasztása, elindítása. Rövid szöveges dokumentum készítése. A szöveg begépelése, javítása. Egyszerű rajzok, ábrák, animációk elkészítése. A rajzos dokumentum nyomtatása.	A választott szövegszerkesztő és rajzoló program alapszintű kezelése: a legfontosabb elemek, funkciók, megismerése, kiválasztása. Egyszerű rajzos dokumentumok készítése, „ Az iskolai és mindennapi élethez kapcsolódó tematikus rajzok, szövegek készítése. A dokumentumok nyomtatása segítségével.
3. Infotechnológia			
3.1 Problémamegoldás	2	Az információ különféle megjelenési formái. A mindennapi életben előforduló információs jelek, szimbólumok. Érzékszerveink szerepe az információszerzésben.	Információgyűjtés változatos módon és forrásokból. Jelek a környezetünkben. Az információ kifejezése beszéddel, írással, rajzzal, jelekkel, mozgással stb.
3.2 Algoritmusok	4	Egyszerű algoritmusok megfogalmazása, értelmezése. Sorrend. Az algoritmus adatai.	A mindennapi élet algoritmusainak felismerése, megfogalmazása, egyszerű lejegyzése és/vagy eljátszása. („Robotjátékok”)
7. Könyvtári informatika	2	Az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezete. A könyvtár szolgáltatásai, használati szabályai (kölcsonzés, helyben használat), viselkedési normák. Iskolai könyvtár, Segédkönyvek: Az életkornak megfelelő gyereklexikonok, szótárak, enciklopédiák.	Eligazodás a könyvtár tereiben, a könyvtár alapvető szolgáltatásainak igénybevétele a használati szabályok követésével, a viselkedési normák elfogadásával. Tájékozódás a könyvtár szabadpolcos raktári rendjében a feliratok és választólapok segítségével. Tájékozódási feladatok megoldása, (tények, adatok keresése az életkori sajátosságoknak megfelelő segédkönyvekben.
Összesen:	18		

2. osztály I-2

TÉMAKÖRÖK (I-2)		TARTALMAK	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK
1. Az informatikai eszközök használata	12	A számítógép terem rendje, a számítógép üzemeltetésének rendje, balesetvédelmi tudnivalók. A számítógép fő részei. A billentyűzet és az egér használata. A jelek és a számítógép kapcsolata. Hogyan „beszélgetünk” a számítógéppel	Ismerkedés az informatikai környezettel. A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás, „párbeszéd” ismert programok segítségével. Egyszerű fejlesztő szoftverek megismerése, didaktikai célú játékok, multimédia oktatóprogramok használata. Programok indítása, futtatása, a menüpontok felfedezése és használata. Gyakorlás az ismert szoftverekkel, a felhasználói felület kezelése, a jelek értelmezése, csoportosítása.
2. Informatika-alkalmazói ismeretek			
2.1 Dokumentumkészítés	11	Egyszerű szövegiró/szerkesztő és rajzoló program kiválasztása, elindítása. Rövid szöveges dokumentum készítése. A szöveg begépelése, javítása. Egyszerű rajzok, ábrák. A rajzos dokumentum nyomtatása.	A választott szövegszerkesztő és rajzoló program alapszintű kezelése: a legfontosabb elemek, funkciók, megismerése, kiválasztása. Kreatív alkotás a számítógéppel: egyszerű rajzos dokumentumok készítése, „kép- és betűnyomdák” segítségével. Az iskolai és mindennapi élethez kapcsolódó tematikus rajzok, szövegek készítése.
2.2 Az adatok világa	3	Adatok gyűjtése, értelmezése, csoportosítása és feldolgozása: keresés és rendezés.	Mindennapi adatok gyűjtése és lejegyzése (szöveggel, számmal, rajzzal).
3. Infotechnológia			
3.1 Problémamegoldás	3	Az információ különféle megjelenési formái. A mindennapi életben előforduló információs jelek, szimbólumok. Érzékszerveink szerepe.	Információgyűjtés változatos módon és forrásokból. Jelek a környezetünkben. Az információ kifejezése beszéddel, írással, rajzzal, jelekkel, mozgással stb.
3.2 Algoritmusok	4	Egyszerű algoritmusok megfogalmazása, értelmezése. Sorrend Az algoritmus adatai. Manómatek - feleltetés	A mindennapi élet algoritmusainak felismerése, megfogalmazása, egyszerű lejegyzése és/vagy eljátszása. („Robotjátékok”) Az algoritmus adatainak értelmezése, leírása (számmal, betűvel, rajzzal...).
7. Könyvtári informatika	3	Az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezete. Főbb állományrészek a dokumentumok tartalmának és használati sajátosságainak megfelelően. A könyvtár szolgáltatásai, használati szabályai (kölcsonzés, helyben használat), viselkedési normák. Iskolai könyvtár. Segédkönyvek: Az életkornak megfelelő gyereklexikonok, szótárak, enciklopédiák.	Eligazodás a könyvtár tereiben, a könyvtár alapvető szolgáltatásainak igénybevétele a használati szabályok követésével, a viselkedési normák elfogadásával. Tájékozódás a könyvtár szabadpolcos raktári rendjében a feliratok és választólapok segítségével. Tájékozódási feladatok megoldása, (tények, adatok keresése az életkori sajátosságoknak megfelelő segédkönyvekben..
összesen:	36		

3. osztály N-3

TÉMAKÖRÖK (N-3)	ÓRA	TARTALMAK	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK
1. Az informatikai eszközök használata	4	A számítógép terem rendje, a számítógép üzemeltetésének rendje, balesetvédelmi tudnivalók. A számítógép fő részei. A billentyűzet és az egér használata. A jelek és a számítógép kapcsolata.	A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás, „párbeszéd” ismert programok segítségével. Egyszerű fejlesztő szoftverek megismerése, didaktikai célú játékok, multimédia oktatóprogramok használata. Programok indítása, futtatása, a menüpontok felfedezése és használata. Gyakorlás az ismert szoftverekkel, a felhasználói felület kezelése, a jelek értelmezése, csoportosítása. A hálózati bejelentkezés gyakorlása.
2. Informatika-alkalmazói ismeretek			
2.1 Dokumentumkészítés	4	Egyszerű szövegíró/szerkesztő és rajzoló program kiválasztása, elindítása. Rövid szöveges dokumentum készítése. A szöveg begépelése, javítása. Egyszerű rajzok, ábrák, animációk elkészítése. A rajzos dokumentum nyomtatása.	A választott szövegszerkesztő és rajzoló program alapszintű kezelése: a legfontosabb elemek, funkciók, megismerése, kiválasztása. Kreatív alkotás a számítógéppel: egyszerű rajzos szöveges dokumentumok készítése. Szöveg gépelése. A dokumentumok mentése, megnyitása nyomtatása segítségével.
2.2 Az adatok világa	2	Adatok gyűjtése, értelmezése, csoportosítása és feldolgozása: keresés és rendezés.	Mindennapi adatok gyűjtése és lejegyzése (szöveggel, számmal, rajzzal). Az adatok, csoportosítása, válogatása, rendezése. Az egész számok, szövegek és rajzos adatok megkülönböztetése. Adatkeresés, információgyűjtés a rendelkezésre álló adathalmazból. Egyes közhasznú információforrások, (Telefonkönyv –menetrend) mindennapi adatbázisok megismerése.
3. Infotechnológia			
3.1 Problémamegoldás	2	Az információ különféle megjelenési formái. A mindennapi életben előforduló információs jelek, szimbólumok. Az emberek jelzései egymás felé (mimika, gesztus, testbeszéd).	Információgyűjtés változatos módon és forrásokból. Az információ kifejezése beszéddel, írással, rajzzal, jelekkel, mozgással stb. A pedagógus által felvetett egyszerű problémára megoldási javaslatok megfogalmazása, a problémamegoldás gyakorlása informatikai eszközökkel. Egyszerű ábrák rajzolása Logo parncsokkal
3.2 Algoritmusok	2	Egyszerű algoritmusok megfogalmazása, értelmezése. Az algoritmus adatai. Az informatikai környezet algoritmusai.	A mindennapi élet algoritmusainak felismerése, megfogalmazása, egyszerű lejegyzése. Az algoritmus adatainak értelmezése, leírása (számmal,

TÉMAKÖRÖK (N-3)	ÓRA	TARTALMAK	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK
		Algoritmusok a számítógépen. Programot írunk.	betűvel, rajzzal... Egyszerű algoritmusok megfogalmazása a számítógép számára, megfelelő fejlesztőrendszer használatával. Az algoritmus végrehajtása a számítógépen, az eredmény értelmezése.
6. Informatika és társadalom	1	Az informatika alkalmazása a mindennapi életben.	Beszélgetés az informatikai eszközök túlzott használatának veszélyeiről.
7. Könyvtári informatika	3	Az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezete. Főbb állományrészek a dokumentumok tartalmának és használati sajátosságainak megfelelően. A könyvtár szolgáltatásai, használati szabályai (kölcsonzés, helyben használat), viselkedési normák. Az állományban való keresés algoritmusai. Iskolai könyvtár, lakóhelyi közkönyvtár gyermekszolgálata A főbb dokumentumtípusok (könyv, folyóirat, Segédkönyvek: lexikon, szótár, enciklopédia. Műfaji sajátosságaik, szerkezeti jellemzőik, a tájékozódásban betöltött szerepük. Segédkönyv nyomtatott	Eligazodás a könyvtár tereiben, a könyvtár alapvető szolgáltatásainak igénybevétele a használati szabályok követésével, a viselkedési normák elfogadásával. Tájékozódás a könyvtár szabadpolcos raktári rendjében a feliratok és választólapok segítségével. A főbb állományrészek azonosítása, egyszerűbb tematikus keresés az életkornak megfelelő dokumentumok között. Látogatás a lakóhelyi gyermekkönyvtárban. Tájékoztató feladatok megoldása, (tények, adatok keresése az életkori sajátosságoknak megfelelő segédkönyvekben.
Összesen:	18		

3. osztály I-3

TÉMAKÖRÖK (I-3)	ÓRA	TARTALMAK	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK
1. Az informatikai eszközök használata	6	A számítógép terem rendje, a számítógép üzemeltetésének rendje, balesetvédelmi tudnivalók. A számítógép fő részei. Háttértárak. A billentyűzet és az egér használata. A jelek és a számítógép kapcsolata.	A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás, „párbeszéd” ismert programok segítségével. Egyszerű fejlesztő szoftverek megismerése, didaktikai célú játékok, multimédia oktatóprogramok használata. Programok indítása, futtatása, a menüpontok felfedezése és használata. Gyakorlás az ismert szoftvekkel, a felhasználói felület kezelése, a jelek értelmezése, csoportosítása. A hálózati bejelentkezés gyakorlása.
2. Informatika-alkalmazói ismeretek			
2.1 Dokumentumkészítés	9	Egyszerű szövegíró/szerkesztő és rajzoló program kiválasztása, elindítása. Rövid szöveges dokumentum készítése. A szöveg begépelése, javítása. Kijelölés, forgatás, tükrözés. Egyszerű rajzok, ábrák, animációk elkészítése. A rajzos dokumentum nyomtatása.	A választott szövegszerkesztő és rajzoló program alapszintű kezelése: a legfontosabb elemek, funkciók, megismerése, kiválasztása. Kreatív alkotás a számítógéppel: egyszerű rajzos szöveges dokumentumok készítése. A dokumentumok mentése és nyomtatása segítségével.
2.2 Az adatok világa	2	Adatok gyűjtése, értelmezése, csoportosítása és feldolgozása: keresés és rendezés.	Mindennapi adatok gyűjtése és lejegyzése (szöveggel, számmal, rajzzal). Az adatok, csoportosítása, válogatása, rendezése. Az egész számok, szövegek és rajzos adatok megkülönböztetése. Adatkeresés, információgyűjtés a rendelkezésre álló adathalmazból. Egyes közhasznú információforrások, mindennapi adatbázisok megismerése. Telefonkönyv, menetrend, programfüzetek.
3. Infotechnológia			
3.1 Problémamegoldás	4	Az információ különféle megjelenési formái. A mindennapi életben előforduló információs jelek, szimbólumok. Az emberek jelzései egymás felé (mimika, gesztus, testbeszéd). Titkos jelek.	Információgyűjtés változatos módon és forrásokból. Az információ kifejezése beszéddel, írással, rajzzal, jelekkel, mozgással stb. A pedagógus által felvetett egyszerű problémára megoldási javaslatok megfogalmazása, a problémamegoldás gyakorlása informatikai eszközökkel.
3.2 Algoritmusok	9	Egyszerű algoritmusok megfogalmazása, értelmezése. Az algoritmus adatai. Az informatikai környezet algoritmusai. Algoritmusok a számítógépen.	A mindennapi élet algoritmusainak felismerése, megfogalmazása, egyszerű lejegyzése. Az algoritmus adatainak értelmezése, leírása (számmal, betűvel, rajzzal...).

TÉMAKÖRÖK (1-3)	ÓRA	TARTALMAK	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK
		Programot írunk. Ismétlések Eljárások	Egyszerű algoritmusok megfogalmazása a számítógép számára, megfelelő fejlesztőrendszer használatával. Az algoritmus végrehajtása a számítógépen, az eredmény értelmezése. Egyszerű ábrák rajzolása Logo parancsokkal
6. Informatika és társadalom	2	Az informatika alkalmazása a mindennapi életben.	Beszélgetés az informatikai eszközök túlzott használatának veszélyeiről.
7. Könyvtári informatika	4	Az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezete. Főbb állományrészek a dokumentumok tartalmának és használati sajátosságainak megfelelően. A könyvtár szolgáltatásai, használati szabályai (kölcsonzés, helyben használat), viselkedési normák. Az állományban való keresés algoritmus. Iskolai könyvtár, lakóhelyi közkönyvtár gyermekszolgálata A főbb dokumentumtípusok (könyv, folyóirat, Segédkönyvek: lexikon, szótár, enciklopédia. Műfaji sajátosságaik, szerkezeti jellemzőik, a tájékozódásban betöltött szerepük. Segédkönyv nyomtatott formában.	Eligazodás a könyvtár tereiben, a könyvtár alapvető szolgáltatásainak igénybevétele a használati szabályok követésével, a viselkedési normák elfogadásával. Tájékozódás a könyvtár szabadpolcos raktári rendjében a feliratok és választólapok segítségével. A főbb állományrészek azonosítása, egyszerűbb tematikus keresés az életkornak megfelelő dokumentumok között. Látogatás a lakóhelyi gyermekkönyvtárban. Tájékozási feladatok megoldása, (tények, adatok keresése az életkori sajátosságoknak megfelelő segédkönyvekben.
	36		

4. osztály (N-4)

TÉMAKÖRÖK (N-4)	ÓRA	TARTALMAK	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK
1. Az informatikai eszközök használata	8	A számítógép terem rendje, a számítógép üzemeltetésének rendje, balesetvédelmi tudnivalók. A számítógép fő részei. A billentyűzet és az egér használata. A jelek és a számítógép kapcsolata.	A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás, „párbeszéd” ismert programok segítségével. Egyszerű fejlesztő szoftverek megismerése, didaktikai célú játékok, multimédia oktatóprogramok használata. Programok indítása, futtatása, a menüpontok felfedezése és használata. Gyakorlás az ismert szoftverekkel, a felhasználói felület kezelése, a jelek értelmezése, csoportosítása. A hálózati bejelentkezés gyakorlása.
2. Informatika-alkalmazói ismeretek			
2.1 Dokumentumkészítés	8	Egyszerű szövegiró/szerkesztő és rajzoló program kiválasztása, elindítása. Rövid szöveges dokumentum készítése. A szöveg begépelése, javítása. Egyszerű rajzok, ábrák, animációk elkészítése. A rajzos dokumentum nyomtatása.	A választott szövegszerkesztő és rajzoló program alapszintű kezelése: a legfontosabb elemek, funkciók, megismerése, kiválasztása. Kreatív alkotás a számítógéppel: egyszerű rajzos dokumentumok készítése, „kép- és betűnyomdák” segítségével. Az iskolai és mindennapi élethez kapcsolódó tematikus rajzok, szövegek készítése. A dokumentumok mentése és nyomtatása segítségével.
2.2 Az adatok világa	2	Adatok gyűjtése, értelmezése, csoportosítása és feldolgozása: keresés és rendezés.	Mindennapi adatok gyűjtése és lejegyzése (szöveggel, számmal, rajzzal). Az adatok, csoportosítása, válogatása, rendezése. Az egész számok, szövegek és rajzos adatok megkülönböztetése. Adatkeresés, információgyűjtés a rendelkezésre álló adathalmazból. Egyes közhasznú információforrások, mindennapi adatbázisok megismerése.
3. Infotechnológia			
3.1 Problémamegoldás	3	Az információ különféle megjelenési formái. A mindennapi életben előforduló információs jelek, szimbólumok.	Információgyűjtés változatos módon és forrásokból. Az információ kifejezése beszéddel, írással, rajzzal, jelekkel, mozgással stb. A pedagógus által felvetett egyszerű problémára megoldási javaslatok megfogalmazása, a problémamegoldás gyakorlása informatikai eszközökkel.
3.2 Algoritmusok	6	Egyszerű algoritmusok megfogalmazása, értelmezése. Az algoritmus adatai.	A mindennapi élet algoritmusainak felismerése, megfogalmazása, egyszerű lejegyzése és/vagy

TÉMAKÖRÖK (N-4)	ÓRA	TARTALMAK	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK
		Az informatikai környezet algoritmusai. Algoritmusok a számítógépen. Ismétlések Eljárások, paraméterek	eljátszása. („Robotjátékok”) Az algoritmus adatainak értelmezése, leírása (számmal, betűvel, rajzzal...) Egyszerű algoritmusok megfogalmazása a számítógép számára, megfelelő fejlesztőrendszer használatával. Az algoritmus végrehajtása a számítógépen, az eredmény értelmezése. Rajzolás a Logo parancsaival.
4. Infokommunikáció	2	Információszerezés az Internetről. Ismert honlap meglátogatása.	Irányított keresés az Interneten. A böngészőprogram indítása, adott web-oldal megkeresése és megtekintése. Hosszabb oldal megtekintése gördítéssel. Ugrópont felismerése és használata. A felfedező keresés gyakorlása az életkornak megfelelő információforrásokban. Az iskola honlapjának meglátogatása
5. Médiainformatika	2	A hagyományos és elektronikus média lehetőségei, eszközei	Ismerkedés az elektronikus média lehetőségeivel. Oktatási célú multimédia programok használata. Játékos oktató programok használata. Elektronikus adattárak (könyv, lexikon, szótár...) megtekintése. Hangzóanyagok, képek, animációk, filmek létrehozása és/vagy lejátszása informatikai eszközökkel. Az eszközhasználat kipróbálása (pl. videó, digitális fényképezőgép, kamera, DVD,...). Beszélgetés a hagyományos és virtuális világ jellemzőiről, eltéréseiről.
6. Informatika és társadalom	2	Az informatika alkalmazása a mindennapi életben.	Gyűjtőmunka az életkornak megfelelő információforrásokból az informatikai eszközök szükségességéről, mindennapi alkalmazásairól. Látogatás egy közeli „informatizált” munkahelyen. Beszélgetés az informatikai eszközök túlzott használatának veszélyeiről.
7. Könyvtári informatika	3	Az iskolai könyvtár tér- és állomány szerkezete. Főbb állományrészek a dokumentumok tartalmának és használati sajátosságainak megfelelően. A könyvtár szolgáltatásai, használati szabályai (kölcsonzás, helyben használat), viselkedési normák. Az állományban való keresés	Eligazodás a könyvtár tereiben, a könyvtár alapvető szolgáltatásainak igénybevétele a használati szabályok követésével, a viselkedési normák elfogadásával. Tájékozódás a könyvtár szabadpolcos raktári rendjében a feliratok és választólapok segítségével. A főbb állományrészek azonosítása,

TÉMAKÖRÖK (N-4)	ÓRA	TARTALMAK	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK
		<p>algoritmusa.</p> <p>Iskolai könyvtár, lakóhelyi közkönyvtár gyermekszolgálat</p> <p>A főbb dokumentumtípusok (könyv, folyóirat, aaudiovizuális és elektronikus ismerethordozók) formai sajátosságai, használati jellemzői (a használathoz szükséges eszközök bemutatásával). A különböző médiumok szerepe az ismeretszerzésben.</p> <p>Segédkönyvek: lexikon, szótár, enciklopédia. Műfaji sajátosságaik, szerkezeti jellemzőik, a tájékoztatóban betöltött szerepük. Segédkönyv nyomtatott és elektronikus formában.</p>	<p>egyszerűbb tematikus keresés az életkornak megfelelő dokumentumok között.</p> <p>A főbb dokumentumtípusok megkülönböztetése, felhasználása különböző tantárgyi témák feldolgozásában.</p> <p>Azonos témákról szóló különböző információhordozók keresése és a téma megjelenítésének, sajátos feldolgozásának megfigyelése.</p> <p>A felhasznált dokumentum tartalmának és főbb azonosítási adatainak megállapítása, feljegyzése. Az alapvető segédkönyvek szerkezetének, tájékoztató apparátusának megismerése. Tájékoztatósi feladatok megoldása, (tények, adatok keresése az életkori sajátosságoknak megfelelő segédkönyvekben.</p>
	36		

4. osztály speciális tanterv (I-4)

TÉMAKÖRÖK (I-4)	ÓRA	TARTALMAK	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK
1. Az informatikai eszközök használata	14	A számítógép terem rendje, a számítógép üzemeltetésének rendje, balesetvédelmi tudnivalók. A számítógép fő részei, feladatuk. Adatbeviteli és kiviteli eszközök – perifériák. A billentyűzet és az egér használata. A jelek és a számítógép kapcsolata. Háttértéttárak. A könyvtárszerkezet.	A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás, „párbeszéd” ismert programok segítségével. Fejlesztő szoftverek megismerése, didaktikai célú játékok, multimédia oktatóprogramok használata. Programok indítása, futtatása, a menüpontok felfedezése és használata. Gyakorlás az ismert szoftverekkel, a felhasználói felület kezelése, a jelek értelmezése, csoportosítása. Mozgás a mappák között, Mappa létrehozása segítséggel. Fájlok mentése másolása, mozgatása meghatározott mappákba. A hálózati bejelentkezés gyakorlása.
2. Informatika-alkalmazói ismeretek			
2.1 Dokumentumkészítés	16	Szövegszerkesztő program használata. Szöveges dokumentum készítése. A szöveg begépelése, javítása. Egyszerű rajzok, ábrák, animációk elkészítése. Rajzoló programok eszközei. A dokumentum nyomtatása. A szöveg egységei, betű és bekezdés formázás. Egyszerű táblázatok.	A választott szövegszerkesztő és rajzoló program alapszintű kezelése: a legfontosabb elemek, funkciók, megismerése, kiválasztása. Kreatív alkotás a számítógéppel: rajzos, szöveges dokumentumok készítése. Rajzoló programok eszközei, használata. A dokumentumok mentése és nyomtatása
2.2 Az adatok világa	4	Adatok gyűjtése, értelmezése, csoportosítása és feldolgozása: keresés és rendezés.	Mindennapi adatok gyűjtése és lejegyzése (szöveggel, számmal, rajzzal). Az adatok, csoportosítása, válogatása, rendezése. Az egész számok, szövegek és rajzos adatok megkülönböztetése. Adatkeresés, információgyűjtés a rendelkezésre álló adathalmazból. Egyes közhasznú információforrások, mindennapi adatbázisok megismerése.
3. Infotechnológia			
3.1 Problémamegoldás	4	Az információ különféle megjelenési formái. A mindennapi életben előforduló információs jelek, szimbólumok.	Információgyűjtés változatos módon és forrásokból. Az információ kifejezése beszéddel, írással, rajzzal, jelekkel, mozgással stb. A pedagógus által felvetett egyszerű problémára megoldási javaslatok megfogalmazása, a problémamegoldás gyakorlása informatikai eszközökkel.
3.2 Algoritmusk	14	Egyszerű algoritmusk megfogalmazása, értelmezése. Az algoritmus adatai. Az informatikai környezet	A mindennapi élet algoritmuskainak felismerése, megfogalmazása, egyszerű lejegyzése és/vagy eljátszása. („Robotjátékok”)

TÉMAKÖRÖK (1-4)	ÓRA	TARTALMAK	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK
		<p>algoritmusi. Algoritmusok a számítógépen. Sorrend; részek kapcsolata, eljárások írása; paraméteres eljárások</p>	<p>Az algoritmus adatainak értelmezése, leírása (számmal, betűvel, rajzzal...).</p> <p>Egyszerű algoritmusok megfogalmazása a számítógép számára, megfelelő fejlesztőrendszer használatával. Az algoritmus végrehajtása a számítógépen, az eredmény értelmezése.</p>
4. Infokommunikáció	4	<p>Információszerzés az Internetről. Ismert honlap meglátogatása. Keresés az interneten</p>	<p>Irányított keresés az Interneten. A böngészőprogram indítása, adott web-oldal megkeresése és megtekintése. Hosszabb oldal megtekintése gördítéssel. Ugrópont felismerése és használata. A felfedező keresés gyakorlása az életkornak megfelelő információforrásokban. Az iskola honlapjának meglátogatása</p>
5. Médiainformatica	5	<p>A hagyományos és elektronikus média lehetőségei, eszközei</p>	<p>Ismerkedés az elektronikus média lehetőségeivel. Oktatási célú multimédia programok használata. Játékos oktató programok használata. Elektronikus adattárak (könyv, lexikon, szótár...) megtekintése. Hangzóanyagok, képek, animációk, filmek létrehozása és/vagy lejátszása informatikai eszközökkel. Az eszközhasználat kipróbálása (pl. videó, digitális fényképezőgép, kamera, DVD,...).</p> <p>Beszélgetés a hagyományos és virtuális világ jellemzőiről, eltéréseiről.</p>
6. Informatika és társadalom	6	<p>Az informatika alkalmazása a mindennapi életben.</p>	<p>Gyűjtőmunka az életkornak megfelelő információforrásokból az informatikai eszközök szükségességéről, mindennapi alkalmazásairól. Látogatás egy közeli „informatizált” munkahelyen. Beszélgetés az informatikai eszközök túlzott használatának veszélyeiről.</p>
7. Könyvtári informatika	5	<p>Az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezete. Főbb állományrészek a dokumentumok tartalmának és használati sajátosságainak megfelelően. A könyvtár szolgáltatásai, használati szabályai (kölcsonzés, helyben használat), viselkedési normák. Az állományban való keresés algoritmusai. Iskolai könyvtár, lakóhelyi</p>	<p>Eligazodás a könyvtár tereiben, a könyvtár alapvető szolgáltatásainak igénybevétele a használati szabályok követésével, a viselkedési normák elfogadásával. Tájékozódás a könyvtár szabadpolcos raktári rendjében a feliratok és választólapok segítségével. A főbb állományrészek azonosítása, egyszerűbb tematikus keresés az életkornak megfelelő</p>

TÉMAKÖRÖK (1-4)	ÓRA	TARTALMAK	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK
		<p>közkönyvtár gyermekszolgálata</p> <p>A főbb dokumentumtípusok (könyv, folyóirat, audiovizuális és elektronikus ismerethordozók) formai sajátosságai, használati jellemzői (a használathoz szükséges eszközök bemutatásával). A különböző médiumok szerepe az ismeretszerzésben.</p> <p>Segédkönyvek: lexikon, szótár, enciklopédia. Műfaji sajátosságaik, szerkezeti jellemzőik, a tájékozódásban betöltött szerepük.</p> <p>Segédkönyv nyomtatott és elektronikus formában.</p>	<p>dokumentumok között.</p> <p>A főbb dokumentumtípusok megkülönböztetése, felhasználása különböző tantárgyi témák feldolgozásában.</p> <p>Azonos témákról szóló különböző információhordozók keresése és a téma megjelenítésének, sajátos feldolgozásának megfigyelése.</p> <p>A felhasznált dokumentum tartalmának és főbb azonosítási adatainak megállapítása, feljegyzése. Az alapvető segédkönyvek szerkezetének, tájékoztató apparátusának megismerése. Tájékoztatói feladatok megoldása, (tények, adatok keresése az életkori sajátosságoknak megfelelő segédkönyvekben).</p>
	72		

A továbbhaladás feltételei 4. osztály végén

A tanuló ismerje fel és nevezze meg a számítógép fő részeit. Legyen képes kezelni a billentyűzetet és az egeret, használatukkal a számítógéppel „kommunikálni”, és életkorának megfelelő oktatási célú programokkal tevékenykedni. Elakadás, hibaüzenet esetén tudjon segítséget kérni.. Tudja önállóan elindítani az általa használt programokat. Legyen tisztában az informatikai eszközök használatának veszélyeivel

Ismerje meg egy egyszerű szövegszerkesztő és rajzoló szoftver alapvető szolgáltatásait, alkalmazásukkal tudjon egyszerű szöveges dokumentumot létrehozni, illetve ábrát, rajzot, illusztrációt készíteni. Tudja segítséggel elmenteni, visszatölteni, nyomtatni az általa készített dokumentumokat.

Tudjon példát mondani az információ megjelenési formáira. Legyen képes egyszerű, hétköznapi, illetve térbeli tájékoztatói képességet fejlesztő algoritmusokat értelmezni, illetve végrehajtani. Legyen képes Logo-nyelven egyszerű rajzokat készíteni.

Lásson néhány WEB oldalt. Olvasson és írjon elektronikus levelet, SMS-t

Tudjon tájékozódni az iskolai könyvtár szabadpolcos állományában és innen dokumentumot választani. Legyen képes a választott dokumentum legfontosabb adatainak megnevezésére. Ismerje az információhordozók mindennapi életben leggyakrabban használt típusait. Legyen képes olvasmányairól röviden, szóban beszámolni.

Célok és feladatok

A negyedik évfolyamon kezdődő kisgyermekkorú idegennyelv-oktatás alapvető célja lélektani és nyelvi: egyrészt kedvet ébreszteni a nyelvek tanulása iránt, sikerélményhez juttatni a diákokat, másrészt megalapozni a későbbi nyelvtanulást, főként a receptív készségek fejlesztésével. Ezekhez járul még a nyelvtanulási stratégiák kialakításának megalapozása.

Gyermekkorban a nyelvtanulás a természetes nyelvelsajátítás folyamataira épül. A gyerekek számukra érdekes, értelmes, önmagukban motiváló és kognitív szintjüknek megfelelő kihívást jelentő tevékenységekben vesznek részt. Ezek során a célnyelvet hallva, a szituációt, kontextust értve haladnak előre a nyelv elsajátításában. Ez a folyamat lassú, az idősebb korosztályra jellemző látványos nyelvi eredményt nem várhatunk. Egyik tipikus jellemzője a csendes szakasz, melynek során egyes diákok akár hónapokig nemigen szólnak meg, de a játékos tevékenységekbe szívesen bekapcsolódnak.

Az idegen nyelvi órákon a gyerekek az ismeretlen nyelven hallottakat a világról kialakult ismereteik alapján értelmezik, ezért elengedhetetlen, hogy a tananyag általuk ismert tartalmakra épüljön. Ez egyrészt a konkrét helyzet kihasználásával, szemléltetéssel, másrészt már ismert tantárgyak anyagának integrálásával érhető el. Így válik az ismeretlen célnyelvi tanári beszéd érthetővé a diákok számára.

A helyi tanterv az 1-4. évfolyamok anyanyelven megismert témaköreire, beszédzándékaira, fogalomköreire és tevékenységeire épül. A készségek közül a hallott szöveg értésének fejlesztése a legfontosabb, melynek fejlődését az órai utasítások és a cselekvésre épülő játékos feladatok teljesítéséből követhetjük nyomon. A beszéd az egyszavas válaszoktól (igen, nem, név, szín, szám stb.), a memorizált, elemzetlen nagyobb egységek használatáig terjed (köszönés, mondóka, körjáték, dal). Természetes része a gyerekek órai beszédének a magyar nyelvű kérdés és válasz, melyet visszajelzéseként, megerősítésként használnak a tanár célnyelvhasználatával párhuzamosan.

A követelmények a természetes nyelvelsajátítás folyamatát tükrözve a szó és az egyszerű mondat szintjén mozognak. Az olvasás és írás bevezetésével célszerű várni, míg a gyerekekben felmerül erre az igény.

Fejlesztési követelmények

Tudatosodjon a tanulóban, hogy anyanyelvén kívül idegen nyelven is kifejezheti magát. Alakuljon ki a tanulóban pozitív hozzáállás a nyelvtanulás iránt. Fejlődjön együttműködési készsége, tudjon részt venni pár- és csoportmunkában. Ismerkedjen meg néhány alapvető nyelvtanulási stratégiával.

Témalista (ajánlás)

- Én és a családom: bemutatkozás, a család bemutatása.
- Az otthon: a szűkebb környezet: a lakás bemutatása; a lakószoba bemutatása; kedvenc állatok; kedvenc játékok.
- Étkezés: kedvelt és kevésbé kedvelt ételek, italok.
- Öltözködés: ruhadarabok télen és nyáron; testrészek.
- Iskola: az osztályterem tárgyai, az iskola helyiségei.
- Tágabb környezetünk: állatok a világ különböző tájain.
- Szabadidő, szórakozás: kedvenc időtöltés.

Témakörök, tartalmak

A kommunikációs szándékokra és a fogalomkörökre vonatkozó nyelvenként kidolgozott kimeneti követelményeket a kerettanterv hat nyelvre, kétéves bontásban tartalmazza.

Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:

- köszönés, elköszönés,
- bemutatkozás,
- köszönet és arra reagálás.

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:

- tetszés, nem tetszés.

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:

- dolgok, személyek megnevezése,
- információkérés, információadás,
- igenlő vagy nemleges válasz.

Fogalomkörök

- Cselekvés, történet, létezés kifejezése
- Birtoklás kifejezése
- Térbeli viszonyok
- Időbeli viszonyok
- Mennyiségi viszonyok
- Minőségi viszonyok

A továbbhaladás feltételei

Hallott szöveg értése

A tanuló megért

- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, rövid kérést, utasítást megért, arra cselekvéssel válaszol;
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott rövid kérdést.

Beszédkésztség

A tanuló

- egy szóval, vagy hiányos, egyszerű mondatban válaszol az ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésre,
- ismert dolgokat megnevez,
- néhány mondókát, verset, dalt reprodukál.

Olvasott szöveg értése

A tanuló

- felismeri a tanult szavak írott alakját,
- ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szóból álló mondatot megért;
- ismert nyelvi elemekből álló egymondatos szövegben fontos információt megtalál.

Íráskésztség

A tanuló

- helyesen lemásol ismert szavakat.

A nyelvi mellékletek az egyes nyelvekből változatlanul mintául szolgálnak.

Szempontok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

A tanulói teljesítmények értékelésének három célja van: egyrészt visszajelzést nyújtani az előírt tananyagban elért előrehaladásról, az erős és gyenge pontokról, másrészt a kisdiákok nyelvtanulási motivációját fenntartani és tovább erősíteni, harmadrészt hozzájárulni reális önértékelésük kialakításához.

Mivel a kerettantervi célok között első helyen a beszédértés fejlesztése áll, a gyerekeket elsősorban ebből az alapkészségből kell értékelni. Alapelv, hogy értékeléskor a *gyakorlás során alkalmazott* tevékenységeket kell használni, és a gyerekek értékelése *folymatosan* történjen. Például, ha a tanév vége felé szókincsük fejlettségének szintjét írásban is értékeljük, az órai feladatokhoz hasonló feladattípusokat használunk (pl. rövid, ismert állatnevekből kihagyott egy-egy betűt kell pótolni, vagy ismert állatok neveit kell párosítani az őket egyértelműen ábrázoló képekkel).

Minden héten kapjanak visszajelzést az előrehaladásról, és értsék, miben és hogyan fejlődhetnek tovább. Az értékelésnek pozitívnak kell lennie, mely nem azonos a hibák összeszámolásával. Azt értékeljük, amit a diákok tudnak, ne a hiányosságokat hangsúlyozzuk. Mivel ennek a korosztálynak a beszédértésben és beszédkésztség területén is a folytonosság az erőssége, csak tapintatosan és nagy türelemmel törekedhetünk a hibátlan megoldásokra.

A számonkérés történhet csoportban, párban vagy egyénileg, a gyakorláshoz hasonlóan. A gyengébb teljesítményt nyújtó gyerekeknek több alkalmat kell biztosítani arra, hogy fejlődésükről számot adjanak.

Feltétlenül kerülni kell a hagyományos "felelés" jellegű számonkérést, mivel ez egyértelműen hozzájárul a gátlások erősödéséhez.

Negyedik osztályban már számíthatunk a gyerekek önértékelésére is. Fontos, hogy tisztában legyenek saját fejlődésük menetével, hol kell még jobban teljesíteniük, milyen területen igazán jók.

A teljesítmények értékelésekor is fontos alapelv: ne a nyelvről való tudást, hanem a nyelvi készségeket, a használható nyelvtudást fejlesszük és értékeljük.

ANGOL
4. évfolyam

Tartalom**a) Kommunikációs szándékok****A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok**

	Kezdeményezés és válasz	
Köszönés	Good morning. Hello Tom. Hello, how are you? Hi!	Good morning. Hello Mary. Very well, thank you. And how about you? Hi!
Elköszönés	Goodbye. Bye-bye! See you later. Good night.	Goodbye. Bye! Good night. Thanks. Bye!
Bemutatkozás, bemutatás	My name is... Have you met Jane?	Hello. Hi! Nice to meet you.
Köszönet és arra reagálás	Thanks. Thank you very much. Thanks a lot.	Not at all. You are welcome. No problem.

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

Tetszés, nem tetszés	Do you like it? Do you like swimming?	I like it. I don't like it. Yes, I do./No, I don't.
----------------------	--	--

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

Dolgok, személyek megnevezése	What is it? What's it in English? What does that mean?	It's.../That's.../It's a kind of .../It's used for ...?
Információkérés, információadás	Where is he? What is she doing?	He is in the kitchen. She is sleeping.
Tudás, nemtudás	Where is she?	I don't know.

b) Fogalomkörök

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történések, létezés kifejezése	Jelenidejűség	Present forms of verb be	I'm clever. Are you strong? Yes, I am. I'm not hungry.
		Present forms of there is/there are	There are five books in my bag.
		Imperatives	Sit down! Don't stand up!
Birtoklás kifejezése		Possessive adjectives	my book, your pet, his/her name
		Present forms of have got	I've got two brothers. I haven't got a dog. Have you got a budgie? Yes, I have.
Térbeli viszonyok	Írányok, helymeghatározás		Where? Here, there, left, right In, on, under, ...
Időbeli viszonyok	Időpont		When? In the morning, in the afternoon, at night What time is it? It's 9 o'clock.

		Monday, Tuesday... January, February...
Mennyiségi viszonyok	Singular/plural forms of nouns Cardinal numbers 1-20	How many cats are there in the picture? There are ten.
Minőségi viszonyok		What's it like? It's big, small, beautiful, ugly, ... What colour is it? It's red, blue, ...
Logikai viszonyok	Linking words	And/or/but
Szövegösszetartó eszközök	Demonstrative Pronouns Personal Pronouns Articles	This/that/these/those I, you, he, she, it, we, they A, an, the

NÉMET 4. évfolyam

Tartalom

a) Kommunikációs szándékok

Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok

<i>köszönés, elköszönés</i>	<i>Guten Morgen / Tag! Auf Wiedersehen! Tschüs!</i>
<i>bemutatkozás</i>	<i>Ich heiße ...</i>
<i>köszönet és arra reagálás</i>	<i>Danke! Bitte!</i>

Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok

<i>tetszés, nem tetszés</i>	<i>Das finde ich gut / blöd!</i>
-----------------------------	----------------------------------

Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok

<i>dolgok, személyek megnevezése, leírása</i>	<i>Das ist ...</i>
<i>információkérés, információadás</i>	<i>Wie ist ...? Prima.</i>
<i>igenlő vagy nemleges válasz</i>	<i>ja, nein, nicht</i>
<i>tudás, nem tudás</i>	<i>Ich weiß (nicht).</i>

b) Fogalomkörök:

Fogalomkörök		Fogalomkörök nyelvi kifejezései	
Cselekvés, történés, létezés kifejezése	<i>jelenidejűség</i>	<i>Präsens</i>	<i>Ich bin Zu Hause. Die Sonne scheint schön.</i>
Térbeli viszonyok	<i>irányok, helymeghatározás</i>		<i>hier, dort, links, rechts, oben, unten</i>
Időbeli viszonyok	<i>időpont</i>	<i>um, am, wann?</i>	<i>um 8 Uhr, am Freitag</i>
Mennyiségi viszonyok	<i>határozott mennyiség</i>		<i>eins, zwei... ein Ball, eine Schülerin</i>
Minőségi viszonyok		<i>Wie?</i>	<i>Ich bin groß, meine Freundin ist klein.</i>

<i>Esetviszonyok</i>	<i>névszók a mondatban</i>	<i>Nominativ</i>	<i>Die Katze ist schwarz.</i>
<i>Szövegösszetartó eszközök</i>	<i>kötőszók, névmások</i>		<i>und/oder/aber/ das ich, mein,</i>

Célok és feladatok

A tantárgy célja, hogy felkészítse a tanulókat a természeti világ elemi megismerésének lehetőségére, azaz fejlessze azokat a kompetenciákat, melyeknek birtokában a gyermekek képessé válnak a közvetlen lakóhelyi majd tágabb környezet önálló megismerésére, elemi szintű értékelésére, alkotóinak, jelenségeinek „felfedezésére”, a természettudományos szaktantárgyak tanulására.

Jól értelmezett, könnyen felidézhető, egyszerű kognitív műveletek végzésére alkalmas tényeket és képzeteket alakítson ki a közvetlenül, majd közvetve megismerhető természeti és ember által létesített környezetről. Növelje és fejlessze a tanulóknak az életkorukból következően eleve meglévő érdeklődést környezetük élő és élettelen világa iránt. Fejlessze a tanulóknak a környezetük állapota iránti érzékenységét, alapozza meg a természetet, környezetet és annak értékeit felismerő, szerető, tisztelő, védő magatartásukat.

A lakóhelyi, iskolai, települési, majd hazánk értékeinek megismerése, megszerettetése olyan pozitív attitűd kialakulását segítse elő, mely (az élő és élettelen környezet megóvására, védelmére ösztönöz) erősíti a lakóhelyhez való kötődést, s ezzel a hazánkhoz és a nemzetünkhöz tartozás érzését alapozza meg.

Lakóhelyi környezetük megismerése során tanítsa meg a tanulókat elemi fokon tájékozódni a térben és az időben. Hangsúlyos cél az óvatosságra intés, az élet- és környezetkímélő, a veszélyhelyzetek megelőzését szolgáló magatartásformák kialakítása s ezzel a személyes biztonság növelése.

Kiemelt cél a tanulók egészséges életvitellel kapcsolatos szemléletét és magatartását alapozó pozitív beállítódások és helyes egészségzokások, magatartásformák fejlesztése, annak elősegítése, hogy a tanulók elfogadó és segítőkész magatartással viszonyuljanak a környezetükben élő beteg, sérült és fogyatékos emberek iránt.

A tantárgy fontos feladata, hogy az elemi természettudományos műveltség megalapozása, a problémamegoldó gondolkodás és a kreativitás fejlődése érdekében a tanulóknak az új ismeretek megszerzéséhez, feldolgozásához, azok rendszerezéséhez, rögzítéséhez és a mindennapi életben való alkalmazásához szükséges készségeit, képességeit és szokásait folyamatosan és rendszeresen fejlessze.

Ezért alapvető feladatként fogalmazódik meg a lényegkiemelő (megfigyelő), leíró, azonosító- és megkülönböztető, rendszerező, adatértelmező, következtető képességek, kommunikációs és vitakészség, az időben és térben való tájékozódási képesség, a méréshez és kísérletezéshez szükséges képességek fejlesztése, szokások alakítása. Mivel a tanulók életkorukból következően érzékszervi ún. perceptuális tanulásra képesek, a fenti készségek, képességek fejlesztése csak akkor hatékony, ha a gyermekek a természettudományos ismeretszerzés és –feldolgozás módszereire épülő tevékenységek révén, cselekvő úton tanulnak. A természettudományos ismeretszerző módszerek, melyekre a tanulási tevékenységeknek épülni kell: a megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, osztályozás, rendszerezés, következtetés, becslés, mérés, feltételezés, kísérletezés. Az egyszerű megismerési, tanulási módszerek megtanítása, begyakorlása, alkalmazása keltse fel – a gondolkodás fejlettségéhez illeszkedő mértékben – a természeti jelenségek, folyamatok ésszerű, tudományos magyarázata iránti igényt.

A tantárgy hangsúlyos feladata, hogy a tanulók az ismeretlennel való találkozás módszereinek elsajátítása közben megfelelő irányítással megalapozzanak egy olyan tapasztalati tudást, mely a további tanulmányaikhoz szükséges. Ezek szintje nem haladhatja meg azt, melyet a közvetlen tapasztalás, illetve a gyerekek életkora jelent, de megfelelő irányítással szerezzenek ismereteket az anyag különböző formáinak érzékelhető és mérhető tulajdonságairól. A fejlesztés közben a tanulók ismerkedjenek meg közvetlen környezetük, lakóhelyük, majd – egyre táguló körben – távolabbi természeti és ember által létrehozott környezetük élőlényeivel, élettelen anyagaival, jelenségeivel, a közöttük levő kapcsolatok következtében létrejövő változásokkal, valamint az emberek és környezetük kapcsolatával. Fedezzék fel a természet változatoságát, sokszínűségét, szépségét és ébredjenek rá pótolhatatlan, értékes mivoltára.

Fejlesztési követelmények***Tájékozódás a természettudományról, a megismerés módszereiről***

A tanuló váljék nyitottá a természet szépségei, értékei iránt. Érdeklődésének megfelelően jusson ismeretekhez a valóság megtapasztalásával, ezt követően különböző képi és szöveges ismerethordozók segítségével is. Legyen képes a

természet tárgyait, élőlényeit, jelenségeit és folyamatait megadott szempontok szerint a tanító irányításával, majd önállóan elemi szinten megfigyelni. Aktívan vegyen részt a megfigyelések tapasztalásainak elemzésével kapcsolatos megbeszéléseken.

Korának megfelelő nyelvi megformálással számoljon be megszerzett ismereteiről.

Legyen gyakorlata a különböző tárgyak, élőlények, jelenségek minőségi és mennyiségi jellemzőinek elemi szintű összehasonlításában. Szerezzen jártasságot a tulajdonságok, folyamatok egy-egy körének megadott szempontú csoportosításában. Megfigyeléseit, tapasztalatait saját szavaival, egyszerűen fogalmazza meg, és rajzban, írásban rögzítse. Értelmezze az egyszerű képi és szöveges információkat.

Építsen előzetes ismereteire, tanítói segítséggel tájékozódjon egyszerű forrásanyagokból. Tanítói irányítással végezzen egyszerű méréseket, vizsgálatokat, kísérleteket, a természeti és technikai környezet jelenségeinek, folyamatainak megfigyelésére. Szerezzen gyakorlatot a mindennapi életben előforduló mérésekben, a hosszúság, a tömeg, az irtartalom, a hőmérséklet és az idő mértékegységeinek használatában.

Ismerje fel a mérésekhez, vizsgálódásokhoz, kísérletekhez szükséges eszközöket, és használja azokat balesetmentesen. Vesse össze a természeti és az ember alkotta környezetről különböző módon szerzett ismereteit egymással, rendezze azokat különböző csoportok szerint. Vizsgálódásainak eredményeit elemezze, értelmezze.

Ismerje fel a környezetében előforduló veszélyhelyzeteket. Alkalmazza a tanultakat a mindennapi élet problémáinak megoldásában.

Lássa be, hogy környezetének állapota saját egészségére is hatással van, igényelje az egészséges életkörülményeket. Ismeretei ébresszék rá, hogy felelős a természet védelméért, életkorának megfelelő szinten környezettudatos magatartásával, gondolkodásával járuljon ehhez hozzá, becsülje meg környezetének értékeit. Tájékozódjon a biztonságot szolgáló szervezetek (mentők, tűzoltók, rendőrség, polgári védelem) munkájáról. Fejlődjön alkalmazkodóképessége veszélyhelyzetben (menekülés, segítségkérés).

Tájékozódás az élő és élettelen természetről

Érzékszervi megfigyelések, mérések segítségével szerezzen információkat a környezetében előforduló fontosabb élő és élettelen anyagok, valamint részeik tulajdonságairól, az élőlények életjelenségeiről. Felismert tulajdonságaik alapján tudja csoportosítani azokat. Különböztesse meg a tárgyakat és anyagokat tulajdonságaik alapján és tudja ezt életkorának megfelelő nyelvhasználattal kifejezni. Ismerje fel a használati tárgyak anyagát, készítsen egyszerű használati tárgyakat. Fedezze fel - gyermeki elképzelésének megfelelően - az anyag szerkezeti tulajdonságait. Tapasztalat alapján ismerje fel a halmazállapotokat a tudományos értelmezésnek megfelelően.

Kísérletek kapcsán ismerkedjen az anyagok kölcsönhatásával, figyelje meg az ebből adódó változásokat. Játékos tevékenységek keretében szerezzen tapasztalatot a hang, a fény, és a hő terjedésével kapcsolatban. Ismerkedjen a háztartásban előforduló energiahordozó és technikai eszközökkel és ismerkedjen meg a működésükkel kapcsolatos balesetforrásokkal. Ismerje fel elemi szinten az élőlények testfelépítése, életmódja és környezete közötti összefüggéseket. Legyen tájékozott arról, hogy mely élelmiszerek fogyasztása szükséges szervezetünk egészséges fejlődéséhez. Tartózkodjék az élvezeti és kábítószeres kipróbálásától. Érdeklődjön az iránt, hogy mely anyagok szennyezhetik leggyakrabban a környezetét, mely anyagok, eszközök a háztartás leggyakoribb veszélyforrásai.

Tájékozódás az időben és térben

A tájékozódás alapját a természeti jelenségek megfigyelése képezze. Figyelje meg a ciklusok ismétlődését, a mozgásban megnyilvánuló állandóságot és változást, mutassa be azokat egyszerű példakon. Tájékozódjon a mindennapok időviszonyaiban. Figyelje meg a napszakok és évszakok váltakozását. Szerezzen gyakorlatot az idő mérésében, a mindennapi életünket meghatározó időtartamok becsülésében. Saját tapasztalat alapján vegye észre az idő múlását, az élőlények - közöttük saját maguk - változását, a változások szabályszerűségét, annak okait.

Fejlődjön térérzékelése és térérzete az irányok, távolságok, hosszak, nagyságrendek becsülésével, mérésével. A környezetében előforduló tárgyak méretét viszonyítsa saját testméreteihez, majd szabvány mértékegységekhez. Tájékozódjon a lakóhelyén, és annak környékén tudjon útbaigazítást adni. Térkép segítségével figyelje meg, hogy Magyarországon belül hol található meg saját lakóhelyét. Ismerkedjen meg az őt körülvevő táj jellegzetességeivel, felszínének formáival, az ottani élőlények jellemző tulajdonságaival.

Hasonlítsa össze lakóhelye tájképi sajátosságait más hazai tájakkal. Beszélgetés szintjén legyen fogalma a földön kívüli térségek létének felismeréséről, az égitestekkel kapcsolatos elképzelésekről. A hozott elemi információk és ismeretek gyűjtése alapul szolgáljon a tudományos kép formálására.

Információhordozók az ismeretek szerzésében

A megismerési módszereket, mint alapvető információszerzési lehetőségeket használja az ismeretek összegyűjtéséhez. Tudatosuljon benne, hogy a természetről szerzett ismereteket megfigyelés, mérés, vizsgálódás/kísérletezés útján szerezük meg. Legyen tájékozott arról, hogy a természettel kapcsolatos ismereteit felkészültségének megfelelő könyvek, cikkek és a média segítségével kiegészítheti, fejlesztheti, de sok téves nézettel is találkozhat. Fejlődjön elemző, kritikai képessége életkorának megfelelő kommunikációs helyzetekben.

Fogalmazzon meg kérdéseket különböző információhordozó eszközökből szerzett ismereteiről. Érdeklődjön a tudósok munkája iránt.

Emberismeret, önismeret, honismeret

Aktívan vegyen részt az élet értelmezésére vonatkozó elképzelésekkel kapcsolatos beszélgetésekben. A születéssel, egyedfejlődéssel, öröklődéssel kapcsolatos elképzeléseit vitassa meg tanítójával és társaival. Ez alapul szolgáljon a tudományos nézetek későbbi közvetítéséhez. Legyen igénye a személyes higiénéjára, a test és a ruházat gondozására. Alkalmazza az egészségmegőrzés alapvető szabályait. Ismerje a korszerű táplálkozás, az egészséges életmód feltételeit. Ismerje fel, hogy a környezet állapota az ember egészségére is hatással van. Fogadja el a fogyatékkal élő embereket. Figyeljen meg emberi magatartásformákat és élethelyzeteket.

Ismerkedjen szűkebb környezetének kulturális és vallási emlékeivel, hagyományaival. Gyakorolja azokat a tevékenységeket, szokásokat, amelyek az otthona, a lakóhelye, a szülőföldje és a hazája megismeréséhez, megbecsüléséhez, szeretetéhez vezetnek. A tapasztalatok összegyűjtése után képes legyen azokról beszélgetni, kérdéseket megfogalmazni, véleményt alkotni. Fejlődjön önismereti képessége, ismerje fel saját külső és belső tulajdonságait, tudjon azonosságokat és különbségeket megállapítani. Életkorának megfelelően ismerje hazája természeti és társadalmi adottságait, legyen tisztában azzal, hogy mit jelen a nemzet, haza, magyar fogalma. Gyűjtsön információkat a tananyaghoz kapcsolódóan híres emberekről.

2. évfolyam**Témakörök, tartalmak****Fejlesztési feladatok, tevékenységek****A megismerési módszerek alapozása**

A témakör tartalma az összes többi témakör ismeretanyaga, amit az ebben a témakörben fejlesztési feladatként kitűzött képességek, készségek fejlesztését biztosító tanulói ismeretszerző tevékenységekkel (módszerekkel) kell feldolgozni. Ezek a megfigyelés, összehasonlítás, csoportosítás, tapasztalatok szóval, rajzzal, írással való rögzítése fokozatosan egyre nagyobb önállósággal; viszonyítás, becslés, mérés alkalmilag választott és szabvány egységekkel tanítói irányítással, segítséggel, leírás (*szóban, rajzban, írásban*) tanítói segítséggel.

A lényegkiemelő (megfigyelő), azonosító- és megkülönböztető, leíró képességek, szóbeli kifejezőképesség, kommunikációs készség, térben és időben való tájékozódási képesség fejlesztése, a mérési technika fejlesztése, szokások alakítása. Ezért élőlényeken és az élettelen anyagokon, a jelenségekhez kapcsolódóan érzéki megfigyelések végzése, a megtapasztalt érzékelhető tulajdonságok alapján összehasonlítások, csoportosítások végzése egyre nagyobb fokú tanulói önállósággal adott algoritmus szerint, szükség esetén tanítói segítséggel. A mérhető tulajdonságok viszonyítása, becslése, mérése alkalmilag választott és szabvány mértékegységekkel tanítói segítséggel. A tanulók környezetében található anyagokból (*pl.: kavicsok, címkék, kupakok, lehullott levelek, száraz termések, üres csigaházak*) gyűjtemények készítése.

Tapasztalatszerzés tanítói segítséggel, de egyre nagyobb tanulói önállóságra törekedve a lakóhely különböző élőhelyeinek élővilágáról, élettelen környezetéről és azok változásáról tanulmányi sétán, kiránduláson és osztályteremben. A változások okainak keresése. A közvetlen és közvetett tapasztalat szerzés megkülönböztetése.

Tájékozódás az élettelen természetről

A tanuló tágabb környezetében az élettelen anyagok érzékelhető (*szín, alak, méret, felületi tulajdonságok, hőmérséklet, keménység, rugalmasság, íz, illat, hang*) és mérhető (*hosszúság, tömeg, térfogat, űrtartalom, hőmérséklet, idő*) tulajdonságai.

A tanulók környezetében levő élettelen anyagok, tárgyak, élelmiszerek érzékelhető és mérhető tulajdonságainak az algoritmus szerint egyre nagyobb önállósággal való megfigyelése, a tapasztalatok alapján való felismerése. A tapasztalatok összehasonlítása, viszonyítása, azonosságok, különbségek felismerése, csoportosítások.

Az anyagok azon tulajdonságainak észrevétele, amelyek miatt a környezetet szennyezhetik, veszélyeztethetik. Testi épségüket veszélyeztető anyagok megismerése (éghető, maró anyagok). A tanulók mindennapi életével kapcsolatban keletkezett hulladékok, szemetek helyes kezelésével, tárolásával kapcsolatos helyes viselkedési szokások, szabályok megismerése, gyakorlása. A tanulók környezetét alkotó anyagok, tárgyak

Megmérhető és nem megmérhető tulajdonságok. A mérés algoritmusai; alkalmi és szabvány mértékegységek. Azonos és különböző tulajdonságok.

SÁIK

Az anyagok tulajdonságai és a felhasználásuk, hatásuk közötti kapcsolat. Élelmiszerek.

Tájékozódás az élő természetről

A tanulók közvetlen és tágabb környezetében megfigyelhető vadon élő és termesztett növények és részeik, életműködéseik érzékelhető és mérhető tulajdonságai (*hosszúság, szélesség, magasság, tömeg, térfogat*). Növényi táplálékok. Gyümölcsök, zöldegek szerepe az egészséges táplálkozásban.

A tanulók közvetlen és tágabb környezetében megfigyelhető vadon élő és tenyésztett, valamint kedvtelésből tartott állatok életműködésük és részeik érzékelhető és mérhető tulajdonságai.

A vadon élő, a tenyésztett és a kedvtelésből, vagy társaként tartott állatok élete közötti különbség.

Az állatok viselkedése.

A tanulók közvetlen környezetében levő élőhely/ek, életközösség/ek és azok növényeinek és állatainak vizsgálata.

Az ember és egészsége

Az emberi test mérhető tulajdonságai (*pl.: testmagasság, fejkörület, derék- és csípőbőség, mellbőség, testtömeg, a test egészének térfogata, hőmérséklet*).

Szervezetünk megfigyelhető és mérhető ritmusai (*szívdobogás, pulzusszám, lélegzetvételek száma*).

Az életműködések főbb jellemzői (*mozgás, táplálkozás, légzés, fejlődés*).

Legfontosabb szerveink szerepe életünkben.

A helyes napirend.

A fogváltás, a helyes fog- és testápolás. A fogorvos és az orvos gyógyító munkája. A betegségek megelőzése, a betegségek elleni védekezés formái.

A környezet szervezetünkre gyakorolt ártalmas hatásai (*pl. napsugárzás, zaj, szennyezett levegő, a képernyő hatása, élőködők*).

Fogyatékos, sérült embertársaink.

VIII. Tantárgyi tanterv 2-4. évfolyam

élelmiszerek mérhető tulajdonságainak (*hosszúság jellegű mennyiségek; tömeg, térfogat, hőmérséklet, idő*) becslése, mérése alkalmi és szabvány mértékegységekkel. Összehasonlítások, sorba rendezések a mérések alapján. A tapasztalatok, mérési eredmények tanítói segítséggel történő szóbeli kifejezése és lejegyzése.

Kapcsolat keresése a tulajdonság és a funkció között.

A vadon élő és termesztett növények, vadon élő és tenyésztett állatok érzékelhető és mérhető tulajdonságainak megfigyelése a kialakított algoritmus segítségével egyre nagyobb tanulói önállósággal. A megfigyelési tapasztalatok összehasonlítása, viszonyítása, az azonosságok, különbségek felismerése, választott és megadott szempontok szerinti csoportosítások végzése (*lágyszárú és fűszárú növény; lombhullató, örökzöld fa, illetve cserje; egy évig élő, több évig élő növény; emlős, madár, rovar, bogár, halak*).

A tanulók környezetére legjellemzőbb élőhely, életközösség (*erdő, mező, vizek, vízpart, park, kert, gyümölcsös*) növényeinek, állatainak megfigyelése, az egészen, vagy annak részein a mérhető tulajdonságok becslése, mérése, alkalmi és szabvány mértékegységekkel, összehasonlítások a mérési eredmények alapján.

Az élőlények változásainak figyelemmel kísérése érzéki megfigyelésekkel és mérésekkel (*növekedés, fejlődés, pusztulás, szaporodás*).

Az időjárás hatása, az életmódban bekövetkező változások megfigyelése, az ok-okozati összefüggések felismerése, értelmezése (*téli álmom, költözés, lombhullatás, egy évig, több évig élő növények*).

Az ismétlődő jelenségek, tevékenységek észrevétele.

Az időjárás hatása a természeti folyamatokra (*áradás, belvíz, aszály, erdőtűz, szélvihar, földrengés*).

Mérhető tulajdonságok becslése, mérése alkalmi és szabvány mértékegységekkel saját testen, más gyermekek, felnőttön a tanév folyamán többször. A mérési eredmények rögzítése, ábrázolása és összehasonlítása, a tapasztalatok értelmezése.

A pulzusszám és lélegzetvételek számának nyugalomban és testmozgás után mérése, a mérési eredmények összehasonlítása.

A láz tüneteinek megismerése.

A 8-9 éves gyermek helyes napirendjének alakítása.

A fogazat változásainak felismerése, a helyes fogápolás szokásainak alakítása. A testi higiénia szokások állandó és folyamatos gyakorlása.

Beszélgetések, dramatikus gyakorlatok a sérülés, a

betegség gyógyítása, gyógyulása, a fogyatékos, sérült emberekhez fűződő viszonyok témakörében.

Tájékozódás térben és időben

A helymeghatározás viszonylagosságának vizsgálata – tájékozódás adott megfigyelési ponthoz, konkrét tereptárgyak (pl.: épületek, fák, emlékművek) helyzetéhez viszonyítva.

Út az otthontól az iskoláig. Az iskola környékének megfigyelése (közterületek, közlekedési eszközök, üzletek, a szabadidő eltöltésének helyei, intézmények, nevezetes és érdekes épületek, helyek).

A lakóhely és környéke felszínének jellemző formái, vizei, ezek mérhető tulajdonságai.

A településhez fűződő hagyományok, mesék, mondák, történetek. A település utcái, házai egykor. A település lakóinak élete régen és most.

Tapasztalatgyűjtés az iskola környékén: séta, kirándulás a település nevezetes helyeire. Az iskola környékének, természeti formáinak, vizeinek, nevezetes épületeinek, megfigyelése, a lehetőségeknek megfelelően mérések elvégzése, számbavétele, sorba rendezése.

Rajz- és képgyűjtemények készítése.

A település jellemző természeti formáinak megfigyelése (síkság, dombok, hegyek, völgyek, patakok, folyók), elnevezése, felismerése. Természeti értékeinek, szépségének felfedezése.

Helytörténeti bemutatóhely, kiállítás megtekintése. Történetek, emlékek, mondák gyűjtése, olvasása. Helyi hagyományok ápolása (tradicionalisan működő szervezetek munkájának megismerése - pl. önkéntes tűzoltóság).

A következő tanévi fejlesztés feltételei

A tanuló legyen képes tanítói irányítással a közvetlen környezet élettelen alkotóelemeit, élőlényeit az érzékelhető tulajdonságok a részből való összetettség, a rész-egész viszony alapján megfigyelni; a közvetlenül érzékelhető természeti jelenségek, változások (pl.: időjárási jelenségek, az évszakok változása) és az élőlények életjelenségeit megfigyelni, összehasonlítani. Megfigyeléseiről, tapasztalatairól tudjon szóban beszámolni tanítói kérdések alapján. Tapasztalatait rögzítse tanítói segítséggel. Ismerje fel a valóságban megtapasztaltakat rajzról, képről. Tudjon a megtapasztalt jellemzők alapján irányítással összehasonlítani és csoportosítani. Ismerje fel közvetlen környezete tárgyain, anyagain, élőlényeiben a mérhető tulajdonságokat. Legyen képes méréseket végezni, használja helyesen a választott mérőeszközöket a tanult mértékegységeket. A mérési eredményeket fogalmazza meg helyesen és rögzítse. Használja helyesen a napszakok nevét. Sorolja fel az évszakokat és a hónapokat helyes sorrendben. Nevezze meg az időjárás elemeit, az évszakok jellemző időjárási jelenségeit. Nevezze meg a tanult élőlényeket, azok fő testrészeit, sorolja fel jellemző tulajdonságaikat, jegyeiket. Tájékozódjon jól saját testén. Ismerje és használja pontosan a helyet, helyzetet jelentő (előtte, mögötte, között, alatta, fölött, mellette) kifejezéseket. Ismerje lakóhelye főbb jellegzetességeit. Ismertessen egyet a település hagyományai közül. Tudja útba igazítani az idegent lakóhelyén.

3. évfolyam

Témakörök, tartalmak

A megismerési módszerek alapozása

A témakör tartalma az összes többi témakör ismeretanyaga, amit az ebben a témakörben fejlesztési feladatként kitűzött képességek, készségek fejlesztését biztosító tanulói ismeretszerző tevékenységekkel (módszerekkel) kell feldolgozni.

Ezek a megfigyelés, összehasonlítás, csoportosítás, viszonyítás, becslés, mérés, vizsgálódás, egyszerű kísérletek végzése a tanulók környezetében lévő tárgyak, élőlények érzékelhető és mérhető tulajdonságai és a kölcsönhatásokban bekövetkező változások körében, tapasztalatok leírása (szóban, rajzban, írásban).

Ismerkedés a közvetlen tapasztalással nem

Fejlesztési feladatok, tevékenységek

Az első és második évfolyamon megkezdett képességek, készségek továbbfejlesztése, a mérési és kísérletezési technika és a szükséges szokások alakítása adott algoritmus szerint, egyszerű kísérleti eszközök használatának a gyakorlása. Ezért az élettelen anyagok és élőlények tulajdonságaiban, életjelenségeiben bekövetkező változások folyamatos megfigyelése, összehasonlítások végzése egyre nagyobb tanulói önállóságra törekedve. A változások okainak keresése, felismerése. Tanítói segítséggel a folyamatok, jelenségek, változások kísérleti körülmények között való megfigyelése, értelmezése. A mérhető tulajdonságokban bekövetkező változások igazolása méréssel, méréssorozatok végzésével. Oksági összefüggések keresése a kísérletek tapasztalatai és a mindennapi tapasztalatok között. A tapasztalatok kifejezése szóban, korábbi tapasztalatok beépítése,

SÁIK

megszerezhető ismeretek forrásaival
(*gyermekenciklopédiák, egyszerű képes határozók, álló- és mozgóképek, térképek*).

Tájékozódás az élettelen természetről

A tanulók tágabb környezetében előforduló anyagok, jelenségek érzékelhető, mérhető tulajdonságai. A tulajdonságok változása, a változások okai. Az érzékeléssel megfigyelhető mozgások. Hely és helyzetváltoztatás. Az oldódás.

Az időjárási elemek változása, a változás hatása a tanulók környezetében előforduló anyagokra.

Halmazállapot-változások a mindennapi életben. Fagyás, olvadás, párolgás, forrás, lecsapódás. Az olvadás és az oldódás megkülönböztetése.

A fényjelenségek megfigyelése és vizsgálata. Az anyagok és a fény kölcsönhatása. Az árnyék megfigyelése, vizsgálata tanteremben, szabadban. A mágnes érzékelhető tulajdonságai, mágnesek egymásra hatása. A mágnes és különböző anyagú tárgyak egymásra hatása.

Az éghető és az éghetetlen anyagok tulajdonságai, az égés feltételei. Az égés mint veszélyforrás. A veszélyre figyelmeztető jelek és jelzések.

Tájékozódás az élő természetről

A növények életéhez nélkülözhetetlen környezeti feltételek vizsgálata. A magok csírázásának és a növények fejlődésének feltételei. A környezet változásainak (*pl. fény, talaj, időjárás, szennyező anyagok*) hatása a növények életére. A növényi élet évszakos ritmusa.

Az állatok életéhez nélkülözhetetlen környezeti feltételek vizsgálata. A környezet változásainak hatása az állatok életére. Az állatok évszakok szerinti viselkedése.

A növények és állatok kapcsolata, egymásrautaltsága.

Helyes viselkedésünk a természetben.

Az ember és egészsége

A gyermekek és felnőttek testméretei.

Az ember számára nélkülözhetetlen környezeti feltételek. A környezet változásainak hatása az ember életére.

Egészséges életmód. Helyes napirend. Az egészség és a

VIII. Tantárgyi tanterv 2-4. évfolyam

rögzítése rajzzal, ábrával és írásban segítségével.

Gyermekenciklopédiák, könyvek használata adott feldolgozási algoritmus segítségével.

Tévéműsorok, reklámok és az azokban előforduló helyes és téves tájékoztatások megfigyelése, elemzése (pl. táplálkozás, gyógymódok).

A tanulók tágabb környezetében előforduló anyagok és lejátsszódó jelenségek érzékelhető és mérhető tulajdonságainak az algoritmusok segítségével egyre nagyobb tanulói önállósággal való megfigyelése, a tapasztalatok önálló, szükség esetén tanítói segítséggel történő szóbeli kifejezése és lejegyzéssel, lerajzolással való rögzítése. A mérhető tulajdonságok becslése, mérése, a mérési eredmények lejegyzése. A különböző hatásokra az érzékelhető és mérhető tulajdonságokban bekövetkező változások megfigyelése és felismerése, a változás előtti és utáni tulajdonságok összehasonlítása, következtetések megállapítása tanítói segítséggel.

A tanuló környezetében az élettelen természetben lejátsszódó alapvető kölcsönhatások megfigyelése, a bekövetkező változások felismerése, a változások okainak megbeszélése és életkornak megfelelő értelmezése (*az időjárás elemeinek hatása a környezet anyagaira; halmazállapot változások; a fény hatása; mágnesek hatása más anyagokra; égés; mozgások*). Mondatok, rövid szövegek igazságtartalmának eldöntése a megfigyelések tapasztalatainak alapján. Rövid szóbeli beszámoló a tapasztalatokról. Az egyes változások és hatásuk felismerése a természetben.

Teendők tűz esetén (pl. erdőtűz, épülettűz, ruhatűz) esetén. Önmentés és segítségkérés gyakorlása

A növények változásának folyamatos megfigyelése. Egyszerű kísérletek az életfeltételek bizonyítására.

Különböző állatok viselkedésének, életmódjának, az élőhelyükhöz és más élőlényekhez fűződő kapcsolataiknak a megfigyelése a valóságban, valamint álló- és mozgóképeken.

Az ember szerepének tisztázása a környezetében élő más élőlények életfeltételeinek alakításában. Tetteink következményeinek kutatása.

Mérések, megfigyelések és összehasonlítások végzése a gyermekek és a felnőttek testméreteire vonatkozóan. A mérési eredmények rögzítése tanítói segítséggel. Az életjelenségek változásainak megfigyelése, mérése. Saját tapasztalatok megbeszélése, összehasonlítása a társakéival.

Helyes napirend kialakítása. Megfigyelések,

SÁIK

sport.

A betegség tünetei (*rossz közérzet, láz, fájdalom, hasmenés, hányás, vérzés*).

A leggyakoribb fertőző betegségek és megelőzésük. A védőoltások fontossága.

A beteglátogatás, betegápolás szabályai.

A kuruzslás veszélyei.

Tájékozódás térben és időben

A felszíni formák megfigyelése a tágabb környezetben.

Alaprajzok készítése (*pl.: tárgyak, osztályterem, lakószoba, közeli tér*). Kicsinyítés rajzolásal.

Útvonalrajzok, térvázlatok, térképszerű ábrázolások ismert terepről.

A valóság térképi ábrázolása jelekkel – felszíni formák, vizek jelölése a térképen.

A négy fő világtáj. Az iránytűvel való tájékozódás.

Országismeret

Élet a fővárosban és az ország más vidékein. Hazánk fővárosa Budapest.

Ismerkedés a főváros nevezetes és a gyerekek szempontjából érdekes épületeivel, létesítményeivel, helyeivel.

VIII. Tantárgyi tanterv 2-4. évfolyam

vizsgálódások az élelmiszerek, tápanyagok körében (cukor, fehérjék, zsírok, olajok). Az emberei test folyadék szükségletének megfigyelése. A helyes táplálkozási szokások, étrendi előírások megismerése.

Látogatás fogorvosi rendelőben, gyógyszerárban, viselkedési szabályok gyakorlása.

A magatartási és illemszabályok, valamint a betegségek, balesetek megelőzése közötti oksági összefüggések keresése (*pl. zsebkendőhasználat, kézmosás*).

Dramatikus játék során a helyes egészség szokások gyakorlása.

Egyszerű alaprajzok készítése. Útvonalak berajzolása az alaprajzba. Térképszerű képes ábrázolások, térképvázlat készítése az iskola környékéről.

A térképvázlaton útvonalak bejelölése, bejárása. Szimbolikus jelek alkalmazása. A fő világtájak megnevezése. Tájékozódás iránytű segítségével.

Közvetlen vagy közvetett (*tv, videó, dia, könyv, könyvtár*) tapasztalatszerzés: Duna, Vár, Gellérthegy, Országház, hidak, nagykörút, üzletek, színházak, bábszínház, Állatkert, Margitsziget, közlekedés.

A következő tanévi fejlesztés feltételei

A tanuló legyen képes folyamatos, időben elhúzódó megfigyeléseket végezni, tapasztalatait írásban rögzíteni. Legyen gyakorlata a hosszúság, a tömeg, a térfogat, úrtartalom, a hőmérséklet becslésében, mérésében, a mérési eredmények kifejezésében. Legyen képes egyszerű kísérleteket (vizsgálatokat) tanítói irányítással végrehajtani, a végbemenő változásokat megfigyelni, a tapasztalatokat szóban megfogalmazni, rajzban, írásban rögzíteni. Tapasztalatai alapján döntsön mondatok, rövid szövegek igazságtartalmáról. Használja helyesen, balesetmentesen a vizsgálatokban használt eszközöket.

Ismerje fel, nevezze meg az anyag halmazállapotait megfigyelési tapasztalás alapján. Ismerje fel a halmazállapot változásokat. Közvetlen környezetéből nevezzen meg példákat a halmazállapot-változásokra, használja helyesen a kifejezéseket. Ismerje a mentők, tűzoltók, rendőrség telefonszámát, értesítésük módját.

Ismerje fel, nevezze meg és a megtapasztalható tulajdonságok alapján jellemezze egyre nagyobb önállósággal a környezetének néhány vizsgált növényét és állatát (fa, cserje, lágyszárú növény; emlős, madár, ízeltlábú, hal). Vizsgálatai alapján nevezze meg az élőlények életfeltételeit.

Ismerje, hogyan kerülhetnek el a betegségek. Tudja megkülönböztetni az egészséges és a beteg állapotot.

Tájékozódjon az iskola környékéről készített térképvázlaton. Állapítsa meg helyesen iránytű segítségével a fő világtájakat. Ismerje fel, nevezze nevén a település jellemző felszíni formáit, felszíni vizeit, nevezetes épületeit. Ismertessen egyet a település hagyományai közül. Tudja útba igazítani az idegent lakóhelyén.

4. évfolyam

Témakörök, tartalmak

A megismerési módszerek alapozása

A témakör tartalma az összes többi témakör ismeretanyaga, amit az ebben a témakörben fejlesztési feladatként kitűzött képességek, készségek fejlesztését biztosító tanulói ismeretszerző tevékenységekkel (módszerekkel) kell feldolgozni.

Megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, viszonyítás, becslés, mérés, vizsgálódás, egyszerű

Fejlesztési feladatok, tevékenységek

Az első, második és harmadik évfolyamon megkezdett képességek, készségek, a mérési és kísérletezései technika és a szükséges szokások, a kísérleti eszközök használatának továbbfejlesztése. Ezért az élettelen anyagok és élőlények tulajdonságaiban bekövetkező változások folyamatos megfigyelése, összehasonlítások végzése, következtetések levonása. A folyamatok,

SÁIK

kísérletek végzése, a tanulók közvetlen környezetében lévő tárgyak, élőlények érzékelhető és mérhető tulajdonságai és a kölcsönhatásokban bekövetkező változások körében önállóan, szükség esetén tanítói segítséggel.
Önálló mérés a gyakori szabvány mértékegységek alkalmazásával.

Ismeretforrások (*gyermekenciklopédiák, egyszerű képes határozók, térképek, álló és mozgóképek*) használata a megismeréshez.

Tájékozódás az élettelen természetről

Az otthon, az iskola, a lakóhely tisztasága, szennyező forrásai. A helyes viselkedési szokások szabályok gyakorlata.

A lakóhely levegőjének, vizeinek állapota, tisztasága, szennyezettsége, szennyező forrásai. A szennyezettség hatása az élőlényekre, az emberre. A megelőzés, a védekezés lehetőségei.

Szelektív (különválogató) hulladékgyűjtés.

A környezet szennyeződése miatt kialakuló veszélyhelyzetek felismerése, az önvédelem lehetőségének megismerése.

Tájékozódás az élő természetről

A tanuló környezetében megfigyelhető élőhelyek jellemzői. Az erdő, a füves és vizes élőhelyek néhány gyakori növény- és állatfajának jellemzői (*mérete, kültakarója, testfelépítése, jellemző részei, szervei, mozgása, táplálkozása, szaporodása, változása, illetve viselkedése, alkalmazkodása*).

Az ember hatása az élőhelyekre. A természet védelmének fontossága, védett helyi természeti értékek.

Az ember és egészsége

Az ember életkori szakaszai.
A különböző korú emberek szervezetének, életműködéseinek, viselkedésének összehasonlítása.

Helyes és helytelen szokásaink. Az egészséget károsító szokások (*dohányzás, alkoholfogyasztás, kábítószerhasználat*) kialakulása, veszélye, felkészülés az elutasításukra.

A reklámok hatása életmódunkra.

Tájékozódás térben és időben

A domborzat és a vízrajz ábrázolása a térképen.

VIII. Tantárgyi tanterv 2-4. évfolyam

jelenségek, változások kísérleti körülmények között való megfigyelése, értelmezése. Mérőeszköz megtervezése és végzése. A változások okainak keresése, összefüggések felismerése.
A folyamatok nyomon követése, következtetések, egyszerű összefüggések felismerése.

A tapasztalatok lejegyzése, rendezése, elemzése tanítói segítséggel.

Az egyéni ismeretszerzés megalapozása.
Búvárkodás a könyvtárban. Önálló beszámoló a könyvtári tájékozódás eredményéről.
Összefüggő feleletek tanítói kérdésekre.

Folyamatos megfigyelések egyszerű vizsgálatok, kísérletek a levegő, a víz, a talaj tisztaságáról.

A tanulók környezetéből vett vízminták egyszerű vizsgálata. Egyszerű eljárás a víz tisztítására, szűrésére. A lakóhely levegőtisztaságának megfigyelése. Levegő-, víz-, talajvizsgálat érzékeléssel és egyszerű vizsgáló eszközökkel (*pl. nagyító, szűrőpapír*).
A különválogató hulladékgyűjtés jelentőségének felismerése és szükségességének belátása. A veszélyes háztartási anyagok felismerése.

A lakóhely környezetében előforduló anyagok összetettségének észrevétele. Kapcsolat keresése az egyes anyagok tulajdonságai és a környezetszennyezés között. Jelenlegi viselkedésünk, szokásaink és azok jövőbeli környezeti hatásai közötti egyszerű összefüggések felismerése.
A környezetünkért szükséges helyes viselkedési szokások, magatartásformák folyamatos gyakorlása, alkalmazása a mindennapi életben.

Egyszerű összefüggések keresése az élőlény élőhelye, életmódja és testfelépítése között. A helyi környezet és az élőlények környezetalkotó hatásának vizsgálata. A lakóhelyen megfigyelhető néhány lágú- és fásszárú növény, valamint néhány emlős, madár, gerinctelen állat tulajdonságainak rendszerezett megismerése, ezek táplálékláncba sorolása.

Annak észrevétele, hogy jelen cselekedeteink befolyásolják a jövőt. Kapcsolat keresése az ember tevékenysége és a természet veszélyeztetettsége között.

Megfigyelés, mérés a testen. A mérések rögzítése tanítói segítséggel.

Dramatikus játékok az életkorok jellemzőiről, helyes és helytelen szokásainkról. A reklámok elemzése az elérni kívánt hatás és a valóság összevetésével.

Közvetlen tapasztalatszerzés a lakóhely jellemző

SÁIK

Különböző domborzatú tájak, legnagyobb folyóink, tavaink felismerése Magyarország domborzati és vízrajzi térképén.

A lakóhely elhelyezése a térképen.

Tájaink képekben.

Utazás megtervezése.

Országismeret

Hazánk természeti szépségei, kulturális emlékei, értékei képekben. Településtípusok (*város, falu, tanya*).

Népcsoportok, kisebbségek hazánkban. Magyarok a határon túl.

Híres magyarok, hírünk a világban. A lakóhely nevezetes szülöttei.

VIII. Tantárgyi tanterv 2-4. évfolyam

felszíni formáiról és felszíni vizeiről. Árvizek Magyarországon. Közvetett tapasztalatszerzés a helyben nem megtapasztalható felszíni formákról és vizekről.

Tájékozódási gyakorlat a lakóhely térképével, iránytűvel (egyszerű tájolóval). Elemi szintű tájékozódás Magyarország domborzati térképén. A lakóhely megkeresése Magyarország térképén.

Magyarország nagytájainak felismerése jellemző képek, leírások alapján.

Egyszerű utazás megtervezése menetrend segítségével.

A lakóhely és környékének természeti és kulturális értékeinek megkeresése a térképen, felismerése képről. Jellemző képek gyűjtése, rendezése.

Tájékozódás arról, hogy a magyarokon kívül más népek is élnek határainkon belül, és élnek magyarok határainkon kívül is.

Híres emberek fennmaradt emlékeinek felkutatása a lakóhely múltjából.

A továbbhaladás feltételei

Legyen képes a tanult algoritmusoknak megfelelően önállóan megfigyeléseket, összehasonlításokat, csoportosításokat, méréseket végezni, egyszerű kísérleteket leírásnak megfelelően végrehajtani és a változásokat megfigyelni. A tapasztalatokat helyesen, pontosan megfogalmazni, írásban rögzíteni. A tapasztalatok megbeszélésekor helyesen kommunikálva, jól érvelve képviselni véleményét.

A tanuló keressen a tankönyvön kívül más ismerethordozókból a tananyaghoz kapcsolódó információkat. Tanítói kérdésre néhány mondatos összefüggő felelettel válaszoljon. Mutasson be az alkalmazott algoritmusokra építve egy-egy ismert növényt, emlőst, madarat és gerinctelen állatot a lakóhely környezetéből. Nevezze meg az életükhöz szükséges környezeti feltételeket.

Nevezzen meg a környezetéből környezetszennyező forrásokat, ismerje azok egészségkárosító hatásait. Legyen képes méréseket végezni a tanult körben az emberi testen, nevezze meg a tanult élettani jellemzőket. Tudja, hogyan őrizheti meg egészségét, és mi veszélyezteti azt leginkább.

Tudjon tájékozódni és adott helyre eltalálni lakóhelyén.

Ismerje a domborzat jelölését a térképen. Találja meg lakóhelyét, nagytájainkat Magyarország domborzati térképén. Ismerje lakóhelyének védett természeti értékeit. Mutassa be a lakóhelyéhez közeli kirándulóhelyek egyikét. Nevezze meg a különbségeket az eltérő településtípusok között. Tudja, hogyan lehet megközelíteni a szomszédos településeket. Nevezze meg a lakóhelyén élő népcsoportokat.

Szemponatok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés eredményességének vizsgálata. Az iskola pedagógiai programjában meghatározott módon értékeljük.

A továbbhaladás feltételei című fejezet felsorolja azokat a kiemelt területeket, amelyekben a tanulóknak fejlődést kell elérniük. Ebben az alapvető ismeretelemek mellett olyan tanulói képességekkel összefüggő tevékenységek szerepelnek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a tanulók a következő évfolyam tananyagát sikeresen elsajátíthassák.

A fejlesztendő képességek rendszerezve a következők:

- Megjegyzés, reprodukció: tények, elemi információk megjegyzése, lejegyzése, rendszerezése, fogalmak felismerése, és alkalmazása, szabályok ismerete és reprodukálása.
- Egyszerűbb és bonyolultabb összefüggések megértése, transzformációs képességek.

Ismeretek és képességek alkalmazása ismert vagy új szituációban, szóbeli (egyéni és társas) és írásbeli kommunikációs képességek továbbfejlesztése, lényegkiemelő képesség fejlesztése, mindennapos élethelyzetekben a verbális és nonverbális közlések összhangja.

- Önálló véleményalkotás, értékelés jelenségekről, személyekről, problémákról.

A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie.

Az értékelés főbb területei:

Tájékozódás az élő és élettelen természetről

- Az érzékszervi megfigyelés pontossága.
- Tulajdonságok megnevezése.
- Csoportosítások, rendezések adott és önállóan választott szempontok szerint.
- A tapasztalatgyűjtés gyakorlatában való aktív részvétel.
- Érdeklődés a közvetlen környezet alkotóelemei, élőlényei, jelenségei iránt.
- Érzékenység a környező természet megóvására, helyes magatartásformák, szokások szerinti viselkedés.

Tájékozódás időben és térben

- A természet változásainak érzékelése, megfogalmazása.
- A megfigyelések elemzése, a természeti jelenségek megismerése.
- Egyszerű, a mindennapi életben szükséges mérések.
- A tájékozódás, viszonyítás, összehasonlítás eredményes bizonyítása a gyakorlatban.
- Alapvető térképismeret: térképek leolvasása.
- Érdeklődés, kíváncsiság, tájékozottság a tanultakat kiegészítő információk gyűjtésében.

Információhordozók az ismeretek szerzésében

- A megfigyelések, mérések, vizsgálódások, kísérletezések eredményes kivitelezése, a feladatokban való aktív részvétel.
- Tájékozottság a tananyagot érintő írásos és audio -vizuális információkban.
- Kritikai képesség bizonyítása.
- Kommunikáció fejlettsége a tájékozottság bizonyítására.

Emberismeret, önismeret, honismeret

- A beszélgetésekben való aktív részvétel.
- Kérdések megfogalmazása, véleményalkotás.
- Magatartásformák, élethelyzetek megfigyeléséről való beszámolás.
- Mások iránti érdeklődés, nyitottság, a másság elfogadása, segítségnyújtás.
- Tájékozottság hazája, lakóhelye, otthona földrajzi, történeti és társadalmi jellemzőiről
- Igényesség a személyes életvitelben (tisztaság, táplálkozás, mozgás)
- Önmagát helyesen megítélő képesség fejlődésének mértéke.
- Önállóság fejlődése a természeti és társadalmi környezethez való alkalmazkodásban.
- Nyitottság és érdeklődés társadalmi környezetének megismerése iránt.
- Együttműködés tanítóval, társakkal.
- Alapvető viselkedési formák (tisztelet, udvariasság, elfogadás, megbecsülés, kötelességtudat, segítőkészség, szeretet) tiszteletben tartása és alkalmazása spontán élethelyzetekben.

A tanulók tevékenységének értékelése a tanulói ismeretek, tevékenységek, szóbeli és írásbeli értékelése alapján történhet:

- Különféle tevékenységi formákban mutatott aktivitás, a társakkal való együttműködés képessége alapján.
- Előre kiadott témák közül tetszés szerint választott kérdéskör feldolgozása (képi, írásbeli, szóbeli) és ennek értékelése.
- Vitaszituációkban való részvétel, vitakultúra, argumentációs képesség szintjének írásbeli, szóbeli értékelése.
- Projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése.

Célok és feladatok

Az iskolai ének-zenei nevelés általános és legfőbb célja az érzelmi, értelmi és jellemnevelés, vagyis a teljes személyiség fejlesztése. A sokszínű, igényes és céltudatos zenei élmények alakítják az éneklés, az aktív muzsikálás igényét, a zenehallgatási szokásokat. A zene örömet ad, lelkesít és megnyugtat. A gazdag érzelmi hatás a beleélés-átélés és a közvetlen cselekvés által színesíti a fantáziát, formálja az ízlést, és a közös kulturális élmény fogékonnyá teszi a gyermekeket más emberek, közösségek és kultúrák befogadására, a hagyományok tovább örökítésére, alapozza a nemzeti azonosságtudatot.

Az iskolai ének-zenei nevelés célja 1-4. évfolyamon, hogy megalapozza a zenei nevelést, segítse kialakítani a zene megszeretetéséhez és az egyes zeneművek élményt nyújtó megismeréséhez vezető utat.

A zene megszeretetéséhez a zeneművek élményt nyújtó megismerésén és megértésén át vezet az út. Ehhez nélkülözhetetlen a felszabadult alkotó légkör, a közös éneklés és zenehallgatás örömteli megélése, a játékos, a zenei élményt gátló feszültségek feloldása, a jó iskolai környezet, valamint a tanulók pozitív viszonya tanítójukhoz, zenetanárukhöz. A fejlesztés során nem csak a tantárgyi, hanem a képességterületi és a nevelési integrációs lehetőségekkel is foglalkozni kell. Az éneklés a zenei élmény elsődleges forrása és az ismeretszerzés tapasztalati alapja. A mozgással, táncsal, játékkal egybekötött csoportos éneklés a közös muzsikálás, az egymásra figyelés és a közösségformálás rendkívüli lehetőségét biztosítja. A ritmuskészség fejlődése, amely a ritmusjátékok, és az énekléshez kapcsolódó különféle mozgások nyomán gyorsan és látványosan halad, segíti az esztétikus, jól koordinált mozgás, a szép testtartás, a jó légzés, a jó fizikai állóképesség kialakítását, illetve erősödését.

Az éneklési kultúra megalapozása, a szöveg tartalmának megfelelő érzelmek, karakterek zenei kifejezése az előadói készséget gazdagítja.

A néphagyománynak, népszokásoknak, a szűkebb zenei környezet kultúrájának fontos szerepe van a zene megszeretetésében, a zenei anyanyelv megismerésében.

A zenei emlékezet, a belső hallás fejlesztése, a zenei ismeretek elsajátítása megteremti a játékos alkotás, a zenei improvizáció feltételét. A gyermekek csoport előtti éneklése, előadása módot ad az egyéni készségek kibontakoztatására, a helyes önértékelés kialakítására és a kiemelkedő adottságú gyermekek fejlesztésére.

A gyermekhangszerek használata fejleszti a hangszínhallást, és kedvet ébreszthet a rendszeres hangszertanuláshoz.

A zenehallgatás az auditív befogadás fejlesztésének eszköze és a gyermeki élményvilág fontos része.

KULCSKOMPETENCIÁK**Anyanyelvi kommunikáció**

Az anyanyelvi kommunikáció magában foglalja a gondolatok, érzések és érzelmek kifejezését és értelmezését szóban és írásban egyaránt, valamint a helyes és kreatív nyelvhasználatot az élet minden területén: családon belül, iskolában, társadalmi érintkezések, szabadidős tevékenységek stb. során.

Az anyanyelvi kommunikáció az anyanyelv elsajátításának eredménye, amely kapcsolódik az egyén megismerő képességének fejlődéséhez. Az anyanyelvi kommunikáció feltétele a megfelelő szókincs, a funkcionális nyelvtan és az egyes nyelvi funkciók biztos ismerete. A szókincs intenzív fejlesztése minden műveltségi területen cél.

A kompetenciák részben fedik egymást, egymásba fonódnak: az egyik területhez szükséges elemek támogatják a másik terület kompetenciáit. Ez fokozottan érvényes az anyanyelvi kommunikációra. Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciája már nevében utal az anyanyelvi kompetenciával való szoros kapcsolatára: az esztétikai minőség tisztelete, mások véleményének elfogadása, az élmények és érzések kreatív kifejezése stb. Az ének-zene tanításában ez utóbbi fejlesztési feladat kiemelt jelentőségű.

Fejlesztési feladatok**1. Zenei alkotóképesség****Interpretáció**

Az énekhangra épülő tanítás első lépése a kifejező „saját hangszer” megformálása, vagyis az éneklési készség fejlesztése és az éneklési kultúra kialakítása. Az énekhang minden gyermek veleszületett „hangszere”. Ezért az énekes tevékenységek a zenei foglalkozások alapját képezik. Fejlesztési követelménye a dalok élményből kiinduló, a szövegtartalmat kifejező megszólaltatása, a csoport egységes, szép közös éneklése helyes légzéssel, értelmes szövegkiejtéssel, helyes artikulációval, pontos dalkezdéssel és zárással. Énekes játékok, táncos dallamok előadása mozgással, jó ritmusban, a dalok hangulatának megfelelően. Daléneklés könnyű osztatós kísérettel emlékeztetőből és kottából. Könnyű kétszólamú művek éneklése. A zenei tevékenységek sorában az éneklés elsődlegességet élvez. A

csoportos és egyéni éneklés kifejező szövegkiejtéssel, az előadásmód helyes megválasztásával a zenei hallás fejlesztője is.

Improvizáció

A zenei alkotás, az improvizáció feltételezi a személyiség nyitottságát, fejleszti a zenei fantáziát. Alapját a már megismert ritmikai, formai, dallami-, tempó-, és dinamikai elemek képezik. A kreativitás és a fantázia fejlesztése az önkifejezés sajátos formáinak megtapasztalása, kipróbálása a megismert zenei kifejező eszközök felhasználásával. A zene és a szöveg, a zene és a mozgás, a zenei és a képi kifejezés összekapcsolása. Az énekes és ritmusvariációk az ellen-ritmusértékek felhasználásával, az énekes párbeszéd, a visszhangjáték, a modellként megtanult mondókák, a gyermekversek, az énekes játékok, a tanult dallami elemek, a zene és a szöveg segítségével fejleszti a tanulók kreativitását.

2. Megismerő- és befogadóképesség

Zenehallgatás

A zenehallgatás az auditív befogadóképesség fejlesztésének eszköze, a gyermeki élményvilág fontos része. A zeneértő és -érző képesség fejlesztésének eredményeképpen a többször meghallgatott zeneművek tanári segítséggel történő felismerése, megnevezése, az emberi hangfajták, hangszerek hangszínének megkülönböztetése, a zenei karakterek különbségének, kifejező erejének felfedezése. A zenehallgatás élményének megtapasztalása. A fejlesztés során kialakuló zenei tudat lehetővé teszi a művészi értékek felismerését, a kritikai gondolkodást, és az ízlés formálódását. A cél az, hogy a zenehallgatás egyre inkább járuljon hozzá, a meglévő ismeretek alkalmazásához, az értelmi és érzelmi erők mozgósításához, ezzel is segítve a személyiség belső harmóniájának alakulását, az emocionális érzékenységet.

Zenei hallás és kottaismeret

A zenei hallás fejlesztése aktivizálja az emlékezetet, a zenei képzeletet és a gondolati tevékenységeket, a dallamhallás, a ritmusérzék, a tempó- és dinamikaérzék kialakítására irányul tanult dalokon. A hangszínhallás fejlesztése képessé teszi a gyermekeket hangszerek és énekkari szólamok felismerésére. A belső hallás megalapozása, a zenei memória fejlesztése, a zenei élmény szóbeli, vizuális és mozgásos megfogalmazása a fejlesztő tevékenységrendszer fontos eleme. A zenei olvasás-írás alapjainak elsajátítása ebben az életkori szakaszban: a tanult dallami és ritmikai elemek felismerésére irányul betűkottáról és kottaképről; ismert dalok szolmizált olvasására és felismerésére kottaképről, kézjelről; valamint a megismert szolmizált hangok éneklésére dalokban, motívumokban, írására a tanult dó-helyekkel. A hangzó zene és a kottakép megfeleltetésének kétirányú kapcsolata a zenei művelési képességek alapja. Ezt a kapcsolatot a zenei olvasás-írás elemi ismerete, a belső hallás fejlesztése teremti meg. Az 1-4. évfolyamon az alapritmusok, az ütemfajták és a dallammotívumok felismertetése, olvasása és lejegyzése tanítói segítséggel lehetséges. A dalok ritmikai sajátosságainak megjelenítése mozgással, táncsal, kreatív játékokkal javasolható. A hangnevek meghatározása a vonalrendszerben a relatív szolmizáció alapján lehetséges.

2. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Tartalom

Interpretáció

Népi gyermekjátékok, népszokások dramatizált előadása.
Ritmusfelelgetős (tanult dalok motívumaival).
Ritmuskánonok megszólaltatása csoportos osztásban.
Zenei hangsúlyok kifejezése az énekes előadásban.
Pentaton dallamok éneklése, tanulása kézjelről.

Újabb népi mondókák.
Népi gyermekjátékdalok, népszokások.
Magyar és rokon népek dalai.
Ünnepkörök dalai (farsang, húsvét, iskolai ünnepek).
Műdalok (az életkornak megfelelően válogatva).

Improvizáció

Ritmusfelelgetős (a tanult dalok motívumaival).
Ritmusjáték osztinatóval (szerkesztéses előadás) negyed és nyolcad értékekkel.
Mozgásos improvizáció.
Irányított improvizáció a zenei kérdés-felelet formájára. Motívumok és motívumpárok alkotása.

Dallammodellként:
magyar gyermekdalok,
népzenei - műzenei énekes anyag,
olvasógyakorlatok.

Zenehallgatás

Újabb zenei együttesek és felismerésük hangzás alapján (gyermekkar; zenekar; szóló hangszer, hegedű)
Különböző karakterek (nép-, és műzenei szemelvények) hallás utáni megfigyelése.

Ünnepkörökhöz tartozó, életkorhoz igazodó szemelvények (vokális, hangszeres darabok).
Magyar és rokon népek népzenei felvételei.
Gyermekdalok és magyar népzene, feldolgozásokban.
Cselekményes zenék.

Zenei hallás és kottaismeret

Félértékű ritmus és szünetjel és az ismétlőjel megismerése. Egyszerű ritmusfelelgetős /osztinató, ritmuskánon; ritmushangszerek használatával egybekötött ritmus gyakorlatok.

Pentaton dallamhangok (ré- dó- lá) megismerése (kézjel, betűkotta, hangjegy).

A tanult hangkészlet elhelyezése a vonalrendszerben, a pótvonal az ismétlőjel alkalmazása. Olvasógyakorlatok.

Pentaton fordulatok (dó vagy alsó lá hanghoz viszonyított értelmezéssel).

Lá- és dó-pentaton, átmenő fá- és ti- hangkészletű dallamok.

A zenehallgatás tapasztalataira épülő hallási megfigyelések.

A következő tanévi fejlesztés feltételei

Népi mondókák, népi játékok, népdalok, műdalok tartalom kifejezésre törekvő, csoportos éneklése emlékezetből.

Gyerekdalokhoz tartozó játékok ismerete, eljátszása csoportban Részvétel tanult népszokások dramatikus előadásában. Egyenletes lüktetéshez alkalmazkodó éneklés, járás. Dallammotívumok csoportos éneklése kézjelről. Játékos, egyszerű ritmikai és dallami improvizálás.

Vokális és hangszeres hangszínek felismerése. A zenekari előadás és a hangszerszóló megkülönböztetése

Dalritmusok és pentaton relációk olvasása és írása a tanító irányításával a tanult ritmusértékek és hangkészlet körében.

3. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Tartalom

Interpretáció

Táncos mozgáselemek összekapcsolása énekes gyermekjátékokkal.

Alkalmazkodó ritmus szerinti népdaléneklés (tempo giusto, parlandó előadásmód)

Több versszakból álló népdalok előadása emlékezetből.

Népdalkánonok csoportos előadása.

Kétszólamú ritmusgyakorlatok hangoztatása.

Ritmushangszerekkel kísért éneklés.

Helyes artikuláció fejlesztése, megfelelő levegővétel, helyes testtartás éneklés közben.

Szerepjátszó gyermekjátékok.

Magyar népdalok, népszokások dalanyagának bővítése.

Nemzetiségi és etnikai kisebbségek dalai; európai gyermekdalok.

Újabb műdalok.

Ünnepkörök dalai (regölés, tavaszi népszokások).

Iskolai ünnepek újabb dalai.

Könnyű kétszólamúság (kánonok).

A tanult dallamok közül közös éneklés dallambújtatással.

Felkészülés könnyű kétszólamú dalok előadására.

Improvizáció

Ritmus és dallamhangszeres improvizáció, az improvizációs készség fejlesztése.

Játékok a dinamikával, tempóval, ismert és gyakorolt dalokban.

Hiányzó ritmus- vagy dallammotívum pótlása, dallam kiegészítések, új dallamvariánsok alkotása.

Dallammodellként:

Olvasógyakorlatok,

Magyar népzene, nemzetiségek és etnikumok zenéje, műzene, más népek dalai.

Zenehallgatás

Zenei együttesek, karakterdarabok felismerése hangzás alapján.

Tanult dalok felismertetése vokális vagy hangszeres feldolgozásokban.

Hangulatok, előadásmódok (pl. parlando), karakterek, hangmagasság megfigyelése.

Tartalom és zenei kifejezőeszközök összefüggéseinek megfigyelése a cselekményes zenék hallgatásában.

Hangfajták (nőiakar, férfikar), kórustípusok hallás utáni megnevezése.

Hangszerek hallás utáni megfigyelése (fuvola, kürt, üstdob).

Eredeti népzenei felvételek (magyar, kisebbségi és nemzetiségi).

Cselekményes zenék.

Nőiakar, férfikar művek.

Műzenei szemelvények.

Zenei hallás és kottaismeret

Alapritmusok. Dalok ritmikai sajátosságai

Egész értékű hang és szünetjele; önálló nyolcad és

Olvasógyakorlatok.

Magyar népdalok, nemzetiségek és etnikai csoportok

SÁIK

szünetjele megismerése. Tapasztalatok a négyes ütemről.

Az eddig tanult ritmusok leírása és olvasása, felismerése kottaképről. Önálló nyolcadhang és szünetjele, szinkópa ritmusképlet. Új ritmusmotívumok és dallammotívumok leírása tanári irányítással. A négyes ütem és ritmusképletei.

Kétszólamú ritmusgyakorlatok.

Felső dó, alsó szó megismerése, kézjele és elhelyezése a vonalrendszerben. Dallammotívumok leírása tanítói segítségadással.

Utószolmizálás. Daltanulás kézjelről és betűkottáról.

VIII. Tantárgyi tanterv 2-4. évfolyam

dalai.

Életkornak megfelelő műdalok.

A következő tanévi fejlesztés feltételei

Dalok szövegtartalmát, érzelmeket kifejező közös éneklése emlékezetből, a tanult tempójelzések és dinamikai jelek alkalmazásával. Azonos dallamhoz befejezés rögtönzése. Beszámolás többször meghallgatott zeneműrészletek - szempontokkal irányított - megfigyeléséből származó tapasztalatokról. A megismert hangszerek és kórustípusok megnevezése hangzásuk felismerése alapján.

Ritmusképletek elrendezése, értelmezése ütemmutató szerint. Megismert dallamrelációk felismerése, éneklése kottaképről. Dallammotívumok csoportos éneklése kézjelről.

4. évfolyam

Fejlesztési feladatok

Tartalom

Interpretáció

Táncos mozgáselemek összekapcsolása énekes játékkal,

Népdalok, népdalkánonok előadása csoportosan.

Fokozatos halkítás-erősítés műzenei példákban, a zenei üzenet kifejezésére.

Szolmizált éneklés kézjelről, kottaképről.

Ritmuszjátékok, ritmusgyakorlatok az eddig tanult ritmusértékekkel és -képletekkel, a tanult ütemformákban

Légzéstechnikai és hangképző gyakorlatok, a helyes artikuláció kialakítása és fejlesztése. Hangterjedelem növelése g-e” hangig.

Népszokások dalai és játéka (jeles napok, ünnepkörök, Betlehemes játék)

Improvizáció

Ritmus és dallamhangszeres

improvizáció. Mozgással kísért improvizáció

(néptáncos elemekkel). Variációs készség fejlesztése a megismert ritmikai, dallami elemekkel.

Ritmuskíséret rögtönzése ismert dallamhoz az újonnan tanult ritmusokkal.

Mozdulatrögtönzés a zenehallgatáshoz.

Zenehallgatás

Zenei együttesek (vonós, fúvós, ütős hangszerek) és karakterdarabok megfigyelése.

A vegyeskar szólamainak megfigyelése, megnevezése (emberi hangfajták). Gyermek-, női-, férfikórusok felismerése.

Hangszerismeret bővítése (klarinét, cselló). A

zeneművekben felismert hangszerek megnevezése.

Fokozatos erősítés, halkítás megfigyelése műzenei

Újabb magyar népdalok (eltérő stílusrétegből), nemzetiségek és etnikai csoportok dalai.

Európai népdalok.

Jeles napok, ünnepkörök dalai (betlehemes játékok).

Iskolai ünnepek újabb dalai.

Könnyű kétszólamúság (kánonok).

A magyar Himnusz.

Dallammodellként:

tanult ritmikai, dallami elemek,

olvasógyakorlatok,

magyar népdalok és más dallamok,

zenehallgatási szemelvények

Karművek (a tanult dalanyag énekkari feldolgozásaiból).

Népdalfeldolgozások (giusto karakter) a szülőföld

dalkincséből.

Hangszeres karakterdarabok, műzenei szemelvények.

Tanult dalanyag.

SÁIK

példákon, alkalmazása énekléskor. Cselekményes zenék (tartalom és zenei kifejezőeszközök megfigyelésével).

VIII. Tantárgyi tanterv 2-4. évfolyam

Öt- és hétfokú olvasógyakorlatok.
Zenehallgatási szemelvények.

Zenei hallás és kottaismeret

Pontozott félértékű kotta és szünetjel, a 3-as ütem megismerése. Tapasztalatok a váltakozó ütemről.
Pontozott félkotta és szünetjele, nagy éles és nyújtott ritmus tudatosítása, alkalmazása.
A tanult ritmusképletek felismerése, megnevezése, olvasása kottaképről és írásuk.
A fá és a ti hangok megismerése, kézjelük, elhelyezésük a vonalrendszerben.
Ismert hangkészletekben kottaolvasás a tanító irányításával.
Dallamolvasás az ismert hangokkal. A pentatónia jelentése, fogalma, jellemző jegyei.
Hétfokú dallamfordulatok kottaképi elhelyezése.

A továbbhaladás feltételei

Dalok élményből fakadó, érzelmeket kifejező egységes, szép, örömteli éneklése. A Himnusz éneklése pontos szöveggel, tiszteletadással. Ritmussor szabad és adott szempontok szerinti rögtönzése (maximum nyolc ütem terjedelemben).
A meghallgatott zenés mesék tartalmának felidézése, a tartalom és a zene összhangjának felismerése.
Zenei karakterdarabok szóbeli jellemzése. Tanult népdalok felismerése zeneművekben, feldolgozásokban.
A tanult ritmusértékek és ritmusképletek felismerése és megszólaltatása kottaképről, hármassal ütemben is.
Dalrészletek olvasása és kottába írása tanítói segítséggel.

Szempontok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

Mondatbank a szöveges értékeléshez

Érdeklődés, általános zenei képességek

Érdeklődés, aktivitás

- A zenét szereti, élvezi, a feladatokat szívesen végzi.
- A zenét szereti, élvezi, de a feladatokat nem mindig végzi szívesen.
- A zenét szereti, élvezi, de a feladatok megoldásában bátortalanul szorul.

Ritmikai készség

- Ritmikai készsége fejlett. A tanult ritmusképleteket kottaképről felismeri, pontosan olvassa le. Hibátlanul hangoztatja a változó ütemű dalok ritmusát is.
- Ritmikai készsége megfelelő. A tanult ritmusképletek felismerésében, leolvasásában ritkán téveszt. A változó ütemű dalok hangoztatásában néha téveszt.
- Ritmikai készsége kialakulóban van. A tanult ritmusképleteket nehezen ismeri fel, olvassa le. A változó ütemű dalok ritmusát sok hibával hangoztatja.
- Ritmikai készsége egyéni fejlesztésre szorul.

Dallami készség, éneklés

- Zenei hallása kiváló, tisztán, pontosan énekel, többszólamú dalok közös éneklése során is. Magabiztosan képes a tanult dalok szolmizálására.
- Zenei hallása jó, legtöbbször tisztán énekel, de többszólamú dalok közös éneklésekor még időnként bizonytalan, határozatlan. Elfogadhatóan képes a tanult dalokat szolmizálni.
- Zenei hallása fokozatosan fejlődik, de egyelőre időnként pontatlanul/bátortalanul énekel. Segítséggel képes a tanult dalokat szolmizálni.
- Hibásan énekel, ezért egyéni fejlesztésre szorul.

Ritmikai és dallami ismeretek

- A ritmusra, dallamra vonatkozó jelzéseket, elnevezéseket, fogalmakat ismeri, szóbeli és írásbeli tevékenység során fel tudja használni.
- A ritmusra, dallamra vonatkozó jelzéseket, elnevezéseket, fogalmakat ismeri, de nem mindig képes szóbeli és írásbeli tevékenység során pontosan használni.

Befogadói képességek

- Az osztályban hallgatott zeneműveket, a közösen megfigyelt hangszerek hangját felismeri. Képes megadott szempont szerint tudatos megfigyelést végezni, megfigyeléseit megfogalmazni. A tanult kórustípusokat meg tudja különböztetni.
- Az osztályban hallgatott zeneműveket, a közösen megfigyelt hangszerek hangját, a tanult kórustípusokat nem mindig ismeri fel. Tudatos megfigyelései gyakran felületesek, pontatlanok, megfigyeléseit nem mindig tudja megfogalmazni.

Improvizáció

- Kreatívan vesz részt dallamok kiegészítésében, megadott szöveghez, ritmussorhoz szívesen talál ki új dallamot.
- Általában szívesen vállalkozik dallamok kiegészítésére, rögtönzésére.
- Egyelőre nem szívesen vállalkozik dallamok kiegészítésére, rögtönzésére.

SZEMPONTOK**- Éneklés**

- a dalismeret nagysága, biztonsága,
- az intonálás tisztasága,
- a ritmikai és a dallami pontosság,
- a közös éneklésben való részvétel motiváltsága, együttműködés,
- az éneklés örömtelisége, felszabadultsága.

- Improvizáció

- a tevékenység motiváltsága, játékossága,
- a tanult zenei ismeretek felhasználása az improvizációhoz.

- Zeneértés

- a megfigyelőképesség fejlettsége (hangfajták, hangszínek, karakterek felismerése),
- a zenehallgatás iránti igény,
- a zenehallgatási szokások kialakultsága.

- Zenei hallás és kottaismeret

- a dallam és a ritmus felismerése, felidézése, hangoztatása,
- tempó és dinamika követése,
- gyakorlottság a zenei élmények megfogalmazásában, dallami és ritmikai elemek felismerésében, olvasásában, írásában.

ÉNEK-ZENE – EMELT SZINT - KODÁLY

NAT-követelmények

A tanterv a Kodály Zoltán elképzelései alapján Magyarországon évtizedek óta sikeresen működő ének-zene tagozatos iskolák szakosított tantervének többletkövetelményeit tartalmazza.

- Magasabb szintű jártasság az éneklésben, a halláskészségben.
- A zenei írás-olvasás készségszintű alkalmazása a zenei reprodukciós képesség terén.
- A zeneértő és -érző képesség fejlesztésében a zenei stílusjegyek korokra jellemző, biztonságos meghatározása és alkalmazása a zenei előadásban.
- Az énekkari munka a tanterv szerves kiegészítése már az alsóbb évfolyamoktól kezdve.

Kiemelt közös követelmény

A műveltségi területek közös követelményei közül a tanterv valamennyit tartalmazza.

Sajátos megközelítés

A tanterv **Kodály Zoltán nemzetnevelő zenepedagógiai elvei alapján** közelít a zene, mint egyetemes kultúrkincs felé, a **zenei anyanyelv**, az **éneklés**, mint zenei alaptervékenység és a közösségi élmények segítségével. Megkülönböztetett figyelmet szentel a **zenei írás-olvasás** elsajátításának, mely a zenei megismerés alapja. Kiemelt fontossággal kezeli még a **zenehallgatás** és az alsóbb évfolyamokban az a zenei elemek alkalmazásának területét.

Differenciált haladás

Minthogy készségtárgyról van szó, mind a tananyag, mind az elsajátítási szint tekintetében a tanítás folyamata kezdettől fogva a tanulók képességeit figyelembe véve a differenciált foglalkoztatásra épül, és erre vonatkozóan a tanterv bőséges lehetőséget kínál.

A kompetenciafejlesztés lehetséges területei

A zene az emberi érzelmek és a környezet viszonyának bonyolult és sajátos hangji megjelenése auditív befogadása. A zene mint „községi műfaj” - (nemcsak az előadói együttes, de a meghallgatás, illetve előadás tekintetében is) - az emberi kapcsolatok kialakulásának fontos segítője, eszköze.

- A **népdal** éneklése nem csak a földrajz, természetrajz témájához nyújt fontos ismereteket, mélyíti és személyessé teszi azokat, hanem hazaszeretetre, az ősök tiszteletére is nevel az ország történelmével is megismertet, sőt fontos nyelvi kifejezésekkel, a dialektusok bőséges választékával gazdagítja szókincsünket. Nagy szerepe van 5-6. osztályban a hon és népismeret modul elsajátításának támogatásában.
- A **historiás énekek** szintén a történelem, a XVI. századi végvári harcok eseményeit hozzák közelebb tanulóinkhoz, a hazaszeretet szép példáival csakúgy, mint a **KURUCKOR dallamai** Rákóczi alakjának nagyszerű megrajzolásával.
- **Magyar népballadák**: a ballada mint műfaj megismerését segíthetik a magyar irodalomban. (lásd Arany János balladáit).

A fenti konkrét tantárgyi kapcsolatok (földrajz, történelem, magyar nyelv és irodalom) azonban nem merítik ki a zene más tanulási területekkel való kapcsolatát.

A különböző zenei készségek fejlesztése közben számtalan más tanulási folyamat érezhető a zenetanulás jótékony hatásait. (A zenei nevelés transzfer hatásai.)

A zenei írás, a daltanulás

- a memória
- az olvasási készség
- íráskészség
- folyamatos gondolkodás,

A halláskészség

- az összehasonlító képesség
- a nyelvek tanulása
- a figyelem
- a megosztott figyelem fejlődését segíti.

A formai elemzés, mely főképpen a **memórián**, az **összehasonlító készségen** alapul, az arányérzék, a variációs készség, a kompozíciós-kombinációs készség (improvizáció) alakulását hatékonyan befolyásolja csakúgy, mint a matematikai kombinációk, logikai összefüggések felfedezését.

A fantázia és formaérzék kibontása, a **kreativitás** így az egyéni gondolatok megfelelő formába öntése, a környezethez, korhoz való alkalmazása a XXI. századi embernek is elengedhetetlen jellemzője lesz.

Végül, de talán főhelyen és nem utolsósorban a helyes légzés, a szép magyar kiejtés, a helyes artikuláció megtanulása, illetve állandó igénye a szöveges zene éneklésével valósul meg.

Szerzők:

Platthy Sarolta

Vendrei Éva

Lektor

Szőnyi Erzsébet

	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Éves óraszám	111	111	111	111	111	148	148
Heti óraszám	3	3	3	3	3	4	4

Ének-Zene 2-4.

Az emelt szintű ének-zenei nevelés szervesen illeszkedik az általános tantervvel működő iskolák számára megfogalmazott tantervhez, annak fejlesztési követelményrendszerét magasabb szintre emeli, s a képzési célokban máshová helyezi a hangsúlyokat.

Ennek értelmében az alapvető különbözőség az attól eltérő célok rendszerében, valamint a hozzá kapcsolódó feladat- és követelményrendszerben található. Míg az általános tantervű ének-zeneoktatás esetében a zenei olvasás-írás csak eszközként szolgál a művészeti ág értőbb ismeretéhez, addig ebben a speciális tantervű képzésben a *zenei olvasás-írás* tudatos alkalmazása, a jelről való reprodukálás *egyéni képességgé* kell hogy fejlődjék az iskolafokozat záró szakaszáig.

Célok és feladatok

Az ének-zene, mint a művészeti nevelési tárgyak egyike, sajátos feladatot vállal a gyermekek személyiségének minden oldalú, harmonikus fejlesztésében.

Magyarországon a zenei nevelés **Kodály Zoltán pedagógiai elveit** követi, melyek alap gondolata, hogy a zenéhez, mint egyetemes kultúrkincshez, a **zenei anyanyelv** megismerésén keresztül vezet az út. A zenei nevelés módszertani alapelve, hogy a **közös éneklés**, az **elemi kottaolvasási és íráskészség** alapvető feltétele és segítője a zeneértés kifejlődésének.

Az első iskolai évek legfontosabb feladata az **aktív muzsikálás** közösségi örömeinek megteremtése az **éneklés, mint zenei alaptvékenység** segítségével.

A tanítás alapelve a **játékosság és az élményszerűség**.

Az **emelt óraszámú**, ének-zene tagozatos iskola első négy évében ezeket a célokat magasabb szinten lehet és kell megvalósítani, mint a hagyományos órakeretek között. Ez a tanítási anyag **bővítését**, az ismeretek és a készségek **mélyítését** és sokoldalú **gyakorlást** jelenti. Az emelt óraszám jótékony hatása nem elsősorban mennyiségben, hanem a **minőségben** jelentkezik, hiszen a zene nevelőereje segítségével **az ilyen iskolatípusba járó gyerekek sikeresebbek az általános műveltség egyéb ágainak elsajátítása és elmélyítése terén is. (ld. transzfer-hatások)**

Fejlesztési követelmények

Az emelt szintű tantárgyi képzés nem elsődlegesen mennyiségi mutatókban, mint inkább a minőségi munkában jelent többletet az általános tanterv szerint foglalkoztatottakhoz képest. A pedagógusoknak éberrel kell figyelniük a tehetségeket, képesnek kell lenniük az általános és a speciális képességekkel rendelkezők differenciált foglalkoztatására. Ez a felismerés különösen fontos a kisgyermekkorban, hiszen ekkor készíthetjük elő a gyermekeket a teljesítménycentrikusabb foglalkoztatásra.

Folyamatos átmenetet biztosítva az óvoda és az iskola között, csoportos, nagyrészt játékkal egybekötött zenei tevékenységek segítségével elérni, hogy a gyermekek aktív részesei legyenek a zenei folyamatoknak. Előzetesen elsajátított megfelelő mennyiségű zenei anyagból elvonva megtanítani a kívánt ritmikai, metrikai, dallami és formai elemeket. Reprodukáló, befogadó és alkotó zenei tevékenységek során kialakítani a belső tudati aktivitás képességét. Kihasználni az emelt óraszám lehetőségeit a készségek, mint zenei automatizmusok kialakításában.

Tartalom

A tanterv a következő témák, *belépő tevékenységformák* köré csoportosítja a zenei nevelés párhuzamos területeit:

- Éneklés
- Zenei ismeretek
 - Ritmikai, metrikai elemek
 - Dallami elemek
 - Elméleti ismeretek
- Zenei olvasás-írás
- Zenehallgatás
- Improvizáció
- Hangszerjáték – furulya

A tanítás anyagát kizárólag *é r t é k e s z e n e m ű v e k* alkotják, népzenei és műzenei válogatásban.

Az *é n e k l é s* során az emberi élet és a természet sokféleségét bemutató gyermekdalokkal és népdalokkal ismerkednek meg a gyerekek, melyek szövegükben és zenei kifejezésükben megfelelnek életkori sajátosságaiknak és kielégítik játék- és mozgásigényüket. Olyan dalokat tanítunk, melyek érzelmileg érdekeltté teszik a gyerekeket a népdaléneklésben. A dalok zenei sajátossága jelöli ki a tanítás rendszerességét. A műzenei anyag nagy részét XX. századi magyar zene képezi, valamint olyan egy- és többszólamú dallamok, melyek a későbbi évek során elsajátítandó zenei stíluskorszakokat készítik elő.

Az *é n e k l é s i k é s z s é g* fejlesztésében legfontosabb a természetes, szép hangzás kialakítása, törekvés a dalok karakterének megfelelő, érzelmileg átélt éneklésére.

A *z e n e i i s m e r e t e k* tanítása során a zene sajátos összetevőinek felismerésére, reprodukálására és újraalkotására tesszük képessé a gyereket. Ebben a folyamatban az előkészítés, tudatosítás, gyakorlás hármasszertani elve érvényesüljön.

A *z e n e i o l v a s á s - í r á s* készségének kialakítása eszköz annak a végső célnak az elérésében, hogy a gyerekek a tudatos éneklés és zenehallgatás révén zeneszerető és zeneértő felnőttekké váljanak. Az emelt óraszámú, tagozatos iskolák első négy évfolyamának a feladata e téren Kodály szavaival élve: "Úgy kell tanítani, hogy a tanuló lássa, amit hall, és hallja, amit lát".

A *z e n e h a l l g a t á s*, mint zenei tevékenység során elsősorban a gyerekek élményvilágát, érzelemvilágát gazdagítjuk. Az aktív zenehallgatáshoz elengedhetetlenül szükséges a zenei hallás, a zenei emlékezet és a megfigyelőképesség fejlettsége, melyek együttes jelenléte segít a zeneművek befogadásában.

A mindennapi zenehallgatás - lehetőség szerint élőzenei - már az első osztálytól kezdve segít a gyerekeknek az őket minden oldalról érő zenei hatások közötti válogatásban, az értékesnek az értéktelentől való megkülönböztetés képességének kialakulásában.

Az *i m p r o v i z á c i ó* a minden gyerekben benne rejlő alkotóerő, kreativitás felszabadítása a harmonikus személyiségfejlődés érdekében. Ezt az alkotókedvet az ének-zene tanítás minden területén és minden fokán kihasználhatjuk, segítségével a zenei készségek magasabb szintjére érnek el a gyerekek. Előfeltétele és alapja mindig biztos zenei tudás és biztos zenei irányítás a tanár részéről. E tevékenység szerves része a készségfejlesztő munkának, áthatja a tanítási-tanulási folyamatot.

A közös *f u r u l y a t a n í t á s* a hangszer jó adottságainak kihasználásával közelebb visz a hangszerez zene megismeréséhez. Használata az énektanítás folyamatában segíti az ismeretek és készségek alkalmazását és elmélyítését. A hangszerjáték élménye személyiségformáló erővel is bír.

Kórusmunka

Az emelt óraszámú, tagozatos ének-zene tanítás fontos kiegészítője:

a k a r é n e k i m u n k a, mely már a harmadik osztálytól -kivételes esetben előbb is- heti két plusz órában lehetőséget nyújt a tanárnak és a gyerekeknek, hogy az iskola zenei életében, annak zenei kultúrájának ápolásában tevékenyen részt vegyen.

Az első évek énekkari munkája unisono népdalcsoportok, könnyű kánonok és kétszólamú feldolgozások éneklésével egyrészt megalapozza a későbbi évek kórusmunkáját, másrészt nagy jelentősége van abban, hogy a gyerekek különböző készségszintje ellenére az egységes, meggyőző és szép, kifejező előadásmódot, az érzelmi egységet, az átélést tömegének hatóerejével magasabb hőfokon, szuggesztívebben tudja megteremteni az énekhang erejével, mint az egyes osztályok közössége.

Az énekkari munka tartalmában fontos szerepe van

- a hangképzésnek
- a tiszta intonálásnak
- a dallamok helyes formálásának
- a szöveg helyes kezelésének
- a helyes tempónak és dinamikának
- a rendszeres és módszeres próbái munkának.

Értékelés (a továbbhaladás feltételei)

Az értékelés nem más, mint visszacsatolás, a tanulói teljesítmények minősítése. Értékelni az egyes tanulót, de a kisebb és osztályszintű közösséget is kell. Az értékelésbe vonjuk be a tanulókat, tegyük nyílttá szempontsorainkat, elvárásainkat. Az osztályzat nélküli értékelésre, ellenőrzésre számos lehetőség nyílik énektanításunkban.

A tanulásszervezés szorosan összefügg a tudatosan megtervezett, átgondolt értékelési tevékenységekkel. Az emelt óraszámú képzésben – hasonlóan az általános tantervű oktatáshoz – a tevékenységek zöme csoportosan történik, így a kezdeti időszakban az értékelés is ehhez igazodik. Ám a speciális tantervű iskolákban kezdetben a csoporton belüli differenciálással, majd a készségek fejlődésével már az egyéni munkatevékenység is fokozatosan értékelhető.

Az emelt óraszámú, ének-zene tagozatos osztályokban a játékoság és élményszerűség tanítási alapelveihez az is hozzátartozik, hogy a gyerekek nem osztályzatért, hanem s a j á t ö r ö m ü k r e igyekeznek a legtöbbet nyújtani, a legjobban teljesíteni. Ennek m o t i v á l á s a fontos pedagógiai feladat a tanár számára. A minden egyes zenei megnyilvánulás /csoportos és egyéni/, zenei tevékenység tanári értékelése az óra minden pillanatában jelen kell, hogy legyen. Nagyon fontos, hogy a csoport együttes és tagjainak egyéni képességeit felmérve mindenki számára olyan d i f f e r e n c i á l t feladatot találjunk, melyet a saját szintjén sikeresen képes megoldani. A nehézségi szintet mindig fokozatosan emeljük.

A **fejlesztési követelményeket** és a **továbbhaladás feltételeit (értékelés)** évfolyamonként lebontva, tevékenységformánként foglalmaztuk meg.

A kompetenciafejlesztés lehetséges területei

Az ének-zene különösen emelt óraszámú tanítva érezhetően és mérhetően jó hatással van a többi tantárgy tanulmányi eredményére. A **kifejezőkészség**, az **összefüggések felismerésének képessége**, a **variációs képesség**, a **kreativitás**, a **memória fejlettségének**, a **koncentráció képességének**, a **fegyelmettség**, a **gondolkodási tevékenység**, az **alkalmazkodóképesség**, a **szociális kompetenciák** magasabb szintje a többi közismereti tárgy terén is megmutatkozik.

- anyanyelv: íráskészség, globális olvasás /zenei olvasás-írás hatása/, szókinccs, beszéd-készség, fogalmazáskészség /népdalok hatása/
- matematika: számolási készség, logikai készség /a ritmusképzés hatása/
- környezetismeret: a népdalokból adódó természeti ismeretek bősége folytán
- idegen nyelv: a halláskészség, a memória fejlesztése révén
- rajz: hallási színérzékenység, formaérzék

Tanulói segédletek:

- Kodály Zoltán: Bicinia Hungarica
- Szabó Helga: Ének-zene tankönyv a szakosított tantervű osztályok számára 1-4.
- Kodály: Ötfokú zene 1.

Tanári segédletek:

- A magyar népzene tára
- Bárdos Lajos: Kicsinyek kórusa
- Bartók Gyermekeknek I-III.
- Bartók Hegedűduók
- Bartók: Mikrokozmosz I-VI.
- Borsai Ilona: Cinege, cinege, kismadár 1975. Minerva
- Borsai Ilona: Kivirágzott a diófa 1977. Móra
- Borsai Ilona: Bújj, bújj zöld ág... 1976. Móra
- Borsai Ilona: Magyar népi gyermekjátékok 1978. Tankönyvkiadó
- Dalkíséretetek I. Szőlő érik 1972.
- Dobszay László: A magyar dal könyve
- Forrai Katalin: Ének az óvodában 1978. Zeneműkiadó
- Forrai Katalin: Szomszéd népek gyermekdalai 1965. Zeneműkiadó
- Forrai Katalin: Európai gyermekdalok 1966. Zeneműkiadó
- Gyermekjátékok 1951. Zeneműkiadó
- Járdányi Pál: Gergő nótái
- Járdányi Pál: Terefere Tercsi 1973. Zeneműkiadó
- Jeles napok dalai 1963. Zeneműkiadó
- Ki játszik körbe? 1955.
- Kodály Zoltán Énekeljünk tisztán
- Kodály Zoltán Kis emberek dalai
- Kodály Zoltán: 24 kis kánon fekete billentyűkre
- Kodály Zoltán: Bicinia Hungarica
- Kodály Zoltán: Ötfokú zene I-II.
- Kodály Zoltán-Kerényi György: Iskolai énekgyűjtemény 1943.
- Kodály Zoltán-Vargyas Lajos: A magyar népzene 1960. Zeneműkiadó
- Kodály: Gyermektáncok
- Magyar népdaltípusok /Járdányi Pál/ 1961
- Rezeda /Domokos Pál Péter/ 96 csángómagyar népdal
- Szabó Helga: Énekes improvizáció az iskolában 1976.
- Szabolcsi Bence: A magyar zenetörténet kézikönyve 1947
- Szőnyi Erzsébet: Biciniumok
- Tegzes György: Hétfokú olvasógyakorlatok I-II.
- Tiszán innen, Dunán túl /Borsy István és Rossa Ernő/ 150 magyar népdal

Ének-Zene 2.**Óraszám**

Évi: 111 óra

Heti: 3 óra

Éneklés 2.**Cél**

- Az első osztályban magyar gyermekjátékdalok, egyszerű népdalok örömteli éneklése során megalapozott zenei anyanyelvi anyagbővíítése, a türelmes szoktatással kialakított helyes éneklési kultúra továbbcsiszolása.
- Az éneklés helyes fiziológiai funkcióinak megalapozása segítségével törekekedjünk a dalok kifejező, átélt előadására, a tisztáintonációra.

Követelmény

- A dalok hangulatának, szövegének megfelelő éneklés.
- A tanult gyermekjátékdalok eljátszása.
- A zenei hangsúlyok helyének megtartása a dalolás folyamatában, a páros és páratlan ütem felismerése.
- Az alkalmazkodó ritmusú éneklés.
- Könnyű kétszólamú dalok, kánonok éneklése a gyermek hangmagasságának megfelelően.
- A zenei memória fejlesztése a dalok emlékezetből, több versszakkal való előadásával.

Tartalom

- Zenei anyag:
 - magyar népdalok, gyermekjátékdalok
 - népek dalai
 - műdalok
 - egyszerű kánonok
 - biciniumok
 - kétszólamú énekgyakorlatok
 - Bartók és Kodály szemelvények
 - olvasógyakorlatok
- Készségfejlesztés
 - az előző évfolyamon megkezdett, zenei anyanyelvre alapozott éneklési kultúra továbbfejlesztése
 - a dal esztétikai értékének /dallamív, szöveg, forma/ megéreztetése
 - a hallás utáni daltanítás változatlanul a tanár átélt, élményt adó, mintaszerű bemutatására épüljön
 - a kottaképről való tanulás egyre nagyobb teret kapjon, de célja mindig a gyorsabb, könnyebb elsajátítás legyen
 - a dalok úgy kövessék egymást a tanításban, hogy azonos jellegűk, hasonló fordulataik segítsék a tanulót a dallamtípus sajátos zenei rendjének megértésében
 - a szabad, szöveghez alkalmazkodó éneklés
 - a többszólamúságra nevelés folyamatának gondosan tervezett, a csoport képességeihez alkalmazkodó továbbfejlesztése
 - kis hangterjedelmű, kis hangközökben mozgó dal kísérése a megfelelően kiválasztott, hosszan tartott hanggal
 - pentaton motívumokat tartalmazó kánonok hallás utáni éneklése
 - dudabasszus szerkesztése jól ismert dalhoz
 - dallamosztinátók, dallamfelelgetős játékok
 - Kodály: Válogatott biciniumainak részben kottaképről, részben hallás után tanított darabjainak szolmizált és szöveges éneklése
 - a kétszólamú éneklés minden esetben járjon együtt szólamcserével

Értékelés (a továbbhaladás feltételei)

- Az egyéni értékelés alapja az egyszerű kétszólamú népdalanyag helyes éneklési technikával, érthető és értő szövegmondással való, emlékeztető, többversszakal történő előadása.
- A csoportos értékelés a gyermekjátékok előadására, a ritmuskíséretet, ritmosztinátók hangoztatására és a kánonok, kétszólamú művek szólamcserével való éneklésére vonatkozik.

Zenei ismeretek 2.**Ritmikai, metrikai elemek 2.****Cél:**

- Az ismert ritmusképletek elmélyítése, új ritmuselemek tanítása. A ritmusok énekelt, ritmusnévvel elmondott vagy tapssal, kopogással stb. illetve ritmushangszerek segítségével megszólaltatott változatos, játékos gyakorlása.
- A ritmuselemek zenei nevének tudatosítása.
- A páros mellett a páratlan lüktetés megéreztetése.

Követelmény

- A tanult ritmuselemek felismerése, megnevezése, pontos hangoztatása, olvasása és írása.
- Ismert dalok ritmusának emlékezetből való felidézése és hangoztatása, olvasása és írása.
- A páros és páratlan ütemek lüktetésének érzékeltetése.
- Az egész, a pontozott fél és az önálló nyolcad értékű hang, a szinkópa hallás után és kottaképről való felismerése.
- Könnyű ritmuskíséretnek és ritmososztinátók hangoztatása ismert dalhoz.

Tartalom

- Az előző évfolyamon megkezdett ritmusnévvel való változatos gyakorlás folytatása mellett tudatosítjuk a tanult ritmusértékek zenei nevét. /negyed, nyolcad, fél, egész, negyed-, fél-, nyolcad-, egész szünet, szinkópa/
- A ritmusgyakorlatok során törekedjünk a megkezdett tempó megőrzésére.
- A nyolcad+nyolcad szünet, mint sorzáró ritmusképlet tudatosítása élő zenei anyagból.
- A szinkópa tudatosítása, felismerése hallás után és kottaképről, olvasása, írása.
- A dalokban megfigyelt ritmusok hangoztatására, gyakorlására megfelelő ritmusgyakorlatok válogatása
- A négyes tagolású ütem lüktetésének, hangsúlyos és hangsúlytalan egymásutániségének megfigyelése hallás után tanult táncos dalokon.
- A négyes ütem tanításával összefüggésben az egész értékű kotta és szünetének felismerése, gyakorlása, olvasása és írása.
- A ritmusértékek négyes elrendezésének gyakorlása változatos, játékos, a gyerekek rögtönző képességét is kihasználó gyakorlatok segítségével, táncos mozgások bekapcsolásával.
- A hármas ütemű lüktetés, mint a magyar népdalra nem jellemző ritmikai jelenség megfigyeltetése élő zenei példákon keresztül.
- A pontozott félkotta tudatosítása, gyakorlása, olvasása, írása.
- Az új és a már jól ismert ritmikai elemek összekapcsolása ritmus-, olvasó- és írásgyakorlatok során.
- Többszólamú ritmusgyakorlatok, ritmuskánon stb.
- A dalokhoz illő ritmososztinátók, ritmuskíséret alkalmazása, a társas zene élménye, kihasználva a gyermekek alkotóképességét.

Értékelés (a továbbhaladás feltételei)

- A követelmények ellenőrzése zenei tevékenységek során megfelelő gyakorlást követően.
- A ritmuskészség fejlettségi fokának, a hangoztatott ritmusok felismerésének, tudatosságának, pontosságának csoportos és egyéni értékelése.
- A ritmusírás tartalmi és külalaki értékelése.

Dallami elemek 2.

Cél:

- A pentaton hangrendszer tudatosítása után a fá és ti hang bevezetésével egy új, a pentatóniától különböző, diatonikus hangrendszer világába vezetni a gyermekeket.
- A relatív szolmizáció és az abszolút rendszer különbözőségének megismertetése.
- Az együtthangzás, a hangköz fogalmának bevezetése.
- Az első évfolyamon megalapozott többszólamúság készségének továbbfejlesztése.

Követelmény

- A tanult dalok játékkal, mozgással, pontos ritmusban, több versszakkal, emlékezetből való csoportos és egyéni tiszta éneklése.
- A pentaton, a pentachord, a hexachord hangsorok és a diatónia hangkészletének ismerete és felismerése.
- A prim, az oktav, a kis és nagy szekund hangköz hallás utáni felismerése, a hangközök kézjelről, betűkottáról és hangjegyről való szolmizált éneklése.
- A diatónia egyszerű dallamfordulatainak felismerése, szolmizálva való éneklése emlékezetből, kézjelről, betűkottáról és hangjegyről.
- Az eddig elsajátított dallami ismeretek segítségével játékos rögtönzések.
- Könnyű kánonok és kétszólamú művek szólamcserével való megszólaltatása.

Tartalom

- A jól ismert pentaton hangkészletű dalok éneklése során a pentaton hangrendszer, mint a magyar zenei anyanyelv dallamvilágának tudatosítása.

- A gyermekjátékdalok jellegzetes leszaladó pentachord zárómotívumai segítségével a fá hang megismertetése, kézjele, betűjele, helye a vonalrendszeren az ismert dó helyek vonatkozásában. /C,F,G/
- A lá-pentaton dallamok fordulatainak gyakorlása dalokból vett fordulatok és Kodály olvasógyakorlatok segítségével.
- A fá hang hangsúlyos megjelenése gyermekdalokban, a dó-pentachord hangsor.
- A ti hang megfigyeltetése kis hangterjedelmű, kis hangközöket lépő, lá pentachord dallamokban, kézjele, betűjele, helye a vonalrendszeren az ismert dó helyek használatával.
- A lá-pentachord hangsor tudatosítása.
- A felső dó alatti ti hang megismertetése olyan dūr dallamok segítségével, ahol a ti hang átmenőhangként vagy váltóhangként többször szerepel.
- Dó- és lá-hexachord dallamok éneklése, a hangsorok tudatosítása.
- A dallamok hétfokúságig bővülése, elsősorban hallás után tanítandó dalokkal, melyek már a következő évfolyam dallamvilágát, zenei anyagát készítik elő.
- A hangok abszolút magassága, az ABC-s neve k tudatosítása, a hangvilla, hangszerek /furulya, zongora/ segítségével.
- A többszólamúság előkészítése
- Dalokhoz, olvasógyakorlatokhoz ritmuskíséret, ritmus- vagy dallamosztinátó hangoztatásával a kétszólamúságra szoktatás folytatása.
- Dudabasszus éneklése ismert dalhoz.
- A Kodály-biciniumok megfelelő darabjainak tanítása, éneklése, minden esetben szólamcserével is.
- Az összecsengő hangközök élményére alapozva a tiszta prím, majd a tiszta oktáv hangköz megfigyelése és tudatosítása.
- A leszaladó pentachord fordulatok segítségével a "kis és nagy lépés", a kis szekund és nagy szekund megfigyeltetése és tudatosítása.

Értékelés (a továbbhaladás feltételei)

Nagyon fontos, hogy a készségfejlesztő feladatok mindig megoldhatóak legyenek, a nehézségi fokot csak fokozatosan emeljük.

Elméleti ismeretek 2.

Cél

Azoknak a zenei jelenségeknek a megfigyeltetése, maghallása és megértése, melyekkel az éneklés, a ritmikai, dallami készségfejlesztés és a formai elemek felismerése során a gyermek találkozik. Nem elsősorban az idegen szakkifejezések megtanítása a cél, sokkal inkább a zenei jelenség felismerése.

Követelmény

A készségfejlesztés során a 2. osztályban tudatosított ritmikai, dallami és formai elemek felismerése ismert, majd új zenei környezetben, megnevezésük, helyes alkalmazásuk.

Tartalom

- Az első és második év során tudatosított, és eddig csak gyakorlónévvel emlegetett ritmusértékek zenei neve
- A 4/4-es és a 3/4-es ütem
- A páros és páratlan ütemszámú motívumok /bipódia, tripódia/
- Az új dallamhangok /fá és ti/ szolmizációs neve, betűjele
- Prima volta, secunda volta /először, másodsor/
- A pentatónia, a pentachord és a hexachord hangsor
- A diatónia hangkészlete
- A violinkulcs /G-kulcs/
- A hangok ABC-s nevei
- A módosítójelek, az 1 kereszt, 1 bé előjegyzés
- G-dó, F-dó, C-dó
- A prím, az oktáv, a kis- és nagy szekund hangköz
- A magas és a mély szólam hangzása
- A hegedű, cselló, fuvola, fagott hangszíne
- A vonós- és fúvóegyüttes hangzása
- Tempó- és dinamikai különbségek a zeneművekben
- A kánon, a kétszólamúság
- A hasonlóság és különbözőség, a népdalsor

Értékelés (a továbbhaladás feltételei)

Az elméleti ismeretek készségszinten való alkalmazásának alapja is mindig az auditív megközelítés, így értékelésnél is a felismerőkészséget ellenőrizzük elsősorban.

Zenei írás-olvasás 2.

Cél

A zenei írás-olvasás készségének fejlesztése eszköz annak a célnak az eléréséhez, hogy a gyerekek a tudatosabb éneklés és zenehallgatás révén zeneszerető és zeneértő felnőttekké váljanak.

Követelmény

- Ritmus
 - az egész, a fél, a pontozott fél, az önálló nyolcad értékű hang és a szinkópa kottaképről való felismerése, folyamatos olvasása
 - dalok ritmusának emlékezetből, előzetes hangoztatás utáni lejegyzése
 - ismeretlen rövid motívumok /melyek tartalmazzák az új ritmikai és metrikai elemeket/ diktálás utáni leírása
- Dallam
 - a diatónia egyszerű dallamfordulatainak betűkottáról, kézjelről, hangjegyről való szolmizált éneklése
 - különböző záróhangú pentaton, pentachord és hexachord hangkészletű dalok kottáról való éneklése
 - az ABC-s hangok felismerése kottaképről és adott abszolút magasságban való megszólaltatásuk
 - a prím, az oktáv, a kis és nagy szekund hangközök kézjelről, betűkottáról és hangjegyről való szolmizált éneklése
 - a diatónia egyszerű dallamfordulatainak, dalokból vett soroknak különböző dó helyekkel való leírása.

Tartalom

- Ritmus
 - Az új és a már korábban megismert ritmikai elemek összekapcsolása az olvasás-írás gyakorlataiban.
 - Kottakép alapján folyamatos, pontos ritmusolvasás.
 - Ismert dalok ritmusának, ritmusmotívumainak sok énekléssel előkészített, memorizálás, belső elképzelés utáni leírása.
 - Diktálás utáni ritmusírás.
 - Az írás technikai megvalósításának gyakorlása, az új ritmuselemek pontos írásának elsajátítása, gyakorlása.
- Dallam
 - Ezen a évfolyamon is elsődleges szerepe van a hallás utáni daltanításnak, ebből következően az olvasási feladatok között nagy számban szerepeljen az ismert dallamok kottaképről való utószolmizálása, majd az abszolút rendszer bevezetése után ABC-s nevekképpel való éneklése, elsődleges pedagógiai szempont legyen azonban a dalolás örömeinek, a dal eredeti jellegének megőrzése.
 - A csoport képességei alapján már tanítsunk kottaképről is, elsősorban olyan dalokat, melyek ismerős dallami motívumokat tartalmaznak.
 - A kétszólamú éneklés kapcsán felmerülő olvasási problémák, szólamkövetés, belépés stb. technikai nehézségeinek gyakorlása.

Értékelés (a továbbhaladás feltételei)

- A megfelelő előkészítés után történő ritmus és dallamolvasást csoportos, majd egyéni tevékenységeken keresztül értékeljük.
- A szintén alapos előkészítés utáni írásbeli munkát közös és egyéni tevékenységekben /a leírt ritmus, dallam csoportos és egyéni megszólaltatása/ ellenőrizzük, mindig javítjuk.

Zenehallgatás 2.

Cél

- A spontán és tudatos élménynyújtás mellett már építünk a gyerekek fejlettebb zenei hallására. M e g f i g y e l e s i s z e m p o n t o k adásával, melyek a zene valamely összetevőjére vonatkoznak, irányítuk a gyerekek figyelmét. A zenemű t ö b b s z ö r i m e g h a l l g a t á s á v a l építjük fel annak teljes hangzó képét.
- Használjuk ki a zenehallgatás érzelmileg oldó és frissítő hatását.

Követelmény

- A fokozatosan növekvő, de még mindig csak pár perces zenehallgatás csöndes, figyelmes légkörébe való beleilleszkedés.
- Aktivitás a megfigyelt zenei jelenségek megbeszélése során.
- A hegedű, cselló, fuvola, fagott, a zongora hangszíneinek felismerése.

Tartalom

- A zenehallgatás anyaga:
 - Bartók, Kodály és tanítványaik, illetve kortárs zeneszerzők által énekhangra, hangszerre, zenekarra vagy kórusra feldolgozott, a gyerekek számára ismerős gyermekdalok, népdalok
 - A népdalok hiteles előadásmódjának kialakításához eredeti énekes népzenei felvételek
 - Ismert népdalok variánsdallamai
 - A hangszerek hangjának bemutatása
 - Népi hangszerek szólóban és együttesben
 - Karakterdarabok, programzenék, zeneműrészletek a tanár értő válogatásában
 - Bartók Mikrokozmoszának egyes darabjai zenei jelenségek megfigyelésére, felismerésére
 - Kodály: Gyermektáncok egyes darabjai

Értékelés (a továbbhaladás feltételei)

Ahogy egyre fejlődik a gyerekek anyanyelvi kifejezőkészsége, úgy lesz egyre inkább képes zenehallgatási élményeinek szóbeli megfogalmazására is. Ebben az évben már a hangszerek hangszínének, a zenei jelenségek felismerésének igényével bővülnek értékelési szempontjaink.

Furulya 2.**Cél**

A hangszeren az első osztályban elsajátított dalok ismétlésével színesítjük az énekórát, mélyítsük el a zenei ismereteket. Állítsanak össze a gyerekek tanári segítséggel dalsokrokat furulyára különféle témák alapján. A közös muzsikálás öröme, a sikerélmény motiválja a gyerekeket.

Követelmény

- Furulyajáték a diatónia egyszerűbb fordulataival. Könnyű kétszólamú művek megszólaltatása.
- Gyermek- és népdalok, könnyű gyakorlatok, kánonok megszólaltatása.

Tartalom

- Zenei anyag
 - Az énekóra dalai, gyakorlatai
- Ismeretek, készségfejlesztés
 - A második osztály ritmikai, metrikai, dallami elemeinek megszólaltatása furulyán
 - Előadási jelek: prima volta, secunda volta
 - Memóriafejlesztés emlékezetből való játékkal
 - Hangszertechnika: ujjgyakorlatok, hangsorgyakorlatok

Értékelés (a továbbhaladás feltételei)

- A fokozatos haladásra nagy gondot fordítva biztosítsunk differenciált feladatokat a gyorsabban és lassabban haladóknak, és ezek alapján értékeljük.
- Változatlanul biztassuk a tanulókat az otthoni gyakorlásra, és ezt ellenőrizzük és értékeljük.

Ének-Zene 3

Óraszám

Évi: 111 óra

Heti: 3 óra

Éneklés 3.

Cél

Megtartva zenei anyagunk középpontjában a magyar népdalt, ebből a zenei anyanyelvből kiindulva kitekintünk a magyar műzene, az európai népzene és műzene felé is. A közös éneklés változatlanul képezze az óra gerincét, fordítsunk gondot a jól érthető, természetes éneklésmódra, a tisztáintonációra, a helyes tempóválasztásra, a dallam zenei tagolására, megformálására.

Követelmény

- A tanult dalok, kánonok, többszólamú népzenei feldolgozások és műzenei szemelvények pontos ritmusban, a művek hangulatának megfelelő tempóban és dinamikával, több versszakkal, emlékezetes és való együttes tiszta éneklése.
- Alkalmazkodó ritmusú és oldottabb metrikájú /parlando, rubato/ valamint feszes /giusto/ lüktetésű éneklés.

Tartalom

- Zenei anyag:
 - magyar népdalok, gyermekjátékdalok
 - jeles napok, népszokások dalai
 - népek dalai
 - régi idők muzsikája /középkori dallamok/
 - kánonok
 - biciniumok /Kodály Zoltán, Bárdos Lajos,
 - kétszólamú énekgyakorlatok
 - Bartók és Kodály szemelvények
 - olvasógyakorlatok
- Készségfejlesztés
 - az új stílusú magyar népdalok táncos jellegének megfelelő éneklésmód kialakítása mozgás, tánclépések segítségével
 - az alkalmazkodó ritmusú éneklés
 - a váltakozó ütemű dalok hangsúlyainak érzékeltetése az éneklésben
 - hallás utáni daltanítás minden olyan népdal esetében, amikor bármilyen ismeretlen zenei elem jelenik meg a dalban
 - a kottaképről való daltanulás megkönnyítésére célszerű, ha azonos jellegű, hasonló fordulatokkal bíró dalok követik egymást
 - a tempo giusto karakterű és a szabad, elbeszélő éneklési mód a népdalokban
 - párhuzamos mozgás /kvint- és tercpárhuzam/
 - kvintkánon, imitáció
 - kétszólamú könnyű kórusművek tanítása szólamcserével
 - kánonok
 - különböző tempójú /allegro, allegretto, moderato, andante/ és dinamikájú /forte, mezzoforte, piano/ éneklés kialakítása.

Értékelés (a továbbhaladás feltételei)

- Csoportos és egyéni értékelése a stílusos népdaléneklésnek, a helyes éneklési technikának, az alkalmazkodó éneklés helyes használatának, a dalok emlékezetből, több versszakkal való előadásának.
- A többszólamú éneklésben az egymásra való figyelés készségének értékelése, mely alapfeltétele a tiszta intonációnak és a művek pontos megszólaltatásának.

Zenei ismeretek 3.

Ritmikai, metrikai elemek 3.

Cél

- A tartalomban felsorolt új ritmuselemek előkészítése, tudatosítása és változatos gyakorlása.
- A magyar nyelv sajátosságaiból adódó két jellegzetes ritmusképlet, az éles és a nyújtott ritmus felismerése, hangoztatása, önálló, alkotó alkalmazása.
- A váltakozó ütemű magyar népdalok sajátos karakterének megéreztetése.

Követelmény

- Az éles és a nyújtott ritmus képleteinek felismerése, megnevezése, hangoztatása, olvasása és írása.

- A tizenhatod értékű hang páros kapcsolatainak felismerése, megnevezése, hangoztatása, olvasása és írása.
- Ritmusmotívumok, sorok olvasása, hangoztatása kottaképről belső hallással is, egy- és két szólabban, kánonban.
- Ritmuskísérek, ritmosztinginatók hangoztatása ismert dalokhoz.
- A váltakozó ütemű dal felismerése, hangsúlyainak érzékeltetése.

Tartalom

- Az előző év ritmusképleteinek felidézése, változatos gyakorlása egy és többszólamú ritmusgyakorlatok, ritmuskísérek, ritmosztinginatók, rögtönző feladatok segítségével.
- Az éles és a nyújtott ritmusok, mint a magyar nyelv sajátosságaiból adódó zenei jellegzetesség megtanításának előkészítése népdalok hallás utáni tanításával.
- Az éles és a nyújtott ritmusok tudatosításánál nyolcad mérőütések hangoztatása legyen a gyerekek segítségére, a pontos hangoztatás igen fontos a ritmikai elrendezés megértéséhez. Tapsolásuk, hangoztatásuk koncentrációt, fegyelmet igényel.
- A váltakozó ütemű magyar népdalok izgalmas, érdekes, váratlan hangsúlyaiban rejlő sajátosságát szintén hallás utáni megéreztetéssel kezdjük. A hangsúlyok érzékeltetését mozgással, tapsos kísérettel, egyszerű tánclépéssel, ütemezéssel tehetjük változatosá.

Értékelés (a továbbhaladás feltételei)

A követelmények teljesítésének értékelése megfelelő gyakorlás, elmélyítés után közösen vagy kis csoportban, illetve egyénileg végzett zenei tevékenység során. Az önállóság és a pontosság értékelése a ritmikai készségfejlesztő feladatok során.

Dallami elemek 3.

Cél

- Az előző két év dallamvilágának biztos ismeretére alapozva tovább bővíteni a gyerekek tudását a magyar népdal régi és új stílusú rétegének dallami jellegzetességeivel, a kvintváltás és a kvintválasz megfigyeltetésével, tudatosításával, gyakorlásával.
- Jól ismert dalok dallamfordulataiból kiindulva a kvint és a terc hangköz megtanítása, felismertetése és hangoztatása változatos módon /egymásutánosság és együtthangzás/.
- Régi és új stílusú népdalok tanításán keresztül a dór, a dúr, az eol, a fríg és a mixolíd hangsorok dallami világával való megismerkedés.
- A megismert új dallamfordulatok kapcsán a fi, a tá és a szimódosított hangok megismertetése /átmenő és váltóhangként/.
- Az előző évben már megismert abszolút rendszer használatának továbbfejlesztése az újabb ismeretekkel /hangsorok, módosított hangok, hangközök/ összekapcsolva.
- A többszólamúság készségének továbbfejlesztése párhuzamos mozgásokkal /terc-, kvintpárhuzam/, kétszólamú dallamszerkesztési lehetőségek megfigyeltetése
- Újabb és egyre nehezebb biciniumok előadáskész megtanítása az előzőleg megszerzett készségek segítségével.
- Háromszólamú megszólaltatása dúr és moll akkordokkal (dó-mi-szó, lá-dó-mi), valamint könnyű kánonokkal.
- Az új dallami elemekhez kapcsolódva mindig teremtsünk alkalmat improvizációs játékokra!

Követelmény

- Az ismert dalok dallamfordulatainak, melyek esetenként módosított hangokat is tartalmaznak, felismerése és szolmizált éneklése hallás után, emlékezetből és hangjegyről.
- A dó, lá, ré, mi, szó végű hétfokú dallamok hangkészletének ismerete, azok hallás utáni megkülönböztetése a pentatóniától.
- A kvintváltás és a kvintválasz felismerése ismert és ismeretlen népdalokban.
- Megadott dallamsorra kvintváltó szerkezet és kvintválasz alkotása.
- A tiszta kvint, a kis- és nagy terc hallás utáni felismerése, a hangközök betűkottáról és hangjegyről való szolmizált éneklése.
- Kánonok éneklése, dúr és moll akkordok megszólaltatása.
- Tercpárhuzam, kvintpárhuzam közös megszólaltatása.

Tartalom

- Hangkészlet, hangsor, dallamszerkezet
 - Dalok felidézése jellemző dallamfordulataik, hangkészletük ill. hangsoruk alapján.
 - A hangkészlet kibővítése a fi hanggal, előző évben tanult hétfokú, dór hangsorú dalokon való tudatosítással.
 - A fi hang olvasása átmenő hangként ismert dallamokban, majd új zenei anyagban, megjelenése váltóhangként eol dallamban.
 - Módosított hangok

- Kvintpárhuzam, kvintkánon éneklése.
- Lá végű pentaton dallamok, kvintváltás.
- Dó végű diatonikus dallamok, a dúr hangsor, dúr dallamok.
- Lá végű diatonikus dallamok, az eol hangsor.
- Kvintválasz az új stílusú dalokban, felismerése, szerkesztése.
- Az eddig megismert lá hangra végződő dalok csoportosítása hangsoruk alapján, a szí vezető hang.
- Mi végű dalok, a fríg hangsor.
- Szó végű dalok, a mixolíd hangsor.
- Az abszolút rendszer
Az eddig megismert C-dó, G-dó és F-dó valamint előjegyzésük ismerete kibővül a 2 kereszt és 2 bés hangsorok és előjegyzésük ismeretével, olvasásukkal és írásukkal.
- Hangközök
 - Az első évben megalapozott, a második évben továbbfejlesztett hangközhallás alapján a tiszta kvint, a kis- és a nagy terc hangközök megfigyeltetése, tudatosítása és sokoldalú gyakorlása szolmizálva és ABC-s névvel egyaránt, e g y m á s u t á n i s á g á b a n és e g y ü t t h a n g z á s á b a n is.
 - A hangsorok megkülönböztetéséhez a szekundok biztos hallás utáni megkülönböztetésére van szükség.
- Többszólamúság
 - A kétszólamú hallás továbbfejlesztése egyre nehezebb biciniumok tanulásával, dudabasszus kíséret éneklésével ismert dallamhoz, a h á r o m s z ó l a m ú - s á g előkészítése

Értékelés (a továbbhaladás feltételei)

A dallami készségfejlesztés anyaga mindig szorosan kapcsolódjon az óra zenei anyagához, így a gyerekek különösebb magyarázat nélkül is megértve, örömmel fogják elvégezni a feladatokat.

Elméleti ismeretek 3.

Cél

Az elméleti ismeretek tanítása is mindig zenei tevékenységhez kötődik, szoros kapcsolatban áll az adott évfolyamon végzett ritmikai, dallami, formai készségfejlesztéssel. Ilyen módon az elméleti ismeretek elsajátítása sosem célként, hanem rendszeres tanításunk egyik következményeként valósul meg.

Követelmény

A ritmikai, dallami, formai elemek tudatosítása során megismert zenei jelenségek ismert és új zenei környezetben való felismerése, megnevezése, tudatos alkalmazásuk csoportos és önálló zenei tevékenységek során.

Tartalom

- A pontozott negyed értékű hang képletei: az éles és a nyújtott ritmus
- A tizenhatod értékű hang páros kapcsolatai
- A kanásztánc
- A váltakozó ütem: 4/4 - 2/4, 3/4 - 2/4
- Módosított átmenő és váltóhangok, fi, tá, szí, ri, di
- Kibővült pentachord és hexachord hangsorok
- Dó, lá, ré, mi, szó végű hétfokú hangsorok /dúr, eol, dór, fríg, mixolíd/
- A 2 kereszt, 2 bé előjegyzés
- A tiszta kvint, a kis és nagy terc hangköz
- A moderato, allegretto, andante, tempo giusto
- A piano, mezzoforte, forte
- A kvintváltás, a kvintválasz
- Dinamikai jelzések
- A kvintkánon
- Népzene és műzene
- Ünnepekörök, jeles napok
- A népdalgyűjtés
- A klarinét, a kürt, az üstdob

Értékelés (a továbbhaladás feltételei)

Az értékelés alapja megegyezik az előző évfolyaméval, azzal kiegészítve, hogy a növekvő elméleti ismeretanyag növeli az egyéni tudás értékelésének lehetőségét.

Zenei írás-olvasás 3.

Cél

A zenei írás-olvasás készségének fejlesztése mindig szorosan kapcsolódjon az óra zenei anyagához, a játékos gyakorlatok során egyre több egyénre szabott, differenciált feladatot adjunk a gyerekeknek,

amellett, hogy a dalok együttes olvasása, a tanár által jól előkészített dallamírás mindig közös sikerélmény legyen. A ritmus- és dallamolvasási és írási feladat legyen minden óra szerves része, az ismert ritmikai és dallami elemek tervszerű, rendszeres gyakoroltatása mellett egyre többet próbálkozhatunk ismeretlen dallamok olvasásával.

Követelmény

- Ritmus
 - az éles és a nyújtott ritmus képleteinek kottaképről való felismerése, hangoztatása, olvasása és írása
 - dalok ritmusának olvasása folyamatosan
 - a tizenhatod értékű hang páros kapcsolatainak kottaképről való felismerése, hangoztatása, olvasása és írása
 - az új ritmusképletek olvasása olvasógyakorlatokban
 - az eddig elsajátított ritmikai készségek birtokában a megismert ritmikai elemeket tartalmazó rövid ritmusok diktálás utáni lejegyzése
- Dallam
 - pentaton, valamint lá, ré, szó, mi, dó végű ismert dalok kézjelről, betűkottáról, hangjegyről való szolmizált ill. ABC-s nevekkkel való olvasása 2 kereszt, 2 bé előjegyzésig
 - módosított átmenő- és váltóhangok ismert dalok egyszerű fordulataiban szolmizált és ABC-s névvel való olvasása
 - a megfelelő tempó- és dinamikai jelzések alkalmazása az olvasás során
 - ismert dalok dallamfordulatainak, dallamsorainak emlékezetből való lejegyzése 2 kereszt, 2 bé előjegyzésig megfelelő tanári előkészítés után

Tartalom

- Ritmus
 - A követelményben meghatározott új ritmuselemek olvasása és írása, korábban megismert ritmusértékekkel való összekapcsolása.
 - Váltakozó ütemű ritmusok folyamatos olvasása helyes hangsúlyozással.
 - Alkalmazkodó ritmusképletek játékos olvasógyakorlatokai versek, népi szövegek felhasználásával.
 - A tizenhatodos ritmusképletek mondókák, gyerekversek olvasásával való felismertetése és írása.
- Dallam
 - A követelményben meghatározott új dallami elemek, pentaton és hétfokú hangsorú régi és új stílusú magyar népdalok hallás utáni tanítását követő kottaképről való utószolmizálása, ABC-s nevekkkel való olvasása. Az ismert dalok olvastatásának azonban mindig az legyen a célja, hogy az adott dal egyre tisztábban, egyre szebben szólaljon meg.
 - Egyre gyakrabban tanítsunk kottaképről 2 kereszt, 2 bé előjegyzésig.
- A feladatok legyenek rövidek, érthetőek, könnyen ellenőrizhetőek, az íráskészség fejlesztésének játékos módját válasszuk, sohasem mechanikus másolás legyen a cél.

Értékelés (a továbbhaladás feltételei)

- Az olvasási készség fejlődésével egyre inkább eltolódik az arány a csoportos értékelés felől az egyéni értékelés irányába.
- Az írásbeli munka értékelését megkönnyíti, ha azonnal olvasással párosul, az elkészült munka egyéni megszólaltatásával. Ez egyben a differenciált értékelést is megkönnyíti a tanár részére.

Zenehallgatás 3.

Cél

- A zenei hallás, a zenei emlékezet, a koncentráció és a belső tudati aktivitás az előző két év során megkezdett fejlesztő munkájának folytatása egyre több zenehallgatási alkalom teremtésével.
- Törekedjünk az **é r t e l m e s z e n e h a l l g a t á s r a**, amikor a mű egészben történő meghallgatásának spontán élményét követően a zene bizonyos összetevőjének kiemelésével megfigyelési szempontot adunk a gyerekeknek. Az elemző munka utáni újbóli meghallgatás már egy más, t u d a t o s é l m é n y t nyújt. A zeneművek körének bővítésével tudatosan készítsük elő a felső tagozatos zenehallgatás programját azzal, hogy mindenféle stíluskörből merítsünk.
- Minden zenehallgatási alkalom legyen **ő r ő m f o r r á s** a gyerekek számára.

Követelmény

- A még mindig rövid, pár perces zenehallgatási alkalmak során aktív részvétel a zeneművekben megfigyelt zenei jelenségek elemzése során.
- A többször meghallgatott művek, részletek, a megismert hangszerek hangjának felismerése.

Tartalom

- A zenehallgatás anyaga

- Zeneművek, melyek valamilyen formában az év során tanult népdalokat énekhangra, kórusra, zongorára, hegedűre, zenekarra feldolgozzák, tehát Bartók: Gyermeknek, Mikrokozmosz, Magyar képek, valamint Kodály: Gyermekkarok megfelelő darabjai.
- Zeneművek,zeneműrészletek, melyek segítségével a hangszerek világát jobban megismerjük /fuvola, klarinét, oboa, fagott, kürt, üstdob/.
- Zeneművek, zeneműrészletek, melyekkel a következő évek stílusismereti tanulmányait alapozzuk meg /középkori többszólamúság, barokk hangszeres zene, Mozart: Varázsfuvola-részletek/.
- A zenehallgatás módja
 - Ahogyan az előző években is tettük, próbáljunk meg minél több alkalmat találni az é l ő z e n e i b e m u t a t á s r a .
 - A darabot mindig többször hallgattassuk meg, egyszerre csak egy megfigyelési szempontot adva.
 - Használjunk ki minden alkalmat a közös hangversenylátogatásra

Értékelés (a továbbhaladás feltételei)

A legnehezebb dolgok egyike ellenőrizni, mi játszódik le a gyerekek fejében zenehallgatás során. Értékelni tudjuk azonban mindazokat a szóbeli megnyilvánulásokat, melyekkel helyes szoktatás esetén elárasztanak bennünket a gyerekek egy-egy zenehallgatási alkalommal. A gyerekek egyre differenciáltabb megfigyelési feladatokat tudjanak sikerrel megoldani, és örömmel várják a legközelebbi zenehallgatást.

Ének-Zene 4

Óraszám

Évi: 111 óra
Heti: 3 óra

Éneklés 4.

Cél

- Az előző évek előkészítő munkája után most tudatosítjuk a régi és új stílusú népdalok jellegzetességeit, elemezzük őket dallamvonaluk, sorszerkezetük, hangsoruk, szótagszámuk és előadásmódjuk alapján.
- A magyar népzenei anyagot kiindulópontként tekintve újabb zenei területek felé nyitunk: a régi magyar táncok, régi magyar történeti és egyházi énekek, szomszéd népek népdalai, középkori európai műzene, nyugat-európai kánonok, valamint Bartók és Kodály népdalgyökerű hangszeres zenéje képezi tanítási anyagunk egy részét. Ezek tanításának célja egyrészt olyan ritmikai és dallami elemek megismertetése, melyek idegenek a magyar népzeneitől, másrészt éneklésükkel megalapozzuk a következő években tanítandó zenei korszakok stílusjegyeit.
- Az éneklés, mint tevékenység változatlanul képezze az óra gerincét, fordítsunk nagy gondot az átélt, zeneileg hibátlan előadásra, a közös éneklés érzelmi élménye tudatos esztétikai értéket jelentsen a gyerekek számára.

Követelmény

- A régi és új stílusú magyar népdalok emlékezetből, több versszakkal, tiszta intonációval, jól artikulált, helyes légzéstechnikával és formálással történő élménnyel teljesebb éneklése. A csoportos éneklés mellett egyre inkább megkívánhatjuk a fenti követelményeket az egyéni előadásokban is.
- A tanult műzenei szemelvények, két, három és négszólamú kánonok, kétszólamú feldolgozások, művek ritmikailag pontos, tisztaságra törekvő, elsősorban csoportos előadása.

Tartalom

- Zenei anyag
 - magyar népdalok, játékdalok
 - jeles napok, népszokások dalai
 - szomszéd népek dalai
 - régi magyar táncdallamok
 - magyar történeti énekek
 - középkori európai dallamok
 - kánonok
 - biciniumok /válogatás magyar szerzőktől/
 - kétszólamú énekgyakorlatok
 - olvasógyakorlatok
 - énekes szemelvények a zenehallgatási anyagból
- Készségfejlesztés
 - az évek során összegyűlt népdalanyag csoportosítása a régi és új stílus szerint
 - a kvintváltás és a kvintválasz, mint ismerős jelenségek a két különböző stílusban
 - parlando, rubato, kis hangterjedelmű dalok, mint a régi stílus egyik jellegzetes, recitáló dallamköre
 - 3/4, 3/8, 6/8 a magyar népdalban, 3/8, 2/8 váltakozása

- a lakodalmas népszokás dalainak hallás után ill. kottáról való megtanítása
- a kottaolvasási készség viszonylag magas szintje ellenére sok dalt tanítsunk hallás után, megőrizve ezzel a népdalok eredeti terjedési módját
- a régmúlt évszázadok magyar történeti dalai
Kodály: Háry János - a daljáték énekórai feldolgozása rengeteg éneklési, készségfejlesztési, /dallami, ritmikai, formai/, zenehallgatási, dramatizálási és előadási lehetőséget nyújt.
- a középkori európai trubadúr dallamok megtanítása a következő év stílusának előkészítése
- a francia, német, angol kánonok a későbbi funkció-szenei tanulmányok jó előkészítői
- egyre magasabb nehézségi fokú biciniumok tanításával a kétszólamú hallás és előadási készség fejlesztését folytatjuk.

Értékelés (a továbbhaladás feltételei)

- Az éneklés értékelésében megoszlanak a szempontok aszerint, hogy az évek során megtanult zenei anyanyelvi anyag előadásáról, vagy eddig ismeretlen, új stílusban való eligazodásról van-e szó.
- A régi és új stílusú népdalok csoportos és egyéni előadásában megkivánhatjuk a népdal jellegének megfelelő magabiztos előadásmódot.
- Az év során megismert régebbi korokhoz, vagy eddig ismeretlen stílushoz tartozó dallamok esetében inkább a pontos éneklésre való törekvést értékeljük.

Zenei ismeretek 4.

Ritmikai, metrikai elemek 4.

Cél

- Az előző években megszerzett ritmikai készség további fejlesztése
- *P a r l a n d o, r u b a t o, r e c i t á l ó* magyar népdalok szöveghez alkalmazkodó ritmikájának helyes megszólaltatása.
- A magyar népzeneben ritkán fellelhető nyolcad mértékegységű ütemek megfigyeltetése, tudatosítása és gyakorlása megfelelő énekes anyag tanításával, zenehallgatási példák elemzésével.
- *A f e l ü t é s n e k*, mint más népek zenéjében jellegzetes hangsúlytalan kezdésnek a megéreztetése, tudatosítása és gyakorlása.
- A kis éles, kis nyújtott ritmus és a triola megfigyeltetése magyar nyelvű szöveges megközelítéssel.

Követelmény

- A kis éles és a kis nyújtott ritmus, valamint a triola képleteinek felismerése, megnevezése, hangoztatása, olvasása és írása.
- A 3/8, 6/8-os ütemek hangsúlyainak érzékeltetése, a nyolcad lüktetésű dallamok ritmusának hangoztatása, olvasása és írása.
- A 3/8 és 6/8 jellegzetes ritmusképletei, a pontozott negyed pontos és folyamatos olvasása, hangoztatása.
- A súlytalan kezdés felismerése, pontos hangoztatása.
- Az újonnan tudatosított ritmikai jelenségek összekapcsolása a már ismert elemekkel alkotó jellegű feladatokban.
- Az új ritmuselemek is tartalmazó ritmuskíséretet, ritmusosztinátót, többszólamú ritmusgyakorlatok megszólaltatása.

Tartalom

- A régi és új stílus tudatosítása során felmerülő, a stílusra jellemző ritmikai jelenségek - alkalmazkodó ritmus, tempo giusto éneklés, parlando, rubato dalokban a szöveg lejtéséhez alkalmazkodó előadás-megfigyeltetése eredeti népzenei felvételeken.
- Ismert 3/4-es dal diminuálásával a 3/8 -os ütem bemutatása, hangsúlyaik, lüktetésük azonosságának felismertetése, ritmusgyakorlatok 3/8-ban.
- A 6/8-os és a 3/8-os lüktetés hasonlóságának, a főhangsúly, mellékhangsúly helyének érzékeltetése.
- Nyugateurópai dallamok, kánonok segítségével éreztethetjük meg a hangsúlytalan kezdés zenei jelenségét, a felütést.
- A 6/8 ritmusképleteinek változatai, a felütés alkalmazása ritmusgyakorlatokban, alkotó feladatokban jó előkészítői a bécsi klasszikus stílus ritmikai világának.
- A pontozott nyolcad érték változatait /kis éles, ki nyújtott ritmus/ elsősorban gyermekversek ritmizálásával éreztethetjük meg.
- Az előző évben már megismert volta ritmusra régi táncdallamok, népdalok, történeti dallamok szolgáltatnak újabb példákat.

Értékelés (a továbbhaladás feltételei)

A negyedik osztály végére gyakorlatilag megismerkedtek a gyerekek az összes alapvető ritmusképlettel és ütemfajtaival. Képességeiktől függően készségfejlesztő munkánk eredménye egyeseknél korábban, másoknál később érik be. Nagyon fontos, hogy azoknak a gyerekeknek is fenntartsuk az érdeklődését, akiknél ez a folyamat lassabban megy, ezért az értékelés differenciált módja a kívánatos.

Dallami elemek 4.**Cél**

- Az előző években elsajátított népdalkincs r e n d s z e r e z é s e, a régi és az új stílus jegyeinek megkülönböztetése fontos lépés az anyanyelvi anyag mélyebb megismerése folyamatában. Dallami szempontból az e r e s z k e d ő és a k u p o l á s dallamvonal - mint alapvető különbség- hallás utáni felismerése a cél.
- A k é r d é s - f e l e l e t, nyitás-zárás felismerése, tudatos alkalmazása dallami rögtönzésekben, komponált dalokban, műzenei szemelvényekben való megkeresése.
- A magyar népdalok legjellemzőbb hangközének, a k v a r t n a k ismert dalokban való megkeresése, tudatosítása és gyakorlása.
- A kis és a nagy s z e x t hangköz hangzásbeli különbségének megfigyelése, tudatosítása, gyakorlása.
- A modális hangsorok sorának bővítése /líd/ mellett a dúr és a moll
- A többszólamúság készségének fejlesztése újabb párhuzamos mozgás, a szext párhuzam megszólaltatásával.
- Az előző évek kétszólamú biciniumainak rendszeres felidézése mellett újabb, nehezebb darabok megtanulása a kétszólamú éneklés egyre magasabb szintű zenei megvalósítása céljából.
- Három- és négyszólamú k á n o n o k megszólaltatásával a hármashangzat és a funkciós zene előkészítése.

Követelmény

- magyar népdal stílusának hallás utáni felismerése
- a hétfokú hangsorok -beleértve a líd is- felismerése és éneklése, dúr és moll jellegük megkülönböztetése
- a dúr és moll tonalitás felismerése
- a tiszta kvart, a kis és nagy szext hangközök hallási utáni felismerése, éneklése, építése szolmizálva
- kérdés-felelet szerkezetű dallam felismerése, alkotása
- három- és négyszólamú kánonok közös éneklése

Tartalom

- Hangkészlet, hangsor, dallamszerkezet
 - Ismert dalok felidézése jellemző dallamfordulataik, hangkészletük, hangsoruk alapján kézjelről, betűkottáról, hangsorról, kottaképről, belső hallással is.
 - A kvintváltás és a kvintválasz, mint a különböző dallamvonalú népdalok szerkezeti jellemzője.
 - A visszatérés, mint a kupolás dallamvonal velejárója.
 - A líd hangsor megfigyeltetése szlovák népdalok megtanulásával és Bartók szemelvények olvasásával
 - A dúr és moll tonalitás megéreztetése.
 - Kérdés-felelet, nyitás-zárás dallamokban, mint a periódus szerkesztés előkészítője.
- Eddigi dallami készségfejlesztésünk összegzése az év során a régi és új stílusú magyar népdalok rendszerezésének tudatosítása. Ugyanakkor egy új zenei terület, a dúr-moll tonalitású funkciós zene felé tesszük meg az első, alapozó lépéseket.
- Az abszolút rendszer
 - Az eddig megismert hangsorok a 3 kereszt, 3 bé előjegyzésig bővülnek. A módosító jelek helye, a tonalitás felismerése kottaképről.
 - Az előző években megkezdett hangközhallási fejlesztő munka folytatása a tiszta kvart, a kis- és nagy szext hangközök megfigyeltetésével, tudatosításával és sokoldalú gyakoroltatásával egymásutániságában és együtthangzásában egyaránt.
 - A tiszta kvart a magyar népdalok leggyakoribb hangköze, fölfelé és lefelé egyaránt előfordul.
 - Többszólamúság
 - A kétszólamú hallás fejlesztésének ez évben is fő anyaga Kodály biciniumaiból való megfelelő nehézségi fokú darabok megtanítása, a régebben tanult darabok repertoáron tartása.
 - Középkori magyar táncok és egyházi szemelvények éneklésével a következő év reneszánsz stílusát készíthetjük elő.
 - Funkciós kánonok tanításával a klasszikus stílus későbbi megismeréséhez alapozzuk meg a dalkincset.

Értékelés (a továbbhaladás feltételei)

A gyerekek munkájának értékelésénél változatlanul érvényesüljön a d i f f e r e n c i á l t s á g. Nem mindegy, hogy a már zenei anyanyelvvé vált régi és új stílusú magyar népdal stílusjegyeiben, hangkészletében, hangsoraiban, dallamvilágában való otthonos eligazodást értékeljük, vagy a gyerekek füle számára teljesen új, dúr-moll tonalitásban mozgó, funkciós zene intonálását.

Elméleti ismeretek 4.

Cél

- A magyar népdalok rendszerezésével kapcsolatos elméleti ismeretek tudatosítása.
- Az év során tanított, későbbi évek zenei stílusainak előkészítését célzó zenei anyag kapcsán felmerülő zenei jelenségek megfigyeltetése.

Követelmény

lásd 3. osztály

Tartalom

- A magyar népdalok rendszerezésével kapcsolatos elméleti ismeretek, fogalmak: dallamvonal, sorszerkezet, hangsor, szótagszám, előadásmód.
- Régi, új, vegyes stílusú magyar népdal
- A nyolcad mértékegységű ütemek: 3/8, 6/8
- A felütés és a csonka ütem
- A pontozott nyolcad értékű hang képletei, kis éles, kis nyújtott ritmus
- A triola
- A módosított ABC-s hangok
- A tiszta kvart, a kis és nagy szext hangköz
- A líd hangsor
- A dúr és a moll tonalitás
- A vezetőhang
- A 3 kereszt, 3 bé előjegyzés- Parlando, Rubato, Tempo di Minuetto, Tranquillo, Tempo di Marcia, Largo
- Pianissimo, fortissimo, crescendo, decrescendo
- Az oboa, a harsona, a kisdob, a nagybőgő
- A bicinium
- A lakodalom
- A volta ritmus
- A nagyzenekar
- A daljáték - előjáték, közjáték
- A trubadúrok, Minnesängerek

Értékelés (a továbbhaladás feltételei)

lásd 3. osztály

Zenei írás-olvasás 4.**Cél**

A negyedik év fejlesztési célja ennek a már megszerzett készségnek a zenei tevékenységekben való alkalmazása, a relatív szolmizációval történő kottaolvasás és írás módosított hangok bevonásával 3 kereszt, 3 bé előjegyzésig.

Követelmény

- Ritmus
 - a kis éles és a kis nyújtott ritmus, valamint a triola képleteinek kottaképről való felismerése, megnevezése, hangoztatása, olvasása és írása
 - folyamatos ritmusolvasás az új ütemfajtákban /3/8, 6/8/, az ezekben megjelenő újfajta ritmusképletek helyes írása
 - ritmusmotívumok, sorok /melyek tartalmazzák az új ritmusképleteket/ diktálás utáni lejegyzése
- Dallam
 - régi és új stílusú, pentaton és hétfokú hangsorú ismert népdalok olvasása szolmizálva, ABC-s névvel 3 kereszt, 3 bé előjegyzésig
 - ismert népdalokkal azonos vagy hasonló fordulatokat tartalmazó, de könnyebb nehézségi fokú dalok első látásra való olvasása
 - olvasógyakorlatok tiszta intonációval való pontos megszólaltatása 3 kereszt, 3 bé előjegyzésig
 - a tiszta kvart, a kis és nagy szext kottaképről való felismerése és olvasása szolmizálva, valamint felismerés utáni lejegyzésük, hangköznévvel és/vagy hangjeggyel
 - ismert dalok részleteinek emlékezetből való lejegyzése 3 kereszt, 3 bé előjegyzésig előzetes felidézés után
 - rövid, ismeretlen dallam diktálás utáni írása

Tartalom

- Feltételezve az olvasási és íráskészségnek az előző évek fejlesztő munkájával elért magasabb szintjét, már szükségtelennek tűnik a ritmus- és dallamolvasás és írás külön-külön való gyakoroltatása. Inkább törekedjünk arra, hogy olvasás előtt a gyerekek egy **k o m p l e x b e l s ő e l k é p z e l é s t**

alakítsanak ki a dalról, mely egyaránt vonatkozik annak ritmikai, dallami megszólaltatására, de magában foglal tempóbeli, karakterbeli és előadásbeli elképzeléseket is.

Értékelés (a továbbhaladás feltételei)

lásd 3. osztály

Zenehallgatás 4.

Cél

A zenehallgatási alkalmak számának és időtartamának bővítésével kielégíteni és tovább növelni azt az általunk az előző években felébresztett igényt, hogy a zenehallgatás része legyen a gyerekek mindennapi életének, így az énekórai munkának. A spontán érzelmi élmények mellett egyre tudatosabban koncentráljunk a zene összetevőinek megfigyelésére. A művek többszöri meghallgatása segítsen a mű folyamatának érző és értő befogadásában.

Követelmény

- A zenei élmény szóbeli megfogalmazása, a hangzásbeli különbségek felismerése, a többször hallgatott zeneművek, zeneműrészletek felismerése, megnevezése.
- A megismert vokális és hangszeres zenei hangszínek megkülönböztetése és megnevezése.

Tartalom

- A zenehallgatás anyaga
 - Népzenei feldolgozások énekhangra, kórusra, szólóhangszerre, zenekarra -válogatás Bartók, Kodály műveiből
 - Jeles napok, népszokások eredeti felvételei -lakodalom, Galgamácsai gyermeklakodalmas
 - Régi magyar táncok, történeti énekek
 - Bartók Béla: Magyar képek -zenekarra
 - Kodály: Háry János - daljáték
 - A tanár értő válogatására bízva reneszánsz, barokk, klasszikus zeneművek részletei
 - Az előző években megismert zeneművek újrhallgatása
- A zenehallgatás módja
 - Az előző évek hagyományait folytatva teremtsünk minél több alkalmat az élő zenehallgatásra.
 - A Háry János énekórai feldolgozása, népdalainak megtanulása, megjeleníthető részeinek eljátszása szereposztással, az éppen odailő zenei részletek meghallgatása, elemzése különleges élményt jelent a gyerekeknek.
 - Különböző zenei stílusokból való válogatással készítsük elő a felső tagozat zenehallgatási programját.

Értékelés (a továbbhaladás feltételei)

Értékelésünkben az eddigiek mellett szerepet kaphat már a többször hallgatott zeneművek felismerésének értékelése, az eddig tanult hangszerek hangjának felismerése, hangszeregyüttesek felismerése.

RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA 2–4. évfolyam

Célok és feladatok

A vizuális kultúra tanításának célja a harmonikus személyiség kialakítása, a „teljes ember” nevelése a vizuális kultúra ismeretein, a vizuális képességek, és más, ezekkel szorosan összefüggő képességek, kompetenciák fejlesztésén keresztül. *„Célja továbbá azoknak a képességeknek, készségeknek a fejlesztése, ismereteknek az átadása, amelyek a vizuális kommunikáció magasabb szintű műveléséhez, a látható világ használatához, alakításához, a kreativitás fejlesztéséhez szükségesek” (Nat)*

Vizuális hatások minden más műveltségterület tanulása során érik a tanulókat, azok tudatos, strukturált feldolgozására, a vizuális képességek fejlesztésére azonban a *rajz és vizuális kultúra* órákon kerül sor. A korábbi rajztanításhoz képest lényegi változás az, hogy ez a tantárgy érinti a kultúra minden vizuális jelenségét és nem korlátozódik a vizuális művészetekre. A művészet azonban ma is a tantárgy kardinális része, ám ezt nem célnak, hanem eszköznek kell tekintenünk: nem a művészet megismertetése a cél, nem bizonyos pályákra való felkészítésről van szó, hanem a művészet általi nevelésről. Ugyanígy a vizuális megismerés és kifejezés módszereinek elsajátítása sem öncél, ezeket mindig az egyéb nevelési célok összefüggésében kell szemléljük. Mindemellett a vizuális nevelésnek vannak olyan speciális feladatai, amelyek igazán hatékonyan a *rajz és vizuális kultúra* tantárgy sajátos tevékenységein keresztül valósíthatók meg. Ezek a következők:

1. Megismerő- és befogadóképesség fejlesztése

A vizuális nevelés különösen sokat tehet az ismeretszerzés és a kommunikáció területén. Fontos feladata az esztétikai nevelés, amelynek középpontjában a világ gazdagságának felfedeztetése, az érzéki tapasztalás érzékenységének (általában az esztétikai fogékonyságnak) a fejlesztése áll. Nem azonos bizonyos normák súlykolásával, ami könnyen előítéletek kialakulásához, a nyitottság megszűnéséhez vezethet.

A korábban művészet-centrikus tantárgy átalakítását a látás jelentőségének növekedése tette szükségessé - az ismeretszerzés és a kommunikáció területén a vizualitás ma minden korábbinál nagyobb hangsúlyt kap. A vizuális neveléssel szemben fontos elvárás, hogy az ismeretanyag és a tanulási módszerek tekintetében egyaránt a mához kapcsolódjék. A művészettörténeti ismeretek közvetítése során is törekedni kell arra, hogy az abból szerzett ismeretek segítsék a kultúra folytonosságának, a mai kulturális jelenségek lényegének megértését. Fontos a múlt és a jelen értékeinek felmutatása, hogy tanulóink a hagyomány és az újítás kapcsolatát gyakorlati tevékenységeikben élményszerűen megtapasztalják. A vizuális kultúra tanítása nagymértékben hozzájárul a nemzeti kulturális identitás megerősödéséhez, mai és múltbéli értékeink, népművészeti hagyományaink megismeréséhez.

A tantárgy célja továbbá kialakítani a látvány (legyen az a környezet vagy műalkotás) értelmezésének, kritikai feldolgozásának képességét, a megszerzett ismeretek, tapasztalatok közléséhez szükséges eszközöket, technikákat elsajátítani.

2. Kreativitás (Alkotóképesség; Problémamegoldó képesség) fejlesztése.

A vizuális nevelés különösen sokat tehet az önállóság, az alkotó magatartás kialakítása terén. Az órai gyakorlati feladatok sokkal inkább a kreatív önkifejezés és a problémamegoldó képesség fejlesztését szolgálják mint a szakoktatás előkészítését.

3. Önismeret, önértékelés, önszabályozás fejlesztése.

A rajzóra tevékenységek – akkor is, ha nem is kifejezetten ezt célozzák – segítik az önismeret, az önértékelés kialakulását, ha pedig a feladatok kellően motiválóak, a korosztályt valóban „megszólítják” fejlesztik a koncentráció képességét, az önszabályozást is.

A tanulási módszerek helyes megválasztása, a megfelelő pozitív pedagógiai attitűd ugyancsak fontos nevelési tényezők.

A vizuális nevelés komplex hatásainak köszönhetően - a fentiekkel összhangban - számos **kulcskompetencia** fejlesztéshez nagymértékben hozzájárul.

A vizuális kultúra tanulási tartalmainak feldolgozása során gyarapszik a szókinés, árnyaltabbá válik a fogalmazás. A rajzóra élményszerű gyakorlati tevékenységek a látvány, a kép a téri helyzetek érzéletes leírására készítetnek, illetve a feladatok kiadása során gyakran a leírást kell visszafordítani a vizuális kifejezés, közlés „nyelvére”. Ily módon válik a fogalmi és képi gondolkodás különbsége ismeretből tapasztalattá. A csoportos vagy projekt feladatok, a munkák közös értékelése ugyancsak fejleszti az **anyanyelvi kommunikációt** és a **szocializációt**.

Az alkotó tevékenységek során megvalósuló ismeretszerzés, illetve ismeretfeldolgozás erőteljesen fejleszti az **önálló tanulás képességeit**.

A vizuális nevelés jellemzően önállóságra készítető kreatív, saját érdeklődésre építő komplex hatású gyakorlati feladatokon keresztül valósul meg, amelyek során lehetőség nyílik különböző élmények és ismeretek integrálására, ami nagyban segítheti a motivációt, a **kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia** kialakulását.

Azon túl, hogy a rajz és vizuális kultúra ismeretanyaga érinti a matematika bizonyos területeit is (alapvetően nem vizuális jelenségek, minőségek mennyiségek vizuális megjelenítése grafikonok, táblázatok stb. alkalmazásával; sík és térmértani alakzatok jellegzetességeinek megismertetése stb.), a strukturált, logikus gondolkodást fejlesztő projekt feladatok ugyancsak segítik a **matematikai kompetencia** fejlesztését. A **digitális kompetencia** elmélyítéséhez nagymértékben hozzájárul, hogy bizonyos feladatok során a tanulók használják a számítógépet információszerezésre, szövegszerkesztésre, képfeldolgozásra. A vizuális kommunikációs feladatok pedig gyakran kifejezetten számítógépes képszerkesztési, képalakítási alkalmazásokat kívánnak meg.

Az **esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség** fejlesztése, a kulturális értékek megbecsülésére nevelés hangsúlyos feladata a vizuális kultúra tanításának. Közvetlen környezetünk vizuális kultúrájával beható ismerkedés megalapozza és fejleszti a nemzeti és európai azonosságtudatot, az egyetemes művészet megismertetése pedig - sok más mellett - a toleranciát. A különböző alkotási formák gyakorlati kipróbálása jelentősen hozzájárul az **énkép, az önismeret** kialakulásához, az önszabályozás megalapozásához.

- A tantárgy csak akkor tudja céljait teljesíteni, ha a rajzóra megőrzi sajátos karakterét, megtartja *alkotó-gyakorlati* jellegét. A kreatív gyakorlati feladatok nem a szakképzésre való felkészítést szolgálják (legalább is nem elsősorban azt), hanem a mélyebb megértését, az élményszerű ismeretszerzést, valamint olyan képességek fejlesztését, amelyekre mindenkinek szüksége van ahhoz, hogy képes legyen saját életét önállóan alakítani.
- A tantárgy alapvetően gyakorlati jellegéből és módszereiből következően nagy lehetőséget nyújt a **differentiálásra**. Az órákon folyamatos a diák munkáját segítő, formatív értékelés, ami egyúttal lehetővé teszi a „személyre szabott” oktatást is.
- Az élményszerű, kreativitást fejlesztő, motiváló hatású feladatok, amelyek megoldása során a tanulók különböző helyekről származó ismeretei, személyes tapasztalatai érvényre juthatnak nagy segítséget jelenthetnek az átlagos, vagy éppen **tanulási problémákkal küzdő diákok** számára is. A vizuális alkotó tevékenységek segíthetik önismeretük, önbecsülésük, problémamegoldó és koncentráció képességük fejlesztését, ami nyilvánvalóan pozitív hatással lehet egyéb tanulmányaikra is.
- Különös figyelmet kell fordítani arra, hogy az egyébként is szimultán hatású rajzóra feladatok valódi *komplex* feladatok legyenek, hogy egyidejűleg minél több készség, képesség fejlesztését szolgálják, minél több ismeret átadását tegyék lehetővé. Kerülni kell a befogadói, illetve alkotói jellegű ismeretanyag és tevékenységek éles szétválasztását az órai tevékenységek során, még akkor is, ha a számonkérésnél ez esetleg elkerülhetetlen. Az alkotói és befogadói magatartás merev szétválasztása mindkét oldal számára előnytelen, hiszen az *alkotás* elképzelhetetlen háttértudás nélkül, a *befogadás* pedig ugyancsak kreatív folyamat (akkor is, ha ez nem manuális tevékenységben nyilvánul meg).
- A tantárgy korábbi ismeretanyaga, főbb témakörei teljes egészében megmaradnak, ezek képezik a képességfejlesztés ismereti háttérét. A tárgy- és környezetkultúra, a vizuális nyelv, és a vizuális kommunikáció ismeretanyaga, csakúgy, mint a kifejezés, képzőművészeté „gyakorló terepei” a képességek fejlesztésének, ám ez utóbbinak neve *kifejezés, alkotásra* változik. A korábbi elnevezés ugyanis pontatlan, amennyiben körébe tartozónak tételezzük a művészettörténetet is, ami viszont nem szorítkozik a képzőművészetre. A tárgyban realizálódó vizuális művek, az építészet és alkalmazott művészetek műalkotásai is körébe tartoznak. A fő fejlesztési célok és a témakörök is minden évfolyamon azonosak, de korosztálytól függően más-más formában, eltérő szinten jelennek meg. Ezt a spirális jelleget a tanítási programok, a konkrét feladatok meghatározásánál figyelembe kell venni csakúgy, mint a korosztály sajátos igényeiből adódó hangsúlyeltolódásokat.
- A fő fejlesztési célok és a témakörök is minden évfolyamon azonosak, de korosztálytól függően más-más formában, eltérő szinten jelennek meg. Ezt a spirális jelleget a tanítási programok készítésénél figyelembe kell venni, és alkalmazni kell a képességfejlődés értékelésénél is.

2. évfolyam

Belépő tevékenységek

Egyéni élményfeldolgozás. A kifejezőeszközök (vonalak, foltok, színek, felületek, ritmusok, síkbeli és térbeli formák) árnyaltabb alkalmazása. Műalkotások megismerése, alkotók és művek megnevezése. Ábrázolás

közvetlen szemléletre támaszkodó emlékezet alapján. Képzetépítés, az egyéni formakincs gazdagítása érzéki-tapasztalati úton, a természet és a mesterséges környezet látványának és emberi gesztusoknak a megfigyelésével. Tárgyformálás, díszítés, a tárgyalkotó folyamat, forma és rendeltetés viszonyának tapasztalati megismerése. *(Alkotói kompetenciák, önismeret és azonosságudat, valamint művészeti-esztétikai kompetencia)*

TÉMAKÖRÖK, TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGEK
<p>1. Megismerő és befogadó képesség</p>
<p>1.1 Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása <i>(Tanulási, szociális, és kommunikációs kompetenciák)</i></p> <p>Egymás munkáinak és műalkotásoknak a megfigyelése, az élmény összetevőinek (pl. anyag, forma, tér, szín, elhelyezés, téma) megbeszélése. Néhány festmény és szobor alkotójának, a mű címének megnevezése. Élőlények, tárgyak adott szempontok szerinti vizsgálata és ábrázolása <i>(pl. anyag, jellemző forma és szín)</i>. Élőlények, tárgyak ábrázolása közvetlen szemlélet és emlékezet alapján. Árnyaltabb vizuális minőségek (többféle színárnyalat, vonalvastagság, szabályos és szabálytalan forma). Egyensúlyteremtés a formák, színek szimmetrikus elrendezésével, Egyszerű vonal-, folt-, tömeg- és színritmusok készítése.</p>
<p>1.2 Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás <i>(Tanulási, szociális, és kommunikációs kompetenciák, környezettudatos magatartás)</i></p> <p>Köznapis és ünnepi tárgyak formája, díszítése és rendeltetése közötti összefüggések elemzése. Tárgyak megadott szempontok szerinti csoportosítása, vizsgálata. Funkcionális és díszítő formálás különbségeinek elemzése. A díszítés mintáinak, elemeinek megfigyelése. Közismert tárgyak üzenetének megfejtése. Tárgyak készítése könnyen alakítható anyagokból <i>(pl. játékhöz, ünnephez, meséhez)</i>. Csomagolás készítése mintakövetéssel, csomagolóanyag díszítése egyénileg <i>(pl. ajándékhoz)</i>. Környezetalakító tevékenység.</p>
<p>1.3 Kommunikációs képességek <i>(Kommunikációs-, és alkotói kompetenciák fejlesztése)</i></p> <p>Egyszerű, mindennapi magyarázórajzok, jelek értelmezése, megfejtése <i>(pl. tankönyv ábrái)</i>. Karakteres emberi gesztusok (testbeszéd, mimika) olvasása. Saját információközlő jelek létrehozása <i>(pl. a tornaszák, az öltözékszékény megjelölésére)</i>. A síkbeli ábrázolás elemeinek használata (pontok, vonalak, foltok, színek). A vonalfajták (egyenesek, görbék, vékonyabbak, vastagabbak, határolók és felületkitöltők).</p>
<p>2. Kreativitás</p>
<p>2.1 Alkotóképesség <i>(Alkotói, szociális-, és képi kommunikációs kompetenciák)</i></p> <p>A legismertebb festészeti műtípusok <i>(pl. csendélet, portré)</i> megismerése, felismerése. A körplasztika és a dombormű jellemzőinek összevetése (azonosságok, különbségek). Elképzelt jelenet ábrázolása rajzban, festményben, szoborban. Személyes és közös élmények képi-plasztikai feldolgozása. Művészeti élmény <i>(pl. bábszínház)</i> megjelenítése síkban, térben. Új technikák kipróbálása. Ceruza-, filctoll-, golyóstoll-, kréta- és ecsetrajz. Vízfestés és vegyes technikák. Formálás agyagból, plasztilinből <i>(pl. mintázás, hurkafelrakás, formába nyomás, pecsételés)</i>. <i>(Origami jellegű)</i> papírhajtogatás. Papírvágás, ragasztás. Dúckészítés, nyomtatás, nyomhagyás <i>(pl. papír, termés, levél)</i>. Egyesű bábkészítési technikák <i>(pl. síkbáb, ujjbáb, hengerbáb)</i>. Fonás, nemezelés.</p>
<p>2.2 Problémamegoldó képesség</p>

Mimika, grimasz tanulmányozása, utánzása.
 Érzések, személyek megjelenítése, összekapcsolása.
 Változások tudatosan megfigyelt vizuális jellemzőinek megjelenítése (pl. évszak, időjárás).
 (Összefüggések meglátásának, művészeti-esztétikai ítélet-alkotás és vélemény-nyilvánítás képességének fejlesztése)

3. Önismeret, önértékelés, önszabályozás

(Művészeti-esztétikai és önismereti-önértékelési kompetenciák fejlesztése)

Vizuális esztétikai jellegű preferenciák érvényre juttatása az alkotótevékenységekben

Anyaghasználat.
 Formaalkítás.
 Téralkítás.
 Színkeverés.
 Kompozíció.
 Kifejezőmód.

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

A mű kiválasztását témában és technikában egyaránt a tananyag feldolgozáshoz igazítsuk!

1–2. osztályban: *Steindl Imre*: Országház, Thököly vár–Késmárk; *Medgyessy Ferenc*: Anyaság; *Kolozsvári testvérek*: Szt. György szobra; *Kovács Margit*: Szamaras, Sámson dombormű; *Szőnyi István*: Este; *Csontváry Koszta Tivadar*: Mária kútja; *Pablo Picasso*: Maia arcképe; *Ferenczy Noémi*: Noé bárkája–gobelinrészlet; *Népművészet*: Kispaládi parasztház, Cifraszűr, Bölcső, Csengős népi játék.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló továbbhaladását a vizuális képességek elért színvonala nem akadályozhatja meg, de elvárható önmagához viszonyítva a művészeti-esztétikai véleményalkotás képességének, a környezettudatos magatartásnak, önértékelés képességének, nemzeti és európai azonosságtudatának magasabb szinten való megnyilvánulása..

Második osztály végére a tanulók legyenek képesek kifejezni élményeiket, tudjanak megrajzolni egyszerű helyzeteket, változásokat, tudják elrendezni a képelemeket, egyszerű tárgyakat tudjanak elkészíteni. Több színárnyalatot is használjanak, legyenek képesek mintaképzésre, sorolásra. Tudjanak megnevezni néhány műalkotást és művészt, s legyenek képesek felismerni és megfogalmazni a különbséget a használati és a dísz tárgy között. *nemzeti és európai azonosságtudatának magasabb szinten való megnyilvánulása..*

(Összefüggések meglátásának, környezettudatos magatartásnak, önértékelés képességének, művészeti-esztétikai ítélet alkotás és vélemény-nyilvánítás képességének fejlesztése)

3. évfolyam

Belépő tevékenységek

Formák, szín- és tónusárnyalatok megfigyelése, kompozíció, ritmus tudatosabb megválasztása. Események illusztrációja, történetek kifejezése képsorozatokban. Műalkotás vizsgálata adott szempont szerint. Műfajok (festészet, szobrászat) és műtípusok (pl. tájkép, életkép) ismerete, műélmény megfogalmazása. (Önismeret és azonosságtudat, és művészeti-esztétikai kompetencia)

Nézetek alkalmazása a térábrázolásban. Tárgyábrázolás megfigyelés alapján. Mozgásábrázolás, változás fázisainak rögzítése. Ábra és üzenet kapcsolatának vizsgálata. Térkép, alaprajz megértése. Önálló tárgykészítés adott rendeltetésnek megfelelően.

Mai és régi tárgyak formájának, funkciójának összevetése. A lakóhely egy jelentős emlékének, közgyűjteményének megismerése. Könyvtárhasználat. (aktív, önálló ismeretszerzés, és környezettudatosság kompetenciái)

TÉMAKÖRÖK, TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGEK

1. Megismerő és befogadó képesség
<p>1.1 Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása (<i>Tanulni tanulás és önálló ismeretszerzés képességei</i>)</p> <p>Az ábrázolási szándék, a vizuális nyelvi elemek és az elrendezés viszonyának elemzése műalkotásokon Vonal-, folt-, forma- és színritmusok megfigyelése. Néhány tanult műalkotás, valamint szerzőjének és a mű címének ismerete. A közvetlen természeti és mesterséges környezet szemlélése, jellegének elmondása. Építmények összehasonlítása megadott szempontok (<i>pl. rendeltetés</i>) alapján. Tárgyak vizuális jellemzőinek megállapítása és ábrázolása (sik jellegű és tömbszerű forma). Térviszonyokat és mozgást kifejező ábrázolások. Egyszerű természeti vagy mesterséges tárgy ábrázolása látvány szerint, valamint elől- és oldalnézetből.</p>
<p>1.2 Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás (<i>Tanulni tanulás és önálló ismeretszerzés képességei, környezettudatos magatartás</i>)</p> <p>Tárgy jellemző nézete, a látvány és az ábra megfeleltetése. A használati tárgyak megjelenése, jelentése, ennek kifejezőeszközei (alak, szín, anyag). A rendeltetés (tartalom) és a forma összefüggéseinek megfigyelése, elemzése, a jelen és a múlt néhány tárgya és a lakóhely jellegzetes építményei kapcsán. A tárgyalkotás, a konstruálás lépései, a funkcionális és anyagszerű formaképzés. Funkciónak megfelelő egyszerű tárgy készítése (<i>pl. játékok, bábok, edények, taneszközök</i>). Csomagolás készítése minta után és egyéni elképzelés alapján (<i>papírból, textilből</i>). Az egyszerű tárgyalkotó folyamat végig vitele: ötlet (gondolati terv), elkészítés, kipróbálás. Környezetalakító tevékenység (<i>pl. díszletkészítés</i>). Könyvtárhasználat, elérhető helytörténeti vagy közgyűjtemény felkeresése.</p>
<p>1.2 Kommunikációs képességek</p> <p>Elképzelt tér ábrázolása felülnézetből (<i>pl. várkastély</i>), esetleg makettjének közös elkészítése. Változások, folyamatok, jellegzetes állapotok, helyzetek ábrázolása képsorokkal. Egyszerű összefüggések ábrázolása magyarázó rajzzal. A jellemző nézet és a forma jelölése, a körülhatároló vonal. A folt a felület betöltésének eszköze. A folt mint a forma jele (<i>pl. árnykép</i>). Történet sorrendjének értelmezése fázisrajzok alapján (<i>pl. képregény</i>). Képi információk értelmezése: egyszerűség, érthetőség, a jel és a jelentés viszonya. Az alaprajz fogalmának megismerése, értelmezése. Egyszerű alaprajzok és térképek olvasása, értelmezése, összevetésük a valós terekkel. Konkrét útvonal megrajzolása emlékezetből.</p>
2. Kreativitás
<p>2.1 Alkotóképesség (<i>Alkotói, szociális-, és képi kommunikációs kompetenciák</i>)</p> <p>Műalkotás olvasása, összehasonlítása szempontok szerint; a műélmény megfogalmazása. Képzőművészeti műfajok (<i>pl. festészet</i>) és műtípusok (<i>pl. tájkép</i>) jellemzőinek elemzése. Műalkotás-technikák felismerése: akvarell, olajfestmény, kő-, agyag-, bronzszobor. Egyéni és közös élmények (<i>pl. szépirodalmi</i>) feldolgozása, színben, rajzban, plasztikában. Új technikák kipróbálása. Rajzolás rosttollal, krétával, ceruzával. Viaszkarc. Festés temperával, vízfestékkel, krétával, vegyes technikával. A mintázás újabb technológiai változatai: építés lapokból szabásminták alapján, díszítés nyomhagyással. Különbféle tárgy- és anyagnyomatok, kollázstechnikák. Papírtárgyak, papírmunkák (kivágások, papírmetszet, mozaik, montázs). Konstruálás modellező anyagokból (textil, papír, agyag, talált tárgyak).</p>
<p>2.2 Problémamegoldó képesség</p>

<p>A képmező. Komponálás különböző formákban (<i>pl. álló, fekvő téglalapon</i>).</p> <p>Események, történetek ábrázolása egy képben és képsorozatokban (<i>pl. útinapló</i>).</p> <p>Az elbeszélő ábrázolás, a lényeges mozzanat kiemelésének eszközei.</p>
<p>3. Önismeret, önértékelés, önszabályozás (<i>Önismeret és azonosságtudat, és művészeti-esztétikai kompetencia</i>)</p>
<p>Vizuális esztétikai jellegű preferenciák érvényre juttatása az alkotótevékenységekben</p> <ul style="list-style-type: none"> Anyaghasználat. Formaalakítás. Téralakítás. Színkeverés. Kompozíció. Kifejezőmód.

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

A mű kiválasztását témában és technikában egyaránt a tananyag feldolgozáshoz igazítsuk!

Hollókői ház, füstös konyha, matyó tisztaszoba, mai lakóház külső és belső képe; Árva vára; *Pollack Mihály*: Nemzeti Múzeum; *Schaár Erzsébet*: Kirakat; *Constantin Meunier*: Teherhordó munkás; *Ferenczy Béni*: Játzó fiúk; *Albrecht Dürer*: Nyúl, Önarckép – ezüstvessző rajz, Hónapok – Berry herceg óraskönyvéből; *Eugène Delacroix*: Villámtól megriadt ló; *Paul Cézanne*: Csendélet; *Ferenczy Károly*: Festő; *Fényes Adolf*: Testvérek; *Vaszilij Kandinszkij*: Festmény három foltal; *Bálint Endre*: Vándorlegény útrakél Kentaur alakú aquamanile, Ember alakú butella.

A továbbhaladás feltételei – az értékelés szempontjai

A tanuló továbbhaladását a vizuális képességek elért színvonala nem akadályozhatja meg, de elvárható - önmagához viszonyítva - a művészeti-esztétikai véleményalkotás képességének, a környezettudatos magatartásnak, önértékelés képességének, nemzeti és európai azonosságtudatának magasabb szinten való megnyilvánulása..

A harmadikos tanuló legyen képes a jellegzetes formákat ábrázolni, színeket visszaadni, magyarázó rajzot készíteni, rendeltetészerű tárgyat konstruálni. Tudja megfogalmazni műélményét, tudjon megnevezni 5-6 művet és művészt, ismerje lakóhelyének néhány nevezetes épületét, szobrát. (*Művészeti-esztétikai és önismereti-önértékelési kompetenciák fejlődése*)

4. évfolyam

Belépő tevékenységek

Ellentétek megjelenítése, hangsúlyozás kiemeléssel. Vizuális nyelvi elemek árnyalt alkalmazása, tudatos komponálás. A gondolat, hangulat kifejezéséhez az eszköz megválasztása: a formák, foltok, tömegek elrendezése. Műalkotások hatása, témája és technikája közötti összefüggés jellemzőinek felismerése. Képzőművészeti műfajok rendszerezése, népművészeti tárgyak megismerése. A térábrázolás új eleme a közvetlen megfigyelésen alapuló forma- és színtanulmány, a takarás megfigyelése, a dinamikus mozgásábrázolás. Nézetrajzok, útvonalrajzok, térképek készítése. Tárgykészítés adott igény alapján. Tárgyelemzés, épületelemzés az anyag, a rendeltetés és forma kapcsolatának feltárásával.

(*Alkotói, szociális-, és képi kommunikációs kompetenciák, művészeti-esztétikai kompetenciák, nemzeti és európai azonosságtudat, környezettudatosság*)

TÉMAKÖRÖK, TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGEK
1. Megismerő és befogadó képesség
1.1 Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása

<p><i>(Tanulni tanulás és önálló ismeretszerzés képességei)</i></p> <p>Képzőművészeti alkotások elemzése: téma, kompozíció, szín, forma, tér, anyag, tartalom, kifejezőerő szempontjából. Festmény, grafika és szobor alkotója, címe, műfaja, technikája. Térkifejezési módok: nézőpontok változtatása, takarás, feljebb-lejjebb helyezés. A felülnézet. Modellek rálátásos ábrázolása megfigyelés alapján (színbeli és tónusos megjelenítés). Megtapasztalt folyamatok jellegzetes állapotainak ábrázolása <i>(pl. egy növény élete)</i>. A formák és színek közlési szándéknak megfelelő elrendezése a képmezőben, illetve a térben. Foltok és tömegek mint a testesség hangsúlyozásának eszközei. A vázoló vonalak, a körvonal, vonalrendszerek, szerkesztett és szabadkézi vonalak. A sötét-világos, hideg-meleg színkontrasztok figyelemfelhívó jellege.</p>
<p>1.2 Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás <i>(Képi- és anyanyelvi kommunikációs-, és természettudományos-kompetencia, tanulási képességek)</i></p> <p>Köznapi és ünnepi tárgy elemzése a rendeltetés, az anyag, a méret, a forma szempontjából. Épülettípusok <i>(pl. középület)</i> elemzése a rendeltetés <i>(pl. iskola)</i> és a forma szerint. Az épület külső kifejezőeszközei <i>(méret, tömeg, tagoltság, anyag, hely)</i>. A helytörténeti gyűjtemények, közgyűjtemények rendeltetése. Egyéni igényt kielégítő tárgyak használatnak megfelelő elkészítése. A tárgyakat használó (fogyasztó) egyéni stílusa, formajegyei. Egyszerű tárgy, épület modellezése <i>(pl. jármű)</i>. A rendeltetés, az anyag, a forma és a méret összehangolása, célnak megfelelő megválasztása. Környezetalakító tevékenység <i>(pl. kiállítás-rendezés)</i>. Egy közeli kiállítás megtekintése, a lakóhely nevezetes szobrainak, épületeinek megismerése. Könyvtári munka, a múzeumok szerepe. <i>(Környezettudatosság, művészeti-esztétikai-, kulturális kifejezőkészség kompetenciája)</i></p>
<p>1.3 Kommunikációs képességek <i>(Kommunikáció kompetencia; tanulni tanulás és önálló ismeretszerzés képességei)</i></p> <p>Magyarázó rajzok, folyamatábrák, funkciója; olvasásuk, üzenetük értelmezése. Sík- és térformák geometriai és hangulati jellemzői. Színismeretek összefoglaló áttekintése. Ábra és látvány kapcsolatának elemzése. Egyszerű térosztásokat közlő alap- és térképrajzi vázlatok készítése. Jelalkotás forma-, vonal- és színredukcióval.</p>
<p>2. Kreativitás</p>
<p>2.1 Alkotóképesség <i>(Alkotói kompetenciák)</i></p> <p>Egyes képzőművészeti műfajok jellemzőinek megfigyelése <i>(pl. vallásos, életkép, illusztráció, lovas szobor)</i>. Adott témához kapcsolódó élmény, hangulat feldolgozása síkon és térben. Élmények, emlékek, gondolatok és történetek feldolgozása közös alkotásokban <i>(pl. illusztrációban, képsorozatban, szoborkompozícióban)</i>. Ellentétek, színkontraszt, vonalkontraszt. A színek hangulati hatása. Kiemelés forma- és színminőséggel, mérettel, elhelyezéssel, kontraszttal, vonalvastagsággal. Komponálás, egyensúly és feszültség, szimmetria és aszimmetria. Új technikák kipróbálása. Az előző években már tanult technikák újabb technológiai változatai. Kollázs és montázs. Fonás <i>(pl. madzagszövés)</i>, gyöngyfüzés. Textil-, drót- és papírplasztikák és tárgykonstrukciók. Művészeti technikák <i>(pl. egyedi rajz, olajfestés, kőfaragás, agyagmunkák)</i>. <i>(Az alkotóképesség fejlesztésével kapcsolatos természettudományos, tanulási, szociális, és kommunikációs kompetenciák)</i></p>
<p>2.2 Problémamegoldó képesség</p>

Képek, tárgyak jelentésmódosítása formaátírással, átszínezéssel, megszemélyesítéssel.
3. Önismeret, önértékelés, önszabályozás (<i>Önismeret és azonosság tudat, és művészeti-esztétikai kompetencia</i>)
Vizuális esztétikai jellegű preferenciák érvényre juttatása az alkotótevékenységekben Anyaghasználat. Formaalakítás. Téralakítás. Színkeverés. Kompozíció. Kifejezés mód.

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások

A mű kiválasztását témában és technikában egyaránt a tananyag feldolgozáshoz igazítsuk!

Magyar koronázási jelvények; Hősök tere, Vajdahunyad vára; *Ligeti Miklós*: Anonymus; *Ferenczy Béni*: Bem érem; *Götz János*: Szarvas; *Cseh László*: Táncolók; *Michelangelo*: Ádám teremtése; *Ferenczy Károly*: Október; *Fényes Adolf*: Babfejtők; *Kosztó József*: Tányértörölgető; *Wagner Sándor*: Dugovics Titusz; *Glatz Oszkár*: Birkózók; *Makovecz Imre*: Sárospataki Művelődési Ház; mai lakóház belső és külső képe; *Népművészet*: kerített ház – Pityerszer; Botpaládi ház, faragott, festett, oromzatos ház – Hegyhátszentpéter; hollókői ház, füstös konyha, matyó tisztaszoba, kapatisztító, kunsági gyapjúhímzés, himes tojás, mézese skalácsbáb, aratókorsó, tálak, Miskakancsó.

A megismertetésre szánt műalkotások kiválasztási szempontjai

A műfaj tipikus alkotásait a tanító választja ki, pedagógiai céljának és a témának megfelelően.

Ezen belül a válogatás további szempontja, hogy lehetőleg az egyetemes és a magyar művészettörténet kiemelkedő műveit és alkotóit mutassák be. A példák között lehetőleg legyen történeti és mai alkotás. Tartalmazza a magas művészet példái mellett a magyar népművészet és a mindennapi környezet tipikus tárgyait és épületeit is. A helyi, regionális értékek bemutatása kiemelt fontosságú feladat. A tananyagban jelzett példák a választáshoz kívánnak segítséget nyújtani.

(*Nemzeti- és európai azonosság tudat, az egyetemes kultúra összefüggései, művészeti-esztétikai-, kulturális kifejezőkészség kompetenciáinak fejlesztése*)

A továbbhaladás feltételei – az értékelés szempontjai

A tanuló továbbhaladását a vizuális képességek elért színvonala nem akadályozhatja meg, de elvárható önmagához viszonyítva a művészeti-esztétikai véleményalkotás képességének, a környezettudatos magatartásnak, önértékelés képességének, nemzeti és európai azonosság tudatának magasabb szinten való megnyilvánulása.

A negyedik osztály befejezéséig megszilárdulnak a gyermek vizuális nyelvi és kompozíciós készségei: élményeinek kifejezéséhez legyen képes önállóan megoldást választani, motívumai legyenek egyre változatosabbak; legyen képes megjeleníteni jellemző mozdulatokat. Legyen jártas a műalkotások közös elemzésében, önálló véleményt formáljon, tudja tetszését megindokolni. Ismerje a képzőművészet több műtípusát. Legyen képes felismerni, megnevezni művészeti ág, cím és alkotó szerint az elemzett alkotások közül legalább három-három művet. Ismerje a lakóhelyén vagy környékén található múzeumot vagy néprajzi gyűjteményt. A könyvtár művészeti albumait tudja önállóan használni. (*Nemzeti és európai azonosság tudat, esztétikai-művészeti és alkotói kompetenciák, önálló ismeretszerzés-tanulás képességének fejlettsége*)

Adott modelleket tudjon közvetlen megfigyelés alapján értelmesen ábrázolni jellemző formáik, főbb arányaik megragadásával. Tudja felvázolni és értse a nézetek összefüggését. Rendelkezzék alapvető színismeretekkel, színhasználati jártassággal. Alkalmazza a vizuális kommunikációt a tanulásban, tájékoztatásban. Legyen képes megalkotni egyszerű képi közléseket. (*Kommunikációs kompetencia*)

Legyen ötletes és egyre önállóbb a különféle rendeltetésű tárgyak készítésében. Értse a tárgyalkotó folyamatot a helyzetfelismeréstől az ötlet megszületésén át az elkészítésig, az ésszerű munkamenet betartásáig. Legyen képes az elemzett mindennapi tárgyak, eszközök formája (anyaga, mérete), és funkciója (jelentése) közötti kapcsolat felismerésére. Rendelkezzék ismeretekkel az épületek rendeltetéséről, tudjon konkrét példákat említeni.

Életkorának megfelelő jártassággal és készségszinten alkalmazza a tanult technikákat és ábrázolási módokat. Kialakult készségei legyenek az egyszerű, eszköz nélküli, és a kéziszerszámmal végzett anyagalakításban.

(Az alkotóképesség fejlődésével kapcsolatos tanulási, alkotói-, szociális-, és kommunikációs kompetenciák, valamint környezettudatos magatartás)

TECHNIKA ÉS ÉLETVITEL

2-4. évfolyam

Az oktatásnak – mind társadalmi, mind gazdasági funkciója miatt – alapvető szerepe van abban, hogy az európai polgárok megszerezzék azokat a kulcskompetenciákat, amelyek elengedhetetlenek a változásokhoz, a változások befolyásolásához, saját sorsuk alakításához.

A kulcskompetenciák azok a kompetenciák, amelyben minden egyénnek szüksége van személyes boldogulásához és fejlődéshez, az aktív állampolgári létehez, a társadalmi beilleszkedéshez és a munkához.

Mindegyik kompetencia egyformán fontos, mivel mindegyik hozzájárulhat a sikeres élethez ez tudás alapú társadalomban.

Felértékelődik az egyén tanulási kompetenciájának fejlesztése, mert az emberi cselekvőképesség az egész életen át tartó tanulás folyamatában formálódik.

Számos olyan fejlesztési terület van, amely mindegyik kompetencia részét képezi: például a kritikus gondolkodás, a kreativitás, a kezdeményezőképeség, a problémamegoldás, a döntéshozatal, az érzelmek kezelése.

A technika és életvitel tantárgynak számos kulcskompetencia fejlesztésére van lehetősége.

- Különbféle kommunikációs helyzetben kommunikálni tudjon (például: szóban, írásban, szövegértésben). (anyanyelvi kommunikáció)
- Rendelkezzen azzal a képességgel, hogy rendszerezni, következtetni, indokolni és problémát megoldani tudjon. (matematikai kompetencia)
- Lássa meg az emberi tevékenység okozta változásokat. Gyakorlatias módon tudja tudását alkalmazni új berendezések megismerésében és működtetésében. Kritikus és kíváncsi attitűd alakuljon ki benne. (természettudományi kompetencia)
- Értse és alkalmazza az információs társadalom technológiáit. (digitális kompetencia).
- Készüljön fel a technikai világ további megismerésére, a tanulásra. Alakuljon ki saját tanulási stratégia, a figyelem fokozatos összpontosítása mellett. A tanultakat az élet minden területén széles körben alkalmazni tudják (a hatékony, önálló tanulás).
- Értse meg az egészséges életvitel-meghatározó szerepét, normatudat, viselkedési és általánosan elfogadott magatartási szabályok megértése. Különbféle területeken hatékonyan tudjon kommunikálni. (szociális és állampolgári kompetencia).
- Segíti a mindennapi életben, majd a munkahelyén abban, hogy megismerje tágabb környezetét, és képes legyen a kínálkozó lehetőségek megragadására. (kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia).
- Tudja elképzeléseit, élményeit tárgyokban, modelleken, makettekben, az építésben esztétikusan kifejezni. (esztétikai – művészeti tudatosság és kifejező képesség)
- Az iskola alapvető feladata a személyes kompetencia fejlődésének a segítése. A technika és életvitel tantárgy követelményei alkalmasak arra, hogy az önkiszolgálás képességei, az önvédelmi képességek kifejlődjenek.

A kulcskompetenciák fejlesztésével a hátrányos helyzetű tanulót is a középiskola, a szakiskola megkezdésére, és a tanulmányok sikeres befejezése segíti hozzá.

Célok és feladatok

Az alapfokú nevelés-oktatás első szakasza az iskolába lépő kisgyermeket átvezeti az óvoda játékközpontú tevékenységéből az iskolai tanulás tevékenységeibe.

A technika és életvitel tantárgy a világ tapasztalatai megismerésére és gyakorlati tudás szerzésére nyújt lehetőséget, egyben hozzájárul a tanulás és a munka megszerettetéséhez, a tudás megbecsüléséhez.

A tantárgy tanításának célja az, hogy segítse a gyermeket a technikai környezetbe való beilleszkedésben, a tájékozódásban és az aktív alkotó tevékenységében egyaránt. A tanítás konkrét problémahelyzetekből indul ki, életszerű megoldásokkal, eljárásokkal dolgozik, végső soron kapcsolatot teremt az iskolai tanulás és a iskolán kívüli világ között.

A kisiskolás korosztály technikai nevelése a technikai nevelése a technikai műveltség alapozását, a kézügyesség fejlesztését és a mindennapokban nélkülözhetetlen praktikus elemi ismeretek és tevékenységek elsajátítását, begyakorlását foglalja magában. A technikai műveltség alapozása gyakorlati tevékenységekhez kapcsolódó elemi ismeretek szerzését, megfelelő technikai személelmód formálását jelenti.

A tantárgy oktatásában a manualitás központi helyet foglal el, a játékos kézügyességet fejlesztő célok dominálnak. A kéz intelligenciájának fejlesztésére a gyermek- és ifjúkor a legalkalmasabb, nem feledkezhetünk meg arról, hogy később már nem pótolhatók az itt elkövetett mulasztások.

A technika és életvitel tantárgy a technika bonyolult kapcsolatrendszerét elméleti, gyakorlati, manuális, tervezési és modellezési feladatokon keresztül mutatja be.

A tantárgy tanításának feladata, hogy optimális feltételeket teremtsen a természetes és mesterséges környezet anyagainak megismeréséhez, anyagvizsgálati tapasztalatok szerzéséhez érzékszervi tapasztalással, összefüggések felismeréséhez az anyagok és a belőlük készült tárgyak között. Gyakoroltassa az anyagfeldolgozás alaplépéseinek alkalmazását. Tájékoztasson az anyagokhoz kötődő mesterségekről és szakmákról. Tegye lehetővé az emberi alkotással létrehozott terek esztétikai értékeinek, a szerkezet és a forma kapcsolatának felismerését, az épített környezet anyagainak és szerkezeteinek tapasztalatai megismerését.

Gyakoroltassa a becslést, a mérést, az egymás mellé rendelést, a méretazonosság megállapítását, az önálló tervezést és kivitelezést az építésben és a tárgyalakításban. Adjon lehetőséget tervek, elképzelések rajzi megjelenítésére egyéni elképzelés szerint, egyszerű makett elemzésére elkészítésére terv alapján, a munkaeszközök rendeltetésszerű, balesetmentes használatára.

A tantárgy megismerteti a szárazföldi, a vízi és a légi közlekedéssel is. Felkészíti a közlekedés szabályainak bemutatásával és gyakoroltatásával a szabályok betartására.

Az életviteli ismeretek körébe tartoznak a háztartásban, - az egészségnevelés, - a szűkebb lakóhelyi környezet, a lakás és környéke; a gazdálkodás, és a szolgáltatások területei.

A tantárgy megismerteti az egészséges táplálkozás, öltözködés és napirend elemei ismereteivel. Felkészíti az egyszerű házimunkákban való részvételre, és az életkornak megfelelő önkiszolgáló tevékenységre. A tantárgy segíti az egészséges életmód és életvezetés megalapozását.

A technikai környezet megismeréséhez szükséges képességek fejlesztése az alapozó szakasz négy éve alatt folyamatosan történik.

A tanítási folyamat alapja a tapasztalatokból kiinduló megismerés, melynek során fejlődik:

- a szükségletek és lehetőségek felismerése,
- az összefüggések keresése;
- probléma-felismerésre és – megoldásra való törekvés,
- a tervezés, az alkotóképesség, a kivitelezés, a mozgáskoordináció,
- a tájékozódásra, a helyzetváltoztatásra való törekvés,
- az önkiszolgálás, az önellátás fokozatos kiépítése.

A fenti képességek fejlesztésének nincsenek tanévenkénti határai, a fejlesztés folyamatosan történik.

Fejlesztési követelmények

Feladatok és tevékenységformák

Az 1-4 évfolyam technika és életvitel tanításának alapfeladata, hogy segítse a gyermekeket a technikai környezetbe való beilleszkedésben, a tájékozódásban és az aktív alkotó tevékenységben egyaránt.

Konkrét problémahelyzetből indul ki, életszerű megoldásokkal, eljárásokkal dolgozik, végső soron kapcsolatot teremt a iskolai tanulás és az iskolán kívüli világ között.

1. A munka és a technika szükségessége, jelentősége és szerepe az ember életében, haszna és veszélyei: a fenntartható fejlődés gondolata.

A mesterséges környezet.

Érdeklődés a közvetlen mesterséges környezet (a lakás, az iskolai és a lakókörnyezet) iránt, arról szóló tapasztalatszerzés.

A technika feladata, az emberi szükségletből adódó technikai problémák megoldása.

Technikai érdekességek, természeti „találmányok” megfigyelése. A felkészültség és a tudás szerepének belátása.

Az ember a társadalomban, a természet és a technika kapcsolatrendszerének megérezése.

A közvetlen környezet birtokbavétele a tapasztalati megismerés és annak élvezete, az élő és élettelen anyaggal végzett tevékenység élménye.

2. Dokumentumismeret

Ismeretterjesztő forrásokból információgyűjtés az alkotó munkához, a foglalkozásokhoz és a tervezéshez.

3. Az alkotás folyamata, a gyakorlati probléma-felismerési és problémamegoldó folyamat részei.

Problémafelismerés

Problémaérzékenység, probléma-felismerés, az emberi problémák és a technikai lehetőségek feltárása.

Személyes igények, szükségletek megnevezése. Az egyéni indíttatású probléma felismerése és megértése segítséggel.

Tervezés

Tervezés, a megoldáshoz vezető út kitalálása, megtervezése.

Kommunikáció: a terv megjelenítése szóban, írásban, rajzban, anyagban. (szövegértés, rajzolás. stb.).

Fantasztikus ötletek szóban és papíron.

A terv, elképzelés értékelése, megfeleltetése az igénynek és a lehetőségeknek.

Konstruálás, kivitelezés

A terv megvalósítása anyagban, térben.

A rendeltetésnek, a formának, valamint a készítési eljárásnak, az anyagnak és szerkezetnek megfelelő egyszerű megoldás kiválasztása és elkészítése.

Az egyszerű alapanyagok alakítása kézzel, egyszerű eszközzel. Az anyagalakítás örömforrásként való megélése.

A tapasztalatra épülő forma-, anyag-, szerkezet és eljárási ismeretek.

Konstruáló képesség, eszközhasználat, ügyesség.

A munkafolyamat irányított majd önálló szervezése. (szerzőkészség)

A tevékenység és az eredmény értékelése

Ítéloképesség az alkotófolyamat minden pontján.

Munkavégzési és tanulási szokások

Rend, tisztaság, szabálykövetés, időbeosztás.

Magatartásformák

A következményekért felelősséget vállaló magatartás az alkotói és befogadói munka során. Más véleményének figyelembevétele, az önművelés fejlesztése, a pozitív énkép megalapozása.

A gyermekbalesetek okai, forrásai, megelőzésük.

4. Képességek

Az elemi alkotó, - kritikai (önértékelő), megfigyelő, ítélő – és kommunikációs képességek szerepe az alkotó- és elemző munkában.

Készségek, jártasságok

A munkavégzéshez szükséges elemi kézügyesség kialakítása, az anyagminőség iránti érzék fejlesztése.

A kézügyesség szerepe a különböző pályákon.

Ismeret, megismerés

A legegyszerűbb emberi szükségletek felismerése és a kapcsolódó technikai lehetőségek belátása.

Személyes képességek és készségek

Az önismeret, az önfejlesztés, az önkiszolgáló, képességek (testi képességek, önellátás képességei, befogadóképesség, önkifejezési képesség) fejlesztése.

Az önvédelmi képességek (egészségvédő, baleset megelőzés, közlekedés) kialakítása.

Kitartás, szervezés, kezdeményezés, akaraterő fejlesztése.

Szociális képességek és készségek

Felelősségtudat, felelősségvállalás, kötelességtudat; segítőkészség; alkalmazkodás, együttműködés; kapcsolatteremtés képességének és készségének kialakítása.

2. évfolyam

Belépő tevékenységformák

Tartalmak

Ember és környezete

Az évszakok és az időjárási elemek (pl. napsütés, derült idő, eső, havazás, szél) megismerése és tulajdonságainak jellemzése. A lakóhely szűkebb földrajzi környezetének bemutatása. A környezet káros hatásainak felismerése és a védekezés módjainak felsorolása (pl. öltözködés, konyhóépítés, házépítés). A természetes és az ember alkotta környezet megkülönböztetése, jellemzőik elmondása.

Védekezés a környezet kellemetlen hatásai ellen. A természetes és mesterséges környezet. A lakóhely és a lakótér. Az ember természetátalakító munkája.

Anyagok és megmunkálásuk, felhasználása

Az egyszerű alapanyagok alakítása kézzel, egyszerű eszközökkel. Az anyagok alakítása, mint örömforrás. A képlékeny anyagok megmunkálása. Természetes anyagokból játékkészítés utánzással, majd önállóan, egyéni elképzelés alapján.

Az anyagok vizsgálata, anyag-tulajdonságok. Az anyagok alakítása, célszerű és takarékos anyagfelhasználás. Fához kötődő mesterségek. A helyes eszköz és szerszámhasználat.

A fához kötődő mesterségek megismerése, megfigyelése (fafaragó, faesztergályos).

A papírgyártás folyamatának megismerése. Különböző papírfajták megismerése anyagvizsgálat és megmunkálás során.

A fonal és a textília tulajdonságainak vizsgálata és felhasználása.

Mérés műszaki ábrázolás

A becslés és a méretmegadás gyakorlása. Körvonalrajzok készítése.

A mérés szerepe a technikában. Látszati rajz, vázlatrajz. A kicsinyítés és a nagyítás fogalma.

Tervezés, építés

Építés térben egyéni elképzelés alapján építőelemekből. Makettek építése látszati rajzok alapján.

A makett. Az elrendezés, az esztétikum és az egyensúly szerepe.

A választott eljárás helyességének megérzése, megítélése

Közlekedési ismeretek

A veszélyhelyzetek felismerése, elemzése és elkerülésük módjainak megismerése.

A biztonságos közlekedés. A forgalomirányítás szerepe a közlekedés biztonságában. A forgalomirányítás jelzései. Jelzőtáblák, jelzőlámpák, gyalogátkelőhelyek. Vasúti átjáró, sorompó, fénysorompó.

A közlekedési eszközök használati szabályainak tudása és azok betartása.

Az utazásról.

Biztonságos közlekedés tömegközlekedési eszközökkel.

Életvitel, háztartástan

Az otthon és az iskola eltérő feladatainak összevetése a jó közérzet szempontjából.

A házimunkák fajtái.

A ház körüli teendőkben való részvétele. A házimunkák veszélyforrásai megelőzés lehetőségei.

A házimunkák veszélyforrásai.

Az egészséges táplálkozás, a helyes és a helytelen étkezési szabályok ismeretei.

Az egészséges táplálkozás ismeretei.

A takarékoság jelentősége a mindennapi életben.

A takarékoság fontossága. Vásárlási szokások.

Az iskola közelében lévő szolgáltató egységek megismerése.

Szolgáltatások.

Fogalmak

Ember és környezete: természetes környezet, mesterséges környezet, lakóhely, lakótér, kunyhóépítés, házépítés.

Anyagok és megmunkálásuk, felhasználása: alapanyag, anyag - átalakítás, anyagtakarékosság, hengerforma, kúpforma, fafaragó, faesztergályos, papírgyártás, nyersanyag, csomózás, hurkolás, sodrás, fonás, nemezelés.

Mérés, műszaki ábrázolás: becslés, méretmegadás, kicsinyítés, nagyítás, körvonalrajz, látszati rajz, vázlatrajz.

Tervezés, építés: építőelem, makett, elrendezés, egyensúly.

Közlekedési ismeretek: forgalomirányítás, átjáró, biztonsági sáv, fénysorompó, jelzőlámpa, jelzőtábla, sorompó, mozgólépcső, viteldíj.

Életvitel, háztartástan: háztartás, házimunkák veszélyforrásai, helyes étkezés, helytelen étkezés, takarékoság, helyes vásárlási szokások, szolgáltatás.

A következő tanévi fejlesztés feltételei

Az élő és a tárgyi környezet kapcsolatának megfigyeléséből származó tapasztalatok felhasználása feladathelyzetben. Az anyag, a szerkezet, a forma, a funkció és az esztétikum összefüggéseinek érvényesítése a tárgykészítés folyamán. Szakszerű és biztonságos szerszámhasználat. Egyszerű makett irányított tervezése és elkészítése. Egyszerű ábra olvasása és értelmezése. Mérés centiméter pontossággal. A biztonságos gyalogos közlekedés és tömegközlekedési eszközhasználat szabályainak ismerete, alkalmazása szituációs játékokban. Az életkornak megfelelő önkiszolgáló tevékenység bemutatása társaknak.

Az egészséges táplálkozás ismeretei. A helyes vásárlási szokások felismerése (élelmiszerek).

3. évfolyam

Belépő tevékenységek**Az ember és környezete**

A környezet tárgyainak anyagai és eredetük megismerése.

A közvetlen környezet birtokbavétele, a tapasztalati megismerés és azok élvezete.

Anyagok megmunkálása, fölhasználása

Természetes anyagok (fa és a természet kincsei), és feldolgozott (átalakított) anyagok (papír, fonal, textil) vizsgálata, alakítása. A szerkezet, tulajdonság, funkció összefüggéseinek felfedezése a tárgyalakításban. Az előkészítő, alakító és kiegészítő műveletek elvégzése.

Tárgyak készítése, saját ötletek megvalósítása, a funkció, forma és esztétikum együttes figyelembevételével. A szükséges szerszámok és eszközök balesetmentes használatának gyakorlása. A munkavégzésben szükséges elemi kézügyesség kialakítása.

Fához kötődő mesterségek megismerése, (például ács, asztalos).

Tervezés, építés

Gondolati tervek, vázlatok készítése. A terv előfordulása a közvetlen és a munkakörnyezetben.

Az építészet történeti fejlődésének tanulmányozása.

Egyszerű épület makettek irányított és önálló tervezése, építése. A népi építészettel kapcsolatos tapasztalatok felhasználása tervező és építő feladatokban. A terv, az elképzelés értékelése, megfeleltetése az igénynek és a lehetőségeknek.

Mérés, műszaki ábrázolás

A mérési eredmények feljegyzése.

A méretek leolvasása a rajzokról. A rajz és a tárgy megfeleltetése. Ismerkedés a méretmegadás elemeivel. Alaprajzkészítés.

Közlekedési ismeretek

A közlekedési eszközök használatának szabályai, ezek ismerete és gyakorlása. A biztonságos közlekedés gyakorlása tömegközlekedési eszközök használatával. A kerékpáros közlekedés gyakorlása.

Életvitel, háztartástan

A háztartást megkönnyítő eszközök megismerése és használatuk gyakorlása.

Az életkornak megfelelő önkiszolgáló tevékenység. A balesetveszélyek felismerése és megelőzése a háztartásban.

A korszerű táplálkozás szabályai. A testápolás alapvető szabályai.

A helyes idő-, anyag - és pénzbeosztás. Takarékoság a háztartásban, a vásárlásoknál. A telefon használata. Szolgáltatások.

Tartalmak

Élővilág és tárgyi környezet. A biológiai élőhelyek hasznosítható anyagai. A hasznosítható élettelen anyagok.

Az anyagok vizsgálata. Az anyag látható szerkezete. Formálhatóság és terhelhetőség.

Az anyagok átalakítása. A szerkezet, a tulajdonság és a funkció összefüggése. A népművészet hagyományaihoz kapcsolódó tárgyalakítás. Kézrel megcsinálható egyszerű tárgyak készítése.

Fához kötődő mesterségek.

Építészet fejlődése.

Építés térben.

A lakás szerkezete.

Az emberi alkotással létrehozott belső terek esztétikája.

Népi építészet. Az építőmunka fázisainak játékos, tapasztalati megismerése.

Mérés centiméter pontossággal. Mérési eredmények.

A méretmegadás elemei.

Rajzolás.

Alaprajz.

A közlekedés kialakulása, a kerék szerepének fontossága. Városi tömegközlekedés. Kerékpáros közlekedés. Utazás vasúton. Közlekedésbiztonság.

Háztartási eszközök és biztonságos használatuk.

Testápolás. Egészséges táplálkozás.

Takarékosság, gazdálkodás, megtakarítás, zsebpénz.

Célszerű vásárlás.

Lakóhelyi szolgáltatások.

Fogalmak

Ember és környezete: élőhely, élővilág, tárgyi környezet.

Anyagok megmunkálása, és fölhasználása: formálhatóság, terhelhetőség, előkészítő műveletek, alakító műveletek, kiegészítő műveletek, rovásfaragás, ács, asztalos.

Mérés, műszaki ábrázolás: méretmegadás elemei, rajzolás, alaprajz.

Tervezés, építés: építőanyagok, építkezés sorrendje, a lakás szerkezete, belső tér, település, népi építészet.

Közlekedési ismeretek: közlekedés, a kerék, közlekedésbiztonság, a kerékpár, közlekedési eszközök.

Életvitel, háztartástan: háztartási eszközök, napirend, testápolás, használati utasítások, zsebpénz, takarékoskodás, gazdálkodás, lakótelepi szolgáltatások, célszerű vásárlás, a telefon.

A következő tanévi fejlesztés feltételei

Az élő és a tárgyi környezet kapcsolatának megfigyeléséből származó tapasztalatok felhasználása feladathelyzetben. Az anyag, a szerkezet, a forma, a funkció és az esztétikum összefüggéseinek érvényesítése a tárgykészítés folyamán. Szakszerű és biztonságos szerszámhasználat. Egyszerű makett irányított tervezése és elkészítése. Egyszerű ábra olvasása és értelmezése. Mérés centiméter pontossággal. A biztonságos gyalogos közlekedés és tömegközlekedési eszközhasználat szabályainak ismerete, alkalmazása szituációs játékokban. Az életkornak megfelelő önkiszolgáló tevékenység bemutatása társaknak.

Az egészséges táplálkozás ismeretei. A helyes táplálkozási szokások alkalmazása.

4. évfolyam**Belépő tevékenységek****Az ember és környezete**

Természetes és mesterséges környezet.

A technikai érdekességek, természeti „találmányok” megfigyelése.

A felkészültség és a tudás szerepének belátása.

A városi és falusi élet összehasonlítása és vélemény megfogalmazása.

Anyagok megmunkálása, fölhasználása

Természetes és feldolgozott (átalakított) anyagok csoportosítása. Az anyagvizsgálatok elemi módszereinek megismerése (fa és a természet kincsei, fém, fonal, textília, műanyag).

Az alapanyagok célszerű kiválasztása és a legkevesebb hulladékra törekvés a munkafolyamatokban.

A technológiai lépések helyes alkalmazása, önálló tervezés és kivitelezés. Elővigyázatosság az anyagalakításban. Az élő és az élettelen anyaggal végzett tevékenység élménye.

A meglátás, a problémaválasztás indoklása egy-két mondatban. A munkahely rendje, tisztasága. A munkavégzéshez szükséges elemi kézügyesség kialakítása, az anyagminőség iránti érzék fejlesztése.

Tervezés, építés

A feladat elképzelése, megoldási tervek készítése. A forma, a funkció és a méret közötti összefüggések megállapítása és felhasználása a tervezés során.

Fantasztikus ötletek szóban és papíron.

A művelet sor önálló megalkotása és végrehajtása. Az önellenőrzés fejlesztése, a pozitív énkép megalapozása.

Mérés, műszaki ábrázolás**Tartalmak**

Épített környezet, korszerű építmények: épületek, utak, alagutak, hidak, felüljárók, toronyházak, tornyok.

Az anyagok csoportosítása. Az anyagok vizsgálata. Az anyagok átalakítása (feldolgozása).

Az alapanyag, a résztermék, a termék, a hulladék és a melléktermék fogalma. Cserélhetőség, szabvány.

Hagyományos technológiák a ház körül és a kézművességben.

A cél megfogalmazása: a rendeltetés, a célszerűség, a szerkezet, a tulajdonságok és a forma összhangja.

A gondolat megjelenítése rajzban.

A mérés és a rajzeszközök használatának gyakorlása. A tárgy jellemzése alaprajz és vázlatrajz alapján. Rajzolás gyakorlása.

Alaprajz és nézet.
Nézeti ábrázolás, nézetrajz

Épített környezet

Személyes igények, szükségletek megnevezése. Az egyéni indíttatású probléma megérzése, felismerése segítségével.

Egyszerű makettek készítése és a kész munka összehasonlítása a tervekkel.

A terv funkcionális és formai megfelelésének megállapítása.

Az emberi alkotással létrehozott terek esztétikai követelményei. A szerkezet és a forma kapcsolata. Az elrendezés szabályai. Működőképesség és esztétikum. A szín, a forma és a harmónia hatása a közérzetre.

Közlekedési ismeretek:

Közlekedés tömegközlekedési eszközökkel. A kerékpáros közlekedés gyakorlása, táblák, lámpák, útburkolati jelek megismerése.

Szabálykövető magatartás.

A gyermekbalesetek okai, forrásai, megelőzésük.

A modern közlekedés eszközei. Szárazföldi, vízi és légi közlekedés.

Helyi és távolsági közlekedés.

Életvitel, háztartástan

Egyszerű háztartási munkák elvégzése.

A munkaterület tisztán tartása, rendszereteket fejlesztő gyakorlatok.

Az egészséges és kultúrált étkezés szabályainak bemutatása, megbeszélése, alkalmazása.

Szabadidős programok összeállítása. A takarékoság fontosságának tudatosítása. Vásárlási szokások kialakulása.

A legegyszerűbb szolgáltatások használata, (például telefonos tudakozó, mentők, tűzoltók, rendőrség, pályaudvarok hívása).

Háztartási munkák. Kultúrált, egészséges étkezés.

Balesetmentes szabadidőtöltés és játék.

Öltözködési szabályok. Takarékoság

Vásárlási szokások.

A lakásból elérhető legfontosabb szolgáltatások.

Fogalmak

Ember és környezete: épített környezet, korszerű építmények, technikai érdekességek.

Anyagok megmunkálása, felhasználása: cserélhetőség, hulladék, melléktermék, műanyag, résztermék, szabvány, szerkezeti anyagok, technológia, termék, kézügyesség.

Tervezés, építés: cél, célszerűség, esztétikum, műveleti sor, rendeltetés, stabilitás, termék, terv, nézet, nézeti ábrázolás, elrendezés, harmónia.

Közlekedési ismeretek: helyi közlekedés, irányítási rendszer, szárazföldi közlekedés, távolsági közlekedés, vízi közlekedés, légi közlekedés, gyermekbalesetek.

Életvitel, háztartástan: háztartási munka, tervszerűség, időbeosztás, tisztaság, rendszeret, kultúrált étkezés, szabadidő, öltözködési szabályok, takarékoság, legfontosabb segélyhívószámok, vásárlási szokások.

A továbbhaladás feltételei

Épített környezet, korszerű építmények megnevezése. Az anyagfeldolgozás általános jellemzőinek bemutatása. Az anyagvizsgálatok elemi módszereinek ismerete és használata. A technológiai lépések helyes alkalmazása konkrét feladatokban. Az anyagok takarékos és célszerű felhasználása a munkadarab elkészítésekor. Önálló tervezés és kivitelezés az építésben és a tárgyalakításban. A tervek és elképzelések rajzi megjelenítése. Egyszerű makett készítése és elemzése a terv alapján. A közlekedés szabályainak felhasználása problémahelyzetek megoldásához, elemzéséhez. A kerékpáros közlekedés szabályainak ismerete. Kultúrált közlekedési magatartás modellezése szituációs játékokban, helyzetgyakorlatokban. Beszámoló egyszerű háztartási munkák elvégzéséről. A takarékoság fontosságának és lehetőségének felismerése konkrét helyzetekben. Időjáráshoz, évszakhoz, napszakhoz, alkalomhoz kapcsolódó életviteli szokások értelmezése, indoklása. Értse a helyes vásárlási szokások fontosságát.

Szempontok a tanulói tevékenység értékeléséhez

Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés eredményességének vizsgálata. Az iskola pedagógiai programjában meghatározott módon értékeljük.

A továbbhaladás feltételei című fejezet felsorolja azokat a kiemelt területeket, amelyekben a tanulóknak fejlődést kell elérniük. Ebben az alapvető ismeretelem mellett olyan tanulói képességekkel összefüggő tevékenységek szerepelnek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a tanulók a következő évfolyam tananyagát sikeresen elsajátíthassák.

A fejlesztendő képességek rendszerezve a következők:

- Megjegyzés, reprodukció: tények, elemi információk megjegyzése, lejegyzése, rendszerezése, fogalmak felismerése, és alkalmazása, szabályok ismerete és reprodukálása.
- Egyszerűbb és bonyolultabb összefüggések megértése, transzformációs képességek.
- Ismeretek és képességek alkalmazása ismert vagy új szituációban, szóbeli (egyéni és társas) és írásbeli kommunikációs képességek továbbfejlesztése, lényegkiemelő képesség fejlesztése, mindennapos élethelyzetekben a verbális és nonverbális közlések összhangja.
- Önálló véleményalkotás, értékelés jelenségekről, személyekről, problémákról.

A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie.

Az értékelés főbb területei:

Probléma felismerés és tervezés

- a technikai problémák felfedezésének és szóbeli megfogalmazásának képessége,
- a probléma megoldásához vezető út/utak kitalálása,
- a tervekészítésben való gyakorlottság,
- a terv értelmezhetősége (szóbeli megfogalmazásban, írásban, anyagban),
- a terv egyedisége, az elképzelés ötletessége,
- a terv megvalósíthatósága, illetve ennek megítélése (pl. a feltételek és a kivitelezési lehetőségek, a képzelet és a megvalósítás realitásainak összevetésével),

A munka megszervezése és kivitelezése

- a technikai szövegek értelmezésében, a rajzolásban, a mintakövetésben való gyakorlottság,
- a megfelelő (kivitelezhető) megoldási terv felismerése,
- az anyagalakítás és szerszámhasználat fogásainak, a kettő megfeleltetésének elsajátítási szintje,
- a munkafolyamatban való elmélyültség,
- a munkatevékenység örömtelisége,
- az ésszerűségi, a takarékosági és az esztétikai szempontok érvényesítése a tevékenység folyamatában,
- a kész munkadarab működőképessége, funkcionak való megfelelése.

A megvalósítás értékelése

- a megfigyelőképesség, a folyamatkövetés és a kritikai érzék fejlettsége,
- a régebbi tapasztalatok és a megszerzett tudás felhasználása a tevékenység (saját és másoké) és a munkadarabok értékelésekor,
- a megfigyelési szempontokra figyelés a vélemény kialakításakor, a megfogalmazás értelmessége.

A munka-és a tanulási szokások

- a rend iránti igény a munkafolyamatban,
- a szabálykövetés fejlettsége,
- a kontroll és a hibajavítás készségeinek kialakultsága,
- gazdálkodás az idővel, az anyaggal,
- az eszközök funkcionális és kíméletes használata,
- saját és mások testi épségének, egészségének megóvása,
- együttműködés, a segítségadás és a munkamegosztás módjának ismerete, egymás segítése a megvalósítás folyamatában.

A tanulók tevékenységének értékelése a tanulói ismeretek, tevékenységek, szóbeli és írásbeli értékelése alapján történhet:

- Különbféle tevékenységi formákban mutatott aktivitás, a társakkal való együttműködés képessége alapján.
- Előre kiadott témák közül tetszés szerint választott kérdéskör feldolgozása (képi, írásbeli, szóbeli) és ennek értékelése.
- Vitaszituációkban való részvétel, vitakultúra, argumentációs képesség szintjének írásbeli, szóbeli értékelése.
- Projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése.

TESTNEVELÉS 2-4. évfolyam

2. évfolyam

A bevezető szakaszban - melyet a Nat nem tekint önálló képzési szakasznak - az óvodára jellemző játékoság, utánzás segítségével indul el az iskolás a konkrét műveleti gondolkodással összekapcsolt fizikai fejlődés útján. A motoros sémák fogalmi készletét ekkor alapozza meg. A közvetlen szemléleten és cselekvésen alapuló gondolkodás szakaszában minden kisgyerek igényli a differenciálást, az egyéni képességeknek megfelelő haladást.

A szakasz végén -funkciójából fakadóan - még nincs szükség az iskolai teljesítmények követelményként történő meghatározására, minősítő jellegű értékelésére.

A tantárgy korosztályra lebontott céljai és feladatai

Egészségvédelem és anyanyelvi kommunikáció:

Az iskolapadba kerülés miatti más életmódra, életritmusra való átállás nagy változás a gyermek, a családok életében. A Nat bevezető szakaszban kiemelt kötelessége az iskolának a belső igényből fakadó aktivitás fennmaradon, a tanulási, figyelmi és magatartási egyenlőtlenségek többnyire felszámolásra kerüljenek, s e cél alól a testnevelés tantárgy tanítója sem térhet ki. Az egészséget megalapozó mozgás és beszédfejlesztés párhuzamosan történjen, a mozgás fejlesztő hatását tudatosan kell tervezni és érvényesíteni a beszéd fejlesztésére is.

A korosztály mozgékonyságának megőrzése, fejlesztése, a mindennapos testmozgás fenntartása, a testi fejlődés támogatása és a személyre tervezett fejlesztő feladatok gyakoroltatásának összehangolása a családdal a fenntartható fejlődés alapja.

Az iskola és a család szimultán hatásmechanizmusai, a környezetet kíméletét is magában foglaló sportos életmód egy-két alapvető elvének (pl. reggeli gyakorlatok, hétféligi mozgásprogramok, TV nézés idejének maximálása) rögzítésében, a prevenció fogalmának egyszerű példákkal való konkretizálásában egész életre kiható eredményt hoznak. A természetben való testmozgás nélkülözhetetlen volta, a biomechanikailag helyes testtartás kialakítása, már 6-8 évesen hiteles tanári közvetítéssel, örömteli gyakorlatokkal és a hozzá kapcsolt műveleti gondolkodással is fontossá tehetők.

Edzettség, teherbírás fejlesztése:

Az alkalmazkodás a terheléshez, a lelki és fizikai erőfeszítéshez az elérni kívánt célállapot.

A életkornak és egyénnek megfelelő, szakszerű kondicionálás - az ügyességi, koordinációs feladatok optimális mennyiségének helyes kiválasztása, a természetes fáradással járó nehézségek élményszerű gyakorlatokkal történő leküzdése - a motoros aktivitás elhárítását előzi meg

A lelki és fizikai gyengeségek feltárását, megfogalmazását segítő eljárásokkal, a család bekapcsolásával egyéni felzárkózási program kell kövesse.

Sport- és mozgáskulturális tanulás, a tanulást segítő mozgásfejlesztés és a tanulás megtanulása kompetencia:

Az érzékszervi- mozgásos tevékenységek mentén a fogalomalkotás, a műveleti gondolkodás kialakulásának segítése mintakövetéses utánzással a tantárgy keretein belül.

Az életmód változása miatt a korosztály adaptív válaszai csökkennek, az idegrendszerük éretlenebb. Az életkornak megfelelő tevékenységek által a testkulturális, pszichomotoros képesességek, készségek (kompetenciák) felmérése, fejlesztése a tanító, testnevelő első feladatainak egyike. A fejlesztő és játékos, utánzó mozgásos cselekvések gyakorlása motoros, kognitív és emocionális harmóniában segítik elő az idegrendszer érési folyamatát. Az egész iskolai munkára kihathat a pontos koordináció kialakítása a differenciált gyermeki igényt követve. Az erős biológiai mozgásszükségletet szem előtt tartva, a verbális és motoros összetevőket együtt kell alkalmazni.

A fentiek értelmében a megfigyelés, (mozgás) érzékelés, utánzás funkciók által a lazaság, tágasság, izomérzékelés, (mozgás) ritmus, reakciógyorsaság és kiemelten a térérzékelés és téri tájékozódás, az „oldalasság” mozgáskoordinációs problémái állnak a tanítás-tanulás középpontjában.

Pozitív személyiségfejlődés – szociális kompetenciák

Az egész gyermek fejlesztése tanulási, játék, sport és verseny élmények által, a helyes kommunikáció és motiválás jelenlétében, a külső és belső értékeléssel összhangban.

Az egyéni sajátosságokkal való szembenézés, az értékelési eljárásokkal párhuzamosan nagyon egyszerű önértékelési rutinhoz szoktatja a kisdiákat. Kialakítandók a tanár-diák kommunikációs szokások.

Az örömteli teljesítést, a szabálykövető versenyzést, közös siker átélését, segíteni szükséges a tanítás-tanulás folyamatában. Szünet nélkül dicsérni és buzdítani kell a pozitív hozzáállás fenntartására. A szabad játék fokozatos csökkentése, az ismert és ismeretlen játékok szabályainak informális és formális elfogadása, betartása egyben a demokrácia tágabb értelemben vett gyakorlását is megalapozzák.

Értekes személyiségtulajdonságok könnyedén megerősíthetők a mesehősök, híres emberek példái közvetítése által.

A tanulók fizikai, fittségi mérésének rendszerét az Intézményi Minőségirányítási Program tartalmazza.

Képzési tartalom és metodika		
A lányok és fiúk terhelhetősége azonos, személyiségfejlődésük kezelhető együtt a specialitások szem előtt tartásával		
Módszertanilag javasolt, hogy a játékoság, a pozitív megerősítés, a jutalmazás, a dicséret és az önállóság engedése segítse a folyamatba való érzelmi bevonódást. Ismeretszerzés a tapasztalat által, az érzelmekre alapozva történjen. A szükséges minimális frontális hatás mellett a csoportos és csapatban történő együttműködés, együttmozgás kialakítása. Kerülni kell az időérzéklet és túlzott figyelem-összpontosítást igénybe vevő foglalkozásokat. A mozgásigény kielégítésén legyen a hangsúly.		
Fejlesztési témakörök, tartalmak, kulcsfogalmak	Ellenőrzési, értékelési lehetőségek	A következő tanévi fejlesztés feltételei (pszichomotoros, kognitív, emocionális)
Alaki képzés a tanóra rendjének alapozásához: Sorakozás oszlopban, vonalban, kommunikációs szabályok ismertetése és gyakorlása; vigyázz és pihenj állás; kétsoros vonal, kettős oszlop kialakítása; testfordulatok helyben; vonal alakzatból oszlopalakzat kialakítása helyben fordulással; oszlop alakzat megindítása vezényszóra; járás kettős oszlopban; köralakítás (mellső és hátsó) kézfogással és kézfogás nélkül; az egyenletes térelosztás, helyezkedés játéka a térben; vonulások ütemtartással, dobantással, zenére, énekkel; játékok a térbeli formák (sor, oszlop, kör, lánc) változatos alkalmazásával; az órakezdés és az öltözőrend kialakítása; a gyakorlóhely rendjének kialakítása.	Állandó megerősítést követően (pl. öltözői pontszerző folyamat); játékos és versengő feladatokkal (pl. sorakozó, szőnyegcipelő verseny); önellenőrzési feladatokkal (karóra, rágógumi, igazodás stb.).	<i>A tanult tanári terminológiához tartozó motoros válaszcselekvések ismerete, emlékezetben tartása és előhívása az elvárásoknak megfelelően az órakezdés sajátos elvárásainak, vagy tudatosan vagy engedelmségből történő megfelelés; a kialakított verbális és non verbális kommunikációs formák betartása rend az öltözőben, felszerelésben; tisztálkodás az óra után; célszerűen tájékozódás a tornatermi (udvar stb.) térben; a tanult néhány önellenőrzési gyakorlat elvégzése tanári segítséggel</i>
Egyszerű 1-4 ütemű alapgimnasztika. A fogalmak megismerése, a mozgáskép megértése és motoros rögzítése; szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok; egyszerű 1-4 ütemű kéziszer (labda, babzsák, gombolyag)-, társas-, bordásfal-, padgyakorlatok; utánzó gyakorlatok, játékok helyes tartással; ritmikai és dinamikai variációk a 4 ütemben; a biomechanikailag helyes testtartást tudatosító, kialakító, automatizáló és fenntartó gyakorlatok rendszeres végzése	A pontos végrehajtás, a terminológia megértésének ellenőrzése a folyamatos munkában. A verbális formák számonkérése a mozgással párhuzamosan. A téri tájékozódás zavarainak kiszűrése.	Az ismeret szintjén elsajátított terminológiai fogalmak, tanári emlékeztetésre helyes válaszcselekvések. A tanár által elmondott a testoldalra, testrészekre, térirányokra, a keresztmozgásokra, a test és a különféle más tárgyak közötti relációra vonatkozó szöveg megértése, az előfogalmak használata (bel, jobb, lent, előtt, mellett, után stb.)

<p>(valamint légzőgyakorlatok) a gimnasztika részeként, testtájanként végighaladva, a testtartásért felelős valamennyi izomcsoport erősítését és nyújtását szolgáló mozgásanyaggal, a tanévek során folyamatosan ismételve, a kiindulási és véghelyzetek pontos megtartására valamint a lassú és pontos kivitelezésre ügyelve, a hibás kivitelezés javításával, valamint a korosztály jellemzőinek megfelelő illesztéssel a testnevelési óra többi eleméhez; a térirányok felismerése változó testhelyzetekben, bekötött szemmel; utánzás azonos térirányban állásnál és szemben a tükrözés szabályai szerint.</p> <p>A testoldalak változatos gyakorlatai azok nevének rögzítésére, a saját testről alkotott képzet kialakítása, a testthatárokról tapasztalatok szerzése, a felegyenesedés gyakorlata, mindenféle keresztmozgás, a nagymozgásoktól mellett a finommotorika fejlesztése sokféle eszközzel (pl. fakanál, kendő, golyó stb.).</p> <p>A pontos végrehajtás, a terminológia megértésének ellenőrzése a folyamatos munkában</p> <p>A verbális formák számonkérése a mozgással párhuzamosan.</p> <p>A helyes testtartás bemutatása egyéneknél, lehetőleg tükörmél (kép és önkontroll)</p> <p><i>Az ismeret szintjén elsajátított terminológiai fogalmak, tanári emlékeztetésre helyes válaszreakciók. A bemutatott az egyre bővülő terminológiai fogalmak, szóbeli tanári közlések segítség nélkül mozgásos cselekvésekké alakítása. A tanári hibajavítás irányításának követése.</i></p>	<p>A helyes testtartás bemutatása egyéneknél, lehetőleg tükörmél (kép és önkontroll).</p>	<p>A bemutatott, egyre bővülő terminológiai fogalmak, szóbeli tanári közlések segítség nélkül mozgásos cselekvésekké alakítása.</p> <p>A tanári hibajavítás irányításának követése.</p> <p>Az egyszerű tükrözés képessége, a tanár utánzása.</p>
<p>Járások, futások</p> <p>Járások saját ritmusban és ritmustartással, szituációs formában is (menetelés, pipiskedés, dobogás, trappolás, ononás, lopakodás, masírozás stb.); rövid távú gyors futások (10-30 m), futás saját tempóban (400-1000 m) külső kényszer nélkül; sarok- talpgördülés kihangsúlyozása; irányváltottatások kis távolságon járás és futás közben kötetlenül, vezényszóra, követéssel, bekötött szemmel verbális és érintéses társvezetéssel; futás térformákban; egyszerű futóiskolai gyakorlatok;</p>	<p>A versengés élményének értékelése; egyéni különbségek megállapítása; ismerkedés a mérhetőséggel, objektív eredmény rögzítése 10-30 m-en</p>	<p><i>A megfelelő mozgástechnika alkalmazása a különféle futásoknál a tanult tananyaggal való elszámoltatásnál egyéni, számszerűsített fejlődés</i></p>
<p>Egyszerű szabályokon alapuló fogó- és futójátékok. Szimbolikus játékok.</p> <p>A szerepek tisztázása; a játék szabályainak megismerése, megértése és alkalmazása játék közben; szocializációs feladatok.</p>	<p>Önértékelés a játékban alkalmazott motoros, emocionális teljesítmény mentén.</p>	<p><i>A szerep elfogadása, szabály betartása, kudarc elviselése, együttműködés a társakkal és a tanár irányító, bírói szerepének elfogadása.</i></p>
<p>Rövid idejű, kis erő kifejtésű szökdelések és ugrások.</p> <p>Ugrások egy-, váltott-, páros lábon 5-20 mp-ig; fel-, le-, átugrások változatos terepen; távolba és felfelé ugrások a két lábat váltva használva az elrugaskodáskor; áthajtások különféle módokon</p>	<p>Áthajtások időre; koordinált szökdelési feladatsor diagnosztikus mérése.</p>	<p><i>A természetes mozgások területén elfogadhatóan jó végrehajtási technika, harmonikussá váló külső kép, más-más gyakorlati variációban alkalmazhatóság.</i></p>

<p>ugrókötéllel; szökdelő és ugró játékok; Dobások kis súlyú szerrel (maroklabda, rongylabda, teniszlabda stb.) célba dobások helyből, mozgásból, lengésből, különböző testhelyzetekből (pl. fejfelé, befelé, bekötött szemmel) álló és mozgó célra; <u>Kúszások, mászások, statikus jellegű egyensúlygyakorlatok, egyéb természetes mozgások.</u> Kúszások, mászások, egyéb természetes (generális) mozgások; helyváltoztatás utánozó gyakorlatokkal (kutyafutás, pókjárás, sánta róka, főkajrás, nyuszi ugrás stb.). Helyváltoztatás vízszintes és rézsútos padon, hason- és hanyattfekvésben, kéz-láb támaszban, rákjárással, pókjárással, különböző keménységű felületeken. Statikus gimnasztikai gyakorlatok helyzetmegtartó gyakorlása talajon és nehezített körülmények között (padon, számon, szekrénytetőn, vonalon, keskeny felületen, padlón, filcen, szivacsban, bekötött szemmel stb.); járások, helyváltoztatások, előre-hátra, fel-le, nehezített körülmények között; hely és helyzetváltoztatások bizonytalan egyensúlyi helyzetben; a biomechanikailag helyes testtartás tudatosítása, kialakítása, automatizálása és fenntartása; gurulóátfordulás előre-hátra különböző testhelyzetekből indulva és érkezve; gurulóátfordulás előre-hátra lejtős felületen; gurulások, fordulatok fekvésben és állásban a test hossz tengelye körül; felugrások kéztámasszal szerekre; akadálypályák leküzdése a változatos térirányok, magasságokhoz, mélységekhez, felületekhez stb. alkalmazkodó mozgáscelekvésekkel.</p>	<p>Célabadó versenyek. Versengések utánzó gyakorlatokkal. A pontos, fegyelmezett megoldások, a „tornászosság” jutalmazása. Visszatérő, egyszerű, lazaságot kontrolláló önellenőrzési feladatok. Akadálypályán időre, helyezésre, pontos kivitelre kiterjedő ellenőrzés.</p>	<p><i>A tornászos tartás, mint mozgáskoordinációs specialitás megmutatása.</i> <i>Helyes téri tájékozódás a hosszanti és a keresztengely körüli forgásokban és a térirányokban.</i> <i>Célszerűen összerendezett mozgások az akadályversenyeken való alkalmazás során.</i></p>
<p>A rúd-, kötélmászás technikája. 1-3 fogással mászások; függőgyakorlatok tornaszereken, természetes akadályokon; függőállásba, függésben tovahaladás; vándormászás bordásfalon.</p>	<p>A mérhető, megtett út, önmagához mért fejlődés; nem versengő helyzetben.</p>	<p><i>A függesztő öv funkcionális fejlődésében felmutatható előrelépés.</i></p>
<p>A labdakezelés alapjai Alapgyakorlatok (egy-két) kézzel, lábbal (fogás, megtartás, pörgetés, gurítás; görgetés, elkapás, dobás, labdavezetés); labdakezelés nehezített körülmények között, különböző távolságokba és magasságokba, egyénileg és társsal, váltakozó tempóban; guruló, mozgó labda elfogása; célzás álló és mozgó tárgyra; testnevelési, népi és kreatív játékok labdával; labdakezelés szövegmondás, számsor stb. közben sorban, körben, párban.</p>	<p>Önellenőrzésre is alkalmas labdatechnikai gyakorlatok időszakos bemutatása. Egyszerűsített labdás játékok csapatokban.</p>	<p><i>Biztonságos, többnyire automatizált labdakezelés.</i> <i>Elemi szintű labdatechnikai készlet célszerű alkalmazása egyszerűsített sportjátékokban.</i> <i>A játékok elemi szabályainak megértése.</i></p>
<p>A tanultak beillesztése egyszerű testnevelési játékokba, sor- és váltóversenyekbe szerek nélkül és szerekkel (labdával); küzdő feladatok párokban a természetes mozgások alkalmazásával (kakasviadal, húzd el a párod stb.); versengések a gyors reagálás, helyzetfelismerés, a helyzetnek</p>	<p>Versenyek; a csoporttal, csapattal való együttműködés megerősítése, önértékelési eljárásokkal is a versenyben elért</p>	<p><i>A testkultúráis elemek mind ösztönös, mind nyílt utánzást követő visszaadása versenyhelyzetben.</i></p>

megfelelő cselekvésbiztonság fejlesztésére.	eredmények jutalmazása.	
Egyszerű koreografált játékok Mozgás- és zenei ritmus összehangolása, ritmusgyakorlatok tapssal, topogással, dobogással, járással, futással, ugrással; gyermek-, népi játékok, táncok, gyermekmondókákra, gyermekversekre, mesés gyermekdalokra épülő táncmotívumok, etűdök és koreografált mozgássorok, gyermektánc koreográfiák; egyszerű történetek, mesék állóképek (rögzített mozdulat), képsorok (mozdulat és mozgássor) előadásával csoportban és egyénileg.	Kétnegyedes ütemben egyszerű motívumok kitáncolása tapsra, zenére. Etűdök sorrendiségének ellenőrzése.	<i>A motorikus emlékezet működése a koreografált mozgássorok bemutatásakor, a kreatív produktum létrehozása a mozgáskészlet kifejező alkalmazásával.</i>
Vízhez szoktatás, az úszás technikai alapjai. - a létesítményhelyzettől függően egy úszásnem választása (mell vagy hátúszás) előkészítő gyakorlatok szárazföldön (rávezető és célgyakorlatok); a vízhez szoktatás alapgyakorlatai (vízbe fújás, vízben mozgás, víz alá merülés, szemnyitás a víz alatt, lebegés, versengések a fenti gyakorlatokkal, labdával, eszközökkel, egyéb játékok, pl. halacszkázás; siklás hason, háton; siklás kar- és lábtempóval és azok összekötésével; siklás levegővétellel; úszási kísérletek.	A siklás távolsága, a víz alatt tartózkodás ideje, az úszási kísérlet hossza a mérhető sportági jellegnek megfelelően.	<i>Vízbiztos, automatizált cselekvések, használhatóság az úszásoktatásban történő előrelépésben.</i>
Higiéniai, egészségvédelmi ismeretek, feltárása, növelése. Az öltözék, az egyéni felszerelés gondozása; tisztálkodás az óra után; balesetvédelmi alapismeretek; edzés a természetben; csoportos kirándulás, hógolyózás, az időjárásnak megfelelő öltözködés; a közlekedés és a környezetvédelem legalapvetőbb szabályai szerinti cselekvések begyakorlása.	Felszerelés ellenőrzése, önellenőrzése. Közlekedés akadálypályán.	<i>A foglalkoztatás hatására ellenállás a megbetegedésekkel szemben, balesetmentes mozgáscselekvések; a szabad levegőn végzett testmozgáshoz való természetes hozzáállás, alkalmazkodás hideghez, meleghez.</i>

A rendelkezésre álló időkeret elosztása:

2. évfolyam:

alaki képzés	5
előkészítő gyakorlatok és gimnasztika	15
járások, futások, ugrások, dobások, versenyek	20
támasz-, függés- és egyensúly-gyakorlatok	15
labdás gyakorlatok-játékok, versenyek, mérkőzések	20
mozgásos kifejező-, speciális- képességfejlesztés	15
egyéb képesség-készségfejlesztés	10
úszás (2. tanévben) az arányok szükséges átalakításával	-
	100%
A harmadik évfolyamba lépéshez szükséges minimum: Az ismeret szintjén elsajátított elő fogalmakra, tanári emlékeztetésre helyes válaszcselekvések. A bemutatott testkulturális elemek mind ösztönös, mind nyílt utánzással történő visszaadása. A tanult mozgásos cselekvések gyakorlása során további fejlődés felmutatása. Az iskolai közlekedésben tudatosság.	

3-4. évfolyam

A negyedik évfolyam végére már meghatározóak az iskolai teljesítményelvárások által visszaszabályozott tanítási-tanulási folyamatok. A kezdeti egyenlőtlenségek feltérképezése és az azt követő fejlesztés dominanciája megszűnik. A tanítás-tanulás folyamatában minden szereplő a motiválás és a tanulásszervezés eredményeként már a teljesítményekre összpontosít. Ez az időszak a testnevelés tantárgy egyik leghatékonyabb életkori szakasza a mozgástanulás megalapozására.

A tantárgy korosztályra lebontott céljai és feladatai

Egészségvédelem és anyanyelvi kommunikáció:

A testkultúra magától érthetően épüljön be az életritmusba és a szaporodó élettapasztalatok közé, és a gyarapodó fogalmi készletbe. A biomechanikailag helyes testtartás fenntartása, az gerinc ápolása, a légzőtorna, a mindennapos testmozgás szükségessége állandó része legyen a beszédnek és a gyakorlásnak.

A mozgékonyág fenntartása és az aktív élet rutinja mellett a szükséges testnevelés tantárgy szempontú szervezeti, higiéniai és formai elvárásoknak megfelelés szokás szintjére emelkedjen. Kezdődjön el a prevenció fogalmának kiteljesítése, megértése, alkalmazása a mindennapokban a családdal együtt, a mozgás közben is óvott szabad természetben végzett mozgásformák rekreációs előnyeinek rendszerezése tanári közreműködéssel és a gerinctorna több mozgásformát tartalmazó gyakorlatainak rendszerbe foglalása, a növekedés során a deformitások, rendellenességek feltérképezése, a korrekció természetes elfogadása.

Edzettség, teherbírás fejlesztése - a foglalkoztathatóság fizikai megalapozása:

Mérésekkel bizonyíthatóan is növekedjen az edzettség, a testmozgással járó testi és lelki terhekhez való alkalmazkodás, legyen követendő minta az erőfeszítések vállalása.

A saját fejlődés iránti elkötelezettségre való igény, az edzettség követése a visszatérő mérésekkel alakítható ki. A lelki és fizikai gyengeségek folyamatos megfogalmazása, felzárkózási programok aktuális használata ön- és családi kontroll mellett működtethető eredményesen. A fájdalom, a fáradtság, a félelem személyes korlátainak meghaladása, a saját határok leküzdése, a munkabírás kapjon megerősítést, dicséretet, mint testkulturális érték, mint pozitív összefüggés. Személyes példákkal, egyszerű tudományos ismeretterjesztő magyarázatokkal kerüljön rendszerezésre az edzés hatása a tanulásra és a szellemi teljesítményre egyszerű gondolkodási műveletek, következtetések segítségével.

Sport- és mozgáskulturális tanulás, a tanulást segítő mozgásfejlesztés és a tanulás megtanulása kompetencia:

A nagyon változatos, a testtel kapcsolatos érzékszervi és motorikus tevékenységek járuljanak hozzá a művelleti gondolkodás továbbfejlesztéséhez. Fejlődjenek a begyakorolt keretek közt a mozgáskoordinációs képességek, az ügyesség fejlesztése élvezzen prioritást. A sportági mozgásrendszerek igen sokoldalú, játékos előkészítése jelentsen örömet, szórakozást a tanítási-tanulási folyamatban.

A nemek tekintetében a terhelés adagolása még nem válik külön, de előfordulnak biológiai érésbeli jelentős különbségek. Továbbra is súlyozottan a mozgáskoordinációs képesség fejlesztése a cél: a növekvő mozgásfegyelem segítségével az izomérzékelés, a statikus és dinamikus egyensúlyozás, a jelre való gyors reagálás változó szituációkban, ritmus érzékelés és visszaadása, a térben a saját és idegen testmozgás viszonyainak érzékelése, ciklikus és aciklikus mozgások, a labdás ügyesség fejlesztése. A lazaság, tágasság fenntartása, kontrollja mellett igen óvatosan kezdődjön el a nagy izmok erősítése.

Pozitív személyiségfejlődés – szociális kompetenciák

A testnevelés kognitív, érzelmi és motoros lehetőségeinek harmonikus kihasználásával kell elérni, hogy az egész gyermeki személyiség fejlődjön a szabálykövető tanulási, játék, sport és versenytapasztalatok által, a sikerélmény motivációjával, a külső és belső értékeléssel összhangban, a nemi azonosságtudat kezdődő megfogalmazása mellett.

Az egyéni fejlődési és nemi sajátosságokkal való szembenézés, az önértékelési eljárásokban való jártasság megszerzése megszilárdul. A nyílt és kulturált kommunikáció gyakorlata, viták, összeütközések kezelésének, konstruktív mintáinak bemutatása a demokratikus viselkedést készítik elő. A pozitív hozzáállás felmutatása (főleg a fiúk) a szabálykövető versenyzésben, a fiú-lány együttműködésben (pl. táncok esetén), és a gyengébb képességűek felzárkózásában, segítésében az állampolgári kompetenciák alapozódnak meg. A testkulturális ideál

tulajdonságainak rendszerezésére szükséges lehet bizonyos kérdések megválaszolása: Milyen egy olimpiai bajnok, milyen egy hős harcos?

A tanulók fizikai, fittségi mérésének rendszerét az Intézményi Minőségirányítási Program tartalmazza.

Képzési tartalom és metodika		
A szocializációs folyamatokban, nevelésben a nemek elkülönülése megindul, ezt szem előtt tartva a tananyag lehet azonos, fizikailag még általában egyforma a terhelhetőség		
Az elszakadási periódus kezdetén már nem mindig a tanár utánzása mérvadó, a megkérdőjelezhetetlen véleménye mellett már kezdődik az elhatárolódás. Módszertanilag javasolt a tanári nyugalom, az erős személyes kapcsolódás. A pozitív megerősítés, dicséret mellett az önkontroll, önértékelés, önfegyelem néha vegye át a jutalmazás helyét. A csoportok spontán alakulhatnak, az extrém megnyilvánulásokat kezelni kell szelíd türelemmel. A szabályok betartásában egyéni elszámoltathatóság legyen, a siker lehet egyéni és közös is. A többletmunka elvégzése csak a jutalom fogalmához kapcsolódjon.		
Fejlesztési témakörök, tartalmak, kulcsfogalmak	Ellenőrzési, értékelési lehetőségek	Kimeneti követelmények (pszichomotoros, kognitív, emocionális)
<p>Alaki képzés Az órakezdés megszokott alaki rendjének automatikus gyakorlása (soralakítás, igazodás, köszönés, jelentésadás, balesetmentesítés -rágógumi, karóra, ékszerek, cipőfűző stb.); alaki mozgássorok automatizálása; testfordulatok helyben; kétsoros vonal, kettes oszlop; vonalból oszlopba alakulás; menet megindítása megállítása egyes és kettes oszlopban; járás helyben és átmenet járásba és vissza; vonalból, oszlopból köralakítás; nyitódás, zárkózás, távköz; játékok a kialakult készségek alkalmazásával.</p>	<p>Állandó megerősítést követően a gyorsaság elérése csoportos játékos és versengő feladatokkal a tiszta formák dicsérete; önellenőrzési feladatok elvégzésének verbális és non verbális bemutatása (verses forma, gesztusok felerősítése stb.)</p>	<p><i>A tanult tanári terminológiához tartozó motoros válaszreakciók elhívása az elvárásoknak megfelelően;</i> <i>az órakezdés rendjének tudatos, önkontroll szabályozta megfelelés;</i> <i>a kialakított verbális (a helyes nyelvhasználatot megkövetelve) és non verbális kommunikációs formák betartása;</i> <i>balesetmentesen, másokra való tekintettel célszerűen közlekedés a tornatermi (udvar stb.) térben.</i></p>
<p>Egyszerű alapformájú 1-8 ütemű gimnasztika, esetleg rövidebb gyakorlatsorrá kapcsolva, statikus egyensúlyviszonyok gyakoroltatása talajon és szereken is. A fogalmak bővítése, a mozgáskép megértése és motoros rögzítése; 1-8 ütemű egyszerű szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok; helyes, kontrollált testrész- és testtartással rövid sorokká alakítva, törekedve a folyamatos ütemtartásra; egyszerű 1-8 ütemű kéziszers társas-, bordásfal-, padgyakorlatok; utánzó gyakorlatok, játékok helyes tartással; ritmikai és dinamikai variációkkal a 8 ütemben; esetenként tükrönl (kép és önkontroll) tükrözések bonyolultabb térirányokkal; a verbális formák gyakorlása páros gyakorlatoknál, egymás tanítása egy-két elemi helyzetet, mozgást megfogalmazva; a biomechanikailag helyes testtartást tudatosító, kialakító, automatizáló és fenntartó gyakorlatok rendszeres végzése (valamint légzőgyakorlatok) a gimnasztika részeként, testtájanként végighaladva, a testtartásért felelős valamennyi izomcsoport erősítését és nyújtását szolgáló mozgásanyaggal, a tanévek során folyamatosan ismételve, a kiindulási és véghelyzetek pontos megtartására valamint a</p>	<p>A verbális formák számonkérése a mozgással párhuzamosan.</p> <p>A helyes testtartással végzett mozgássor bemutatása egyénenként, lehetőleg tükrönl (kép és önkontroll).</p> <p>„Kis gerinctorna” 3-4 gyakorlat összeállításával, szülőikkel együtt is</p>	<p><i>A diák által értelmezett és használt terminológia jelentős bővülése, mozgásos cselekvések végzése, szervezése esetén önálló használ.</i></p> <p><i>A tanári, önálló és társ által közvetített hibajavítás irányításának követése.</i></p> <p><i>A változatos térirányokban való tükrözés képessége.</i></p> <p><i>A tartási rendellenességek prevenciók megközelítése otthoni gyakorlatokkal, saját (családi)</i></p>

<p>lassú és pontos kivitelezésre ügyelve, a hibás kivitelezés javításával, valamint a korosztály jellemzőinek megfelelő illesztéssel a testnevelési óra többi eleméhez;</p> <p>Játékos testtartást javító feladatok és játékok, talpboltozatot erősítő testgyakorlatok. A még erős utánzási motiváltság segítségével pozitív hangulatú, játékos izolált izomzati erősítés a célnak megfelelően</p>	<p>gyakorolva (cicahát, gyíkhelyzet, macskatalp stb.)</p>	<p><i>felelősséggel is</i></p>
<p>Rövid távú vágtafutások, gyors futások irányváltóztatással. Járások változó ritmusban és ritmustartással, változó távokon és irányokkal; hátrafelé, ütem- és lépéshossz-szabályozással, oldalirányban keresztlépéssel, magas térdemeléssel; szituációs formában („mintha” mozgások); rövid távú gyors futások (10-40 m), saját tempóban 60 m-en; gyors futások irányváltóztatással-, térformák alakításával, követésével 10-80 m-en; vezényszóra, követéssel, bekötött szemmel verbális és érintéses társvezetéssel; futás térformákban; egyszerű futóiskolai gyakorlatok;</p> <p>Hosszú távú futások saját tempóban. Futás saját tempóban (2-3000 m lányok, 4-5000 m fiúk);</p>	<p>A versengés élményének értékelése; egyéni különbségek megállapítása; ismerkedés a mérhetőséggel, objektív eredmény rögzítése 10-30 m-en.</p>	<p><i>A megfelelő mozgástechnika alkalmazása a különféle futásoknál; a tanult tananyaggal való elszámoltatásnál n egyéni, számszerűsített fejlődés.</i></p>
<p>Fogó játékok, különböző sor- és váltóversenyek, fokozatosan nehezedő szabályokkal A szabályok megértése, a kérdezés kultúrájának kialakítása, a szabályok etikai vonatkozásai (előny szerzés, becsületesség, a kudarc elviselése stb.), önkontrollra kondicionálás, érveléseket és magyarázatokat is felmutató tanulói (kitalált) szabályjátékok</p>	<p>Szabályok verbális elszámoltatása; önértékelés a mások értékelésének túlsúlya helyett a játékban alkalmazott motoros, emocionális teljesítmény mentén. Az új szabályok demokratikusan vezetett vitákban történő elfogadása.</p>	<p><i>Erősödő önfegyelem a saját gyengeségek legyőzésében, a versengésben a játékszerep feltétel nélküli szerep elfogadása, szabály betartása, kudarc elviselése, együttműködés a társakkal és a tanár és esetenként a társak irányító, bírói szerepének elfogadása. Vállalkozás önálló szabályjátékok létrehozására.</i></p>
<p>Rövid idejű, fokozatosan növekvő erőszükséglet jellegű szökdelések, ugrások saját erőbeosztással. Ugrások egy-, váltott-, páros lábon 5-30 mp-ig saját beosztással; fel-, le-, átugrások változatos terepen; távolba és felfelé ugrások megkülönböztetése az erőközlés irányát tudatosan irányítva; mindkét a két láb váltott használata az elrugaskodáskor; áthajtási technikák különféle módokon ugrókötéllel (előre, hátra, keresztezve, hosszú kötél alatt szövegmondással csoportosan, párban, egyénileg); szökdelő és ugró játékok filcen, szivacsba.</p> <p>Egy- és kétkezes dobások, hajítások, vetések kis súllyal (gyorsító fejlesztése). Gyorserejű célbadobások kis súlyú szerrel távolságba függőlegesen és vízszintesen, dobások két kézzel kis súlyú szerrel, vetések, hajítások helyből, kilépésből, 2-3 lépéses koordinált</p>	<p>Áthajtások időre; önálló kombináció bemutatása, otthoni gyakorlási lehetőség (házi feladat) után; koordinált szökdelési feladatsor egyéni variációkkal diagnosztikus mérése.</p> <p>A dobásformák fogalmi és mozgásos azonosságának ellenőrzése.</p>	<p><i>A természetes mozgások területén elfogadhatóan jó végrehajtási technika, harmonikus, gazdaságos izommunka, más-más gyakorlati variációban alkalmazhatóság, siker az egyéni variálás során.</i></p> <p><i>Az alaptechnikák, mozgásstílus pontos rögzítése.</i></p> <p><i>A dobásformák megkülönböztetése, képi megjelenése.</i></p>

<p>lendületszerzéssel; dobásformák mozdulatai különböző testhelyzetekből, bekötött szemmel.</p> <p>Célzás álló és mozgó tárgy(ak)ra, vízszintes és függőleges célirányokat képezve, a céltárgy mozgásának bonyolítása, a mozgás sebességviszonyainak variálása, a kiszámíthatatlansági tényezők növelése.</p> <p>A futások, ugrások, szökdelések, dobások alkalmazása egyéni, sor és váltóversenyekben, testnevelési játékokban Kidobó-, fogyasztó-, döngető-, bombázó-, halászó-, fogó-, szituációs játékok.</p> <p>Támasz-, függés és dinamikus egyensúlygyakorlatok, egyéb természetes gyakorlatok.</p> <p>Kúszások, mászások, egyéb természetes mozgások; helyváltoztatás utánozó gyakorlatokkal (kutyafutás, pókjárás, sánta róka, fókajárás, nyuszi ugrás stb.); helyváltoztatás vízszintes és rézsútós, különböző keménységű felületeken, labdakezelés közben is változatos téri tájékozódással; statikus gimnasztikai gyakorlatok helyzetmegtartó gyakorlása talajon és nehezített körülmények között (padon, zsámolyon, szekrénytetőn, vonalon, keskeny felületen, padlón, filcen, szivacsban, bekötött szemmel stb.) biomechanikailag helyes testtartással; járások, helyváltoztatások, előre-hátra, fel-le, nehezített körülmények között; hely és helyzetváltoztatások bizonytalan egyensúlyi helyzetben; a tornászos tartás mellett (lányoknál a legelőnyösebb életkor); gurulások, fordulatok fekvésben és állásban a test hossz tengelye körül; felugrások kéztámasszal szerekre; gurulóátfordulás előre-hátra különböző testhelyzetekből indulva és érkező; gurulóátfordulás előre-hátra-oldalra lejtős felületen.</p> <p>Torna sportági alaptechnikák Az 1-2. évfolyamon felsoroltak; bakugrás társon át; tarkóállás és zsugor fejállás 2 mp-ig és lábmozgásokkal; kézállási és kézenátfordulás oldalt kísérletek; előbbi bordásfalnál önállóan és társ segítségével; az előre és hátra bukfenceknél a kéz- és lábtámasz közötti távolság növelése; mellső mérlegállás; bátorugrás; a testalkat és erőállapot szerinti differenciált szerhasználatl függőleges repülés zsámolyról és 2-3 részes szekrényről; fordulatok; 2-3 részes szekrényre felugrás kéztámasszon át. Akadálypályák leküzdése a változatos térirányok,</p>	<p>Célbadobó versenyek. Versenyek, az eredményhirdetés szokásainak, formáinak megkövetelése. Versengések utánozó gyakorlatokkal. A gyorsaság, fürgeség dicsérete.</p> <p>A pontos, fegyelmzett megoldások, a „tornászosság” jutalmazása.</p> <p>Visszatérő, egyszerű, lazaságot kontrolláló önellenőrzési feladatok.</p> <p>Bemutatók társak előtt, alaptechnikák értékelése differenciált ütemben.</p> <p>Akadálypályán időre, helyezésre, pontos kivételre kiterjedő ellenőrzés. A nagyobb baleseti lehetőségekkel bíró gyakorlatoknál a tanulók alkatát és pszichés állapotát a tanár köteles differenciáltan kezelni.</p>	<p>A pillanatnyi koncentráció alkalmazása.</p> <p><i>A mozdulatok tiszta formáinak alkalmazása a játékokban, versenyekben.</i></p> <p><i>A körülményeknek, szituációnak legjobban megfelelő mozgásos cselekvéstípus alkalmazása.</i></p> <p><i>Helyes téri tájékozódás a hosszanti és a kereszt tengely körüli forgásokban és a térirányokban</i></p> <p><i>A tanult tananyag elsajátításában fejlődés felmutatása, a gyakorlás és siker összefüggései tapasztalásán át. Erősödő önfegyelem a saját gyengeségek legyőzésében, a gyakorlásban.</i></p> <p><i>Célszerűen összerendezett mozgások az akadályversenyeken való alkalmazás során. Könnyített akadálypálya elírása a mozgás zavarokkal és az átlagtól eltérő testalkattal bíró gyerekek számára.</i></p>
--	---	---

magasságokhoz, mélységekhez, felületekhez stb. alkalmazkodó mozgáscelekvésekkel		
Rúd-, kötélmászás fokozódó gyorsasággal; mászóversenyek. 2-5 fogással fokozódó gyorsasággal, mászások; versenyek, függőgyakorlatok tornaszereken, természetes akadályokon; függőállásba, függésben tovaladás; vándormászás bordásfalon növekvő távolsággal.	A mérhető, megtett út, önmagához mért fejlődés; esetenként már versengő helyzetben. A versengő feladatok differenciált alkalmazása.	<i>A technikákban, a gyorsaságban és a függesztő öv funkcionális fejlődésében felmutatható előrelépés.</i>
Nehezítő labdakezelési gyakorlatok kézzel és lábbal, sor-, váltóversenyek részeként is gyakoroltatva; labdakezelés elmélyítése. A cselezés, a másik társ mozgással való becsapásának tanítása. Nehezített labdakezelési gyakorlatok (egy-két) kézzel, labdakezelés nehezített körülmények között, különböző távolságokba és magasságokba, egyénileg és társsal, váltakozó tempóban; guruló, mozgó labda elfogása; a mozgás sebességviszonyainak variálása; a kiszámíthatatlanság, állandóan változó helyzet megteremtése által a helyzetfelismerés alkalmainak növelése; labdakezelés osztott figyelemmel pl. szövegmondás, számsor stb. közben sorban, körben, párban, a látás korlátozásával; különböző sebességgel repülő, guruló, pattogó különböző fajtájú labdák elfogása, kezelése.	Önellenzésre is alkalmas labdatechnikai gyakorlatok időszakos bemutatása. A rontások okainak önértékelésre alapuló megfogalmazása.	<i>Biztonságos, automatizált labdakezelés.</i> <i>A bővülő labdatechnikai készlet célszerű alkalmazása egyszerűsített sportjátékokban. a játékok szabályainak automatikus alkalmazása.</i>
Tanulási, testgyakorlási-edzési anyag ágyazása játékokba, testnevelési játékokba, sportágakat előkészítő, egyszerűsített szabályú játékokba. Bonyolultabb testnevelési játékokba, sor- és váltóversenyekbe szerek nélkül és szerekkel (labdával); küzdő feladatok párokban; a küzdősportágak elemi sportági alaptechnikái, (természetes mozgások); versengések a gyors reagálás, helyzetfelismerés, a helyzetnek megfelelő cselekvésbiztonság fejlesztésére; Eszközhasználatú sportági technikák tanulása (labda, karika, szalag, kislabda stb.) a gyermek méreteihez és erejéhez igazodó szersúly kiválasztásával; sportágat előkészítő játékok tanulása	Versenyek; a csoporttal, csapattal való együttműködés megerősítése, önértékelési eljárásokkal is a versenyben elért eredmények jutalmazása; egyszerűsített labdás játékok csapatokban. Megerősítés.	<i>A testkulturális elemek mind ösztönös, mind nyílt utánczást követő visszaadása versenyhelyzetben.</i> <i>A bővülő technikai és labdatechnikai készlet célszerű, gyors alkalmazása a sportági jellegű feladatokban, labdajátékokban.</i>
Tanulási, testgyakorlási-edzési anyag kreatív játékokba, gyermektáncokba Mozgás és zenei ritmus összehangolása, négynegyedes és háromnegyedes ritmusgyakorlatok tapsal, topogással, dobogással, járással, futással, ugrással. Rövidebb, egyszerű mozgásrendszerű koreográfiák betanulása Gyermek-, népi játékok, táncok, gyermekmondókákra, gyermekversekre, mesés gyermekdalokra épülő táncmotívumok, etűdök és koreografált mozgássorok, gyermektánc	Négynegyedes, háromnegyedes ritmusban bonyolultabb motívumok kitancolása tapsra, zenére. Koreográfia bemutatása iskolai programon, szülők előtt. Tánc házszerű utánczással	<i>A motorikus emlékezet működése a koreografált mozgássorok bemutatásakor.</i> <i>A kreatív produktum létrehozása a mozgáskészlet kifejező alkalmazásával.</i> <i>Az esztétikus stílusos előadás képi megjelenése, „nézhetőség”.</i>

koreográfiák; egyszerű történetek, mesék állóképek (rögzített mozdulat), képsorok (mozdulat és mozgássor) előadásával csoportban és egyénileg; a táncstílus követése.	történi folyamatos táncolás.	
Az úszás technikája, két biztonságot nyújtó úszásnem megtanulása. (létesítményhelyzettől függően) mell-, hát-, vagy gyorsúszás Előkészítő gyakorlatok szárazföldön (rávezető és célgyakorlatok); a vízhez szoktatás alapgyakorlatai (vízbe fújás, vízben mozgás, víz alá merülés, szemnyitás a víz alatt, lebegés, versengések a fenti gyakorlatokkal, labdával, eszközökkel, egyéb játékok pl. halacszkázás; siklás hason, háton; siklás kar- és lábtempóval és azok összekötésével; siklás levegővétellel; úszási kísérletek;	Szabad és kötött technikájú úszások távolságának mérése. A bátorság dicsérete.	<i>Vízbiztos, automatizált cselekvések, használhatóság az úszásoktatásban történő előrelépésben.</i>
Egyszerűbb sportági technikai elemek tanítása (szertorna, RG, atlétikai jellegű technikai elemek). A tanár képzettsége és a helyi adottságok függvényében az életkori adottságok, lehetőségek szigorú szem előtt tartásával a helyi tantervben megjelenítve (kerülve a túl korai specializációt, lelki és testi deformításokat).	Kisebb versenyek formájában a sportági jellegnek megfelelően.	<i>A tehetséggondozás elvárásainak megfelelés; az élsport iránti affinitás megerősödése, támogatása; a saját tehetség iránti felelősség tisztázása.</i>
Higiéniai ismeretek növelése, szoktatás az alkalmazásukra 1-2. évben tanultak további következetes gyakorlása; balesetvédelmi alapismeretek; felelősség a társnak nyújtott segítségadásban; a helyi adottságok függvényében edzés a természetben; csoportos kirándulás, hógolyózás, szánkózás, korcsolyázás, síelés, evezés, falmászás stb.; az időjárásnak megfelelő öltözködés; a közlekedés és a környezetvédelem legalapvetőbb szabályai szerinti cselekvések begyakorlása.	Felszerelés ellenőrzése, önellenőrzése. Közlekedés akadálypályán.	<i>A tisztaság, a fittség külső és fizikai megjelenése elfogadása értékeiként. A gyengébbek felkarolása, segítségadás feltétel nélkül. A foglalkoztatás hatására ellenállás a megbetegedésekkel szemben, balesetmentes mozgáscselekvések; a szabad levegőn végzett testmozgáshoz valós természetes hozzáállás, alkalmazkodás hideghez, meleghez.</i>

A rendelkezésre álló időkeret elosztása:**3. évfolyamon**

alaki képzés	3
előkészítő gyakorlatok és gimnasztika	15
járások, futások, ugrások, dobások	15
támasz-, függés- és egyensúly-gyakorlatok	12
mozgásos kifejező-, speciális- képességfejlesztés	15
sportági technikák és taktikák	20
egyéb képesség-készségfejlesztés, tn. játékok	20
	100%

4. évfolyamon

alaki képzés	3
előkészítő gyakorlatok és gimnasztika	15
járások, futások, ugrások, dobások	15
támasz-, függés- és egyensúly-gyakorlatok	12
mozgásos kifejező-, speciális- képességfejlesztés	10
sportági technikák és taktikák	20
egyéb képesség-készségfejlesztés, tn. játékok	25
	100%
<p>Az ötödik évfolyamba lépéshez szükséges minimum: A tantárgyi tudás tartalmainak elfogadása, a tudáshoz kapcsolódó tanulási teljesítményekre összpontosítás. Az egyre bővülő terminológiai fogalmak, szóbeli tanári közlések segítség nélkül mozgásos cselekvésekké alakítása. A tanári hibajavítás irányításának követése. A tanult tananyag visszaadásában, az edzettségi szintben önmagukhoz mért fejlődés, teljesítmény javulása. A természetes mozgások területén elfogadhatóan jó végrehajtási technika, harmonikussá váló külső kép. Motorikus emlékezet működése a koreografált mozgássorok bemutatásakor. A szabályok betartása, konszenzuson alapuló alakítása és vállalkozás a játékok átformálására, saját gondolati műveleteken alapuló szabályjátékok létrehozására.</p>	

Szemponatok a tanulók teljesítményének szöveges értékeléséhez:

A tantárgy sajátossága, hogy az ember nem látja a saját mozgását, valamint mások által a mozgásos tevékenysége azonnal látható. Ezért nélkülözhetetlen a folyamatos visszacsatolás, a „mikroszintű” értékelés, hibajavítás párhuzamosan a gyerek ösztönzésével. Nagyon fontos, hogy ne csak a tanár kiváltsága legyen a látás, hanem szokjanak a diákok hozzá, hogy az értékelés közben is figyelik egymás mozdulatait. Ezáltal a tanulók számára természetes lesz, hogy szövegesen értékelik őket nem csak az óra közben, óra végén, hanem a nagyobb időegységet követően írásban is a már ismert megfogalmazásokkal.

Az értékelési rendszer illeszthető tetszőlegesen célokhoz, feladatokhoz illetve témakörökhöz. Az eljárás az értékelés során egyszerű kérdés-válasz formájában jut el az eredményhez: Hol tart a tanuló a kívánt célállapot elérésének útján? Pl: Képes-e a helyes testtartásra ülés közben?

Lehetséges kérdések - válaszok

Egészségvédelem és anyanyelvi kommunikáció:

A korának megfelelő-e a mozgékonyasága, mozgásigénye?
Beszél-e, rajzol-e mozgás és sportélményeiről?
Mozog-e szívesen a szabadban?
Öltözik-e, tisztálkodik-e önállóan?

Az önálló játék során gyakran félrehúzódva leül.
Sokat rajzol és mesél a hétfégi sportélményeiről.
Jól kihasználja a szabad teret.
Ruháit szétszórja, nem mos kezét óra után.

Edzettség, teherbírás fejlesztése :

Kitartó-e a futásban?
Megfelelő –e az izmainak fejlettsége?
Mutat-e javulást az izomerőt mérő eredményekben?

Hamar kifárad az órán.
Függésben sokáig képes tartani magát.
Hasizom gyakorlatból félévben sokat javult.

Sport- és mozgáskulturális tanulás, a tanulást segítő mozgásfejlesztés és a tanulás megtanulása kompetencia:

Helyes-e a testtartása?
Hogyan használja a labdát?
Kontrollálja-e a saját mozgását?
Érti-e a feladatokat?

Állásban, ülésben görbén tartja magát.
Ügyes a labda dobásában, elkapásában.
Sokszor nekiszalad másoknak, balesetveszélyes.
Hamar és pontosan utánoz.

Pozitív személyiségfejlődés – szociális kompetenciák

Tartja-e a szabályokat?
Együttműködik-e, segít-e?

Szabályt tart és másokat is figyelmeztet erre.
A szerek mozgatásából kivonja magát.

Csoportban a munkája?

Szívesebben játszik egyedül, hamar kiáll a csapatjátékokból.

Figyel-e a környezete megóvására?

Mindig felszedi a szemetet, locsolja a virágokat.

Társas kapcsolatai milyenek?

Nehezen barátkozik, keveset kommunikál.

A tanulók teljesítményének értékelése 4. osztály végén:

Az osztályzat a kívánt célállapot elérésének szintje az ötös fokozatú skálán.

A szöveges értékelés osztályzattá átváltásakor célszerű az addig alkalmazott rendszerből kiindulni.

A szövegesen értékelt egyes részterületek, témák külön-külön osztályzattá alakítandók, majd ezt követi az átlag, a bizonyítványba kerülő érték megállapítása.

TESTNEVELÉS – EMELT SZINT - PETŐFI
1-4. Évfolyam

Célok és feladatok:

Az iskolai testnevelés és sport az iskola egységes nevelő – oktató munkájának szerves részeként a testkultúra eszközeinek valamint a természet egészségfejlesztő tényezőinek integrált hatásaként hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók életigenlő, az egészséget saját értékrendjükben kiemelt helyen kezelő egyénné váljanak.

Ennek feltétele, hogy ismerjék motorikus képességeik szintjét, fejlesztésük módját. Legyen személyes és társas élményük a mozgásos játék, a versenyek öröme. Becsüljék társaik teljesítményét, mozgásuk kulturált legyen, ismerjék fel a testnevelés és a sport egészségügyi és prevenció értékkeit.

Cél, hogy a rendszeres fizikai aktivitás váljon magatartásuk részévé. Az alsó tagozatos megemelt óraszám ruházza fel olyan ismeretekkel, jártasságokkal, készségekkel, képességekkel, hogy méltón képviseljék iskolánkat a diákolimpiai versenyeken. A rendszeres mozgás, sportolás 3-4. osztályra alapozza meg egy kiválasztott sportág iránti kötődést. Az iskolánk sportági specialitását figyelembe véve ezek fizikai, taktikai, technikai alapjainak mélyebb lerakása.

Az egészséggel kapcsolatos feladatok:

A testi fejlődés, érés támogatása; a higiéniai szokások kialakítása, erősítése; az ellenálló képesség, edzettség fejlesztése; az ortopédiai elváltozások megelőzése, ellensúlyozása; megfelelő felkészítés a károsodások csökkentésére; a prevenció lényegének és relaxációs eljárásoknak a megismerése, megértése. Az életkoruknak megfelelően fejlődjön keringési mozgató és légzési rendszerük.

A mozgáskultúra fejlesztése:

Az alapvető mozgáskészségek megfelelő szintű kialakítása, fejlesztése, az úszás elsajátítása, a kondicionális és a koordinációs képességeknek az életkorhoz és az egyéni adottságokhoz igazított fejlesztése; sokoldalú mozgástapasztalat és jól alkalmazható mozgáskészség – készlet megszerzése; a feladat megoldáshoz, a képességfejlesztéshez és a játékhoz, sporttevékenységekhez, azok károsodás nélküli végzéshez kapcsolódó ismeretek tudása.

Tanulási játék és sportolási élmények nyújtása:

Elsajátítás teljesítmény kollektív siker, a tevékenység öröme.

Értékes személyiségvonások fejlesztése:

A félelem leküzdése a szabályok betartása, összpontosítás, céltartás a nehézségek leküzdése, kudarc tűrése, a természet szeretete, környezetkímélő magatartás.

Fejlesztési követelmények:

Az egészséges testi fejlődés segítése:

A tanulók életkorának megfelelően fejlődjön keringési, légzési és mozgatórendszerük. Rendszeresen végezzenek mozgástevékenységet. Aktív és egyre tudatosabb testmozgással előzzék meg a tartási rendellenességek kialakulását. Kerüljék a gerincoszlopot károsító helyzeteket és mozgásokat. A szabadban lévő foglalkoztatás hatására szilárduljon egészségük, váljanak ellenállóvá a megbetegedésekkel szemben.

A mozgáskultúra fejlesztése:

Tudjanak gyorsan, illetve kitartóan futni, igyekezzenek izmaikat a távhoz és a terephez igazítani, futás közben az akadályokat leküzdeni. Sajátítsanak el ugrás, dobás, hajítás, lökés technikákat, ezzel is gazdagítva alapvető készségkészletüket. Sajátítsák el egyszerű, torna jellegű támasz – és függéshelyzeteket, ismerjék meg a II. korcsoportos diákolimpiai tornagyakorlatot. Elemi szintű játékkészség birtokában szívesen vegyenek részt a sportjátékokban.

Fejlődő tolerancia jellemezze kondicionális és koordinációs képességszintjüket, mozgásos cselekvési biztonságukat. Életkorunknak megfelelően fejlett izomzattal legyenek képesek uralni testtömegüket a különböző feladatmegoldások során. Legyenek képesek összerendezett mozgásokra: Ismerjék a játékok elemi szabályait, értsék a feladatmegoldások elemi logikáját.

A mozgásigény fenntartásának követelményei:

Élményként éljek meg az új megoldások elsajátítását, a játékot, versengést, sportolást. Alapozódjon meg az egészséges életmód és a rendszeres fizikai aktivitás iránti igényük.

Kompetencia fejlesztés

Területei:

Eszközök, Módszerek

Anyanyelvi :Értse meg az egyszerű utasításokat, legyen képes végrehajtani azokat.
Ismerje meg a szakkifejezéseket.
Legyen tisztában az irányokkal.
Sajátítsa el a helyes légzéstechnikát.

Szókincsbővítés
Emlékezet fejlesztés
Légző gyakorlatok
Mozgásterápia

Matematikai : Ismerje meg az alakzatokat (oszlop, sor, kör, átló...)
A matematikai kifejezések használatával, képes legyen a feladatot elvégezni.

Mondókák
Kiszámolók
Ritmusgyakorlatok
Számlálás
Sorba rendezés

Idegen nyelvi: Törekedjen a sportban használt idegen szavak megértésére, és helyes kiejtésére.

Neves sportolók ismerete

Klubok, csapatok neve
Szakszavak

Természeti: Az időjárásnak megfelelően öltözködjön.
Ismerje a természetben végezhető sportmozgásokat, azok előnyeit és veszélyeit.
Ismerje a saját testét, irányokat.

Utánzómozgások
Egyensúlygyakorlatok

Digitális: A mozgássorokról készített videó felvétel teremtsen lehetőséget a tanulásra, elemzésre, és hibajavításra.

Kész DVD
Készített videó felvétel

Szociális és állampolgári: Ismerje meg, sajátítsa el, tartsa és tartassa be a játék szabályait.
Saját képességeinek megfelelően végezze el a feladatot.
Alakuljon ki benne a felelősségvállalás érzése.
Képes legyen a közösségbe beilleszkedni.

Versenyhelyzetek
Sorversenyek
Labdajátékok

Hatékony önálló tanulás: Alakuljon ki benne igény arra, hogy önállóan is új mozgásformákat sajátítson el.

Példamutatás
Motiváció
Lehetőség biztosítása a tanult mozgásforma bemutatására

Kezdeményező képesség és vállalkozói k.: Ismerje képességeit.

Versenyhelyzetek

Törekedjen a sikerélmény megszerzésére,
de képes legyen a kudarcot is elviselni.

Esztétikai- művészeti tudatosság és kifejezőképesség: Alakuljon ki benne az igény a helyes testtartásra, a mozgáskultúrák elsajátítására és az esztétikus megjelenésre. Helyes testtartást elősegítő gyak. Példamutatás

Fejlesztési területek

Énkép- önismeret : Képes legyen önmagát reálisan értékelni és ennek ismeretében feladatokat vállalni.

Hon- és népismeret: Ismerje hazánk kiemelkedő sportolóit, sportágait. Sikerük legyen példaértékű.

Európai azonosságtudat: Az Európában honos sportágakat ismerje.

Környezettudatosságra nevelés: Legyen igénye a közvetlen és tágabb környezetének megóvására, alakítására. Tisztelje a természetet.

A tanulás tanítása: A tanulók fokozatos önállóságra tegyenek szert, képesek legyenek csapatban együttműködni és alkalmazzák a már megszerzett ismereteiket.

6. Testi- lelki egészség: Legyen igénye a higiéniaira, a rendszeres testmozgásra, a sikerélményre és a társaival való együttműködésre.

2. évfolyam

Óraszám: 185 óra

Heti óraszám: 5

Belépő tevékenységek:

Sorakozás (igazodás, takarás), jelentésadás.

Testfordulatok két ütemre.

2-4 ütemű szabad -, kéziszer és társas gyakorlatok.

Futások: kitartó futás 7-9 percig, gyorsfutás 50m-en, gyorsindulás, állórajt rajt és futóversenyek.

Ugrások szerekről szerekre, távolugrás nekifutással.

Kislabda gurítás néhány lépés nekifutással, távolba.

Egyensúly gyakorlatok, támaszgyakorlatok.

Kézen átfordulás oldalt zsugorhelyzetben, zsugorfelállás.

Fellendülés futólagos kézállásba, 3 részes szekrényre felguggolás ugródeszka segítségével.

Mászás kötélén.

Labda átvétele kézzel és lábbal, helyezkedés a várható irányba.

Labdaátadások egy és két kézzel.

Labdavezetések tárgyak kerülésével.
 Futó, fogó játékok. Egyéni sor – és váltóversenyek.
 Labdarúgás könnyített szabályokkal.
 Úszás közben levegővétel mászik úszásnem elsajátítása.

Témakörök**Tartalmak****Rendgyakorlatok (6 óra)**

Szórt alakzatból egy és kétsoros vonal, valamint egyes és kettes oszlop kialakítása.
 Testfordulatok helyben.
 Helyben járásból átmenet járásba, majd járásból helyben járásba.

Alapképesség fejlesztés (24 óra)

Szabad és társgyakorlatok, kézi szer gyakorlatok.
 Zsámoly -, pad – és bordásfal gyakorlatok.
 Futások: irány és iramváltásokkal.
 Kötetlen tartós futások.
 Szökdelések feladatokkal, galoppszökdelések, indián szökdelések.
 Akadályokon keresztül fel -, le – és átugrások.
 Labdás ügyességfejlesztő gyakorlatok gumilabdával, tömött labdával.
 Utánzó járások, talicskázás, pókfoci.
 Bordásfal gyakorlatok függőállásban, mellső és hátsó függésben.
 Kötél és rüdmászás.
 Egyensúlyérzékelt fejlesztő gyakorlatok.
 Fogójátékok: egyszerű és páros fogók (félperces fogó, keresztező fogó, stb.)
 Egyéb játékok: fogyasztó, kiszorító, tűzharc).
 Sor és váltóversenyek, akadályok leküzdésével, kéziszerrel felhasználásával.

Torna jellegű mozgásanyag (24 óra)

A tananyagot előkészítő és a tornászok képességeket fejlesztő gyakorlatok.
 Terpeszbukfenc előre és hátra, zsugorfejállás.
 Fellendülés kézállásba. Kézen átfordulás oldalt.
 Haránt és oldalspárta. Híd hanyattfekvésből.
 Gurulóátfordulás hátra érkezés fekvőtámaszba.
 Felguggolás 3 részes ugrószekrényre, függőleges leugrás.

Atlétika jellegű mozgásanyag (26 óra)

Futó – és fogójátékok. Akadályok felett átfutások.
 Futóiskola térd és sarokemeléssel labdák fölött.
 Gyorsindulások: különböző testhelyzetből, állórajtból. Rajtversenyek.
 Gyorsfutások 30-40m-en pihenőkkel.
 Tartós futás egyéni iramban.
 Játékos szökdelő és ugrásfeladatok.

Távolugrás számolyról, érkezés szőnyegre.
Magasugrás átlépő technikával. Távolugrás elugró sávból.
Célba dobások vízszintes és függőleges célra.
Sétából dobás távolba. Lökések medicin labdával.

Labdás mozgásanyag (26 óra)

Átadások egy és két kézzel, haladás közben, párokban. Labdavezetés kézzel, lábbal, egyenes és hullámvonalban, tárgyak megkerülésével.
Rúgások álló és mozgó labdából.
Pontszerző, tűzharc, vadászlabda, kispályás labdarúgás.

Úszás (44 óra)

Az előző évben tanult úszásnem technikai csiszolása.
Levegővétel elsajátítása. Másik úszásnem megtanulása.

Játékok, versenyek (21 óra)

Sor és váltóversenyek utánzójárással, labdával, különböző szerekekkel.

Szabadidős sporttevékenységek (14 óra)

Szánkózás, hócsata, asztalitenisz, sakk

Továbbhaladás feltételei:

Alakzatok felvétele és változtatása az utasításoknak megfelelően. Négyütemű gimnasztikai feladatok teljesítése utánzóással. Kitartó futás 7-8 percig. Gyorsfutás 40m-en. Kislabda hajítás helyes végrehajtása helyből. Távolugrásnál egy lábról ugorjon és páros lábra érkezen. Guruló átfordulások előre, hátra, zsugorfejállás. 3 részes szekrényre felguggolás dobbantással. Folyamatos labdavezetés, pontos átadások, biztonságos labdaátvétel. Két úszásnem elsajátítása. 10-14m folyamatos leúszása.

3. évfolyam**Évi óraszám: 185 óra****Heti óraszám: 5****Belépő tevékenységek:**

Sorakozás, alapállás, testfordulatok ütemre.

Menet megindítása és megállítása.

Fejlődések, szakadozások.

Határozott formájú szabadgyakorlatok.

Pad és bordásfal gyakorlatok.

Gyorsfutás 40-50 m-en versenyszerűen.

Tartós futás 9-11 percen keresztül.

Ugrások: mélybe ugrás, felugrás, átugrás, sorozatugrás, távolugrás nekifutással.

Magasugrás ollózó technikával.

Kislabda hajítás beszökkenéssel.

Futó, ugró és dobóügyességek fejlesztése változatos feltételek között.

A tornagyakorlatok biztonságos és szép testtartással való végrehajtása.

Együttműködés a társakkal a különböző játékokban.

Egyszerűsített szabályokkal tudjanak játszani kosárlabdával, kézilabdát, labdarúgást.

Témakörök**Tartalmak****Rendgyakorlatok (6 óra)**

Az eddig tanultak gyakorlása. Két soros vonal, kettős oszlop alakítása. Megindulás, megállás két ütemben. Fejlődéssel szakadozások járás közben. Vonulások lépéstartással. Nyitódás, zárkózás, tér – és távköz feltétele.

Alapképesség fejlesztés (42 óra)

Szabad – és társas gyakorlatok, kéziszer gyakorlatok. Zsámoly – pad – és bordásfal gyakorlatok.

Futások irány és iramváltozásokkal. Akadályfutások tornatermi szerek felhasználásával. Ugrókötel áthajtással.

Szökdelések és ugrások különböző feladatokkal akadályokon keresztül.

Dobásgyakorlatok egy és két kézzel különböző testhelyzetekből, lökések.

Utánzó játékok nehezített feltételekkel.

Gyakorlatok támaszban: talicskázás, karhajlítások és nyújtások, támlázások szabadon. Gyakorlatok függésben bordásfalon, kötélben, rúdon, KTK-n.

Torna jellegű mozgásanyag (35 óra)

Az 1-2 évfolyamon felsoroltak. Repülő, guruló átfordulás előre.

Guruló átfordulás hátra érkezés kézállásba.

Fellendülés kézállásba, fejenállás.

3 részes ugrószekrényen guruló átfordulás előre.
 Felguggolás a szekrényre , homorított leugrás.
 Gyűrűn alaplendület és fellendülés zsugor lefüggésbe.
 Alacsony gerendás egyensúlyozó járások, fordulatok.

Atlétika jellegű mozgásanyag (42 óra)

Futóiskola: térd – és sarokemeléssel, iramváltással, szabályozott lépéshosszal, a kar és lábmunka összhangjának csiszolása.
 Gyorsfutások 40-50 m-en, időre. Álló és guggoló rajt.
 Fokozó futások (felgyorsulási kísérletek; egyénileg a legnagyobb sebességre való törekvés).
 Iramfutások 100-150 m-en. Állóképességi futás egyéni iramban.
 Játékos szökdelő és ugrás feladatok.
 S szökdelő és ugróiskola: ugrások térdfelhúzással; egy és két lábról, sorozatugrások.
 Távolugrás nekifutásból, elugrósávból.
 Magasugrás ollózó technika.
 Dobó iskola: lökések, dobások és hajítások különböző méretű és súlyú labdával.
 Kislabda hajítás távolba és célba.

Labdás ügyességfejlesztés (30 óra)

Átadások helyben és mozgás közben.
 Labdavezetések irány – és iram változásokkal, cselezések.
 Megállások, megindulások a labdával.
 Kosárradobási kísérletek álló helyből.
 Kapura dobási, rúgási kísérletek.
 Sportjátékok előkészítése labdás feladatokkal. (zsinórlabda, pontszerző számolylabda)
 Sportjátékok könnyített szabályokkal.
 Sor és váltóversenyek: tömörtlabdával, kosárlabdával, akadályokkal nehezített pályákon.

Játékok, versenyek (16 óra)**Szabadidős sporttevékenységek (14 óra)**

Asztalitenisz, téli foglalkozások, sakk.

Továbbhaladás feltételei:

A rendgyakorlatok és gimnasztikai gyakorlatok fegyelmezett végrehajtása, mászás kötélén. Állórajttal 40 m futás időre. Távolugrás elugró sávból. Ollózó technika helyes végzése. Kislabda hajítás nekifutással. A tanult talajelemek helyes testtartással való bemutatása. Támaszugrásnál az ugródeszka lendületének kihasználása. Labdavezetések biztos végrehajtása. Fegyelmezett részvétel a testnevelési és sportjátékban.

4. évfolyam**Évi óraszám: 185 óra****Heti óraszám: 5****Belépő tevékenységek:**

Az óraszervezés szempontjából szükséges foglalkozási formák fegyelmezett és az életkornak megfelelő alakisággal történő végrehajtása, a testnevelési órán megkívánt szokásrend betartása.

A tanult gimnasztikai összeállított mozgások pontos és folyamatos végzése, mászás kötélén.

Rajtok (állórajt, térdelőrajt, rajtversenyek különböző kiindulási helyzetekből).

Iramfutások 200-300 m-en. Kitartó futás 12 percig.

Az ugrásoknál nekifutás megfelelő sebességgel és az elrugaskodás hangsúlyozottan történjen.

A hajító mozdulat nekifutással is elfogadható végrehajtása.

Testtömegük megtartása támaszban és függésben.

Jó futó, ugró és dobókészség kialakítása.

A labdajátékoknál a társakkal való együttműködés a játékszabályok betartása.

A labdatovábbítás és birtoklás biztonságának növelése, labdaátvételnél helyezkedés üres helyre futással.

Témakörök**Rendgyakorlatok (4 óra)****Alapképesség – fejlesztés (40 óra)****Tartalmak**

Sorakozás kétsoros vonalban, kettős oszlopban.

Vigyázz – és pihenjállás.

Vonulások, fejlődések, szakadozások egyes – kettős – hármas, négyes oszlopba és oszlopból.

Határozott formájú szabad – társas –kéziszer – pad – és bordásfal gyakorlatok.

Természetes társas és küzdő gyakorlatok.

Gyors erőt fejlesztő gyakorlatok.

Gyorsaságfejlesztő gyakorlatok.

Állóképesség – fejlesztő gyakorlatok: tartós futás, lassú és közepes iramban, iramfutás.

Gyorsasági állóképességet fejlesztő gyakorlatok.

Izületi mozgékonytápot fejlesztő gyakorlatok.

Szabadgyakorlati alapformájú, nyújtó hatású gyakorlatok.

Statikus nyújtó hatású gyakorlatok, valamint közbeiktatott lazító hatású gyakorlatok.

Egyensúly – érzékelést fejlesztő gyakorlatok.

Testtartást javító, relaxációs és légző gyakorlatok.

Korrigáló és testtartást javító, relaxáló és légző gyakorlatok.

Torna (36 óra)

Talajtorna: Fejállás. Futólagos kézállás, kiszúrás. Kézen átfordulás oldalt.
 Híd, spárga, mellső mérlegállás. A II. kcs-os talajgyakorlat.
 Szekrényugrás a diákolimpiai II. kcs-os ugrás bemutatása.
 Zsugorkanyarlat, guggoló átugrás, 4 részes szekrényen.
 Gyűrű: alaplendület zsugorlefűgés.
 Gerenda: alacsony gerendán járások különböző kartartásokkal.
 Fordulatok, érintőjárások.

Atlétika (42 óra)

Atlétikai mozgások elsajátítását elősegítő képességfejlesztő gyakorlatok,
 Rávezető és célgimnasztikai gyakorlatok.
 Futóiskola, szökdelő és ugróiskola, felugrások, elugrások és átugrások,
 Sorozatugrások.
 Álló, térdelőrajtok, gyorsfutás.
 Iram – és fokozó futások, állóképességi futások, kitartó futás 12 percig.
 Távolugrás guggoló technikával, magasugrás, átlépő technikával.
 Kislabda hajítás nekifutással, váltófutás.

Sportjátékok (36 óra)

Kosárlabda: Megindulás, megállás, sorakozás, kétkezes mellső átadás
 Helyben, könnyű futás közben.
 Kosárra dobások. A támadó és védőhelyzet felismerése.
 Kézilabda: Támadó és védő lábmunka, fel és beugrások.
 Labdavezetés és kapura lövés.
 Labdarúgás: Adogatások belsővel labdaátvétel. Labdavezetés tárgyak
 Kerülésével. Kapura lövések, terelések.

Játékok, versenyek (13 óra)

Váltó – és sorversenyek különböző tornaszerekkel.
 Bombázó, partizán labda, zsinórlabda.

Szabadidős sporttevékenységek

Asztalitenisz, tollaslabda, sakk. Téli foglalkozások a szabadban.

Továbbhaladás feltételei:

A rendgyakorlatok fegyelmzett végrehajtása. Önállóan tudjon 2-3 perces gimnasztikai gyakorlatot bemutatni. Cooper teszt folyamatos lefutása egyéni iramban. Az ugrás dobás feladatok pontos végrehajtása. A tornagyakorlat helyes testtartással történő bemutatása. Támaszugrásoknál a nekifutás, elugrás, támaszvétel legyen lendületes, folyamatos. Kézilabda és kosárlabda biztos elfogása fej és térdmagasság között. A labda pontos továbbítása, helyezkedés az üres területre. Labdarúgásnál szerezzen biztonságot a guruló labda rúgásában. A testnevelési és sportjátékokban való aktív részvétel.

2-4. évfolyam

Évfolyam	Heti óraszám	Éves óraszám	Taneszközök	Értékelés
2.	5	185	Karika, ugrókötel, gumikötél, tornabot 30-30 db, Medicin labda (1-2-3-5 kg-os) 15-15 db. Kézi súlyzó (1-2-3 kg-os) 30-30 db.	Dicséret, elismerés, piros pont. Témakörök zárásaként érdemjegy.
3.	5	185	Magasugró állvány léccel 4 db, rajttámla 15 db, bordásfal, tornapad 8 db, 4 m-es tornapad 2 db. Ugrószőnyeg (2 m-es) 10 db, talajszőnyeg 32 db, ugrósámoly 20 db, ugrószekrény, dobantó 6-6 db, mászókötel, mászórúd 4-4 db, korlát, felemás korlát, nyújtó, gerenda, alacsony gerenda. Gyűrű 2 pár, húzó-kötél 2 db. Asztali-tenisz asztal, háló 7 db. Asztali-tenisz ütő, tollaslabda ütő 20-20 db. Tollaslabda háló és állvány 2 garnitúra.	Az alkalmazott szakkifejezések ismerete, a tanult mozgások alapvető ismerete, pontos végrehajtása. Mérhető teljesítmények fejlődése alapján. Témakörök zárásaként érdemjegyekkel.
4.	5	185		

2–4. évfolyam**Bevezetés**

A tanterv alapfeladatként fogalmazza meg a mozgásműveltség kialakítását, a kondicionális és koordinációs képességek (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség) fejlesztését. A tananyag tartalma, annak feldolgozása közvetlenül szolgálja az egészségvédelmet, a tanulók fizikai állapotának javítását, teherbíró képességük növelését. A tanító segítse a gyermek természetes mozgásigényének érvényesülését, alakítsa ki bennük a mindennapi testedzés iránti igényt. Ennek érdekében alapvető cél a testmozgás, testnevelés tantárgy megszerettetése. A testnevelési óra minden egészséges tanuló számára kötelező. A tanulók mozgástulajdonságai, fizikai állóképességük az alsó tagozatban – különösen az 1–2. osztályban – nagyon eltérőek (egy év eltérés is lehet a naptári és biológiai életkor között).

A testnevelés célja és feladata:

- Az egészség biztosítása és megőrzése.
- Differenciált nevelő-oktató tevékenységgel a gyengébb tanulók közepes szintre hozása.
- A testtartási hibák megelőzése.
- A tanulók kedvező erkölcsi, akaratú tulajdonságainak formálása.
- A mozgásműveltségük formálása, fejlesztése testgyakorlatokkal és játékokkal.
- Minden testnevelési óra a gyermek számára az öröm, siker forrása.
- A közúti közlekedéshez szükséges képességek, készségek fejlesztése.
- Játékos mozgástevékenységgel gazdagítsa és fejlessze a tanulók...
 - mozgásműveltségét;
 - pótolja az esetleges elmaradásokat;
 - koordinációs képességeiket fejlessze olyan szintre, hogy alkalmassá tegye őket a későbbi hatékony mozgásos cselekvés tanulására, sportolásra;
 - elégítse ki a tanulók mozgásszükségletét;
 - fejlessze mozgásos cselekvési biztonságukat, alapvető mozgás- és feladatmegoldó képességüket;
- járuljon hozzá a sportolás eszközeivel a tanulók életigenlő, az egészséget sajátos értékrendjükben kiemelt helyen kezelő személyiséggé formálásban.

Kulcskompetenciák fejlesztése

- Anyanyelvi kommunikáció. A testnevelés nyelvezetét rendszeres gyakorlással kell elsajátítani.
- A mozgást nagymértékben segíti, ha a tanulók megismerik saját testi-lelki adottságaikat, ezáltal eredményesebben fejleszthető önismeretük, önértékelésük.
- A testnevelés mozgásanyagának segítségével, nagy hatékonysággal fejleszthetők a korosztályok értelmi képességei.
- A higiéniai szokások kialakítása, az egészségfejlesztési eljárások, módszerek, megismertetése segíti az egészség megőrzését.
- Vállalkozói kompetencia. Cél az aktív életvitelű, pozitívan gondolkodó állampolgár formálása, aki elviseli a fizikai igénybevételt, stresszt, megmérettetést, értékelést.

- Az élet értékéért felelős magatartás megalapozása, a pozitív hozzáállás.
- Leendő munkavállalóként gondot fordít saját fizikai állapotára, szellemi frissességére.
- A testnevelés sajátos eszközeivel alakítja a környezettudatos magatartást, a természet és épített környezet védelmét.
- A szép, harmonikus mozgás segíti az esztétikai-művészi tudatosság fejlesztését.
- A mozgáskultúra kialakításán túl a szervezet edzetségi szintjének emelése, alakítása is folyik.

Bevezető–kezdő szakasz (2–4. évfolyamok)

Célok és feladatok

Az iskolai testnevelés és sport az iskola egységes nevelő-oktató munkájának szerves részeként a testkultúra eszközeinek (testgyakorlatok, mozgásos játékok, sportági tevékenységek és az ezekhez kapcsolódó intellektuális ismeretek), valamint a természet egészségfejlesztő tényezőinek integrált hatásaként hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók életigenlő, az egészséget saját értékrendjükben kiemelt helyen kezelő személyiséggé váljanak. Ennek feltétele, hogy ismerjék motorikus képességeik szintjét, a motorikus képességek fejlesztésének és fenntartásának módját, legyen személyes és társas élményük a mozgásos játék, a versengés öröme. A testnevelés és a sport hozzájárul ahhoz, hogy a diákok megbecsüljék társaik teljesítményét, motorikusan képzettek legyenek, mozgásuk kulturálódjon, felismerjék a testnevelés és a sport egészségügyi és prevenciók értékeit. Cél, hogy a rendszeres fizikai aktivitás váljon magatartásuk részévé. Az 1–4. osztályos testnevelés a testkultúra elemeiből nyert értékekből olyan testi műveltséggel (ismeretekkel, jártasságokkal, készségekkel, képességekkel) ruházza fel a kisiskolásokat, amely későbbi cselekvési biztonságukat, rendszeres fizikai aktivitásukat megalapozza. Ez teszi alkalmassá őket arra, hogy a későbbiekben képesek legyenek sportági feladatok és mozgásrendszerek eredményes elsajátítására, motorikus képességeik hatékony fejlesztésére. Az alsó tagozatos testnevelési óra sajátos módszereivel, elsősorban mozgásos játékokkal és versengésekkel segíti a zökkenőmentes átmenetet a kötetlenebb óvodai élet és az önálló munkát követelő iskolai élet között, ezen kívül kötődést jelentő élményeket nyújt a gyerekek mozgásvágyának fenntartásához.

Az egészséggel kapcsolatos feladatok: a testi fejlődés, érés támogatása; a higiéniai szokások kialakítása, erősítése; az ellenálló képesség, edzetség fejlesztése; az ortopédiai elváltozások megelőzése, ellensúlyozása; megfelelő felkészítés keringési és légző rendszeri megbetegedések megelőzésére, a károsodás csökkentése; a prevenció lényegének és a relaxációs eljárásoknak a megismerése, megértése.

A mozgáskultúra fejlesztése: az alapvető (genetikus) mozgáskészségek megfelelő szintű kialakítása, fejlesztése; az úszás elsajátítása; a kondicionális és a koordinációs képességeknek az életkorhoz és az egyéni adottságokhoz igazított fejlesztése. Sokoldalú mozgástapasztalat és jól alkalmazható mozgáskészség-készlet megszerzése; a feladatmegoldáshoz, készségfejlesztéshez és a játékhoz, sporttevékenységhez, azok károsodás nélküli végzéséhez kapcsolódó ismeretek (szabályok, történeti vonatkozások, mechanikai-biomechanikai törvényszerűségek, feladatmegoldó sémák, egészségügyi megfontolások) megszerzése; mozgáskommunikáció.

Tanulási, játék- és sportolási élmények nyújtása: elsajátítás, teljesítmény, kollektív siker, a tevékenység öröme.

Értékes személyiségvonások fejlesztése: a félelem leküzdése, a szabályok betartása, összpontosítás, céltartás, a nehézségek leküzdése, kudarc tűrése, a természet szeretete, környezetkímélő magatartás.

Fejlesztési követelmények

A NAT kiemelt fejlesztési feladatai a bevezető-kezdő szakaszban:

Énkép, önismeret

- Találja meg helyét saját közösségében.
- Pozitívan értékeli saját elért eredményét, ismerje el társai teljesítményét.

Hon- és népismeret:

- Az iskolán kívüli sportmozgások-játékok, túrák, kirándulások alkalmasak a közöttük élő emberek, szokások, értékek természetes és épített környezet megismerésére.

Demokráciára nevelés

- A testnevelési- és népi játékok alkalmas terület a konfliktusok kezelésére, szabályok betartására, a durva játék, viselkedés megelőzésére, kezelésére.

Óvják, védjék környezetüket, a testnevelési szerezket, az eszközöket, a pályákat, az épület berendezéseit.

A bevezető-kezdő szakasz a legmegfelelőbb alkalom a sokoldalú mozgástanulásra, ennek tudatosítására.

Könnyített feladatokkal, fokozott figyelemmel alakítsuk a lemaratottakat a testi-lelki egészségük fejlesztéséhez.

Fejlesztési célok	2. évfolyam Bevezető szakasz	3–4. évfolyam Kezdő szakasz
Tananyag		
Anyanyelven folytatott kommunikáció	Játék az ujjakkal, körjátékok, járások és futások	Ugróköteles játékok, járások és futások
A tanulás megtanulása	Madzagos játékok, szökdelések és ugrások	Rímfaragás, szökdelések és ugrások
Vállalkozói kompetencia	Megfigyelőkészséget fejlesztő játékok, dobások	Kiesős játékok, dobások
Anyanyelven folytatott kompetencia	Testtartást, járást fejlesztő játékok, egyensúlygyakorlatok	Tapsos játékok, egyensúlygyakorlatok
Anyanyelven folytatott kommunikáció	Babzsákos játékok, labdás feladatok	Megfigyelőkészséget fejlesztő játékok, labdás feladatok
Vállalkozói kompetencia	Fogócskák, küzdő feladatok	Testtartást, járást fejlesztő játékok, küzdő feladatok
Interperszonális, szociális kompetencia	Szabadidős sporttevékenység, úszás	Szabadidős sporttevékenység, úszás

2. évfolyam

Heti óraszám: 5

Éves óraszám: 185

Témakör	Témakör tartalma	Óraszám	
Rendgyakorlatok	Testfordulatok két ütemben. Nyitódás, zárkózás járás közben. Járási ütemtartással.	folyamatos	Belépő tevékenységformák: Mint az előző évfolyamon A továbbhaladás feltételei:
Gimnasztika alapképesség fejlesztés	Határozott formájú szabad- és kéziszergyakorlatok. Kéziszergyakorlatok. Játékos képességfejlesztés.	folyamatos	Alakzatok felvétele utasításnak megfelelően. Gimnasztikai feladatok teljesítése ütemezéssel.
Atlétika	Futások: Játékos futásgyakorlatok, akadályfutások. Ktartó futás 4-5 percig. Gyorsfutások 30-40 méteren. Ugrások: Szökdelő és ugróiskola. Fel és leugrások. Helyből távolugrás. Dobások: Távolba és célba dobás kislabdával.	45	Alapvető mozgáskészségek elfogadható végrehajtása. Optimum szint: Ktartó futás 4-5 percig, maximális sebességre törekvés 30 méteren. Ugrás futásból egy lábról két lábra. A tanulók tudjanak ugrókötelezni.
Torna	Torna jellegű gyakorlatok: tarkón állásban lábmozgások, guruló átfordulások, zsugorfejenállás kísérletek. Függés gyakorlatok. Ugrás: Felugrások 2-3 részes szekrényre. Gerenda: Egyensúlyozó járással vonalon, padon, felfordított padon, előre, hátra, oldalt.	45	Alakuljon ki az egykezes dobás hajító mozdulata. Tudjanak labdát továbbítani és birtokba venni a legegyszerűbb módon. Tudjanak figyelni és összpontosítani a játékban.
Labdagyakorlatok	Átadások egy és két kézzel. Labdavezetés váltott kézzel. Labda dobása és rúgása falra, annak elkapása. Testnevelési játékok labda feladatokkal.	45	

Játékok, versenyek, küzdőfeladatok	Futó-, fogó-, labdajátékok. Egyéni sor és váltóversenyek. Küzdőjátékok. Népi és gyermekjátékok. Leülések, felállások kézfogással szemben és háttal egymásnak.	35
Szabadidős sporttevékenység	Kerékpározás, labdarúgás, tollaslabda, asztalitenisz. Hógolyózás, szánkózás kocsislyázás	15

3. évfolyam

Heti óraszám: 5

Éves óraszám: 185

Témakör	Témakör tartalma	Óraszám	
Rendgyakorlatok	<p>Az eddig tanultak gyakorlása.</p> <p>Megindulás, megállás két ütemben.</p> <p>Kétsoros vonal, kettős oszlop alakítása.</p> <p>Járás ütemtartással.</p> <p>Nyitódás, zárkózás, fejlődések szakadozások járás közben.</p>	folyamatos	<p>Belépő tevékenységformák:</p> <p>Az alapvető gimnasztikai alapformák pontos végrehajtása. Rajtolás jelre. Gyorsfutás 20-30 méteren versenyszerűen. Tartós futás 5-6 percen keresztül. Ugrások változatos formában, megfelelő szabályozottsággal végrehajtva. A hajító mozdulat lehetőleg nyújtott karhelyzetből indítva.</p>
Gimnasztika alapképesség fejlesztés	<p>Határozott formájú társas-, kéziszer- és szabadgyakorlatok.</p> <p>Feladatok ritmusra, énekre, zenére.</p> <p>Tartás javító gyakorlatok, játékos képességfejlesztő gyakorlatok.</p> <p>Tolódások, húzódkodási kísérletek.</p>	folyamatos	<p>Dobóterpeszből célbadobás a dobásbiztonságot növelve. Futó-, ugró- és dobóügyesség fejlesztése változatos feltételek között. A torna (jellegű) gyakorlatok kis segítséggel biztonságosan és szép testtartással történő végrehajtása. Együttműködés a társakkal a labdás játékokban. Sportszerű test-test elleni küzdelem. Megadott távolság átűzése.</p>
Atlétika	<p>Futóiskola: Futó- és fogójátékok.</p> <p>Futások: Kitartó futások 5-6 percig. Gyorsindulás álló és guggoló rajttal.</p> <p>Ugrások: Szökdelő iskola.</p> <p>Távolba és magasba ugró kísérletek.</p> <p>Dobások: Különböző méretű és súlyú labdák dobása.</p> <p>Kislabda dobás távolba és célba.</p>	45	<p>A továbbhaladás feltételei:</p> <p>Vezényszavak ismerete, a rendgyakorlatok végrehajtása</p> <p>Alapvető gimnasztikai alapformák követése</p> <p>Elfogadható mozgásminta reprodukálása a rajtolás, futás ugrás, dobás végrehajtása során.</p>
Torna	<p>Talaj: Támaszgyakorlatok: Zsugorfejlés kézálás kísérletek, kézenátfordulás oldalt.</p> <p>Ugrás: Felugrás kéztámasszal három részes szekrényre, zslugorkanyar ugrás.</p> <p>Gerenda: Egyensúlyozó járás és fordulatok alacsony gerendán.</p> <p>Gyűrű: átfordulások elugrással, alaplendület, húzódkodások.</p> <p>Mászás kötél, rúdon, vándormászás.</p>	42	<p>Megfelelő kísérletek a kúszás, mászás, támasz és függés feladatainak teljesítésére.</p> <p>A test-test elleni küzdelem elfogadása.</p> <p>Biztonságos viselkedés mellmagas vízben</p> <p>Optimum szint:</p>

Labdagyakorlatok	<p>Labda vezetése váltott kézzel és lábbal.</p> <p>Labda elfogása (érte nyúlás bekísérés).</p> <p>Célzott dobás mozgó társra.</p> <p>Kézilabda könnyített szabályokkal.</p>	40	<p>Kitartó futás 5-6 percig, gyors futás 40 méteren.</p> <p>Ugrás távolba ugrósávból.</p> <p>Kislabda dobás helyes végrehajtása helyből.</p>
Játékok, versenyek küzdőfeladatok	<p>Futó-, fogó-, labda- és küzdőjátékok.</p> <p>Egyéni sor- és váltóversenyek.</p> <p>Labdarúgás.</p> <p>Önellenállásos feladatok végrehajtása.</p> <p>Mögékerülési és kiemelési kísérletek párokban</p>	25	<p>Guruló átfordulás előre, hátra, tarkóállás, zsugorfejállás. Fejállás, kézállás, kézenátfordulás oldalt.</p> <p>Felguggolás, függőleges repülés.</p> <p>Mászás kötélén.</p>
Úszás	<p>Vízhez szoktatás. Vízfekvés, siklás.</p> <p>Egy úszásnem kar és lábmunkája levegő vétel nélkül, majd levegővétellel.</p>	20	<p>Gyűrűn alaplendület, lefüggés, lebegőfüggés.</p> <p>Folyamatos labdavezetés, pontos átadás, biztonságos labdaátvétel.</p>
Szabadidős sporttevékenység	<p>Kerékpározás, labdarúgás, tollaslabda, asztalitenisz, síelés.</p> <p>Szánkózás korcsolyázás</p>	13	<p>A játékban az önzetlenség, az együttműködési készség kialakítása.</p> <p>Egy úszástechnika elsajátítása.</p>

4. évfolyam

Heti óraszám: 5

Éves óraszám: 185

Témakör	Témakör tartalma	Óraszám	
Rendgyakorlatok	Sorakozás kétsoros vonalbak, Kettős oszlopban. A menet megindítása, megállítása ütemtartással. Vonulások, fejlődések, szakadozások egyes, kettős, hármas, négyes oszlopba és oszlopból.	Folyamatos	Belépő tevékenységformák: Vágtafutás, illetve tartós futás 6-7 percig. Helyből és a nekifutásból történő ugrások hangsúlyozott elrugaszkodással. A feladatnak legjobban megfelelő dobásmód megválasztása, a hajító mozdulat elfogadható végrehajtása. Célba dobás elvárható biztonsággal. Jó futó-, ugró- és dobókészség kialakítása. Testtömegük megtartása támaszban és függésben. Játék sikerélményt biztosító szinten. A labda kézzel, illetve lábbal vezetése, továbbítása, birtokbavétele, gól vagy pont elérése. A társakkal együttműködés, a játék- és a magatartási szabályok betartása. A siker és a kudarc sportszerű elviselése a küzdő feladatokban és a játékokban. Vízbiztonság megszerzése, úszás levegővétellel.
Gimnasztika alapképesség fejlesztés	Határozott formájú szabad-, társas-, kéziszer-, pad-, és bordásfal-gyakorlatok. Gyakorlatok ritmusra, zenére. Testtartást javító gyakorlatok. Húzódzkodások, tolózkodások.	Folyamatos	Továbbhaladás feltételei: Rendgyakorlatok fegyelmezett végrehajtása. Részvétel a közös gimnasztikában. Mászás kötélén 2-3 fogással.
Atlétika	Futások: Kitartó futás 6-7 percig. Gyorsfutás 30-60 méteres távon. Térdelőrajt, rajtversenyek. Ugrások: Sorozatugrások, távolugrás nekifutásból és helyből. Átugrás akadály fölött. Dobások: Kislabda dobás beszökkenéssel, tömött-labda lökés.	45	Atlétikai feladatok elfogadható végrehajtása. A támasz-, függő- és egyensúlygyakorlatok teljesítése. Aktív részvétel a testnevelési és sportjátékokban.
Torna	Talaj: Kézállás, fejállás, hátra bukfcenc kiszúrással. Repülő-guruló átfordulás. Fejenátfordulás, kézenátfordulás. Ugrás: 3 részes szekrényen felugrás, függőleges repülés zsugor-kanyarulati ugrás. Gyűrű: alaplendület, lebegőfüggés, lefüggés. Gerenda: járások, fordulatok, érintőjárás.	42	Optimum szint:

Labdagyakorlatok	Labda átadások, átvételek mozgás közben. Labdavezetés irányváltoztatásokkal. Megállások labdavezetés és labdaátvétel közben	40	Ismerjék a használt szerek, eszközök, pályák, játékok nevét. Tartsák be az előírt személyi higiéniai előírásokat.
Játékok, versenyek küzdőfeladatok	Futó-, fogó-, labda- és küzdőjátékok. Egyéni sor- és váltóversenyek. Labdarúgás. Pontszerző játékok. Zsámolylabda, kézilabda, kosárlabda egyszerűsített szabályokkal Szabadulás csukló fogásból. Grundbirkózás, kötélhúzás.	25	Tudjanak a tanulók egyenletes iramban 6-7 percet futni. Rövidtávon törekedjenek a maximális sebesség elérésére. Ugrásoknál érvényesüljön a felugrások erejének és irányának javulása, a kar és a láb lendítő szerepének összhangja. Tudják a dobás erejét és ívét összhangba hozni.
Úszás	Újabb két úszásnem kar és lábmunkája. Úszás levegővétellel.	20	A tornász elemeket pontosan és esztétikusan hajtás végre. A játékokban tudják a védő és támadó mozgást elkülöníteni.
Szabadon felhasználható órák	Kerékpározás, labdarúgás, tollaslabda, asztalitenisz. Szánkózás, korcsolyázás, síelés.	13	Egy úszásnemben tudjanak levegővétellel úszni.

CÉLOK ÉS KIEMELT FEJLESZTÉSI FELADATOK

A fejlesztés célcsoportja az általános iskolába járó 6-10 éves tanulók köre

A tanterv az Educatio Kht. kompetenciafejlesztő oktatási program kerettantervének helyi adaptációja, a programcsomag alkalmazása a helyi sajátosságok függvénye.

A program megvalósítása több tantárgy keretén belül, integráltan történik:

Magyar nyelv és irodalom

Rajz és vizuális kultúra

Környezetismeret

Technika és életvitel

Célok és feladatok:

A programban való részvétel segítse hozzá a gyerekeket ahhoz, hogy képessé váljanak az őket körülvevő hétköznapi világban való eligazodásra.

A természeti és az emberi világ megismerését célzó tapasztalatszerzés közben őrizték meg kíváncsiságukat, és fejlődjön érdeklődésük a környezet jelenségei iránt.

Fokozatosan alakuljon ki bennük az összefüggések keresésének igénye. Váljon természetessé számukra a jelenségek rendszerszemléletű, holisztikus megközelítésének igénye, s alapozódjon meg bennük e látásmód képessége.

Szerezzenek gyakorlatot a különféle forrásokból származó információk gyűjtésében, s alapozódjon meg bennük ezek rendszerezésének képessége.

Alakuljon ki bennük az a törekvés, hogy kapcsolatokat keressenek a különféle tartalmi területeken szerzett információk között, s igyekezzenek ezeket minél több szempontból egymáshoz fűzni.

Tudatosuljon bennük az a tény, hogy sokféle kölcsönhatás áll fenn az emberi tevékenység és a természeti környezet között. Váljanak képessé arra, hogy feltételezéseket fogazzanak meg ezzel kapcsolatban.

A kérdés és a különféle szempontú elemzések gyakorlása révén sajátítsák a kritikai gondolkodás alapjait.

A vizsgált témákhoz kapcsolódó tevékenységek közben fejlődjön kreativitásuk.

Ismerjék meg azokat a problémákat, amelyek jellemző módon előfordulhatnak mindennapi életük során. Igazodjanak el ezek lehetséges megoldásai között. Legyenek képesek mindennapi problémáik – segítségkéréssel vagy önálló módon való – megoldására.

Váljanak érzékenyék kortársaik problémáinak befogadására, és érezzék belső késztetést arra, hogy segítséget nyújtsanak nekik ezek megoldásában.

Sajátítsák el az életkoruknak megfelelő, biztonságos életvitel legfontosabb viselkedésbeli elemeit.

A programba illeszkedő mozgásos tevékenységek és játékok járuljanak hozzá testi adottságaik és mozgáskultúrájuk fejlődéséhez.

Sajátítsák el, és legyenek képesek tanítói irányítás nélkül is alkalmazni a másokkal való együttműködés, illetve a csoportmunka alapvető technikáit.

Váljanak képessé a saját életükhöz és tevékenységeikhez kapcsolódó szabályokat alkotására, s alakuljon ki bennük a belső késztetés a közösen kialakított normák betartására.

A KÉPESSÉGFEJLESZTÉS FÓKUSZAI

A programcsomag létrehozói a modulok megtervezése során az alábbi képességterületek fejlesztésére koncentráltak – abban az értelemben, ahogy e fogalmak itt körvonalazódnak.¹

A) Az önismerettel összefüggő kompetenciák

Az érzelmek tudatossága (1)

Érzelmek pontos azonosítása azt jelenti, hogy az ember helyesen ismeri fel, és helyesen azonosítja saját érzelmeit. A fejlett érzelmi tudatossággal jellemezhető egyén legtöbbször tisztában van azzal, hogy éppen milyen érzelmet él át. Tudatában lenni érzelmi állapotainknak nemcsak élményállapotaink megnevezését jelenti, hanem azt is, hogy felismerjük az érzelmet kiváltó okokat is. Az érzelmek tudatossága alapozza meg az érzelmek szabályozását és a hatékony problémamegoldást. Ez a kompetencia összefügg megnyilvánulásaink kontrollálásával (az impulzuskontrollal), a kitartással, a lelkesedéssel, és az önmotivációval, valamint alapvető az empátia és a szociális készségek szempontjából is.

Önállóság, autonómia (2)

Az autonómia a környezeti nyomástól független cselekvésre való törekvést jelent. Ide tartozik az a szükségletünk is, hogy tevékenységeinket önmagunk által megválasztottan éljük meg. Az autonóm személy számára fontos, hogy miközben valamilyen módon viselkedik, az alatt úgy érezze, hogy döntéseit/választásait érdeklődése és értékei határozzák meg, és szabadon, a maga stílusában és/vagy módján teheti azt, amit tesz, döntései/választásai pedig valódi enjét fejezik ki.

Identitás, hitelesség (3)

Az identitás az integrált én érzését jelenti. A hitelesség hajlandóság arra, hogy védekezés nélkül szembenézzünk önmagunkkal, vállalva erősségeinket és korlátainkat. A hibák, tökéletlenségek, tudásban való hiányosságok, és más korlátok elismerésében (reálisan szemlélve és elfogadva ezeket), saját erősségek felismerésében és nagyra értékelésében nyilvánul meg. Viselkedésünkben következetes, kiszámítható magatartásként jelenik meg. A hitelesség a megélt érzések és azok tettekben való kifejezésének az összhangja. A hitelesség feltétele a vállalt identitás. Legtágabb értelemben a hitelesség és a vállalt identitás azt jelenti, hogy mindig úgy viselkedünk, amilyenek valójában vagyunk, valós (igazi) énünk szerint élünk.

B) Önszabályozás

Az érzelmek kezelése: siker-kezelés, kudarc-tűrés, kitartás (4)

Az érzelmek kezelése saját érzelmeink szabályozásának a képességét jelenti. Nem pusztán a feszültségek megszüntetését vagy impulzusaink elfojtását, hanem egy-egy érzelmek szándékos megjelenítését is. Az impulzuskontroll az a viselkedési forma, amellyel egy rövid távú kielégülést hozó akciót legátolunk azért, hogy az esetleges későbbi negatív következményeket elkerüljük. A kitartás azt a képességet jelenti, hogy az egyén akadályok vagy balszerencse ellenére is felülkerekedik negatív érzelmi reakcióin, és folytatja céljai megvalósítását.

A hatékony érzelmszabályozáshoz egyidejűleg kell uralnunk érzelmeinket, s képesnek lenni az őszinte és hiteles kommunikációra. Az optimális érzelmszabályozás hozzájárul az ember jóllétéhez, érzelmi egyensúlyához, énhatékonyágának kifejlődéséhez. A sikeres érzelmszabályozás serkenti a szociális problémák azonosítását és megoldását, és alapját képezi a hatékony segítségnyújtásnak.

Felelősségvállalás (5)

A felelősségvállalás képessége több területen nyilvánul meg. A szociálisan kompetens ember felelősséget vállal közvetlen fizikai környezetéért (ideértve a természetet és a tárgyakat is), önmagáért és másokért. A környezet iránti felelősségvállalás többek között a környezet épségének megőrzését, a rend és a tisztaság védelmét, a természet iránti tiszteletet és a felelős állattartást jelenti. Az ember önmagáért való felelősségvállalása elsősorban az egészséges és biztonságos életvitellel azonos.

A kortársakért való felelősségvállalás az ellenséges viszonyulással és a kiközösítésre való hajlammal szemben nyitottságot, pozitív odafordulást, a szükség szerinti segítségnyújtás képességét is jelenti.

Törődés, tekintet másokra (6)

A másokkal való törődés, a jogszerűség, a korrektség, a jóindulat és az együttérzés megnyilvánulásaként határozható meg. Az ezzel a kompetenciával jellemezhető emberek jól tudnak viszonyulni a más közegekből érkezőkhez, megértést

¹ Az itt bemutatott kategóriák azonosak azokkal, amelyeket a szociális, életviteli és környezeti kompetenciák fejlesztését célzó programcsomagok kidolgozói a HEFOP program keretében valamennyien használtak, illetve azokkal, amelyeket a kompetenciaterülethez kapcsolódó – Oláh Attila munkacsoportja által létrehozott – mérőeszköz alkalmaz. A kerettanterv I. mellékletben található táblázat is e szempontrendszer szerint csoportosítva mutatja be a modulok rendszerét.

mutatnak az általuk képviselt eltérő világszemlélet iránt. Az ilyen emberek jól ki tudnak jönni olyanokkal, akik mások, mint ők és értékelni tudják azt, ha mások más módon viszonyulnak ugyanahhoz a dologhoz. A különbözőségek méltányolása az előítéletektől való megszabadulás alapja.

Tolerancia: nyitottság, véleményfogadás, bizalom (7)

A tolerancia szintje az elfogadott viselkedések körét jelzi, vagyis azt, hogy hol kezdődik bennünk a rosszállás. A tolerancia azt jelenti, hogy tekintettel vagyunk másokra és elfogadjuk, méltányoljuk minden embernek az egyéni és csoportkülönbségekhez való jogát, s képesek vagyunk elfogadni a mienktől eltérő közegekből érkező embereket. Megnyilvánul abban is, hogy az egyén képes a személyes és a közösségi érdekek harmonikus összeegyeztetésére, valamint a szociális interakciókban keletkező feszültségek elviselésére.

C) Énhatékonyság-érzés

Pozitív önértékelés (8)

A pozitív önértékelés optimista érzéseket jelent önmagunkkal kapcsolatban. Megnyilvánul abban, hogy az ember inkább pozitívan, mint negatívan gondolkodik önmagáról, és gyakrabban él át pozitív, mint negatív érzelmeket.

Konstruktív self-érzékelés: egészséges önbizalom, belső kontroll (9)

A konstruktív self-érzékelés azt jelenti, hogy az ember olyan személyként tekint magára, mint aki képes a mindennapi kihívások kezelésére. Ez a fajta önmagunkra tekintés reális önismereten alapul, amely inkább pozitív, mint negatív töltetű. A pontos önértékelés saját erősségeink és korlátaink torzítatlan felismerését jelenti. Az önmagát „konstruktívan észlelő” ember tisztában van a képességével és azokba a helyzetekbe, amelyek e képességeket kívánják, magabiztosan, optimistán lép be. Az önismeret és az önbizalom szoros összefüggésben áll egymással. A konstruktív self-érzékelés egészséges önbizalmat jelent, amely a kitarítás alapja, és bizonyos mértékig azt is meghatározza, hogy az ember milyen érzelmeket él át a leggyakrabban. Konstruktív self-érzékelésre van szükség ahhoz, hogy az egyén képes legyen népszerűtlen nézetek mellett is kiállni, és ez a kompetencia segíti a bizonytalan, feszültségteli helyzetekben való döntések meghozatala során is.

D) A szociális kompetenciákhoz szükséges kognitív készségek

Információkezelés (10)

Az információkezelés képessége az egyik legfontosabb kognitív kompetencia. Fejlettsége és fejlesztése minden típusú tanulási folyamat előfeltétele és része. Magában foglalja az információk összegyűjtésének, rendszerezésének és feldolgozásának a képességét.

Problémakezelés

(11)

Ez a kompetencia a szociális problémák pontos és realisztikus azonosításához, valamint a hatékony megoldásukhoz szükséges képességeket tartalmazza. A szociálisan kompetens emberek többféle megoldást tudnak generálni problematikus helyzetekben, mert képesek rá, hogy különböző nézőpontokból gondolják át azokat. Realisan értékelik, hogy az adott helyzetet milyen mértékben lehet kontrollálni, illetve, hogy a különböző megoldások milyen kockázatokkal járnak. A hatékony problémamegoldáshoz az embernek tudatában kell lennie az adott helyzetben átélt érzelmeinek, és realisan kell értékelnie, hogy az adott körülmények között mire lesz képes.

Kritikai gondolkodás (12)

A kritikai gondolkodás szociális kompetenciákkal összefüggő területe a szociális normák kritikus kezelése. Az a képesség, amellyel az ember kritikusan tudja értékelni a különböző szociális és kulturális források, illetve a média által közvetített üzeneteket. A fejlett szociális kompetenciával jellemezhető ember egyrészt képes viselkedését a szociális szabályoknak megfelelően megszervezni, másrészt kritikusan viszonyul magukhoz a normákhoz is. Önbizalmától függ, hogy milyen mértékben hisz a szabályok és a bevett formulák megkerülhetőségében, és van-e bátorsága alkalmanként figyelmen kívül hagyni azokat.

Szabályalkotás, szabálykövetés (13)

A szabályok életünk fontosabb törvényszerűségeit rögzítik, és a körülöttünk lévő szükséges rend feltételeit teremtik meg. Ha a szabályok ésszerűek, a másokkal való együttléte és a közösség fejlődését valóban megkönnyítik, akkor az egyén ezeket segítségként és nem kényszerként éli meg. A szabályok követésének képessége könnyebben alakul ki, ha az egyén aktív résztvevője kialakításuknak, illetve ha önmaga is megélte a szabály hiányának negatív következményeit. Fontos, hogy a diákok a közösen létrehozott iskolai szabályokat nélkülözhetetlen együttélési normaként interiorizálják, tegyék belsővé.

Kreativitás, rugalmasság, nyitottság (14)

A kreativitás új és hasznos dolgok, ötletek előállításának összetett képessége. Alapvető kritériumai az újszerűség, a hatékonyság és a hitelesség. Az újszerűség azt jelenti, hogy valami eddig nem létezőt hozunk létre. A hatékonyság azt, hogy a produktum az egyén és/vagy a társadalom számára hasznos. A hitelesség pedig azt, hogy a létrejött dolog az egyén saját produktuma, nem mások termékeinek másolata.

A rugalmasság arra vonatkozik, hogy a személy mennyire alkalmazkodik jól az új helyzetekhez kognitív téren és a szociális viselkedés szempontjából. A rugalmas személyek nemcsak tolerálják, de szeretik is a kétértelműséget, azt, hogy a dolgokat több oldalról is átgondolják. Képesek a véleményük megváltoztatására, és a negatív helyzetekre többféle választ is tudnak adni.

A nyitottság az újszerű gondolatokra, ötletekre, érzésekre és értékekre való válaszkészséget jelenti. Motivációs alapja a kíváncsiság. A kíváncsi ember külső ösztönzők nélkül is érdeklődik a körülötte zajló történések iránt, keresi az újszerű élményeket, a változatosságot és a kihívásokat. A nyitottság megnyilvánulhat fejlett képzelőerőben, esztétikai érzékenységben vagy különböző értékeket valló emberek megértésében és elfogadásában is.

E) Társas kompetenciák**Empátia (15)**

A beleérző képesség, az empátia bázisát az úgynevezett perspektíva-felvétel alkotja. Ez az alapja annak, hogy helyesen ismerjük fel mások érzelmeit.

A perspektíva-felvételt nehezíti, hogy nincs mindig megfelelés az emberek arckifejezése és belső állapota között. Az arckifejezések olykor szimbólumokként is működhetnek. Mások érzelmi állapotainak megértéséhez ezért fontos figyelembe venni az adott szituáció körülményeit is. A mások nézőpontját átvenni képes ember osztozni tud a többiek érzéseiben, együtt tud örülni velük, képes átélni mások elesettségét. A beleérző-képesség előfeltétele az éntudatosság. Az empátia és a felelősségérzet együtt tesz képessé bennünket a hatékony, s esetenként önzetlen segítségnyújtásra. Hiánya pedig gyakran viselkedési problémákkal jár együtt.

Kommunikációs készségek, véleményalkotás, vitakészség (16)

A kommunikációs készségtár legfontosabb alkotórészei: a saját érzéseink, gondolataink pontos és egyértelmű kifejezésének képessége, illetve mások verbális és non-verbális üzeneteinek helyes értelmezése. Az az ember, aki e készségeket magas szinten birtokolja, képes beszélgetéseket kezdeményezni és fenntartani különböző társas helyzetekben, és általában nem ért félre másokat. Világosan, nyíltan (pozitív és negatív információkra egyenlő figyelmet fordítva), érthetően fejezi ki üzeneteit. Odafigyel másokra és kölcsönös megértésre törekszik.

A kommunikációs készségek az együttműködési képesség alapját képezik, s az együttműködés gyakorlása közben maguk is fejlődnek. A kommunikációs készségek minden szociális készség alapjának tekinthetők.

Együttműködés (17)

Az együttműködési készség teszi lehetővé, hogy részt vegyünk páros és csoportos társas helyzetekben, és képesek legyünk a megfelelő szociális szerep felvételére. Az együttműködés legegyszerűbb formája a barátságok kezdeményezése, illetve a baráti kezdeményezések elfogadása. Fontos típusa a felnőtt-gyerek (például a tanár-diák) együttműködésre való képesség. Lényeges megnyilvánulása a játék és a munka közbeni együttműködés, valamint az értékeléssel társuló helyzetekben való együttműködés képessége.

Az együttműködéshez szükség van a szociális szabályok és a konstruktív kritika elfogadására. Fontos feltétele az empátia és a fejlett kommunikációs készség. Az együttműködésre való képesség a hatékony problémamegoldás és a konfliktuskezelés előfeltételének tekinthető.

Konfliktuskezelés (18)

A kompromisszumkészségünkön múlik, hogy képesek vagyunk-e békésen, mások érzéseinek és perspektívájának figyelembevételével megoldani konfliktusainkat. Egy problémát akkor oldunk meg kompromisszummal, ha egy vitás helyzetben mindkét fél többé-kevésbé egyenlő mértékben mond le tulajdon érdekeiről, és arra törekszik, hogy olyan megoldást találjon, amely mindkét fél számára a leginkább működőképes.

Segítségkérés (19)

A segítségkérésnek nagyon sok fajtája van jelen az életünkben. A tanártól való segítségkérés a tanulók esetében olyan kompetencia, amely közvetlenül befolyásolhatja iskolai teljesítményüket. A segítségkéréshez elsősorban konstruktív self-érzékelésre van szükség.

Visszaütasítás (20)

A visszaütasítás a nemet mondás képességét, majd e döntés következetes végig vitelét jelenti annak érdekében, hogy elkerüljük az olyan helyzeteket, amelyekben mások nyomást gyakorolhatnak ránk. A visszaütasítás képessége szükséges ahhoz, hogy az ember egyenrangú/szimmetrikus kapcsolatokat tudjon kiépíteni kortársaival, illetve általában

véve másokkal. Ennek hiányában az ember könnyen alárendelődhet, kiszolgáltatott helyzetbe kerülhet. A visszautasítási képesség alapját a szociális normák kritikus kezelésének képessége adja.

Társadalmi részvétel és szolidaritás (21)

Az önkéntes társadalmi részvétel külső kényszer nélküli feladatvállalást jelent a közjó érdekében. Ebben az esetben fontos a csoporthoz tartozás, és az a gondolat, hogy a csoporttagoknak időt és energiát kell fordítaniuk közösségük jóllétének előmozdítására.

A szolidaritás szociális felelősségvállalást jelent. Az ennek fejlett szintjével jellemezhető személy felelősséget érez azért, hogy – önmaga lehetőségeit figyelembe véve – jobbá tegye a világot, s hajlandó időt és energiát is szánni erre. Érzékeny a szociális és gazdasági egyenlőtlenségekre, fontos számára, hogy segítsen azokon, akik nehéz helyzetben vannak. Részvétet és szánalmat érez azok iránt, akik bajban vannak, és erkölcsi kötelességének érzik, hogy törődjön velük.

F) Környezeti kompetencia

Környezeti tudatosság (22)

A környezeti tudatosság középpontjában a rövid távú profit- és növekedésközpontú gondolkodás helyett a hosszú távra tekintő fenntarthatóság gondolata van. Az ennek kialakítását célzó pedagógiai középpontjában az ún. TÉT koncepció áll. A mozaikszó betűi a következő tartalmakat jelölik: T = Tudományos ismeretek: különböző tantárgyakból származó háttértudás, É = Értérendszer: mindazon tényezők, amelyek alapvetően meghatározzák az egyének döntéseit, T = Társadalmi gyakorlatok: egyéni és társas szokások, melyek összefüggésbe hozhatók a környezethez és természethez való viszonyal, valamint befolyásolják azokat.

A kívánt eredmény elérése szempontjából fontos, hogy a tanulás során szerepet kapjanak a megválaszolatlan, illetve kételkedést ébresztő tudományos kérdések, s a különböző tudományos eredményeket ne megdönthetetlen igazságokként mutassuk be, hanem egy folyamatosan fejlődő, változó rendszer részeként.

Ember és természet kölcsönös függőségének megértése (23)

Az ökoszisztéma különböző élőlényközösségek, társulások, és azok élőhelyeinek rendszere, amelyen belül kölcsönös egymásra utaltság áll fenn az adott területen élő élőlények és a természeti környezet között. Mára a világ egyik központi problémájává vált az a tény, hogy a mindennapi életünk szempontjából természetesként elfogadott tevékenységek sokasága alapvetően befolyásolja a környezet állapotát. Az ember és természet kölcsönös függőségének megértése annak elfogadását jelenti, hogy az ember nem élhet úgy, mintha a természet erőforrásai korlátlanok lennének, s tettei során – saját maga hosszú távú érdekében is – mindig mérlegelnie kell, miként hatnak tettei a természeti környezetre.

A környezet védelméhez és megőrzéséhez szükséges tudás (24)

E tudás középpontjában egy ökológiai ismeretrendszer áll, amelynek központi elemei a különböző szervezetek közötti energia- és anyagszállításra, az energia- és anyagcsere folyamataira, valamint az élőhelyekre vonatkozó ismeretek. Ugyancsak alapvető ebből a szempontból annak ismerete, hogy milyen helyet foglal el az ember az ökológiai rendszerben, s milyen hatással van az emberi tevékenység a természetben évezredek alatt kialakult egyensúlyokra.

A környezetért felelős magatartásformák (25)

A környezeti tudatosság cselekvésben megnyilvánuló formája a környezettudatos magatartás, amelynek vezérlő elve a „Gondolkozd globálisan, cselekedj lokálisan!” ma már széles körben elfogadott gondolata. Az iskolai programok jelentős mértékben hozzájárulhatnak olyan apró, de a magatartásba szervesen beépülő, felelősséget kifejező környezetkímélő szokásoknak a kialakításához, amelyek döntőek lehetnek a felnőttkori viselkedést átható környezettudatos szemlélet kialakulása szempontjából.

TARTALMI STRUKTÚRA

A modulok a közvetlen fizikai és szociális környezetből, a hétköznapi élet jelenségeiből, eseményeiből, a gyerekek közösségi élményeiből merítik témáikat, illetve nyújtanak segítséget ezek feldolgozásához.

Az életkori sajátosságoknak megfelelően minden évfolyamon figyelmet fordít a program az életmód, az életvitel és a fogyasztói szokások alakítására. Nyomon követi az emberi test fejlődésével járó változásokat. Az egészséges életmód értékeinek közvetítése mellett kitekint a függőséghez vezető káros szokásokra is, és mindvégig törekszik a természeti környezethez való viszony formálására. Ezek a témák spirális szerkezetben, különböző mélységben és megközelítésekben, minden évfolyamon megjelennek.

A modulokban megjelenő évfolyamonkénti témakörök és azokon belüli tartalmi egységek a következők:

1. évfolyam

1. Otthon és iskola

Tájékozódás a közvetlen környezetben. Olyan emberi helyzetek felismerése és megoldása, amelyek a gyerekek napi kapcsolataiban alakulnak ki. Az énkép formálása. A biztonságos gyalogos közlekedés elsajátítása. Család, családtagok, generációk, életkorok és változások. Lakás, otthon, napi elfoglaltságok, étkezés. A mindennapi élet eseményei, helyzetei. Együttélési szabályok. Szokásos közlekedési útvonalak és eszközök, közlekedési szabályok.

2. Az egészség:

A szervezet felépítése, működése, változások. A saját szervezettel kapcsolatos adatok, megfigyelési tapasztalatok gyűjtése. Az egészséges életvitel igényének és szokásainak kialakítása. Egészség és betegség. A betegség megelőzés. Orvosnál. Napi ritmusok, személyi higiéné, a táplálkozás és a mozgás szerepe az életünkben. Táplálkozási szokások, ételek.

3. Szülőföldünk

Tájékozódás a lakóhelyen. A lakóhellyel kapcsolatos tapasztalatok bővítése: természeti környezet, emberek, hagyományok. Lakóhely, lakcím, település, falu, város, főváros, köztisztviselők, közérdekű telefonszámok, segítségkérés és segítségadás, tájékoztatás. Tájékozódás az időben.

4. Élőlények körülöttünk

Élőlények, életműködésük. Növények és állatok az ember környezetében és a szabad természetben. Az ismert élőlények életfeltételei. A gyerekek élőlényekhez való viszonyának, a természeti környezettel kapcsolatos pozitív érzelmi beállítódás fejlesztése. Tapasztalatszerzés az élőlények megfigyelésében. A környezetben lévő veszélyforrások felismerése. Ezek megszüntetésének lehetőségei.

5. Tárgyak és anyagok körülöttünk

Honnan származhatnak, miből készülnek az ételek? Ételkészítési gyakorlat. Élő és élettelen anyagok, tulajdonságaik. Ajándék- és játékkészítés különféle anyagokból. A mindennapi tevékenységek során keletkező hulladék és sorsa. Újrahasznosítás, takarékoság. Jelenségek megfigyelése, értelmezése: hangadás és hang, égés, fény és fényjelenségek, víz és levegő. Ezek szerepe az életünkben. A környezettel kapcsolatos felelősség alakítása.

6. Emberek között

Tapasztalatok szerzése az emberek különböző csoportjaiban kialakult szokásokról, hagyományokról. Egészséges életrend, napi időbeosztás, rendszeres mozgás kialakítása. Életkorok, életkorral járó változások. Egészséges életmód a különböző életkorokban. Egészség és sport a különböző életszakaszokban Ünnepek, szokások. Egyformák és különbözőek vagyunk – a másság és elfogadása. Együttélés a családban és az osztályban. Az ehhez szükséges szabályok és hagyományok.

2. évfolyam

1. Otthon és iskola

Az otthoni és az iskolai környezet megfigyelése. Az e helyszínekhez kötődő tevékenységek. Az eredményes tanuláshoz szükséges közös és egyéni feltételek. Az önálló tanulási képesség megalapozása. Együttműködés, mások egyéni szükségleteinek tiszteletben tartása.

A lakás, otthon berendezése, életterek a lakásban és az osztályteremben. A családtagok életterei a közös lakásban. Együttélési szabályok és életterek az osztályban, iskolában.

Fontosabb tevékenységek otthon és az iskolában. Házimunka és tanulás.

2. Egészséges fiúk és lányok

Az ember fejlődése az újszülött kortól a kiskamaszkorig. Saját élmények, szülőkkel, nagyszülőkkel folytatott beszélgetések. A fiúk és lányok, férfiak és nők közötti különbségek és hasonlóságok. Orvosi vizsgálatok. Bizalomépítés az orvos, a gyógyászat iránt. Az egészség, mint érték megjelenítése. Gyerekek a családban. Kistestvér születése és gondozása. Egy újszülött „napirendje”. Az emberi szervezet, életműködéseink. Életmód és egészség. Az egészséghez szükséges sport, mozgás. Táplálkozási szokások, a napi életritmus megfelelő kialakítása. Idősebb testvérek és ismerősök társaságában. Egészségtelen szokások. (cigaretta, alkohol, meddig maradjunk ébren? stb.)

3. Tegnap, ma, holnap – múlt, jelen jövő

Az időben való tájékozódás fejlesztése a család életének eseményein, valamint lakóhely történetén keresztül. A lakóhely története, történelmi események. Az énkép és a jövőkép formálása. Időszalag készítése, néhány kiválasztott

esemény elhelyezése időszalagon. Családfa készítése, adatgyűjtés a szülőktől, nagyszülőktől az ő gyermekkorukkal kapcsolatban. A saját jövő elképzelése.

4. Lakóhely, szülőföld

Tapasztalatszerzés a tágabb környezetben. Az utazásokkal kapcsolatos saját élmények. Tapasztalatgyűjtés a településeken belüli és azok közötti távolságokkal kapcsolatban. A megszerzett tapasztalatok rendszerezése. Az utazással összefüggő teendők és szabályok. A kapcsolattartás más eszközeinek használata. A távolsági közlekedés eszközei, jegyváltás, pályaudvar. Színház vagy mozi látogatás. Kapcsolattartás más településen élő ismerősökkel, rokonokkal. Üdvözlőlap, levél küldése.

5. Életünk az élővilágban

Az élővilággal kapcsolatos tapasztalatok bővítése. A környezettudatos magatartás megalapozása, alakítása. A legközelebbi természetes élőhely meglátogatásán keresztül, az élőlények közötti kapcsolat megismerése. Néhány növény és állat testfelépítésének, életműködések tanulmányozása. A környezet állapotával kapcsolatos megfigyelések végzése.

6. Anyu, vegyél nekem...

Áruk és árak. Gazdálkodás. A reklám, és ami mögötte van. A szükségletek, az igények és a vágyak megkülönböztetése. Vásárlás, vásárlási szokások. Termékek és csomagolásaik. A csomagolóanyagok és a környezetszennyezés. Környezetbarát megoldások. A vásárlás során mérlegelendő szempontok számbavétele. A vágy-kielégítés késletetésének gyakorlása.

7. Kontinensek, országok, városok, emberek

A gyerekek Földdel kapcsolatos elképzelései. Ismerkedés néhány más kontinensen, illetve más országban élő nép szokásaival. Magyarország a Földön és a kontinensen.

A Magyarországon élő különböző népcsoportokhoz tartozó emberek – a honfitársaink.

8. Évszakok és változások

Az időjárás elemeinek megfigyelése, az adatok rögzítése, évszakok jellemzése, időjárás jelentések értelmezése. Ezek jelentősége az életünkben. Alkalmazkodási példák a természetben. Az ember alkalmazkodása az évszakokhoz (öltözködés, fűtés-hűtés, ezek hatása a környezetre, racionális takarékoság és környezetkímélő megoldások)

3. évfolyam

1. Amíg egy épületből otthon lesz

Az építkezés. Terv, folyamat, eredmény. Szakma, foglalkozás, hivatás. Építőanyagok.

Ellátó rendszerek: víz, áram, gáz. Szép épületek. Otthonos otthon.

2. Az egészség

Egészség és betegség.

Biztonságos tájékozódás hétköznapi helyzetekben

3. Az én városom, az én hazám

Tájékozódás a tágabb környezetben. Kapcsolat a lakóhely értékeivel, az emberekkel.

Nemzeti jelképek. A helyi tantervben megjelenő helytörténeti tartalmak. Intézmények a lakóhelyen. Kisebbségek, társadalmi csoportok.

4. A világ körülöttünk

Tájékozódás a tulajdonviszonyokban. A tulajdon formái, eredete.

A tulajdon védelme. Intézmények, intézményrendszerek.

5. Anyagok a környezetünkben

Biztonságos tájékozódás az élettelen és az élő világ jelenségei között. Az anyag különböző formái és állapotai.

Anyagok, vegyszerek biztonságos alkalmazása. Felkészülés az erdei iskolai programra.

6. Emberek, népek és országok Európában

Tájékozódás a közvetlen környezetben, az egészséges táplálkozás.

Emberek, népek, nemzetek sokfélesége, értékeik.

7. Miért készítették, hogyan használjuk?

Tájékozódás a közvetlen környezetben, önálló és közös alkotás – különböző anyagokból

4. évfolyam

1. Az emberek körülöttünk otthon és az iskolában

A segítő alkalmazottak napi munkájának megismerése, megtapasztalása, megbecsülése. A gyerekek közvetlen (iskolai) környezetében működő szokások, szabályok eredete, létrejötte, oka. A családi kapcsolatok erősítése, mélyítése. Egyezségek, szabályok és születésük: létező „házi rendek” vizsgálata, saját hasonló elkészítése. Látogatás az iskolai Diákönkormányzat valamilyen megbeszélésén. A vendégül hívott szülők segítségével a szülők bevonása a gyerekek jövőképeinek, terveinek alakításába. Kitekintés a majdani pályaválasztás irányába.

A diákok jövőképeinek formálása, a „belátott”, „belakott” időhorizont tágítása. Az ökopesszimizmus oldása.

2. Fiúk és lányok

A két nem sajátosságai, az interperszonális érintkezés alapsémái, a hagyományos nemi szerepek. A korosztályra jellemző érzések, a saját identitás. Az érzelmek kifejezése, különös tekintettel az iskolai kommunikációra. A „cikizés”, a megszegyenítés, a kibeszélés kínos pillanatai és lelki következményei. Az emberi test felépítése és működése, a test higiéniája.

A hagyományos társadalmi nemi szerepek megismerésével egy saját jövőbeni család képzeletbeli megrajzolása. A korosztályra és a korra jellemző öltözködés: a nemek és a stílusok közti különbségek, hasonlóságok.

3. Lakóhelyünk

A társadalmi környezet elemei és azok feladatai. Egy fiktív kisváros vagy falu "alapítása", majd működtetése: a szerepek, feladatok számbavétele, kiosztása (polgármesteri hivatal, posta, oktatási intézmények, egészségház, tűzoltóság stb.) – az ezekhez tartozó funkciók, feladatok tervezésén keresztül a kisváros életének "működtetése".

4. Az élővilág körülöttünk

Az élővilág sokfélesége, az élőlények alkalmazkodása, általános és egyedi tulajdonságok.

Az erdő élővilága, napi, évszakos ritmusa. Színek, alakok és az életfolyamatok összefüggései. Az élővilág alkalmazkodási formái. Az élőlények túlélési technikái.

5. Anyagok és emberek, változások és kapcsolatok

A környezet állapota, helyi problémák, és megoldási lehetőségeik. A mindennapi életben legfontosabb táplálékok előállításának megismerése. A világ más tájain élő emberek kultúrái.

A környezet anyagai és állapota. A termőtalaj, a vizek és a levegő védelme. A mezőgazdasági tevékenység környezeti hatásai. Étkezési szokásaink. Néhány alapvető élelmiszer elkészítési módja, története. "Alapélelmiszerek" a világ más tájain. Kenyérkészítés, gabonafélék feldolgozása, fontosabb tápanyagok.

VÁRHATÓ EREDMÉNYEK

A szociális kompetencia fejlődése lényegét tekintve a szociális komponenskészletek gyarapodása (vagyis szokások, minták, attitűdök, meggyőződések, készségek, ismeretek sokaságának elsajátítása), amely az egyéni szociális értékrend erősödése és a kreativitás növekedése révén valósul meg. A kompetenciafejlesztési feladatok „teljesítése”, a „követelmények” hagyományos formában való megadásával ezért alig értelmezhető.

A fejlesztési szakasz várható eredményeit az adott szakaszra megfogalmazott fejlesztési célrendszer, az életkorra általában jellemző szociális kompetenciák sajátosságai, valamint a fejlődést befolyásoló tényezők alapján a fejlesztésben együttműködő pedagógusok közösen határozzák meg

Általánosságban azonban mégis körvonalazhatók egy kívánatosnak tartott állapot azon legfontosabb vonásai, amelyek egy sikeres fejlesztési folyamat végére jellemezhetik a 10 éves tanulókat.² Ennek sajátosságai a következők:

A gyerekeket eligazodnak az őket körülvevő szűkebb környezetben. Átlátják ennek kapcsolatrendszerét, és tisztában vannak vele, hogy kihez milyen viszony fűzi őket. E körön belül képesek megoldani mindennapi életük, hétköznapi problémáit.

Kíváncsisággal tekintenek a természeti és az emberi világ jelenségeire.

Tudnak adott szempontok szerinti megfigyeléseket végezni önmaguk életére, a természet jelenségeire, valamint az emberi viszonyokra vonatkozóan. Tudják rögzíteni megfigyeléseik eredményeit.

² Az SNI-tanulók esetében az egyéni fejlődés elérhető mértékét természetesen befolyásolja sérültségük jellege és aránya is.

Tudnak kérdéseket feltenni a megismert jelenségekhez, illetve információforrásokhoz kapcsolódóan. Tudják az adott jelenséget, illetve forrást e kérdések alapján elemezni.

Életkoruknak megfelelő szintű gyakorlattal rendelkeznek a különféle forrásokból származó információk gyűjtésében, s ezek különféle szempontok szerinti rendszerezésében.

Tisztában vannak azzal, hogy sokféle kölcsönhatás áll fenn az emberi tevékenység és a természeti környezet között.

Igényük van arra, hogy keressék a megtapasztalt jelenségek okait. Természetesnek tartják, hogy az okok több elemből tevődhetnek össze.

Tisztában vannak biztonságos életvitel életkoruknak megfelelő legfontosabb viselkedésbeli elemeivel, és a gyakorlatban is ezek szerint élnek.

Átlátják saját életük és közösségeik működésének alapvető szabályait, és betartják ezeket. Önmaguk is képesek a különféle tevékenységeiket segítő szabályok alkotására.

Képesek gondolataikat és érzéseiket szóban, illetve más módon (rajzban, dramatikus játék keretében stb.) kifejezni.

Érzékennyé kortársaik problémáinak befogadására, és belső késztetést éreznek arra, hogy segítséget nyújtsanak rászoruló társaiknak azok megoldásában.

Gyakorlottan dolgoznak együtt társaikkal a tanórai, illetve tanórán kívüli csoportos tevékenységek keretében.

Viselkedésükben megjelennek a környezeti tudatosság jellemzői, válaszaikban életkoruknak megfelelő mértékben előnyben részesítik a fenntartható fejlődés szempontjait.

Feltételezhető, hogy a programban való részvételnek hatást fog gyakorolni a tanulócsoportokra, a pedagógusokra és a szülőkre is, az alábbiak szerint:

A tanulócsoportok tagjaik között kialakul az összetartozás és a szolidaritás érzése. Az így megerősödő közösségek biztosítják, hogy senki ne érezze idegennek vagy kirekesztettnek magát a csoportban. A felmerülő nézeteltéréseket képesek kulturált formában megvitatni, és olyan kompromisszumokat kötni, amelyeket azután mindenki el tud fogadni.

A diákokkal való újszerű munka közben a pedagógusok maguk is olyan ismeretekkel gyarapodnak, amelyek révén fejlődnek szociális kompetenciáik és differenciálódik világlátásuk. Megfogalmazódik bennük az a felismerés, hogy saját pedagógiai törekvéseiket – a tanulók fejlesztése érdekében – össze kell hangolniuk a többi tanár szándékaival, s ennek mindig illeszkednie kell a diákok aktuális képességszintjéhez. Új módszerek (kooperatív tanulási technikák, projekt módszer, drámajáték, vita, fejlesztő értékelés) megismerésével és gyakorlati alkalmazásával bővül módszertani eszköztáruk, ami visszahathat a programon kívüli pedagógiai tevékenységükre is.

A programról informált, és abba lehetőség szerint bevont szülők nyitottabbá fognak válni az iskolával való együttműködésre.

Heti 3 óra / évi 111 óra

Célok, és feladatok.

Az általános iskola alsó tagozatán nem az ismeretközlés fő cél. A cigány népismeret tartalmának átadása elsősorban cselekedtetésen keresztül történjen (dramatizálás, szituációs játékok, megfigyelés, ritmusgyakorlatok, különféle manuális tevékenységek...) A témakörökhöz tartozó tartalmak integrálhatóak az irodalom, a környezetismeret, az énekzene tantárgyakba, de önálló tantárgyként is taníthatóak.

Fejlesztési követelmények

Legyen ismeretük a cigány gyermekirodalomra jellemző művekről (pársoros versek, kiszámolók, csúfolók, ördög, tündér, állat és tréfás mesék), a mesemondási szokásokról a cigány közösségben. Kapjanak indíttatást mesék, mondókák, dalok gyűjtésére, megtanulására, előadására önállóan vagy tanári segítséggel. Tudjanak tájékozódni a hagyományos cigány mesemondási szokásokban, legyen önálló véleményük eseményekről és tettekről. Ismerjék a cigányság kötődését a természethez, az autentikus és népies műzenét, a tánca jellemző ritmusokat, dallamokat, a hangszerpótlók hangzását.

Tevékenységek

Mesékre jellemző szavak gyűjtése.
Mesék dramatizálása, meseillusztrációk készítése szabadon választott technikákkal
Nép-és műmesék, történetek, mondák előadása
mesemondási szokások megjelenítése, kulturális rendezvényeken is.
Szituációs játékok
Hagyományos gyermekjátékok dramatizálása, mondókák, kiszámolók gyűjtése.

Egyszerű gyermekdalok és tánclépések gyakorlása.
Ritmusgyakorlatok.
Az aszimmetrikus ritmusok felismerése a dalokban.

Zenekarok, énekszópartok meghallgatása, hangszerpótlók hangzásának felismerése, megkülönböztetése és összehasonlítása (hangszín-magasság, ritmikusság)

Állatok és gyógyító növények képekről való felismerése
A megismert növények, állatok rendszerezése aszerint, hogy mire használták. pl.: gyógyítás, hús-táplálkozás, bundamelegedés stb.

Ünnepi szokások megfigyelése, versek, mondókák, köszöntők memorizálása.
A cigány zászló, himnusz ismerete, tisztelete.
Ismeretek gyűjtése más népekről.

Témakörök	Tartalmak
Cigány gyermekirodalom	Kiszámolók, csúfolók, nyelvtörők, páros versek. Ördög-tündér, állat és tréfás mesék Népmesék, műmesék (pl.: Szécsi Magda, Bari Károly meséi) Szólások, mondások, történetek, eredetmesék. Mesemondási szokások általában és a helyi cigány közösségben.(pl.: Lakatos Menyhért, Szécsi Magda meséi) Mondák, legendák híres emberekről, történetekről.
Az év jeles napjaihoz kötődő ünnepek	Újév: újévi köszöntők, hagyományok az újév napján Karácsony: karácsonyi köszöntők
Kötődés a természethez	A növények és az állatok jelentősége a cigány ember életében
Kapcsolat a gyógynövényekkel és az állatokkal	Mit jelent a cigányok életében az orvoslás"kuruzslás"?
Hagyományos és a helyi közösségekre jellemző cigánydalok	Az aszimmetrikus ritmusok Hangszerpótló eszközök (kanna, kanál, szájböggő) Ritmusgyakorlatok Magyar és nemzetközi cigánydalok
Az autentikus és a népies műzene	Az autentikus cigányzene fajtái (pergetők, hallgatók)

	Jellemző hangszerek, hangszerpótló eszközök A helyi közösség legjellemzőbb dalai, ének-és táncszokásai, Jellemző hangszerhasználata.
Híres emberek, nevezetes események	Személyek felkutatása:”Aikre büszkék lehetünk...”család-nemzettség Az egy családba, egy nemzetiségbe való tartozás elvei. A cigány család szerkezete, hierarchiája. A cigányság emblematikus jelképei:a cigány zászló,a cigány himnusz

A továbbhaladás feltételei:

Különböző típusú mesék felismerése, címük, írójuk megnevezése. Legalább egy, az adott ünnephez kötődő vers, köszöntő felidézése. Ritmusos szövegek pontos visszaadása, alkalmazása ünnepeken, szituációkban. Részvétel közös dramatizálásban.

Az olvasott és hallott művek értelmezése, fő és mellékszereplők felsorolása. Tanulság levonása pedagógus segítségével. Az azonos típusú cigány és nem cigány mesék összehasonlítása (azonosságok, különbségek) alapján. A hallott vagy olvasott irodalmi mű hangulatának visszaadása.

Legalább 3 dal ismerete. Egyszerű ritmusok vissztapsolása, tánc lépések gyakorlása.

Hangszerpótló eszközök (kanna, kanál, szájbőgő, stb.) felismerése, szerepének

Megfigyelése, alkalmazása saját énekük kíséretéül. Az aszimmetrikus ritmusok felismerése, hangoztatása.

A megismert növények és állatok rendszerezése aszerint, hogy mire használták, pl.: gyógyítás,

Hús-táplálkozás, bunda-melegedés. Azon állatok és növények megnevezése, amelyek a vándorló cigányok életében fontosak voltak. Néhány gyógynövény nevének és azok hasznos hatásának megismerése.

A cigány himnusz éneklése cigány nyelven is.

Legalább 3 képzőművészeti alkotás felismerése téma és alkotó szerint. A szín-és formagazdagság megjelenítése önálló és csoportos alkotásokban.